

Bundel van de Commissie Bestuur en Sociaal van 14 december 2021

- 7.d Heropening
- 8 Voorstel besprekstukken
- 8.a Haalbaarheidsonderzoek 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'
- Dossier 2942 voorblad
- Voorstel en besluit - Haalbaarheidsonderzoek Binnensport Eibergen beweegt mee!
- Bijlage 1 - Rapportage Binnensport Eibergen beweegt mee!
- Bijlage 2 - Uitkomsten vragenlijsten
- Bijlage 3 - Binnensport Eibergen beweegt mee!
- Bijlage 4 - Persbericht Binnensport Eibergen beweegt mee
- Bijlage 5 - Antwoord op agendavragen - J Pot (GB) - Eibergen in beweging
- 8.b Visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'
- 5 minuten spreektijd*
- Dossier 2934 voorblad
- Voorstel en besluit - visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'
- Bijlage 1 - Visie Kijk op Cultuur en Erfgoed 2030
- Bijlage 2 - Uitvoeringsprogramma Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026
- Bijlage 3 - Persbericht Cultuur en erfgoedvisie naar gemeenteraad
- Bijlage 4 - Antwoord op agendavragen - B. Wormgoor (PvdA) - Visie Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030
- 9 Rondvraag
- Rondvraag - Inburgering
- 2021-12-14 Bestuur en Sociaal - Rondvraag - Projectplan implementatie Wet inburgering Berkelland
- 10 Sluiting

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer 2942
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 14 december 2021
Agendapunt 8.a
Omschrijving Haalbaarheidsonderzoek 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	14 december 2021

Zaaknummer : 237285

Raadsvergadering : **21-12-2021**

Onderwerp : **Haalbaarheidsonderzoek 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'**

Collegevergadering : 09-11-2021

Portefeuillehouder : Wethouder H.J. Bosman

Steller : Klein Braskamp, Yoeri, Team Projecten tel. : 50229

Te nemen besluit

1. Kennis te nemen van de rapportage 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'.
2. Besluitvorming over uitvoering van een voorkeursscenario met bijbehorende investeringswens en verzoek om krediet ter voorbereiding op de bouw onderdeel te laten zijn van besluitvorming over de perspectiefnota 2023 (juni 2022).
3. Onder voorbehoud van besluitvorming (genoemd onder 2) een principevoorkeur uit te spreken voor een scenario dat, mede op basis van reactie van de klankbordgroep 'Binnensport Eibergen beweegt mee!', uitgaat van:
 - a. een behoefte van in totaal 4 zaaldelen voor de kern Eibergen.
 - b. de nieuwbouw van een gymzaal bij IKC 't Simmelink met 1 zaaldeel conform raadsbesluit 10 december 2019.
 - c. slopen van de huidige Pickerhal en energieneutrale nieuwbouw van in totaal 3 zaaldelen op de huidige locatie van de Pickerhal.
 - d. slopen van gymzaal de Rekstok (nadat nieuwbouw gymzaal 't Simmelink en locatie Pickerhal is afgerond).
 - e. het verkennen van mogelijkheden om de betekenis van de locatie huidige Pickerhal als geheel te versterken, waarbij meer concreet het benutten van vrijkomende buitenruimte voor sport en beweging en een mogelijke fysieke verbinding tussen nieuwbouw en 't Spieker als mogelijkheid worden beschouwd.
 - f. Het eigendom, beheer en/of exploitatie niet over te dragen aan (bijv. een stichting bestaande uit) gebruikers/verenigingen en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het beheer en/of exploitatie, met in achtneming van de maatschappelijke functie, over te dragen aan een externe organisatie
4. Een bedrag van €50.000 beschikbaar te stellen om op basis van de principevoorkeur met betrokkenen en met externe ondersteuning vervolgstappen te kunnen zetten ter voorbereiding op besluitvorming bij de perspectiefnota 2023. En dit bedrag te dekken uit de Algemene Reserve.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Begin 2021 hebben wij besloten een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar de binnensportaccommodaties in Eibergen. Met als aanleiding verwachte grotere investeringen (ondanks goed onderhoud), de voorbeeldfunctie van de gemeente om bij te dragen aan de duurzaamheidsopgave en een teruglopende bezettingsgraad/dalende huurinkomsten. In samenhang hiermee is door een extern procesbegeleider een verkenning uitgevoerd naar mogelijke samenwerking tussen verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisaties om elkaars activiteiten te versterken. Onder de noemer 'Binnensport Eibergen beweegt mee!' is de afgelopen tijd aan voornoemde gewerkt in samenwerking met een initiatiefgroep, klankbordgroep en met adviesbureau M3V voor wat betreft het haalbaarheidsonderzoek.

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
 Afhandelingsvoorstel voor raad:
☐ hamerstuk
☐ besprekingsstuk
☐ anders, nl

Raadsvergadering
☐ zonder hoofdelijke stemming
☐ met algemene stemmen
☐ stemmen voor, ☐ stemmen tegen
☐ aangenomen
☐ verworpen

Over de start, voortgang en tussenresultaten hebben wij u met raadsbrieven en een bijeenkomst geïnformeerd. Met voorliggend voorstel worden de resultaten met u gedeeld. En wordt aan u gevraagd een principevoorkeur uit te spreken en besluitvorming over de uitvoering van een voorkeursscenario, bijbehorende investeringswens en voorbereidingskrediet te betrekken bij de besluitvorming over de perspectiefnota 2023 (juni 2022). Zodat vervolgstappen gezet kunnen worden richting een toekomstbestendig voorzieningenniveau om in Eibergen binnen te kunnen (blijven) sporten en bewegen en dat aansluit bij de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte.

Argumentatie

1.1 De rapportage biedt inzicht in het doorlopen proces en bijbehorende resultaten.

De rapportage 'Binnensport Eibergen beweegt mee!' is een resultante van een proces dat samen met gebruikers van de huidige binnensportaccommodaties is doorlopen. Voor de volledigheid wordt verwezen naar de (bijlagen van) de rapportage en de paragraaf 'Initiatief, participatie en rol gemeente'.

2.1 Besluitvorming over een voorkeursscenario sluit aan bij de ambitie uit het programma 'Sport is meer!' en het lokaal sportakkoord.

Verwachte grotere investeringen (ondanks goed onderhoud), de voorbeeldfunctie van de gemeente om bij te dragen aan de duurzaamheidsopgave en een teruglopende bezettingsgraad/dalende huurinkomsten vormde aanleiding om een onderzoek uit te voeren naar de binnensportaccommodaties in Eibergen. Met besluitvorming over een voorkeursscenario kunnen stappen worden gezet om aan te sluiten bij de kwaliteit en het gebruik dat met het oog op de toekomst wordt verwacht. Dit sluit aan bij het willen bereiken van een toekomstbestendig beweeg -en sportlandschap (lokaal sportakkoord) en een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur (programma 'Sport is meer!').

2.2 Besluitvorming over een voorkeursscenario, bijbehorende investeringswens en voorbereidingskrediet bij perspectiefnota sluit aan bij werkwijze P&C-cyclus.

Het is een gebruikelijke werkwijze dat nieuwe investeringswensen aan u ter integrale afweging en besluitvorming worden voorgelegd bij de behandeling van een perspectiefnota. De eerstkomende perspectiefnota is die voor het jaar 2023, waar u in juni 2022 een besluit overneemt. Wij zijn voornemens om u op dat moment dan ook een voorbereidingskrediet te vragen, zodat na besluitvorming ook direct budget beschikbaar is om uitvoering te kunnen geven aan het genomen besluit (en niet tot 2023 gewacht hoeft te worden). Bij de behandeling van de perspectiefnota 2022 (juni 2021) was nog niet bekend wat de uitkomst van het onderzoek zou zijn. Waardoor ook geen investeringswens aan u kon worden voorgelegd.

3.1 Het op dit moment uitspreken van een principevoorkeur biedt perspectief en basis voor vervolg.

De besluitvorming over de perspectiefnota 2023 is het moment waarop u een besluit neemt over een investeringswens en daarmee ook wat inhoudelijk uw voorkeur heeft voor de toekomst van de binnensport in Eibergen. Aan u wordt gevraagd op dit moment wel een principevoorkeur uit te spreken op basis van de opbrengsten van het onderzoek dat gezamenlijk met betrokkenen is doorlopen. Die uitspraak biedt betrokkenen, in navolging van hun inbreng, een perspectief hoe het vervolg mogelijk zal zijn. Dat is ook een basis om met betrokkenen een vervolg te geven aan het proces dat tot op heden is doorlopen. Wetende dat juni 2022 bij de perspectiefnota 2023 in feite definitieve besluitvorming plaatsvindt en dat ook de context is van de stappen die tot dat moment worden gezet. Zie ook argument 4.1.

3.2 Het aantal van in totaal 4 zaaldelen voor Eibergen sluit aan bij het verwachte toekomstige gebruik.

Het onderzoek heeft - op basis van informatie van gebruikers, leerlingenprognose en demografische ontwikkeling - in beeld gebracht dat 4 zaaldelen (in plaats van de huidige 6 zaaldelen) voor de kern Eibergen aansluit bij het verwachte toekomstig gebruik. Met als uitgangspunt de zaaldelen zo optimaal mogelijk te gebruiken, is het niet uitgesloten dat gebruikers op een ander tijdstip, andere dag en/of andere locatie (bijv. gymzaal 't Simmelink i.p.v. de Rekstok of de Pickerhal) hun activiteiten moeten uitoefenen.

Hier willen we met gebruikers na besluitvorming nader op verdiepen. Nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink is bij het uitvoeren van het onderzoek op basis van het raadsbesluit van 10 december 2019 als gegeven beschouwd. Met in totaal 4 zaaldelen brengt dit met zich mee dat elders in Eibergen nog 3 zaaldelen aanwezig moeten zijn. Om een volwaardige (deelbare) sporthal te realiseren is het wenselijk dat deze 3 zaaldelen op één locatie worden gerealiseerd. De locatie van de huidige Pickerhal is daarvoor een logische en goede locatie. Dit betekent tegelijkertijd ook dat gymzaal de Rekstok gesloopt zal moeten worden om aan te sluiten bij het totaal van 4 zaaldelen. Daarnaast sluit het terugbrengen van het aantal locaties aan bij de voorkeur om binnensportvoorzieningen te centraliseren.

3.3 Besluit nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink is gevolgd.

Op 10 december 2019 heeft u een besluit genomen over nieuwbouw van IKC 't Simmelink en daarbij ook over de bouw van een gymzaal (1 zaal) bij IKC 't Simmelink. Bij het nemen van dit besluit was bij u bekend dat een haalbaarheidsonderzoek naar de binnensportaccommodaties zou worden uitgevoerd. In het bijbehorende voorstel is aangegeven dat bij het haalbaarheidsonderzoek rekening zou worden gehouden met het besluit over de bouw van de gymzaal bij IKC 't Simmelink. Dat is gedaan door de capaciteit en locatie van deze gymzaal als gegeven te beschouwen in het haalbaarheidsonderzoek. Wel is dit gedurende het onderzoek en mede n.a.v. reacties uit de klankbordgroep (zie kanttekening 3.2) vanuit de actualiteit bekeken. Ook dit heeft er toe geleid dat uw besluit van 10 december 2019 met bijbehorende argumentatie is gevolgd.

3.4 Energieneutrale (ENG) nieuwbouw draagt meer dan renovatie bij aan een toekomstbestendige situatie, maar is qua investering kostbaarder dan renovatie.

Centraal staat dat voor de komende decennia een toekomstbestendige situatie ontstaat om in Eibergen binnen te kunnen (blijven) sporten en bewegen. De in de rapportage uitgewerkte scenario's zijn gebaseerd op een aantal keuzemogelijkheden. Eén (meer fundamentele) daarvan is de keuzemogelijkheid tussen nieuwbouw of renovatie. Bij het maken van die keuze tussen renovatie en nieuwbouw is het volgende relevant:

- Energieneutraliteit (ENG) is mogelijk bij nieuwbouw. Bij renovatie is bijna energieneutraliteit (BENG) op basis van het gebouw het hoogst haalbare qua energieprestatie. In geval van nieuwbouw kan wel de keuze tussen ENG en BENG worden gemaakt. ENG is in dat geval ongeveer €200.000 duurder, maar heeft een positief effect op de exploitatielasten. Met het oog op de toekomst sluit energieneutraliteit (ENG) meer aan bij wat verwacht mag worden bij een beslissing voor de komende decennia. Ook vanuit de voorbeeldfunctie die we als gemeente op gebied van duurzaamheid willen vervullen.
- Renovatie (in plaats van sloop/nieuwbouw) zou naar verwachting de volgende consequenties hebben;
 - Renovatie van 3 zaaldelen (ABC-deel Pickerhal) is qua investeringslasten ongeveer €4.000.000 goedkoper dan nieuwbouw 3 zaaldelen op de locatie van de huidige Pickerhal.
 - Een goede manier van renovatie kan de gebruiksmogelijkheden beperken als het plafond van de zaal verlaagd moet worden tot onder de 7 meter (voor ventilatiekanalen), waardoor de hoogte niet meer kan voldoen aan normen voor wedstrijden (volleybal). Daarnaast leidt renovatie tot verbetering van de akoestische situatie, maar dit zal niet leiden tot een optimale situatie.
 - BENG is het hoogst haalbare bij renovatie qua energieprestatie uitgaande van de mogelijkheden die de huidige constructie daarvoor biedt.
 - Bij renovatie kan geen gebruik worden gemaakt van de 3 te renoveren zaaldelen. In combinatie met het feit dat de zaaldelen DEF van de Pickerhal eigenlijk niet apart te gebruiken zijn, betekent dit dat ook uit moet worden geweken naar andere locaties (buiten Eibergen) of er moet een tijdelijke sporthal worden geplaatst. Dat laatste kost ongeveer €200 per m² per jaar. Het waarborgen van de continuïteit van sportmogelijkheden staat bij renovatie dan ook onder druk.
 - Bij renovatie wordt er van uitgegaan dat na 25 jaar opnieuw bekeken moet worden wat er nodig is om de levensduur te verlengen of dat (alsnog) tot vervanging over moet worden gegaan. Daarbij komt dat op termijn energieneutraliteit naar alle waarschijnlijkheid de standaard is. Bij renovatie lijkt dit niet mogelijk te zijn.

3.5 Het slopen van de Rekstok is een afgeleide van de in beeld gebrachte behoefte van in totaal 4 zaaldelen en vraagt aandacht i.r.t IKC Op d'n Esch.

Het slopen van de Rekstok kan in feite als keuze worden beschouwd, maar is een afgeleide van de totale behoefte aan zaaldelen (zie argument 3.2). Het slopen van de Rekstok heeft in het bijzonder gevolgen voor IKC Op d'n Esch wat ook de aandacht vraagt voor het vervolg. Zie hierover kanttekening 3.5. Huidige gebruikers van de Rekstok zullen hun activiteiten kunnen verplaatsen naar gymzaal 't Simmelink, de Pickerhal of een andere locatie in Eibergen die ook geschikt kan zijn en ruimte biedt.

3.6 Er lijken mogelijkheden te zijn om de betekenis van de locatie huidige Pickerhal als geheel te versterken.

In de rapportage worden mogelijkheden benoemd/geschetst om samengevat de betekenis van de locatie van de huidige Pickerhal als geheel te versterken. Meer concreet is opgenomen om een deel van de vrijkomende buitenruimte (die door slopen van 3 zaaldelen locatie Pickerhal ontstaat) bijvoorbeeld zo in te richten dat deze gericht is op sport en beweging. Dit sluit aan bij het speerpunt 'uitnodigende leefomgeving' uit de Programmabegroting, waarbij o.a. ingezet wordt op het stimuleren van 'bewegen' in de leefomgeving. Daarnaast is ook meer concreet opgenomen/uitgewerkt een fysieke verbinding met 't Spieker als kans om sport, cultuur en gezondheid meer met elkaar te verbinden. Dit biedt ook de mogelijkheid om de stedenbouwkundig/architectonisch uitstraling van het geheel te versterken. Tegelijkertijd worden vraagtekens geplaatst bij de uitvoerbaarheid, vorm/invulling van de verbinding en bijbehorende kosten. Zie hierover kanttekening 3.6.

3.7 Overdracht van eigendom, beheer en/of exploitatie aan gebruikers lijkt niet haalbaar.

Gebleken is dat door de gebruikers onvoldoende mogelijkheden worden gezien voor verzelfstandiging richting de gebruikers (al dan niet via een vereniging/stichting). Reden daarvoor is samengevat het verwachte beroep dat bij verzelfstandiging op verenigingen wordt gedaan en de mate waarin verenigingen dat (niet) kunnen dragen. Om deze reden zal de uiteindelijk uitvoering van het voorkeursscenario ook door de gemeente plaatsvinden en wordt op dit moment het in eigendom houden van de toekomstige accommodatie ook als passend beschouwd. Het voorstel is om op basis van besluitvorming over een voorkeursscenario een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheid om het beheer en/of exploitatie over te dragen aan een externe organisatie.

3.8 Klankbordgroep 'Binnensport Eibergen beweegt mee!' geeft voorkeur aan energieneutrale nieuwbouw met kanttekeningen afstoten Rekstok, verbinding 't Spieker, gebruik piekuren en verspreiding locaties.

De klankbordgroep is gevraagd reactie/advies te geven op de inhoudelijke en financiële uitwerking van de verschillende scenario's zoals opgenomen in de rapportage. Hieruit blijkt dat om meerdere redenen de voorkeur van de klankbordgroep uitgaat naar energieneutrale nieuwbouw en ook kansen worden gezien om de betekenis van de locatie Pickerhal als geheel te versterken. Daarbij wordt door leden van de klankbordgroep wel een kanttekening geplaatst. Zie hiervoor kanttekening 3.2, 3.5 en 3.6

4.1 Vervolgstappen zijn gericht op nadere uitwerking onderdelen principevoorkeur.

Uitgaande van de principevoorkeur kan met externe ondersteuning een aantal vervolgstappen worden gezet. Vanzelfsprekend vanuit de wetenschap met de perspectiefnota 2023 in feite definitieve besluitvorming plaatsvindt. Met betrokkenen kan een gedetailleerder Programma van Eisen worden opgesteld en verdere randvoorwaarden in beeld worden gebracht. Daarnaast kan het versterken van de locatie als geheel (beslispunt 3f) inhoudelijk en financieel verder worden verkend. En kunnen diverse voorbereidingen worden getroffen om bij positieve besluitvorming over de perspectiefnota 2023 ook direct de daaropvolgende stappen te zetten. Gevraagd wordt om voor voornoemde een bedrag van €50.000 beschikbaar te stellen. Verantwoording van besteding vindt via de P&C-cyclus plaats.

Kanttekeningen en risico's

3.2 Reactie vanuit klankbordgroep op uitwerking scenario's had ook betrekking op het aantal zaaldelen en verdeling van binnensportvoorzieningen over twee locaties.

Een aantal leden van de klankbordgroep kan de onderbouwing van 4 zaaldelen volgen, maar vraagt zich af of dit aantal ook voldoende is voor de piekmomenten. Voor het onderzoek is uitgegaan van het aantal uren dat een zaaldeel overdag (9-17 uur) en in de avond (17-22 uur) (optimaal) kan worden gebruikt. Zie ook argument 3.2. Daarnaast is vanuit de klankbordgroep ingebracht dat één locatie met 4 zaaldelen in praktische zin (bijv. inzet materiaal en trainers) alsook voor het versterken van onderlinge samenwerking de voorkeur heeft. Voor het onderzoek en voorliggend voorstel is het raadsbesluit van 10 december 2019 over de bouw van gymzaal 't Simmelink met 1 zaaldeel als gegeven beschouwd. Wat maakt dat de rapportage uitgaat van 2 locaties: 1 zaaldeel bij IKC 't Simmelink en 3 zaaldelen bij de huidige locatie van de Pickerhal. Zie ook argument 3.2/3.3.

3.3 Samenwerking tussen onderwijs, verenigingen en (maatschappelijke) organisaties vraagt naar verwachting geen extra zaaldelen, maar wel ondersteuning.

Onder begeleiding van een extern procesbegeleider is verkend welke samenwerking tussen onderwijs, verenigingen en (maatschappelijke) organisaties mogelijk zijn om elkaar te versterken. Uitkomst hiervan is (samengevat) dat mogelijke samenwerking niet tot extra zaaldelen zal leiden. Wel worden kansen gezien om met meer/andere ondersteuning vanuit bijv. SFB meer samen te werken en daarmee nieuw aanbod te creëren en/of nieuwe en bestaande doelgroepen meer/beter te bedienen.

3.5 Het slopen van de Rekstok heeft gevolgen voor de activiteiten van IKC Op d'n Esch.

Gymzaal de Rekstok is op dit moment hoofdzakelijk in gebruik door IKC Op d'n Esch. Naast bewegingsonderwijs voor kleuters/leerlingen wordt de Rekstok, vanwege ervaren ruimtegebrek, op dit moment ook gebruikt als verlengstuk van het schoolgebouw. Het op termijn slopen van de Rekstok raakt daarmee, op basis van de huidige situatie, de huisvesting van IKC Op d'n Esch. Op het moment dat de Rekstok zou worden gesloopt, moet over het (dan) aanwezige ervaren ruimtetekort het gesprek worden gevoerd. In ieder geval is het logisch om gymzaal de Rekstok in gebruik te houden tot het moment dat nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink en de werkzaamheden op locatie Pickerhal zijn afgerond. Ook om de continuïteit voor gebruikers werkzaamheden op locatie van de huidige Pickerhal te kunnen waarborgen. Tot slot betekent slopen van de Rekstok dat leerlingen van IKC Op d'n Esch gebruik moeten gaan maken van de Pickerhal-locatie. Gezien de (overzienbare) afstand en route is dit voor ons geen reden geweest om op voorhand af te zien van het slopen van de Rekstok. Dit is ook gedeeld met IKC Op d'n Esch.

3.6 Een mogelijke fysieke verbinding met 't Spieker vraagt aandacht bij verdere uitwerking.

Zoals bij argument 3.6 is toegelicht, wordt een verbinding met 't Spieker als kans beschouwd om sport, cultuur en gezondheid meer met elkaar te verbinden. De exacte invulling/omvang (in relatie tot de verwachte kosten en meerwaarde) en praktische uitvoerbaarheid van een te leggen verbinding met 't Spieker moet met betrokkenen nader worden verkend. In de rapportage is uitgegaan van een verbinding die bestaat uit bijv. een gedeelde kantine, entree, toiletgroepen en beheerdersruimte. Met een daarbij behorende investering. Dit kan als uiterste vorm van een mogelijke verbinding worden beschouwd. De nadere verkenning moeten duidelijkheid geven of en in welke vorm een verbinding 't Spieker wenselijk en uitvoerbaar is. Daarmee kan de bijbehorende financiële investering ook lager uitvallen (of geheel wegvallen).

Financiën

Met argument 2.2 is toegelicht om welke reden op dit moment aan u geen investeringswens ter besluitvorming wordt voorgelegd. Het gevraagde bedrag van €50.000 zal uiteindelijk onderdeel zijn van de totale investeringswens die in het kader van de perspectiefnota 2023 aan u ter integrale afweging en besluitvorming wordt voorgelegd. Zoals onder argument 4.4 opgenomen, wordt bij de besteding van het gevraagde bedrag (en planning bijbehorende werkzaamheden) de besluitvorming in het kader van de perspectiefnota 2023 in acht genomen.

Rijksbijdrage

Op dit moment wordt geen rekening gehouden met een bijdrage van het Rijk in het kader van de SPUK Sportbesluit. Dit is voorzichtigheidshalve gedaan omdat het Sportbesluit voorlopig geldt tot en met

2023. De verwachting is wel dat er een voortzetting komt, maar in welke vorm is op dit moment onbekend.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking

Het onderzoek heeft betrekking op accommodaties die publiek toegankelijk zijn. Het is belangrijk dat die accommodaties conform de lokale inclusie agenda ook toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. In het Programma van Eisen dient dit dan ook een plek te krijgen. In samenhang hiermee verlaagt dat ook de (fysieke) drempel om eventueel aanvullend aanbod te creëren voor mensen met een beperking.

Communicatie

Na besluitvorming wordt het besluit (per mail) gecommuniceerd met de klankbordgroep 'Binnensport Eibergen beweegt mee!', met de brede groep geïnteresseerden die tot nu toe is meegenomen in de voortgang van het proces en de omwonenden van de huidige Pickerhal. Daarnaast wordt met een publicatie in BerkelBericht een ieder (in Eibergen) geïnformeerd over het genomen besluit.

Initiatief, participatie en rol gemeente

De gemeente/het college van B&W heeft het initiatief genomen om een haalbaarheidsonderzoek naar de binnensportaccommodaties in Eibergen uit te voeren. Daarbij is aansluiting gezocht bij een initiatief van de gebruikers van de Pickerhal om als gebruikers te onderzoeken hoe met samenwerking en i.r.t. de Pickerhal een toekomstbestendige situatie kan worden gecreëerd.

Qua participatie is in de basis gewerkt met een initiatiefgroep (zorgdragen uitvoering onderzoek), klankbordgroep (adviseren/consuleren op concrete tussenresultaten) en brede groep geïnteresseerden (informerende over voortgang). Gedeeld is dat de gemeente (college van B&W en gemeenteraad) een beslissende rol vervullen, waarbij de opbrengsten vanuit de klankbordgroep worden betrokken. De initiatiefgroep (sport, onderwijs, gemeente) is bij aanvang van het onderzoek samengesteld om gezamenlijk zorg te dragen voor de uitvoering van het onderzoek. Met de initiatiefgroep is ook M3V als adviesbureau geselecteerd. De klankbordgroep is samengesteld naar aanleiding van een startbijeenkomst op 22 april 2021 waar onderwijs, verenigingen en (maatschappelijke) organisaties voor waren uitgenodigd. Aan hen de mogelijkheid geboden om of deel te nemen aan een *klankbordgroep (participatie: adviseren/consuleren op concrete tussenresultaten)* of om *per mail op de hoogte te worden gehouden van de voortgang (participatie: informeren)*. Daarmee kon men er bewust voor kiezen in welke mate en op welke manier betrokken te worden bij het onderzoek. De klankbordgroep is twee keer uitgebreid gevraagd reactie/advies te geven op een concreet tussenresultaat. Op 26 oktober 2021 vond een fysieke bijeenkomst plaats om de laatste stand van zaken te delen (met het oog op aankomende besluitvorming). Voor deze bijeenkomst is dezelfde groep uitgenodigd als de startbijeenkomst in april. Omwonenden van de huidige Pickerhal zijn in juli en oktober met een brief geïnformeerd over het onderzoek, waarbij ook hun rol in deze fase van het onderzoek is toegelicht. Met de laatste brief zijn met hen op hoofdlijnen de mogelijke scenario's voor de locatie Pickerhal gedeeld, met de mogelijkheid daarop te reageren. Voor een volledige weergave van het doorlopen proces, de samenstelling en reacties van de klankbordgroep, de brede groep van geïnteresseerden die is geïnformeerd over de voortgang en de reacties van omwonenden wordt verwezen naar de betreffende bijlagen van de rapportage. Het proces is tot nu toe naar mening van de initiatiefgroep goed verlopen. Ook tijdens de bijeenkomst op 26 oktober 2021 is door aanwezigen ingebracht het proces tot nu toe als prettig te ervaren.

Uw betrokkenheid tot nu toe

In april heeft de u van het college een eerste raadsbrief ontvangen, waarna deze in mei in de commissie Bestuur en Sociaal is besproken. Vervolgens bent u frequent met een raadsbrief op de hoogte gesteld van de voortgang en tussenresultaten. Op 14 september 2021 heeft een bijeenkomst voor raads- en commissieleden plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst zijn de verschillende scenario's met bijbehorende inhoudelijke en financiële uitwerking gedeeld en toegelicht.

Planning en evaluatie

De planning van het vervolg is voor een belangrijk deel afhankelijk van de besluitvorming die plaatsvindt in het kader van de perspectiefnota 2023. Bij op dat moment positieve besluitvorming over het voorkeursscenario, investeringswens en voorbereidingskrediet is de planning op hoofdlijnen en onder voorbehoud:

- tot de 2^e helft van 2023: treffen van de nodige voorbereidingen (ruimtelijke procedure/aanbesteding met bijbehorende producten) voor aanvang uitvoering.
- 2^e helft 2023: start uitvoering/werkzaamheden.

- 2^e helft 2024/1^e helft 2025: afronding werkzaamheden.

Alternatieven

In de rapportage zijn meerdere scenario's inhoudelijk en financieel uitgewerkt. Deze zijn gebaseerd op de volgende keuzemogelijkheden (met in achtname van het raadsbesluit van 10 december 2019 over nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink):

- Renovatie of nieuwbouw
- Bijna energieneutraal (BENG) of energieneutraal (ENG)
- Wel of niet versterken betekenis locatie door:
 - Wel of niet benutten van vrijkomende buitenruimte voor sport en beweging
 - Wel of geen (intentie tot het leggen van een) fysieke verbinding met 't Spieker

Op basis van het doorlopen proces is het slopen van gymzaal de Rekstok en DEF-deel huidige Pickerhal onderdeel van elk scenario. De scenario's, gebaseerd op deze keuzemogelijkheden, zijn hieronder weergegeven. Met daarbij de indicatieve (maar geen onrealistische) investeringslasten (waaronder de bouwkosten) zoals ook opgenomen in de rapportage 'Binnensport Eibergen beweegt mee!' (excl. herinrichting openbare ruimte).

Scenario's		Investeringslasten incl. BTW (BENG)	Investeringslasten incl. BTW (ENG)
0	• Behoud en renovatie (BENG) huidige accommodaties (Rekstok en Pickerhal) • In 2019 besloten realisatie van 1 zaaldeel 't Simmelink	€9.200.000 <i>Waarvan €1.200.00 renovatie Rekstok</i>	<i>ENG niet mogelijk</i>
1A	• Afstoten Rekstok • Afstoten DEF-deel Pickerhal • Renovatie ABC-deel Pickerhal • In 2019 besloten realisatie van 1 zaaldeel 't Simmelink	€4.100.000	<i>ENG niet mogelijk</i>
1B	• Afstoten Rekstok • Afstoten DEF-deel Pickerhal • Nieuwbouw 3 zaaldelen locatie Pickerhal • In 2019 besloten realisatie van 1 zaaldeel 't Simmelink	€8.200.000	€8.400.000
2A	• Afstoten Rekstok • Afstoten DEF-deel Pickerhal • Renovatie ABC-deel Pickerhal • Verbinding met 't Spieker • In 2019 besloten realisatie van 1 zaaldeel 't Simmelink	€4.100.000 (excl. verbinding met 't Spieker)	<i>ENG niet mogelijk</i>
2B	• Afstoten Rekstok • Afstoten DEF-deel Pickerhal • Nieuwbouw 3 zaaldelen locatie Pickerhal • Verbinding met 't Spieker • In 2019 besloten realisatie van 1 zaaldeel 't Simmelink	€8.200.000 (excl. verbinding met 't Spieker).	€8.400.000 (excl. verbinding met 't Spieker).
OPTIE	Benutten buitenruimte sport en beweging	+€250.000	

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

Raadsvergadering : 21-12-2021

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 november 2021;

besproken in de commissie Bestuur en Sociaal van 7 december 2021

b e s l u i t :

1. Kennis te nemen van de rapportage 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'.
2. Besluitvorming over uitvoering van een voorkeursscenario met bijbehorende investeringswens en verzoek om krediet ter voorbereiding op de bouw onderdeel te laten zijn van besluitvorming over de perspectiefnota 2023 (juni 2022).
3. Onder voorbehoud van besluitvorming (genoemd onder 2) een principevoorkeur uit te spreken voor een scenario dat, mede op basis van reactie van de klankbordgroep 'Binnensport Eibergen beweegt mee!', uitgaat van:
 - a. een behoefte van in totaal 4 zaaldelen voor de kern Eibergen.
 - b. de nieuwbouw van een gymzaal bij IKC 't Simmelink met 1 zaaldeel conform raadsbesluit 10 december 2019.
 - c. slopen van de huidige Pickerhal en energieneutrale nieuwbouw van in totaal 3 zaaldelen op de huidige locatie van de Pickerhal.
 - d. slopen van gymzaal de Rekstok (nadat nieuwbouw gymzaal 't Simmelink en locatie Pickerhal is afgerond).
 - e. het verkennen van mogelijkheden om de betekenis van de locatie huidige Pickerhal als geheel te versterken, waarbij meer concreet het benutten van vrijkomende buitenruimte voor sport en beweging en een mogelijke fysieke verbinding tussen nieuwbouw en 't Spieker als mogelijkheid worden beschouwd.
 - f. Het eigendom, beheer en/of exploitatie niet over te dragen aan (bijv. een stichting bestaande uit) gebruikers/verenigingen en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het beheer en/of exploitatie, met in achtneming van de maatschappelijke functie, over te dragen aan een externe organisatie
4. Een bedrag van €50.000 beschikbaar te stellen om op basis van de principevoorkeur met betrokkenen en met externe ondersteuning vervolgstappen te kunnen zetten ter voorbereiding op besluitvorming bij de perspectiefnota 2023. En dit bedrag te dekken uit de Algemene Reserve.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 21-12-2021

de griffier,

de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Haalbaarheidsonderzoek 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'

Bijlage: Rapportage binnensport Eibergen beweegt mee!

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4	3. Toekomstige situatie	12
1.1. Aanleiding	4	3.1. Gebruik verenigingen	12
1.2. Aanpak uitvoering onderzoek	4	3.2. Gebruik onderwijs	12
1.3. De context van het onderzoek	5	3.3. (verwachte) bezetting bij behoud huidige voorzieningen	12
1.3.1 Bestuursopdracht haalbaarheidsonderzoek	5	3.4. Analyse benodigd aantal zaaldelen	13
1.3.2 Demografische ontwikkelingen	6	3.4.1 gebruik overdag	13
1.3.3 leerlingenprognoses	6	3.4.2 Gebruik avond	14
1.3.4 Sportdeelname/ledenontwikkeling	6	3.4.3 Betekenis gebruik (scholen) locatie Pickerhal	14
		3.4.4 verwachte bezetting op basis van 4 zaaldelen	14
		3.5. Betekenis traject 'verbindingen/samenwerkingen'	15
2. Huidige situatie	7	4. Uitgangspunten scenario's	15
2.1. Huidige voorzieningen	7	4.1. Locatie	15
2.1.1 Sporthal De Pickcerhal.	7	4.2. Technische en functionele uitgangspunten	16
2.1.2 Gymzaal de rekstok	7	4.3. Financiële uitgangspunten	17
2.1.3 Kulturhus/gezondheidscentrum 't spieker	7	4.4. Criteria	18
2.1.4 Dorpshuis de Huve	8		
2.2. Huidig gebruik sportaccommodaties	8		
2.2.1 Conclusies uit vragenlijsten sportaccommodaties Eibergen	8		
2.2.2 Gebruikers De Pickerhal	9		
2.2.3 Bezetting De Pickerhal	9		
2.2.4 Gebruikers De Rekstok	11		
2.2.5 Bezetting De Rekstok	11		
2.2.6 Gymzaal IKC Simmelink (nog te ontwikkelen)	12		

5. scenario's 18

5.1.	Uitwerking scenario's	20
5.1.1	Scenario 0 - consolideren	20
5.1.2	Scenario 1a – deels afstoten en deels renoveren Pickerhal	21
5.1.3	Scenario 1B –afstoten Pickerhal en nieuwbouw	23
5.1.4	Scenario 2A - afstoten Pickerhal sporthal DEF en renovatie Pickerhal deel ABC en verbinding 't Spieker	25
5.1.5	Scenario 2b - afstoten Pickerhal en nieuwbouw Pickerhal en verbinding 't Spieker	27
5.1.6	Opties buitensport/buitenruimte	29

6. Financiële uitwerking 31

6.1.	Eenmalige kosten/ investering	31
6.2	Jaarlijkse inkomsten en potentiële eenmalige dekking	34

7. Duiding scenario's o.b.v. criteria 37

8. Verzelfstandiging 411

BIJLAGEN 45

A.	UITWERKING RESULTATEN VRAGENLIJSTEN
B.	DOORLOPEN PROCES
C.	LEDENONTWIKKELING VERENIGINGEN
D.	GEBRUIK VERENIGINGEN
E.	REACTIES EN TERUGKOPPELING KLANKBORDGROEP & OMWONENDEN PICKERHAL
F.	WEERGAVE BIJEENKOMST COMMISSIE- EN RAADSLEDEN 14 SEPTEMBER 2021

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

Eibergen maakt onderdeel uit van gemeente Berkelland en is een kern met een hechte en betrokken gemeenschap (11.185 inwoners d.d. 2020). Diverse (sport)verenigingen hebben onder leiding van gymnastiekvereniging ODIVAL in 2019 het initiatief genomen om na te denken over hun toekomst in de Eibergse samenleving. Ze willen zich richten op een brede voorzieningenstructuur met sport als een belangrijk middel waarbij kansen worden aangegrepen om onderling meer verbinding te zoeken met onderwijs en maatschappelijke organisaties. Hierin ligt een belangrijke relatie met de beschikbare binnensportaccommodaties in Eibergen. Daarbij is het versterken van samenwerking en vergroten van verbinding tussen verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisaties door middel van het aanbod van sport en beweging onderdeel van de opgave die voorligt.

De aanleiding voor voorliggend onderzoek wordt bovenal ook gevormd door het collegeprogramma 'Sport is meer!'. Hierin is opgenomen dat natuurlijke momenten worden aangepakt om gemeentelijke binnensportaccommodaties toekomstbestendig te maken. De teruglopende bezettingsgraad van de binnensportvoorzieningen, verwacht groot onderhoud en de verwachte investeringen voor het duurzaam maken van de gemeentelijke accommodaties waren een natuurlijk moment om gedegen na te denken over de voorzieningenstructuur in Eibergen.

Met voorliggend haalbaarheidsonderzoek moet inzichtelijk worden welke kwantitatieve en kwalitatieve behoeften er liggen en hoe deze zich vertalen in een goede sportvoorzieningenstructuur.

Daarnaast omvat het onderzoek een eerste verkenning van de (on)mogelijkheden van verzelfstandiging van het vastgoed.

1.2. AANPAK UITVOERING ONDERZOEK

Organisatie

Voor de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek is gewerkt met een initiatiefgroep en klankbordgroep. De initiatiefgroep droeg zorg van de uitvoering van het onderzoek. Deze bestond uit een vertegenwoordiging van ODIVAL, het onderwijs, de gemeente, de Sport Federatie Berkelland en extern procesbegeleider voor verkenning van samenwerking tussen onderwijs, verenigingen en organisatie. De klankbordgroep voorzag de initiatiefgroep van reactie/advies op basis van concrete tussenresultaten. Daarmee had de klankbordgroep een adviserende/consulterende rol. Betrokkenen konden zich aanmelden voor de klankbordgroep of aangegeven per mail op de hoogte te willen worden gehouden. In samenhang hiermee is een brede groep van geïnteresseerden/betrokkenen per mail op de hoogte gehouden van de voortgang.

Het doorlopen proces

Er is voor gekozen om de uitvoering van het onderzoek, in samenwerking met de initiatiefgroep en klankbordgroep, te koppelen aan een aantal mijlpalen om tot een gedragen eindresultaat te komen. Deze mijlpalen waren samengevat gericht op (1) de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte en scenario's om invulling te geven aan behoefte en (2) de uitwerking van de scenario's. Bijlage B bevat een uitgebreid overzicht van het doorlopen proces. Bijlage E bevat daarnaast de inhoudelijke inbreng vanuit de klankbordgroep met reactie van de gemeente.

Om de benodigde informatie te verkrijgen voor het uitvoeren van het onderzoek is aan de huidige gebruikers van de binnensportaccommodaties een uitgebreide vragenlijst ter beantwoording voorgelegd. Met deze vragenlijsten werd beoogd te verkrijgen:

- Inzicht in bezetting diverse binnensportaccommodaties van Eibergen;
- Inzicht in de sport- en beweegbehoeften van de verenigingen. Denk hierbij ook aan verwachte groei/ krimp, visie en ontwikkelingen, trainingsbehoefte en wedstrijdbehoefte;
- Informatie over (on)tevredenheid op diverse aspecten van de huidige binnensportaccommodaties;
- Verkenning concrete kansen en mogelijkheden voor inzet & beheer en exploitatiefase sportvoorziening;
- Verkenning visie op toekomstige ontwikkelingen in relatie tot de nieuwe sportvoorziening;

Omwonenden

In (deze fase van) het onderzoek staan de gebruikers van de binnensportaccommodaties centraal. Omwonenden van de huidige Pickerhal zijn per tweemaal per brief geïnformeerd. Zie hiervoor bijlage E. In een volgende fase wordt de betrokkenheid van omwonende verder vormgegeven.

Scenario's als basis voor vervolg

Voor het invullen van het toekomstige aanbod zijn meerdere scenario's mogelijk, variërend van renovatie van de huidige voorzieningen tot volledige nieuwbouw op basis van de onderzochte behoefte. Met het onderzoek zijn op basis van opgehaalde informatie diverse mogelijke scenario's in beeld

gebracht. Deze scenario's zijn, passend bij de aard van het onderzoek, inhoudelijk en financieel (investering en exploitatie) verder uitgewerkt. Die uitwerking is geduid op basis van geformuleerde criteria die zijn afgeleid van de opgehaalde informatie bij gebruikers. Dit bij elkaar dient als basis voor besluitvorming door de gemeente(raad) over een voorkeursscenario voor de toekomst van de binnensportaccommodaties in Eibergen. Na besluitvorming door de gemeente(raad) dient het voorkeursscenario meer gedetailleerd te worden uitgewerkt voordat de uitvoering ervan kan worden opgepakt.

1.3. DE CONTEXT VAN HET ONDERZOEK

1.3.1 BESTUURSOPDRACHT HAALBAARHEIDSONDERZOEK

Om te starten met het haalbaarheidsonderzoek is door de gemeente (college van B&W) een bestuursopdracht vastgesteld. In deze bestuursopdracht is naast de aanpak ook een aantal zaken opgenomen dat als kader/uitgangspunt heeft gediend voor het onderzoek:

- De huidige locatie van de Pickerhal wordt als een goede locatie beschouwd en is ook leidend voor het haalbaarheidsonderzoek.
- Er lijkt op voorhand geen extra behoefte te zijn aan nieuwe maatschappelijke ontmoetingsruimten (naast de bestaande locaties in Eibergen) maar wel kansen voor verbinding en samenhang met 't Spieker.
- In de scenario's voor de toekomstige situatie wordt het aspect duurzaamheid nadrukkelijk meegenomen.

- De urgentie van investeren in de binnensport moet duidelijk in beeld worden gebracht.
- De besluitvorming over de realisatie van een gymzaal bij IKC 't Simmelink op 10 december 2019 wordt als een gegeven beschouwd bij de uitvoering van het onderzoek.

1.3.2 DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

Voor de huidige en toekomstige ruimtebehoefte van de binnensport is gekeken naar de ontwikkeling van de bevolking, zowel op het niveau van de gemeente Berkelland als specifiek voor de kern Eibergen. Het totaal aantal inwoners van de gemeente Berkelland is in de periode 2005-2020 met ongeveer 3% gedaald van 45.230 naar 43.770. Op basis van recente prognose wordt verwacht dat de totale bevolking van de gemeente Berkelland tot 2050 zal afnemen. Daarnaast laat de ontwikkeling van de samenstelling van de bevolking zien dat er sprake is van ontgroening en vergrijzing: het aantal jongeren is afgenomen en het aantal ouderen is toegenomen.

Ook in de kern Eibergen is een daling van het totaal aantal inwoners te zien in de periode 2000-2020 (11.860 naar 11.155) en verhoudingsgewijs een afname van het aantal jongeren en toename van het aantal ouderen. Het aantal 70-plussers is in de periode 2000-2020 gestegen van 1.125 naar 1.975. Dat is een relatieve toename van ruim 9% naar bijna 18%.

Toevoegen woningen Eibergen

Als reactie op het landelijke woningtekort worden er in de gemeente Berkelland in 10 van de 11 kernen 800 – 850 woningen bijgebouwd. Ook in Eibergen komen er extra woningen. De focus ligt op het bouwen voor doorstroming en het realiseren van levensloopgeschikte woningen en

appartementen. De extra woningbouw zal de geprognostiseerde daling van het inwoneraantal iets afvlakken.

Aangenomen wordt dat de extra woningbouw geen significant effect op de ruimtebehoefte voor de binnensport.

1.3.3 LEERLINGENPROGNOSES

Het primair onderwijs is een van de hoofdgebruikers overdag van de binnensportaccommodaties in Eibergen. Het betreft de scholen IKC Op d'n Esch, OBS Menno ter Braak, IKC Het Sterrenpalet en IKC 't Simmelink. De periode 2014-2020 laat een daling van het totaal aantal leerlingen zien. Door het bureau MOOZ is in 2019/2020 een leerlingenprognose voor deze vier scholen opgesteld tot 2034. Hieruit is op te maken dat het totaal aantal leerlingen tot 2025 afneemt van 844 naar 782. Dit aantal stabiliseert en tot 2034 neemt het aantal leerlingen toe tot 859 leerlingen. Voor de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek wordt op basis van de prognoses voor de toekomstige behoefte vanuit het basisonderwijs uitgegaan van het huidige leerlingaantal. Dit omdat geen significante permanente stijging/ daling te zien is in de prognoses.

1.3.4 SPORTDEELNAME/LEDENONTWIKKELING

Het aantal mensen dat een of meer lidmaatschappen heeft bij een sportvereniging ligt in de gemeente Berkelland hoger in vergelijking met andere gemeenten, namelijk in 2019 op gemiddeld 31,4%. (bron: sportbondleden per gemeente 2019; NOC*NSF). De bijbehorende cijfers laten zien dat met name jongeren tussen 0 en 10 (35,4%) en 10 tot 25 (61,4%) een of meer lidmaatschappen hebben. Het percentage ouderen dat bij een vereniging zit, is lager (19,7%).

Ontwikkeling ledenaantallen gebruiker binnensportaccommodaties

Voor het uitvoeren van het haalbaarheidsonderzoek is bij de verenigingen van de huidige binnensportaccommodaties gevraagd naar de verwachte de ontwikkeling van het aantal leden. Deze uitvraag heeft opgeleverd dat de komende 10 jaar 6 verenigingen verwachten het huidige ledenaantal te behouden, 2 verenigingen verwachten een daling van het aantal leden en 2 verenigingen verwachten een stijging van het aantal leden. Daarnaast hebben verenigingen aangegeven dat de afgelopen 10 jaar het aantal leden redelijk stabiel is gebleven en in sommige gevallen is gedaald. In bijlage C is voornoemde informatie opgenomen. Voor de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek wordt op basis hiervan er vanuit gegaan dat de toekomstige behoefte aan binnensportcapaciteit/zaalcapaciteit niet significant toeneemt of afneemt.

2. HUIDIGE SITUATIE

2.1. HUIDIGE VOORZIENINGEN

Eibergen heeft twee gemeentelijke sportaccommodaties: gymzaal De Rekstok en sporthal De Pickerhal. Op basis van besluitvorming van december 2019 wordt bij IKC 't Simmelink een nieuwe gymzaal gerealiseerd. Daarnaast heeft Het Assink lyceum een eigen gymzaal. Tot slot bieden Kulturhus 't Spieker en Dorpshuis De Huve ook mogelijkheden voor sport- en beweegactiviteiten.

2.1.1 SPORTHAL DE PICKERHAL.

Sporthal De Pickerhal is gebouwd in 1982 en heeft aanbouw uit 1991. De totale omvang is 2.894 m². Sporthal De Pickerhal (gelegen in het centrum) is een binnensportvoorziening met een ruime entree, beheerdersruimte, vergaderruimte en een kantine. Er zijn 8 à 10 verenigingen die gebruik maken van De Pickerhal voor trainingen en wedstrijden.

De Pickerhal bestaat uit twee sporthallen:

- Sporthal 1, met (deelbare) zaaldelen ABC is 28 x 48 x 7 meter – bouwjaar 1982; In verband met geluidshinder (akoestiek) zijn de drie zaaldelen ABC in de huidige situatie niet gelijktijdig te gebruiken.
- Sporthal 2, met (niet deelbare) zaaldelen DEF is 22 x 42 x 7,15 meter – bouwjaar 1991. Sporthal DEF is niet deelbaar en kan dus niet gelijktijdig door meerdere verenigingen gebruikt worden.

2.1.2 GYMZAAL DE REKSTOK

Gymzaal De Rekstok is gebouwd in bouwjaar 1972 en heeft één zaaldeel met een sportvloer van 12x21 meter. De totale omvang is 467 m². Deze gymzaal bevindt zich naast IKC Op d'n Esch.

2.1.3 KULTURHUS/GEZONDHEIDSCENTRUM 'T SPIEKER

Naast De Pickerhal bevindt zich Kulturhus 't Spieker. In 't Spieker zit een theater met horeca. De beide muziekverenigingen repeteren er en gymnastiekvereniging ODIVAL verzorgt er een deel van haar lessen. Daarnaast huisvest 't Spieker een gezondheidscentrum met diverse zorg gerelateerde functies.

2.1.4 DORPSHUIS DE HUVE

Aan de noordzijde van het centrum van Eibergen bevindt zich Dorpshuis De Huve. Deze beschikt over diverse zalen waar clubs en verenigingen gebruik van maken voor hun activiteiten. Ook andere instellingen en particulieren kunnen ruimten huren en/ of gebruik maken van de faciliteiten in De Huve.

Een overzicht van de diverse voorzieningen in Eibergen is te zien op de afbeelding op de volgende pagina.

2.2. HUIDIG GEBRUIK SPORTACCOMMODATIES

2.2.1 CONCLUSIES UIT VRAGENLIJSTEN SPORTACCOMMODATIES EIBERGEN

Behoeftes en waardering sport- en beweegfaciliteiten huidige voorzieningen

De Pickerhal wordt door de verenigingen goed gewaardeerd vanwege de ligging en bereikbaarheid. Ontevredenheid is er bij de gebruikers van de verenigingen over de temperatuur in de hal en de veroudering van het pand en de materialen. De horeca wordt veelal neutraal of ontevreden gescoord door de verenigingen. De scholen geven aan dat het gebruik van De Pickerhal niet volledig tegemoet komt aan de sport- en beweegbehoeften van het onderwijs. Zo zijn er ideeën en wensen voor een inventaris die passen bij de sporten van nu, zoals makkelijk (de)monteerbare (klim/klauter) toestellen en een klimmuur, die gekoppeld kunnen worden zodat er verschillende parcoursen te maken zijn. Wat betreft de losse inventaris zijn er ideeën en wensen voor 'rijdende onderdelen', circusattributen, makkelijk op te zetten goaltjes en mogelijkheden voor slacklines. De Rekstok wordt door de gebruikmakende verenigingen en school in algemene zin ook goed gewaardeerd. Met dien verstande dat één gebruiker heeft aangegeven op de onderdelen bereikbaarheid/parkeren/temperatuur/verlichting ontevreden te zijn. Aanvullend daarop zijn opmerkingen geplaatst over te volle materiaalruimte en dat de accommodatie niet altijd even schoon is.

Algemene behoeften aan sportaccommodaties, beheer en exploitatie

Naast het faciliteren van bewegen en sport is het voor verenigingen van belang dat de toekomstige sportvoorziening(en) betaalbaar en toegankelijk is en geschikt voor een brede doelgroep en activiteiten.

Het kwijtraken van een lage huurprijs is hun voornaamste zorg. Om voor een bepaalde accommodatie te kiezen, is de hoogte van de huurprijs voor hen het belangrijkste, gevolgd door de beschikbaarheid van de huurtijden en daarna de ligging van de faciliteit.

Wat betreft beheer en exploitatie geven de verenigingen de voorkeur aan een stichting met behulp van vrijwilligers. Tegelijkertijd wordt wel als aandachtspunt genoemd het beroep dat dan op vrijwilligers/leden moet worden gedaan. En of dit haalbaar is. Daarnaast wordt de betaalbaarheid van het gebruik als aandachtspunt genoemd mocht de accommodatie worden overgedragen aan een commerciële partij (zie ook hoofdstuk 7)

Trends en ontwikkelingen

Welzijn en gezondheid worden als belangrijke aspecten gezien, alsmede de aandacht voor meer faciliteiten voor het sporten en bewegen van ouderen in de gemeente. Ook de zorg voor het krijgen van vrijwilligers wordt door de verenigingen genoemd. Scholen zien een ontwikkeling om naast het anders inrichten van een gymzaal/ sporthal ook kansen om de buitenruimte effectiever te benutten voor bewegingsonderwijs, waarbij het schoolplein of een nabij gelegen veldje/ speeltuin ook gebruikt worden.

2.2.2 GEBRUIKERS DE PICKERHAL

Op dit moment kent De Pickerhal de volgende gebruikers:

- Bowls Eibergen
- Boemerang (volleybal)
- Picker Reds (Basketbal)
- Yapton (Badminton)
- HiB Berkelland (revalidatie)
- ODIVAL (gymnastiek)

- FC Eibergen (voetbal) (incidenteel)
- Muziekvereniging Excelsior (incidenteel)
- Muziekvereniging Euphonia
- IKC Het Sterrenpalet (primair onderwijs)
- OBS Menno ter Braak (primair onderwijs)
- Assink Lyceum (potentieel aankomend gebruiker)

2.2.3 BEZETTING DE PICKERHAL

Maandag - vrijdag

Op de werkdagen wordt voor de beschikbaarheid onderscheid gemaakt tussen de periode overdag (9 - 17 uur = 8 uur) en 's avonds (17 - 22 uur = 5 uur). Dat betekent een beschikbaarheid per week en per zaaldeel van 40 uur overdag en 25 uur 's avonds.

In de huidige situatie zijn er bij De Pickerhal 3 zaaldelen en 1 niet-deelbare sporthal beschikbaar. Dit staat -theoretisch- gelijk aan 4 zaaldelen; in praktijk kan er in verband met geluidsdoorslag geen gebruik worden gemaakt van 3 zaaldelen gelijktijdig in de sporthal ABC. Het tussengelegen zaaldeel (deel B) dient als geluidsbuffer. Voor de berekening wordt uitgegaan van 4 zaaldelen, aangezien dat de werkelijke situatie betreft.

Uitgaande van 4 zaaldelen in de huidige situatie is in totaal per week 260 uur (160 uur overdag en 100 uur in de avond) beschikbaar in De Pickerhal om te gebruiken.

Verenigingen

Op basis van de ingevulde vragenlijsten is het gebruik van de verenigingen van de sportaccommodaties in beeld gebracht. Dit heeft opgeleverd dat het gebruik per week overdag 22,5 uur is en per week in de avond 73,5 uur is. Zie voor de onderbouwing bijlage D.

Onderwijs

OBS Menno ter Braak en IKC Het Sterrenpalet maken overdag gebruik van de Pickerhal. Vanuit de overheid zijn er normen voor bewegingsonderwijs: 1,5 uur per week voor de midden- en bovenbouw (groep 3-8) in een (externe) gymzaal. Per 2023 is 2 uur bewegingsonderwijs wettelijk verplicht per groep. Afhankelijk van het beleid van de gemeente, kan dit betekenen dat elke groep (3 t/m 8) een half uur extra per bewegingsonderwijs heeft. Hiervan wordt uitgegaan in de berekening van de ruimtebehoefte.

De volgende tabel geeft de behoefte aan uren bewegingsonderwijs weer voor de groepen 3 tot en met 8 van basisschool OBS Menno ter Braak en IKC Sterrenpalet gebaseerd op 2 uur per 2023. IKC Simmelink is meegenomen als tijdelijke gebruiker van de Pickerhal. Na nieuwbouw van gymzaal bij IKC Simmelink gaat IKC Simmelink van die gymzaal gebruik maken.

	Aantal groepen 3 t/m 8	Aantal klokuur
Menno ter Braakschool	5	10
IKC Sterrenpalet	8	16
IKC Simmelink	4	8
Totaal		34 uur

Het bewegingsonderwijs voor kleuters valt in principe onder de verordening onderwijshuisvesting en vindt plaats in het speellokaal op school.

In Eibergen hebben niet alle scholen een speellokaal tot hun beschikking, vanwege ruimtetekort op school. De ruimte voor het speellokaal wordt benut voor het onderwijs. Dat betekent dat op deze scholen ook de jongste kinderen sporten en bewegen in een externe gymzaal.

Voor de volledigheid zijn ook de uren bezetting opgenomen indien gymles voor de kleuters in een externe gymzaal plaatsvindt. Hierbij is het uitgangspunt:

- 2 kleutergroepen OBS Menno ter Braak;
- 4 kleutergroepen IKC Het Sterrenpalet;
- 2 kleutergroepen IKC Simmelink (na nieuwbouw gymzaal IKC Simmelink gebruik van die gymzaal)

Per kleutergroep wordt voor dit moment uitgegaan van 3 uur bewegingsonderwijs per week in de externe gymzaal/sportzaal. Dit maakt in totaal 24 uur.

NB. Opgemerkt dient te worden dat dit buiten de formele opgave valt voor de sportvoorzieningen. Indien een speellokaal aanwezig is moet in beginsel voor de kleutergroepen daar gebruik van worden gemaakt. Onderstaande tabel maakt de consequenties inzichtelijk.

Samenvattend overzicht huidig gebruik en mate van bezetting Pickerhal

	Overdag	Avond
Pickerhal (beschikbaarheid zaaldelen)	160 uur	100 uur
Verengingen	22,5 uur	73,5 uur
Bewegingsonderwijs groep 3 t/m 8	34 uur	-
Bewegingsonderwijs kleuters	24 uur	-
Totaal incl. kleutergym	80,5 uur	73,5 uur
Bezetting Pickerhal incl. kleutergym	50,3 %	73,5%
Leegstand Pickerhal	49,7 %	26,5 %

NB. Opgemerkt dient te worden dat voor het primair onderwijs een maximale beschikbaarheid is van een gymzaal (zaaldeel) van 26 uur. Dit heeft te maken met de schooltijden van de basisscholen.

2.2.4 GEBUIKERS DE REKSTOK

Op dit moment kent De Rekstok de volgende gebruikers:

- Zumba
- VAS Breng (Aangepaste sport)
- ODIVAL (gymnastiek)
- All Stars (Zaalvoetbal)
- Nippon (Judo)
- IKC Op d'n Esch (primair onderwijs)

2.2.5 BEZETTING DE REKSTOK

Idem als bij De Pickerhal voor de werkdagen wordt wat betreft beschikbaarheid onderscheid gemaakt de periode overdag (9-17 uur = 8 uur) en avond (17-22 uur = 5 uur). Dat betekent een beschikbaarheid per week en per zaaldeel van 40 uur overdag en 25 uur 's avonds. Uitgaande van 1 zaaldeel in de huidige situatie is in totaal per week 65 uur (40 uur overdag en 25 uur in de avond) beschikbaar in De Rekstok om te gebruiken.

Verenigingen

Op basis van de ingevulde vragenlijsten is in beeld gebracht wat op dit moment het gebruik is op werkdagen door de verenigingen. Dit heeft opgeleverd dat het gebruik per week overdag 10 uur is en per week in de avond 8 uur is. Zie voor de onderbouwing bijlage D.

Onderwijs

Basisschool IKC Op d'n Esch maakt overdag gebruik van De Rekstok.

Uitgangspunt voor Op d'n Esch zijn 6 groepen 3 t/m 8 die elk 2 uur per week (norm per 2023) gebruik maken van de gymzaal. Dit komt neer op 12 uur.

Voor de volledigheid zijn ook de uren bezetting opgenomen indien gymles voor de kleuters in een externe gymzaal plaatsvindt. Hierbij is het uitgangspunt 2 kleutergroepen x 3 uur bewegingsonderwijs = 6 uur.

Samenvattend overzicht huidig gebruik en mate van bezetting De Rekstok

	Overdag	Avond
Rekstok (beschikbaarheid gymzaal)	40 uur	25 uur
Verenigingen	10 uur	8 uur
Bewegingsonderwijs groep 3 t/m 8	12 uur	-
Bewegingsonderwijs kleuters	6 uur	-
Totaal incl. kleutergym	28 uur	8 uur
Bezetting Rekstok incl. kleutergym	70 %	32 %
Leegstand Rekstok	30 %	68 %

2.2.6 GYMZAAL IKC SIMMELINK (NOG TE ONTWIKKELEN)

De gymzaal IKC Simmelink wordt in de komende jaren gerealiseerd. Op dit moment is er nog geen programmering voor verenigingen. Daarom worden deze in dit schema niet meegenomen. Dit kan in de toekomst veranderen. Wel is zeker dat IKC Simmelink haar bewegingsonderwijs in de nieuwe gymzaal gaat verzorgen. Dit gaat in totaal om 14 uur overdag. Idem als bij De Pickerhal en De Rekstok voor de werkdagen wordt wat betreft beschikbaarheid onderscheid gemaakt de periode overdag (9-17 uur = 8 uur) en avond (17-22 uur = 5 uur). Dat betekent een beschikbaarheid per week en per zaaldeel van 40 uur overdag en 25 uur 's avonds. Vanwege gebruik door het onderwijs overdag, resteert overdag per week dan nog 26 uur (40-14).

3. TOEKOMSTIGE SITUATIE

3.1. GEBRUIK VERENIGINGEN

Voor de zaalbehoefte van de verenigingen wordt uitgegaan van de uitkomsten van de vragenlijsten, in combinatie met de demografische ontwikkelingen. Zoals reeds geconcludeerd, zal de sportbehoefte min of meer gelijk blijven. Er wordt in de uitwerking rekening gehouden dat er voldoende flexibiliteit in de sportvoorziening zit voor enige groei/ krimp voor het toekomstig gebruik.

3.2. GEBRUIK ONDERWIJS

Voor het onderwijs wordt ook uitgegaan van het huidige gebruik, Daarnaast blijkt ook een voorkeur te bestaan om ook met de kleuters in een externe gymzaal te bewegen vanwege de beschikbare faciliteiten.

Voor de volledigheid zijn ook de uren bezetting opgenomen indien gymles voor de kleuters in een externe gymzaal plaatsvindt. Met dien verstande dat de kleuters in beginsel gebruik dienen te maken van de speellokalen bij de school. Daarnaast heeft Het Assink lyceum aangegeven 20 uur per week gebruik te willen maken van sportaccommodatie in Eibergen. Zij hebben aangegeven de voorkeur te geven aan De Pickerhal. Echter, qua locatie zou de nieuw te bouwen gymzaal bij IKC Simmelink ook een logische keuze zijn. De behoefte van Het Assink lyceum wordt meegenomen in het overzicht zoals opgenomen in paragraaf 3.3.

3.3. (VERWACHTE) BEZETTING BIJ BEHOUD HUIDIGE VOORZIENINGEN

Bij behoud van huidige sportaccommodaties (4 zaaldelen Pickerhal/ 1 zaaldeel Rekstok en nieuwbouw 1 zaaldeel bij IKC Simmelink), is in totaal per week op werkdagen 390 uur beschikbaar (6 zaaldelen x 40 uur = 240 uur overdag en 6 zaaldelen x 25 uur = 150 uur avond).

Onderstaand overzicht vat het gebruik samen. Dit betekent dat bij behoud van de sportaccommodaties er zowel overdag als in de avonden bijna de helft van de tijd de sportzalen leegstaan.

	Overdag	Avond	Totaal
Beschikbaar totaal	240 uur	150 uur	390 uur
Pickerhal (totaal)			
Verengingen	22,5 uur	73,5 uur	96 uur
Onderwijs, incl. kleutergym	44 uur	-	44 uur
Het Assink lyceum	20 uur	-	20 uur
De Rekstok (totaal)			
Verenigingen	10 uur	8 uur	18 uur
Onderwijs, incl. kleutergym	18 uur	-	18 uur
Het Simmelink			
Verenigingen	-	-	-
Onderwijs, incl. kleutergym	16 uur	-	
Totaal Pickerhal + De Rekstok + Simmelink	130,5 uur	81,5 uur	212 uur
Totaal bezetting incl. kleutergym	54,4%	54,3%	54,4%
Totaal leegstand	45,6%	45,7%	45,6%

3.4. ANALYSE BENODIGD AANTAL ZAALDELEN

3.4.1 GEBRUIK OVERDAG

Op basis van de uitgangspunten is onderstaande berekening te maken van het aantal zaaldelen dat voor Eibergen nodig is. Uitgaande van 40 beschikbare uren per zaaldeel per week overdag en 25 beschikbare uren per zaaldeel per week in de avond. Hierbij dient rekening gehouden te worden dat het basisonderwijs niet 40 uur per week, maar 26 uur per week gebruik kan maken van een sportzaal in verband met de schooltijden. Daarom zijn de gymtijden voor het primair onderwijs leidend in het aantal zaaldelen overdag. De overige beschikbare uren kunnen ingevuld worden door Het Assink Lyceum en de verenigingen.

	Overdag (werkdagen)
Aantal uren bewegingsonderwijs PO incl. kleutergym	78 uur (per week)
Benodigd aantal zaaldelen o.b.v. maximaal 26 uur per zaaldeel voor onderwijs	78 uur / 26 uur = 3 zaaldelen
Verenigingen	32,5 uur
Onderwijs VO (Assink Lyceum)	20 uur
Benodigd aantal zaaldelen o.b.v. totaal 40 uur minus maximaal 26 uur onderwijs	52,5 / 14* = 3,8 = 4 zaaldelen

* één zaaldeel is 40 uur per week beschikbaar. Ervan uitgaande dat 3 zaaldelen voor 26 uur per week bezet zijn door het primair onderwijs, blijft er 14 uur over. (hierbij opmerkend dat het 4e zaaldeel 40 uur beschikbaar is, aangezien het PO maximaal 3 zaaldelen nodig heeft.)

Voor een goede programmering, met voldoende flexibiliteit zijn 4 zaaldelen overdag nodig.

3.4.2 GEBRUIK AVOND

Wanneer naar het gebruik in de avond wordt gekeken is onderstaande berekening te maken. De inventarisatie laat zien dat per week in de avond 81,5 uur gebruik wordt gemaakt van de accommodaties. Uitgaande van 25 beschikbare uren per zaaldeel per week in de avond (17.00 uur – 22.00 uur), betekent dit dat afgerond 4 zaaldelen nodig zijn om het gebruik in de avond te faciliteren. Zie daarvoor de navolgende tabel.

	Avond (werkdagen)
Verenigingen	81,5 uur (per week)
Benodigd aantal zaaldelen o.b.v. 25 uur per zaaldeel	81,5 uur / 25 uur = 3,3 = 4 zaaldelen

NB: Een volledig overzicht van de resultaten van de vragenlijsten (=onderbouwing van deze analyse) voor de verenigingen en de basisscholen is uitgewerkt in Bijlage A.

3.4.3 BETEKENIS GEBRUIK (SCHOLEN) LOCATIE PICKERHAL

Voor heel Eibergen 4 zaaldelen betekent, met in achtneming van de nieuwbouw van 1 zaaldeel bij IKC 't Simmelink, dat op de locatie van de huidige Pickerhal 3 zaaldelen aanwezig moeten zijn. De basisscholen IKC Op d'n Esch, OBS Menno ter Braak en IKC Het Sterrenpalet zullen, vanwege afstand van die locatie gebruik moeten maken voor het bewegingsonderwijs. Onderstaande tabel geeft weer dat voor het bewegingsonderwijs (incl. kleutergym) van deze scholen 3 zaaldelen ook voldoende zijn.

	Overdag (werkdagen)
Aantal uren bewegingsonderwijs OBS Menno ter Braak, IKC Op d'n Esch en IKC Het Sterrenpalet incl. kleutergym	62 uur (per week)
Aantal uren bewegingsonderwijs OBS Menno ter Braak, IKC Op d'n Esch en IKC Het Sterrenpalet excl. kleutergym	38 uur (per week)
Benodigd aantal zaaldelen o.b.v. maximaal 26 uur per zaaldeel voor onderwijs	62 uur / 26 uur = 2,4 = 3 zaaldelen (incl. kleutergym) 38 uur / 26 uur = 1,5 = 2 zaaldelen (excl. kleutergym)

In totaal 3 zaaldelen op de huidige locatie van de Pickerhal betekent voor het gebruik overdag naar verwachting wel dat het Assink Lyceum en/of verenigingen (deels) gebruik moeten gaan maken van de gymzaal 't Simmelink. Op die locatie is overdag ook ruimte beschikbaar.

3.4.4 VERWACHTE BEZETTING OP BASIS VAN 4 ZAALDELEN

Uitgaande van 4 zaaldelen voor de kern Eibergen, betekent dit dat per week overdag 4 zaaldelen x 40 uur (5x8 uur) = 160 uur beschikbaar is. En in de avond 4 zaaldelen x 25 (5x5 uur) = 100 uur beschikbaar is.

In combinatie met het verwachte gebruik levert dit onderstaande tabel op als verwachte bezetting van de 4 zaaldelen. NB. Zoals eerder aangegeven valt kleutergym buiten de formele opgave van de sportvoorziening (daar zijn de speellokalen bij de scholen in beginsel voor bedoeld).

	Overdag (9.00-17.00 uur)	Avond (17.00-22.00 uur)	Totaal
Beschikbaar totaal	160 uur	100 uur	260 uur
Gebruik totaal incl. kleutergym	130,5 uur	81,5 uur	212 uur
Totaal bezetting incl. kleutergym	81,6%	81,5%	81,5%
Totaal leegstand	18,4%	18,5%	18,5%

3.5. BETEKENIS TRAJECT 'VERBINDINGEN/SAMENWERKINGEN'

De eerste conclusies op basis van de resultaten uit de vragenlijst is dat mogelijke verbindingen en samenwerkingen tussen verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisaties plaats kunnen vinden in de beoogde scenario's zoals uitgewerkt in H4. Daarnaast hebben 4 sessies die met verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisatie plaatsgevonden. Deze sessies bevestigen dat een mogelijke samenwerking geen extra zaaldelen vragen. Naar voren is gekomen dat bereidheid, inzet en begeleiding essentieel zijn om tot (duurzame) samenwerking te komen.

De opbrengsten van deze sessies worden betrokkenen gebruikt om te gaan werken aan (meer/andere) samenwerking tussen verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisaties in Eibergen. Dit valt buiten de scope van voorliggend haalbaarheidsonderzoek.

4. UITGANGSPUNTEN SCENARIO'S

4.1. LOCATIE

Op basis van de vastgestelde bestuursopdracht is de huidige locatie van de Pickerhal als uitgangspunt genomen. Ter onderbouwing van deze keuze is de locatie van de huidige Pickerhal zeer geschikt vanwege:

- de centrale ligging in het dorp en daarmee bereikbaarheid voor verschillende doelgroepen;
- de goede bereikbaarheid;
- aanwezigheid van voldoende parkeergelegenheid;
- liggend binnen een straal van 1 km van de drie scholen (IKC Op d'n Esch, OBS Menno ter Braakschool en IKC Sterrenpalet);
- De mogelijkheid die nieuwbouw in ruime mate en renovatie in zekere mate biedt voor zowel het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte bij De Pickerhal en 't Spieker. En eventueel het verbinden van deze twee laatst genoemde voorzieningen tot één centrum van ontmoeting voor het dorp rondom de thema's sport, cultuur en zorg.

4.2. TECHNISCHE EN FUNCTIONELE UITGANGSPUNTEN

De technische en functionele uitgangspunten zijn in voorliggend hoofdstuk uitwerkt ten behoeve van de verdere uitwerking van de scenario's. De uitgangspunten zijn gebaseerd op het gemeentelijk beleid en de inbreng van de betrokkenen via de vragenlijsten en in gesprek met de Initiatiefgroep. Ten minste dient rekening gehouden te worden met:¹

Technische uitgangspunten

- Compact;
- Functioneel met voor de omgeving passende uitstraling;
- Onderhoudsarm;
- Voldoen aan vigerend Bouwbesluit en de hierin genoemde NEN-normen (Nederlands Normalisatie Instituut).
 - Zie hiervoor [Home | Bouwbesluit Online](#);
- BENG (bijna energie neutraal gebouw), eventueel voorbereiden op aanpassen ENG (energie neutraal gebouw)
 - Zie hiervoor het [White paper BENG document van Duurzaam Gebouwd](#). Zie verder: <https://www.rvo.nl/>;
 - Ambitie: ENG-gebouw, circulair en natuur inclusief
- Hygiënecode voor sportkantines;
- Goede ruimteakoestiek, ook voor gebruik evenementen en muziekvereniging;
- Goede duurzame verlichting (geen tegenlicht door zon), NEN-EN 12193 'licht en verlichting – sportverlichting'.

- Gezonde luchtkwaliteit en goede ventilatie;
- Richtlijn Toegankelijkheid Indoor Sportaccommodaties (kortweg Richtlijn TIS);
- Goede digitale bereikbaarheid (voldoende capaciteit glasvezel);
- alle overige voor en door de wet gestelde eisen en regelgeving.

Ontwerp en architectuur

- Aansluiten op gemeentelijk beleidsplan;
- Sterke, open relatie met de omgeving;
- Aansprekende en uitnodigende architectuur;
- Herkenbaar als publiek gebouw voor sport, bewegen en ontmoeten (en eventueel breder dan dat door koppeling met 't Spieker).

Functionele uitgangspunten

- Inventaris en belijning moeten aansluiten bij de (wedstrijdeisen) van de betreffende sport (normen NOC*NSF) en de vereisten vanuit de brancheorganisatie (KVLO);
- Multifunctioneel en efficiënt ruimtegebruik;
- Ontmoetingsruimte/ kantine;
- Tribune;
- Vergaderruimte;
- Podium voor evenementen;
- Voldoende en goed sanitair;
- Goede geluidsinstallatie.

¹ Deze lijst is niet limitatief, nader uit te werken in het Programma van Eisen

4.3. FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten eenmalig (investering) en jaarlijks (exploitatie en afschrijving kapitaallasten). Zie onderstaand de uitgangspunten.

Eenmalige kosten

- **Bouwkosten**
Bouwkosten zijn gedefinieerd binnen de NEN 2699 en vormen daar een onderdeel van de totale stichtingskosten. Onder bouwkosten vallen de bouwkundige kosten, W- en E-installaties, vaste inrichting en grondkosten.
- **Investeringslasten**
In dit bedrag zitten naast de bouw- en installatiekosten ook de bijkomende kosten zoals honoraria, sloop bestaande panden², afboeking panden, vaste inrichting, architectuur, projectontwikkelingskosten, heffingen en aansluitkosten, verzekeringen, financieringskosten, aanloopkosten en een risicoverrekening. In deze berekeningen is rekening gehouden met aanvullende duurzaamheidseisen (gasloos, materialisatie e.d.).
 - a) Nieuwbouw: oplevering september 2023
 - b) Renovatie: oplevering november 2022

² Ervan uitgaande dat er geen sprake is van kosten voor asbestsanering.

- **Piekinflatie vanwege materiaaltekorten**
Vanwege de tekorten, en daarbij de toenemende kosten zijn in de m2-prijs doorberekend met +1% (renovatie) en +5% - +7%, nieuwbouw (scenario 1B; resp. scenario 2B).

Jaarlijkse kosten

- **Kapitaallasten³**
De kapitaallasten is de optelsom van de afschrijving en de rentelasten van de stichtingskosten. Hierbij wordt uitgegaan van:
 - Een annuïtaire afschrijving over 25 jaar, met een rentepercentage van 1,0% voor renovatie.
 - Hierbij wordt uitgegaan van een annuïtaire afschrijving over 50 jaar met een rentepercentage van 1,0% voor nieuwbouw.
- **Onderhoud**
Hieronder vallen de reserveringen voor groot en klein onderhoud. Uitgangspunt zijn de gemiddelde lasten over 40 jaar. In de eerste jaren zijn de lasten laag (gemiddeld 12,50 per m2 per jaar); Na 10 jaar staan er elke 5 jaar uitgaven gereserveerd voor groot onderhoud.
- **Schoonmaak**
Schoonmaak is gebaseerd op een kengetal op basis van een benchmark tussen verschillen gemeentelijke sporthallen.
- **Energie (water en elektriciteit, inclusief vastrecht)**
Dit bedrag is gebaseerd op een bijna energie neutraal gebouw. Bij een ENG-gebouw zijn deze jaarbedragen 60% - 65% lager.
- **Overig (verzekeringen, belastingen etc)**
Voor de post 'overig' is een stelpost opgenomen.

³ Exacte berekening kan afwijken van financieel beleid gemeente.

4.4. CRITERIA

Bovenstaande uitgangspunten leiden tot de volgende criteria voor de weging van de verschillende scenario's. Deze criteria zijn gebaseerd op de inbreng van de verenigingen via de vragenlijsten en zijn bevestigd door de initiatiefgroep en de klankbordgroep.

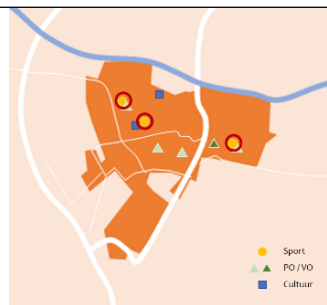
De vernieuwde voorzieningenstructuur binnensport in de kern Eibergen moet:

1. Meebewegen met de **toekomstige ontwikkelingen in sport en bewegen**
2. Bijdragen aan een **gezonde toekomstbestendige exploitatie**
3. Bijdragen aan **ontmoeting/sociale verbinding**
4. Bijdragen aan **stedenbouwkundige kwaliteit** locatie Pickerhal (en 't Spieker)
5. **Draagvlak** onder gebruikers en omwonenden bewerkstelligen

5. SCENARIO'S

Hoofdstuk 5 beschrijft de verschillende scenario's voor een toekomstbestendige invulling van de sportbehoefte voor zowel het onderwijs als de verenigingen voor binnensport in Eibergen. In deze scenario's wordt ook breder gekeken naar de opwaardering van de ruimte rondom de huidige Pickerhal en wordt onderzocht hoe de renovatie/nieuwbouw een impuls kan geven aan de locatie als geheel.

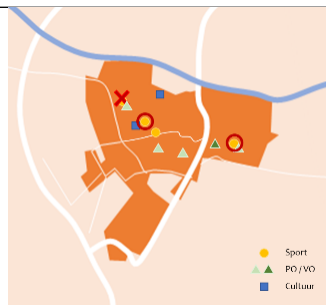
0 – consolideren

- Behoud huidige voorzieningenstructuur
- Renoveren + verduurzamen
 - Rekstok
 - Pickerhal
- Nieuwbouw Simmelink

Dit scenario betekent het in stand houden van de huidige (over-)capaciteit. Op de korte- én lange termijn leidt dit tot hoge exploitatielasten. Daarnaast wordt met deze overcapaciteit de ontmoeting en verbinding tussen verenigingen beperkt.

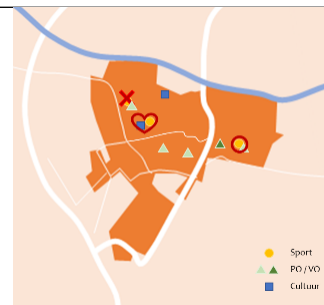
1 – optimaliseren sport

- Afstoten
 - Rekstok
 - Sporthal DEF-Pickerhal
- Renoveren + verduurzamen/ nieuwbouw
 - Sporthal ABC-Pickerhal
- Nieuwbouw Gymzaal Simmelink

Door de sport zo veel mogelijk te concentreren, wordt de beschikbare capaciteit zo optimaal mogelijk benut. Dat levert een gunstiger exploitatie. Daarnaast biedt dit scenario mogelijkheden om te investeren in de ruimtelijke kwaliteit, al dan niet met moderne buitensportvoorzieningen.

2 – optimaliseren sport + verrijken verbindingen met zorg, cultuur en ontmoeting

- Afstoten
 - Rekstok
 - Sporthal DEF-Pickerhal
- Renoveren + verduurzamen/ nieuwbouw
 - Sporthal ABC-Pickerhal
- Nieuwbouw
 - Verbinding met 't Spieker
 - Gymzaal Simmelink

Idem als scenario 1, echter hierbij worden de kansen voor het integraal verbinden van cultuur, zorg, ontmoeting en sport optimaal benut. Het introverte gebouw van 't Spieker krijgt een impuls, bijvoorbeeld door deze met de Pickerhal te verbinden met een entreegebied (of beter nog: nieuwe centrale ruimte voor ontmoeting) tussen beide voorzieningen.

5.1. UITWERKING SCENARIO'S

5.1.1 SCENARIO 0 - CONSOLIDEREN

Scenario 0 wordt niet nader uitgewerkt, omdat de grote overcapaciteit en mede daardoor hoge exploitatie- en beheerlasten door het in stand houden van de huidige voorzieningen voor binnensport niet worden opgelost. Ook zal het in stand houden niet tegemoet komen aan het sportbeleid en de doelstelling van het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

Het verdient aandacht om voor de hiernavolgende scenario's de consequenties voor de huidige gebruikers van de huidige accommodaties goed in beeld te brengen. Een aantal wordt op basis van de uitvraag bij verenigingen/klankbordgroep benoemd.

Basisschool IKC Op d'n Esch

De leerlingen hoeven nu enkel het schoolplein over te steken tot de gymzaal; zij zullen voor het gebruik maken van De Pickerhal 500 à 600 meter moeten overbruggen. Voor de midden- en bovenbouw vraagt dit om enige aanpassing (meer tijd kwijt om bij de gymvoorziening te komen), maar dat is niet ongebruikelijk binnen het basisonderwijs. Met de roostering c.q. planning van de lessen bewegingsonderwijs kan hieraan (gedeeltelijk) tegemoet worden gekomen door bijvoorbeeld aan het begin of einde van de schooldag de lessen te geven. Echter, het speellokaal van de school wordt gebruikt voor onderwijs. Daarom sporten en bewegen ook de kleuters (groepen 1 en 2) in de huidige gymzaal De Rekstok. Sporten en bewegen voor kleuters is idealiter in/nabij de school in een speellokaal.

Voor de toekomstige situatie dient onderzocht te worden of de school uitbreiding (tijdelijk/permanent) nodig heeft om het gebrek aan ruimte op te vangen, zodat het speellokaal weer gebruikt kan worden voor de kleuters. Dan wel te bepalen hoe om te gaan met het gebruik van de externe sportzaal ook voor kleutergym om van de faciliteiten van een sportzaal gebruik te kunnen maken.

Zumba

Zumba is een danssport. De gymzaal De Rekstok voldoet voor zumba, omdat enerzijds de huur betaalbaar is en andere sporters geen last hebben van de muziek. Zumba kan ook gegeven worden in de nieuw te bouwen gymzaal bij IKC Het Simmelink. Daarnaast zijn er bij beschikbaarheid mogelijkheden voor het gebruik van een zaalruimte in 't Spieker.

VAS Breng, All Stars, Nippon

Er zijn geen signalen dat de aangepaste sport (VAS Breng), zaalvoetbal (All Stars) en de judo (Nippon) zorgen hebben over het afstoten van De Rekstok en het verplaatsen van hun activiteiten.

Het afstoten De Rekstok en deel DEF van de sporthal De Pickerhal leidt tot minder capaciteit. Zoals uitgewerkt in H3 heeft Eibergen voldoende aan 4 zaaldelen voor de trainingen, wedstrijden en het onderwijs. Een aandachtspunt zijn de evenementen die jaarlijks plaatsvinden, zoals het Nederlandse jeugdkampioenschap van de Volleybal en het politietoernooi. Voorop staat dat in de toekomstige situatie ook evenementen welkom zijn in de accommodaties. Passend bij de omvang die deze dan hebben. In het vervolg dient aandacht te zijn voor de vraag of en zo ja hoe er aan evenementen vorm gegeven kan worden in de nieuwe sporthal.

5.1.2 SCENARIO 1A – DEELS AFTOTEN EN DEELS RENOVEREN PICKERHAL

Inhoudelijk concept

In dit scenario worden de sporthal ABC, kleedruimten, entree, kantine en bijbehorende ruimten zoals kantoor, sanitair, installatieruimten etc. gerenoveerd. De sporthal DEF wordt afgestoten. Het dak, de installaties en de afwerking worden volledig vervangen. De kantine, entree en bijbehorende ruimten krijgen een opfrisbeurt. Vanuit de kantine wordt er een relatie gelegd met de buitenruimte, waardoor het een opener en meer uitnodigend karakter krijgt.

Bouwkundige kwaliteit

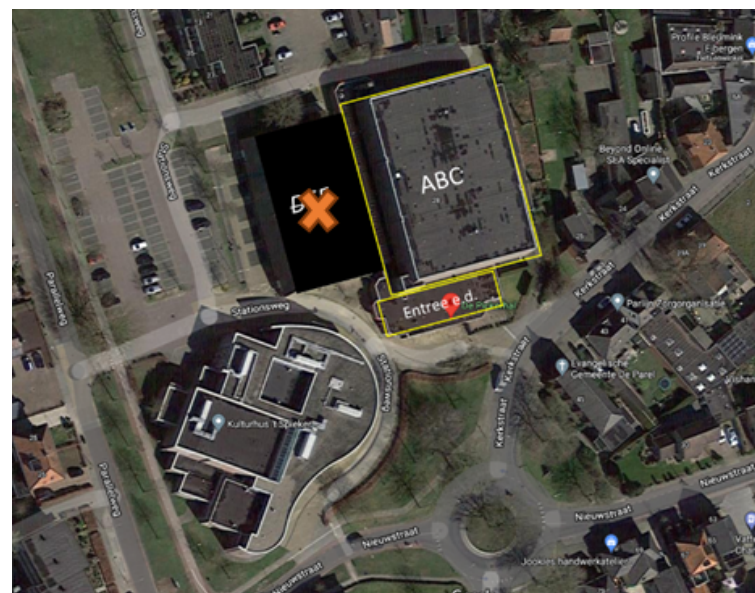
Met het renoveren van De Pickerhal zal worden voldaan aan de vereiste uitgangspunten zoals uitgewerkt in hoofdstuk 2.5, met de volgende aandachtspunten:

- BENG is te realiseren. Echter, draagkracht van het dak van de sporthal is onvoldoende. De PV-panelen kunnen wel op huidige kantine. Dit oppervlak is echter wel beperkt, waardoor een ENG-gebouw niet te realiseren is.
- De sporthal wordt akoestisch geoptimaliseerd door het toepassen van nieuwe (flexibele)scheidingswanden en akoestische voorzetwanden. De geluidsdoorslag zal voor 80% gereduceerd worden. Hierdoor is het mogelijk om met verschillende groepen gelijktijdig gebruik te maken van de sporthal.
- Het sanitair is goed onderhouden, en blijft dus behouden. De installaties worden vernieuwd, zo wordt er een warmtepomp toegevoegd en automatische legionella systemen.

- De sportvloer wordt volledig vernieuwd, zodat deze weer volledig aansluit bij alle sporteisen de komende jaren.
- Er komen luchtkanalen onder het plafond te hangen. Hierdoor is de vrije hoogte lager dan 7 m. Dan voldoet de zaal niet meer aan de normen voor wedstrijden volleybal. Alternatieven die de vrije hoogte behouden (eenzijdig inblazen) zorgen voor tocht dus zijn niet aan te raden

Bouwtechnisch heeft dit scenario dus twee nadelen:

- *Opwaarderen naar een ENG-gebouw is niet mogelijk*
- *Vrije hoogte wordt minder dan 7 m. Dat geeft problemen met name bij wedstrijden.*

Afbeelding: scenario afstoten deel DEF en renoveren deel ABC en entree + kantine

Stedenbouwkundige kwaliteit

In dit scenario 1A wordt zoveel mogelijk behouden van de huidige structuur. De stedenbouwkundige kwaliteit wordt beter ten opzichte van de huidige situatie: De Pickerhal wordt kleiner, dat geeft meer lucht, en krijgt een volledig nieuwe en frisse uitstraling met meer openheid richting de weg en 't Spieker.

Continuïteit sport en beweging

Fasering bouw⁴

Tijdens de renovatie kan de sporthal ABC niet gebruikt worden. Sporthal DEF wordt pas afgestoten als de renovatie afgerond is. Er zal een tijdelijke entree moeten worden gerealiseerd. Echter, sporthal DEF is onvoldoende toegerust om alle activiteiten te kunnen huisvesten. Er dient onderzocht te worden welke activiteiten in deel DEF kunnen plaatsvinden. De capaciteit van de zaal wordt beter benut wanneer de met verrijdbare scheidingswanden in de zaal wordt gewerkt. Een andere optie is dat er (tijdelijk) wordt uitgeweken naar sporthal De Sonders in Beltrum, gymzaal Haarlo, gymzaal Het Asterloo in Rekken en als gymzaal het Simmelink gebouwd eerder gerealiseerd is, kan daar ook naar uitweken worden.

⁴ De fasering bouw geeft een mogelijkheid aan van hoe het bouwproces vorm gegeven kan worden. In het vervolgproces moet dat nader worden uitgewerkt.

Financiën

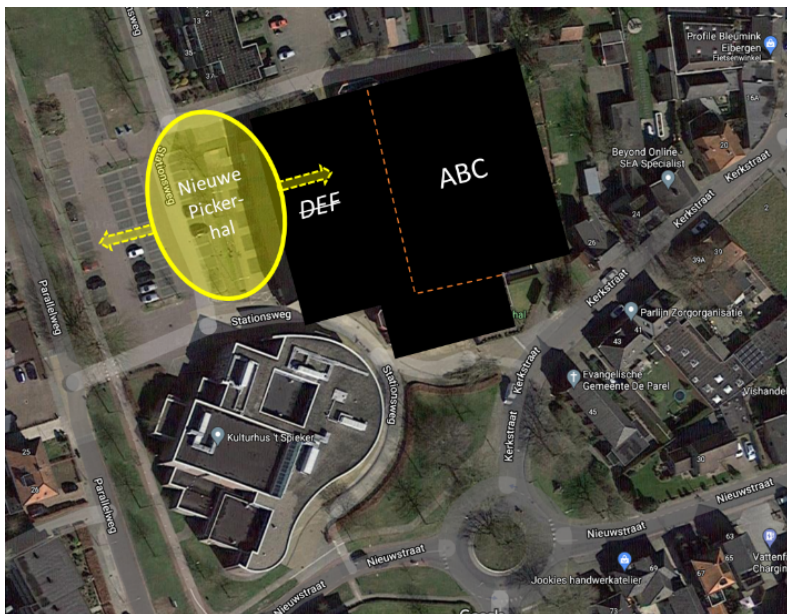
Scenario 1A renovatie	BENG	ENG
Totaal m2	2.608 m2	
Bouwkosten	€ 2.871.000	nvt
Investeringslasten	€ 4.019.400	
Jaarlijkse lasten incl kapitaallasten	€ 307.196	
Jaarlijkse lasten excl kapitaallasten	€ 124.688	

Zie hoofdstuk 6 Financiën voor de onderbouwing van de investering en de jaarlijkse lasten per scenario.

gerealiseerd is. Het sporten kan dus ook tijdens de nieuwbouw doorgaan. Enkele sporten in De Pickerhal zullen uitwijken naar De Rekstok en de nieuwe te bouwen gymzaal bij IKC Simmelink (nader af te stemmen).

Stedenbouwkundige kwaliteit

Het verplaatsen van de sporthal geeft mogelijkheden voor het creëren van een bruisend (groen) hart bij De Pickerhal en 't Spieker. Beide gebouwen kunnen als zelfstandige voorzieningen functioneren en profiteren van verbetering van de logistiek (auto, fiets, lopend) en een aangename sfeer en uitstraling. Een aandachtspunt is de afstemming met omwonenden aangezien het verplaatsen van De Pickerhal impact gaat hebben op hun directe leefomgeving.

Financiën

Scenario 1B nieuwbouw	BENG	ENG
Totaal m2	2.576 m2	
Bouwkosten	€ 5.284.000	€ 5.442.520
Investeringslasten	€ 8.153.650	€ 8.398.260
Jaarlijkse lasten incl kapitaallasten	€ 322.654	€ 327.348
Jaarlijkse lasten excl kapitaallasten	€ 114.632	€ 113.086

Zie hoofdstuk 6 voor de onderbouwing van de investering en de jaarlijkse lasten per scenario.

5.1.4 SCENARIO 2A - AFSLOTEN PICKERHAL SPORTHAL DEF EN RENOVATIE PICKERHAL DEEL ABC EN VERBINDING 'T SPIEKER

Inhoudelijk concept

In dit scenario wordt de verbinding gemaakt met 't Spieker. Door het entreegebied aantrekkelijk te maken worden de activiteiten sport, cultuur, zorg en ontmoeten op laagdrempelige wijze bijeen gebracht. Het entreegebied van De Pickerhal wordt vernieuwd en de sporthal ABC krijgt een grootschalige renovatie. De entree, kantine en aanpalende ruimten worden afgestoten. De nieuwe kantine krijgt een prominente plek in het entreegebied. Het voordeel is dat de kantine/ ontmoetingsruimte zichtbaar en uitnodigend is. Een nadeel kan zijn dat er vanuit de kantine er geen zicht is op de sporters in de sporthal.

Dit scenario vergt nadere uitwerking met de gebruikers van 't Spieker. Gedacht kan worden aan een groene en uitnodigende ruimtelijke omgeving tussen 't Spieker en De Pickerhal zodat een gecombineerde omgeving binnen-buiten en sport en ontmoeting mogelijk is. Zo kan er een koffiepoint in het entreegebied zijn, met zicht op de omgeving, cultuur en (buiten-)sport. Mensen kunnen elkaar ontmoeten voor/na een bezoek aan 't Spieker of De Pickerhal en werken/ studeren wanneer iemand wacht op een familielid die in 't Spieker of De Pickerhal moet zijn.

Continuïteit sport en beweging

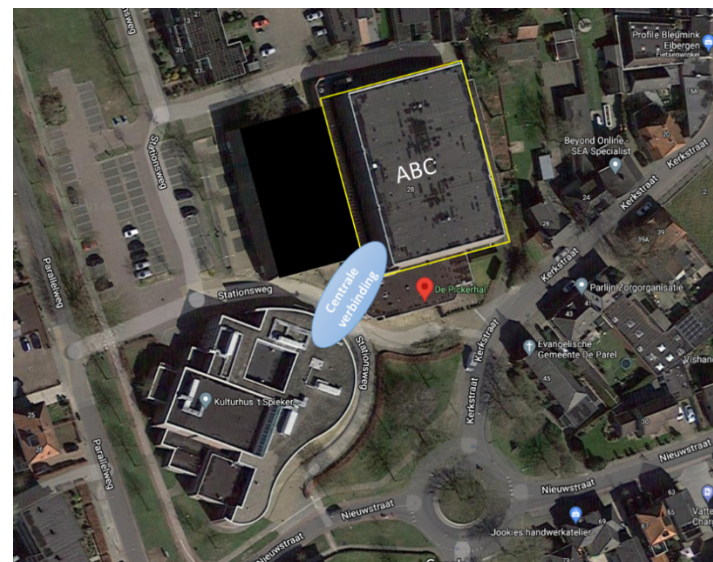
Fasering bouw

Tijdens de renovatie kan de sporthal ABC niet gebruikt worden. Sporthal DEF wordt pas afgestoten als de renovatie afgerond is. Er zal een tijdelijke entree zijn.

Echter, sporthal DEF is onvoldoende toegerust om alle activiteiten te kunnen huisvesten. Er dient onderzocht te worden welke activiteiten in deel DEF kunnen plaatsvinden door het plaatsen van verrijdbare scheidingswanden. Een andere optie is dat er (tijdelijk) wordt uitgeweken naar sporthal De Sonders in Beltrum, gymzaal Haarlo, gymzaal Het Asterloo in Rekken en als gymzaal het Simmelink gebouwd eerder gerealiseerd is, kan daar ook naar uitweken worden.

Stedenbouwkundige kwaliteit

In dit scenario 2A wordt zoveel mogelijk vastgehouden aan de huidige structuur. De stedenbouwkundige kwaliteit wordt beter ten opzichte van de huidige situatie: De Pickerhal wordt kleiner, dat geeft meer lucht, en krijgt een volledig nieuwe en frisse uitstraling met meer openheid. Er komt een transparante en groene verbinding tussen 't Spieker en De Pickerhal. Dat vergroot de stedenbouwkundige kwaliteit van het gebied.

Financiën

Scenario 2A renovatie	BENG	ENG
Totaal m2	2.701 m2	
Bouwkosten	€ 3.871.000	nvt
Investeringslasten	€ 5.418.400	
Jaarlijkse lasten incl kapitaallasten	€ 347.335	
Jaarlijkse lasten excl kapitaallasten	€ 129.135	

Zie hoofdstuk 6 voor de onderbouwing van de investering en de jaarlijkse lasten per scenario.

Referentie van een verbinding tussen twee bestaande bouwobjecten.

Kulturhus Dinxperlo waar twee gebouwen verbonden worden door een transparante entree en ontmoetingsruimte (Johan de Wagter Architecten)

5.1.5 SCENARIO 2B - AFSTOTEN PICKERHAL EN NIEUWBOUW PICKERHAL EN VERBINDING 'T SPIEKER

Inhoudelijk concept

In dit scenario wordt ook de verbinding gezocht met 't Spieker. Door het entreegebied aantrekkelijk te maken worden de activiteiten sport, cultuur, zorg en ontmoeten op laagdrempelige wijze bijeen gebracht.

Dit scenario vergt nadere uitwerking met de gebruikers van 't Spieker. Gedacht kan worden aan het samenbrengen van de horeca in het entreegebied, met zicht op de omgeving, cultuur en de sport. Mensen kunnen elkaar ontmoeten voor/na een bezoek aan 't Spieker of De Pickerhal en werken/studeren wanneer iemand wacht op een familielid die in 't Spieker of De Pickerhal moet zijn. Het entreegebied is ruim, transparant en uitnodigend.

Afbeelding: referentie/ voorbeeld - ontwerp entreegebied Universiteit van Amsterdam (Studio Groen+Schild)

Omvang

Het programma is nagenoeg gelijk aan scenario 1B (nieuwbouw Pickerhal), maar het hoofdvolume wordt kleiner: de kantine en de overige ruimten zoals entree, beheerdersruimte etc gaan naar het verbindende volume tussen De Pickerhal en 't Spieker.

Volume sporthal De Pickerhal	Omvang	Opmerkingen
Sporthal - 3 zaaldelen	1.222 m2	26 x 47 m2, hoogte 7 m
Toestellenberging per zaaldeel	165 m2	55 m2 per zaaldeel
Tribune	210 m2	over de lange zijde
Kleedruimten, incl lockers	270 m2	2 kleedkamers per zaaldeel, incl wasruimte
Kantine	m2	In volume 'verbinding'
Overig	m2	In volume 'verbinding'
Totaal m2 fno	1.867 m2	
Brutofactor = 1,1		
Totaal m2 bvo	2.100 m2	afgerond naar boven
Volume verbinding tussen De Pickerhal en 't Spieker	Omvang	Opmerkingen
programma bovenstaand plus		
Kantine	165 m2	kantine in verbin
Overig	65 m2	entree, beheerdersruimte, toiletten, berging, EHBO
In overleg met 't Spieker	50 m2	nabij / aan kantine
Totaal m2 fno	280 m2	
Brutofactor = 1,23		
Totaal m2 bvo	350 m2	afgerond naar boven

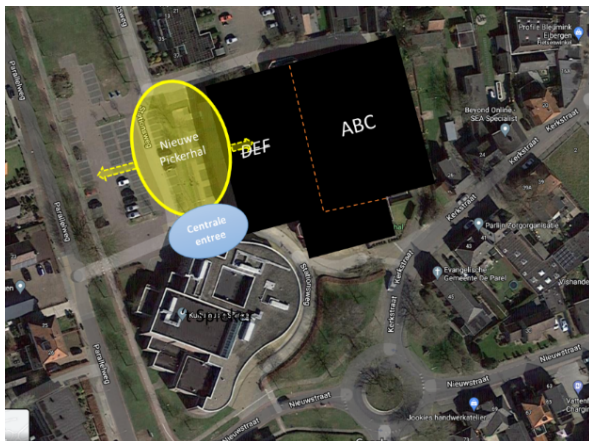
Omdat in dit haalbaarheidsonderzoek de verbinding tussen 't Spieker en De Pickerhal niet nader is onderzocht, is in de omvang rekening gehouden met een toevoeging op het programma in samenspraak met de gemeente en de gebruikers van 't Spieker. Dit ruimtbudget kan bijvoorbeeld ook (deels) aangewend worden voor eventuele optimalisaties van 't Spieker, afhankelijk van de behoeften en mogelijkheden.

Continuïteit sport en beweging

Fasering bouw

NB. Er is geen stedenbouwkundig onderzoek geweest. In deze paragraaf geven we een voorbeeld voor locatie, bouw en fasering ter illustratie van de mogelijkheden voor nieuwbouw.

In dit voorstel wordt sporthal DEF als eerste wordt afgestoten en wordt er op de parkeerplaats/ op het deel DEF de nieuwbouw gerealiseerd. Dit betekent dat er tijdelijk een alternatieve parkeerplaats moet worden gerealiseerd of gebruik moet worden gemaakt van parkeermogelijkheden in de nabije omgeving. Gymzaal De Rekstok en De Pickerhal deel ABC, de entree en kleedkamers worden behouden totdat de nieuwbouw gerealiseerd is. Het sporten kan dus ook tijdens de nieuwbouw doorgaan. Enkele sporten in De Pickerhal zullen uitwijken naar De Rekstok en de nieuwe te bouwen gymzaal bij IKC Simmelink (nader af te stemmen). Pickerhal zullen uitwijken naar De Rekstok (nader af te stemmen). Vanzelfsprekend dient in het vervolgonderzoek ook rekening gehouden te worden met de logistiek en continuïteit van de activiteiten in 't Spieker.

Stedenbouwkundige kwaliteit

Evenals bij scenario 1B

Het verplaatsen van de sporthal geeft mogelijkheden voor het creëren van een bruisend (groen) hart bij De Pickerhal en 't Spieker. Zowel 't Spieker als De Pickerhal krijgen een uitnodigende en transparante hoofdentree. Dat draagt bij een prettige beleving en betere oriëntatie in de ruimte.

Een aandachtspunt is de afstemming met omwonenden aangezien het verplaatsen van De Pickerhal impact gaat hebben op hun directe leefomgeving.

Financiën

Scenario 2B nieuwbouw	BENG	ENG
Totaal m2	2.650 m2	
Bouwkosten	€ 6.284.000	€ 6.442.520
Investeringslasten	€ 9.552.650	€ 9.797.260
Jaarlijkse lasten incl kapitaallasten	€ 361.639	€ 366.819
Jaarlijkse lasten excl kapitaallasten	€ 117.925	€ 116.865

Zie hoofdstuk 6 voor de onderbouwing van de investering en de jaarlijkse lasten per scenario.

5.1.6 OPTIES BUITENSPORT/BUITENRUIMTE

Om de kwaliteit voor sport en bewegen te vergroten, kan bij elke optie de buitenruimte worden meegenomen voor invulling met buitensportmogelijkheden. Het uitgangspunt is dat de buitenruimte zo wordt ingericht dat de gebruikers van De Pickerhal ook (een deel van) hun activiteiten buiten kunnen uitvoeren, zoals:

- Sportinstallatie voor gymnastiek (scholen, revalidatie en ODIVAL);
- Beachvolleybal (volleybal);
- Jeu de boules of bowls baan.

Omdat de sportfaciliteiten buiten zijn, is het interessant om deze te ontsluiten voor alle bewoners van Eibergen voor individuele en kleinschalige sportinitiatieven, zoals bootcamp.

Vanzelfsprekend moet het helder zijn wanneer de scholen/ verenigingen gebruik maken van de voorzieningen, zodat deze dan ook beschikbaar zijn.

Een andere optie voor het verrijken van de buitenruimte is het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen. Hierdoor kunnen ook de BENG-varianten mogelijk energieneutraal gemaakt worden en/of kan het gebruikt worden voor energie-opwek voor de directe omgeving.

Referentie/ voorbeeld:

In Emmer-Compascuum (gemeente Emmen) wordt een sporthal gerealiseerd. Deze komt net als in Eibergen in het centrum. Bij dit plan wordt veel aandacht besteed aan de relatie binnen-buiten. In de buitenruimte worden zowel groene elementen, als sportelementen opgenomen. De uitstraling van de hal is natuurlijk en vriendelijk door het gebruik van ook ronde vormen, differentiatie aan de gevel en een houten gevelafwerking. Ook komen er appartementen en winkels aan één zijde van de sporthal. Hierdoor krijgt de sporthal 'twee gezichten' passend bij de functionaliteit en de omgeving.

<https://www.agnova.eu/nieuws/selectie-sporthal-emmer-compascuum/>

6. FINANCIËLE UITWERKING

6.1. EENMALIGE KOSTEN/ INVESTERING

In onderstaande tabel zijn de eenmalige en jaarlijkse kosten uitgewerkt voor scenario 0, 1 en 2: de scenario's die zich primair richten op sport en ontmoeting in de multifunctionele sportvoorziening. In deze raming is rekening gehouden met de sloop van De Rekstok en gedeeltelijke sloop van De Pickerhal (DEF) (als dat onderdeel uitmaakt van het scenario).

Uitwerking BENG Scenario 0 1 2	Consolideren	Sport		Sport + verbinding 't Spieker	
	Scenario 0	Scenario 1A	Scenario 1B	Scenario 2A	Scenario 2B
Omvang (bvo)	4.658 m2	2.608 m2	2.576 m2	2.701 m2	2.650 m2
Eenmalige kosten					
Bouwkosten (ex BTW)	€ 6.539.832	€ 2.871.000	€ 5.284.000	€ 3.871.000	€ 6.284.000
per m2	€ 1.404	€ 1.101	€ 2.051	€ 1.433	€ 2.371
Investeringslasten (in BTW)	€ 9.155.765	€ 4.019.400	€ 8.153.650	€ 5.418.400	€ 9.552.650
per m2	€ 1.966	€ 1.541	€ 3.165	€ 2.006	€ 3.605
Jaarlijkse kosten					
Kapitaallasten (in BTW)	€ 415.734	€ 182.508	€ 208.022	€ 218.200	€ 243.714
Onderhoud	€ 111.792	€ 59.984	€ 56.672	€ 62.123	€ 58.300
per m2	€ 24	€ 23	€ 22	€ 23	€ 22
Schoonmaak	€ 46.580	€ 26.080	€ 25.760	€ 27.010	€ 26.500
per m2	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
Energie	€ 55.011	€ 30.800	€ 24.472	€ 31.899	€ 25.175
per m2	€ 12	€ 12	€ 10	€ 12	€ 10
Overig (belasting, verzekering etc)	€ 13.974	€ 7.824	€ 7.728	€ 8.103	€ 7.950
per m2	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3	€ 3
Jaarlijkse lasten incl kapitaallasten	€ 643.091	€ 307.196	€ 322.654	€ 347.335	€ 361.639
Jaarlijkse lasten excl kapitaallasten	€ 227.357	€ 124.688	€ 114.632	€ 129.135	€ 117.925

kengetal

stelpost

Omdat ENG alleen mogelijk wordt geacht bij nieuwbouw (scenario 1B en 2B)
is ENG alleen voor die scenario's financieel uitgewerkt.

Uitwerking ENG Scenario 0 1 2	Consolideren	Sport		Sport + verbinding 't Spieker	
	Scenario 0	Scenario 1A	Scenario 1B	Scenario 2A	Scenario 2B
Omvang (bvo)	4.658 m2	2.608 m2	2.576 m2	2.701 m2	2.650 m2
Eenmalige kosten					
Bouwkosten	nvt	nvt	€ 5.442.520	nvt	€ 6.442.520
per m2			€ 2.051		€ 2.431
Investeringslasten			€ 8.398.260		€ 9.797.260
per m2			€ 3.260		€ 3.697
Jaarlijkse kosten					
Kapitaallasten			€ 214.262		€ 249.954
Onderhoud			€ 69.552		€ 71.550
per m2			€ 27		€ 27
Schoonmaak			€ 25.760		€ 26.500
per m2			€ 10		€ 10
Energie			€ 10.046		€ 10.865
per m2			€ 3,90		€ 4,10
Overig (belasting, verzekering etc)			€ 7.728		€ 7.950
per m2			€ 3		€ 3
Totaal exploitatie incl kapitaallasten	€ -	€ -	€ 327.348	€ -	€ 366.819
Totaal exploitatie excl kapitaallasten	€ -	€ -	€ 113.086	€ -	€ 116.865

kengetal

stelpost

Afboeken huidige huisvesting

De boekwaarden van de huidige gebouwen van De Rekstok en De Pickerhal moeten afgeboekt worden als sloop plaatsvindt. Het gaat om:

- De Rekstok: € 42.461,33
- De Pickerhal € 47.704,40 (Dit betreft de investering in uitbreiding van de kantine. Het afboeken van deze boekwaarde is enkel relevant als de kantine wordt gesloopt/ vervangen)

Bijkomende kosten (indicatie)

Aansluitend bij het verbeteren van de ruimtelijke omgeving zijn voor de volledigheid ook deze eenmalige investeringslasten geraamd:

- Verrijken buitenomgeving: € 250.000,- (stelpost)
In dit stadium is het lastig om een raming te geven voor de extra kwaliteit van de buitenruimte. Daarom is dit ook nadrukkelijk een stelpost. Dit hangt mede samen met het programma van de buitenruimte (denk ook aan wandelpaden, parkeerplaatsen en groen) en de omvang voor de buitensport activiteiten.
- Tijdelijke huisvesting: € 200,- /m² / jaar + 50,- /m² voor op- en afbouwen (stelpost)

NB. Deze lijst is niet limitatief.

6.2 JAARLIJKSE INKOMSTEN EN POTENTIËLE EENMALIGE DEKKING

Jaarlijkse inkomsten

Er zijn 3 bronnen van inkomsten voor de gemeente van een sportvoorziening:

1. Klokuurvergoeding

Voor het bewegingsonderwijs zijn er via het Gemeentefonds gelden beschikbaar middels de 'klokuurvergoeding'. Deze bestaan uit een vast bedrag en een variabel bedrag.

- Het vaste bedrag is per gymzaal/ zaaldeel en bedraagt € 3.540,-
 - Een gymzaal/ zaaldeel kan voor 26 klokuren per week worden ingeroosterd voor bewegingsonderwijs.
 - Het variabele bedrag is per klokuur bewegingsonderwijs en bedraagt € 625,- per klokuur gymnastiek.
 - NB. De klokuurvergoeding is voor de groepen 3 tot en met 8.
- In het overzicht worden de uren van IKC Het Simmelink buiten beschouwing gelaten.

2. Huurinkomsten

2a. Structurele huur

De structurele huur betreft de huur van de klokuurvergoeding van het onderwijs, de groepslessen, trainingen en wedstrijden. Deze bedragen⁵ op jaarbasis (2019⁶):

- De Pickerhal: € 67.605,- (€ 71.753.906,- incl. indexatie)
- Gymzaal De Rekstok: € 10.180,- (€ 10.805,- incl. indexatie)

De huurinkomsten zullen ten opzichte van 2019 (2021 is niet representatief i.v.m. corona) geïndexeerd worden met 1,5%.

NB. Bij scenario 1 en 2 wordt de klokuurvergoeding van De Rekstok volledig toegekend bij de inkomsten van De Pickerhal. Voor de huurinkomsten van verenigingen wordt 50% van de huurinkomsten van De Rekstok toegeschreven aan vernieuwde De Pickerhal en 50% aan de gymzaal bij 't Simmelink (buiten beschouwing van dit onderzoek).

2b. Incidentele huur

Daarnaast kan de sporthal gebruikt worden voor evenementen voor het dorp, en ook particulieren kunnen een zaal(deel) huren. Daarvoor ontvangt de gemeente ook huurinkomsten. Deze zijn verwaarloosbaar in deze fase van het onderzoek.

3. Horeca

De gemeente Berkelland heeft geen inkomsten aan de horeca. Om die reden wordt deze post ook niet opgenomen in het exploitatieoverzicht.

⁵ Gebaseerd op reserveringssysteem AMIS

⁶ Referentiejaar is 2019 (2020 is i.v.m. corona niet representatief)

Inkomsten Scenario 0 1 2	Consolideren	Sport		Sport + verbinding 't Spieker	
	Scenario 0	Scenario 1A	Scenario 1B	Scenario 2A	Scenario 2B
Omvang (bvo)	4.658 m2	2.608 m2	2.576 m2	2.701 m2	2.650 m2
Inkomsten					
De Pickerhal	€ 87.481	€ 102.048	€ 102.048	€ 102.048	€ 102.048
Bewegingsonderwijs - vast bedrag	€ 3.540	€ 7.080	€ 7.080	€ 7.080	€ 7.080
Bewegingsonderwijs - obv klokuren (26 uur)	€ 12.188	€ 17.813	€ 17.813	€ 17.813	€ 17.813
Huurinkomsten	€ 71.753	€ 77.156	€ 77.156	€ 77.156	€ 77.156
Gymzaal De Rekstok	€ 19.970	nvt	nvt	nvt	nvt
Bewegingsonderwijs - vast bedrag	€ 3.540				
Bewegingsonderwijs - obv klokuren (12 uur)	€ 5.625				
Huurinkomsten	€ 10.805				
Totaal	€ 107.451	€ 102.048	€ 102.048	€ 102.048	€ 102.048

Uitwerking BENG Scenario 0 1 2	Consolideren	Sport		Sport + verbinding 't Spieker	
	Scenario 0	Scenario 1A	Scenario 1B	Scenario 2A	Scenario 2B
Omvang (bvo)	4.658 m2	2.608 m2	2.576 m2	2.701 m2	2.650 m2
Totaal exploitatie incl kapitaallasten	€ 643.091	€ 307.196	€ 317.502	€ 347.335	€ 361.639
Totaal exploitatie excl kapitaallasten	€ 227.357	€ 124.688	€ 109.480	€ 129.135	€ 117.925
Totaal inkomsten	€ 72.415	€ 83.455	€ 89.292	€ 83.455	€ 89.292
Exploitatie tekort incl kapitaallasten	€ -570.676	€ -223.741	€ -228.210	€ -263.880	€ -272.347
Exploitatie tekort excl kapitaallasten	€ -154.942	€ -41.233	€ -20.188	€ -45.680	€ -28.633

In alle voorliggende scenario's zal er een exploitatietekort zijn, zie bovenstaande tabel. Ook in de huidige situatie is er een structureel exploitatietekort, exclusief kapitaallasten.

Vanuit de overheid zijn verschillende subsidies beschikbaar voor het realiseren van maatschappelijke accommodaties ten behoeve van sport, welzijn, duurzaamheid en gezondheid. Via de SPUK-regeling kan tot 17,5% gesubsidieerd worden van de investering. Dit kan oplopen van € 0,7 miljoen tot € 2,0 miljoen, afhankelijk van te realiseren scenario.

Indien een stichting eigenaar wordt van de huisvesting, dan kan er een beroep gedaan worden op de BOSA. Kosten voor de bouw en het onderhoud van een sportaccommodatie en voor de aanschaf van sportmaterialen zijn subsidiabel. Deze kosten (incl. btw) komen in aanmerking voor 20% subsidie. Daarnaast kan er een beroep worden gedaan op een aanvullende subsidie voor energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit, klimaatadaptatie en maatregelen veiligheidsbeleving voor 10%.

Zowel de SPUK als de BOSA regeling zijn gegarandeerd tot 2023. Daarna is de verwachting dat de regelingen doorgaan blijven vinden. Echter, de vorm en de omvang van de subsidies zijn niet bekend. Daarom worden opbrengsten uit een van deze regelingen niet meegerekend in dit haalbaarheidsonderzoek.

Daarnaast zijn er diverse projectgebonden subsidies vanuit het Rijk, via de Provincie, gemeente of andere initiatieven. Deze worden meestal opgevraagd/ onderzocht zodra het project gedefinieerd is, zodat er wordt gerekend met de actuele potentiële subsidies.

Potentiële dekkingen eenmalige kosten

Er zijn mogelijkheden om de investeringslasten te reduceren, middels subsidie en/of herontwikkeling van de vrijkomende locaties.

1. Subsidie

2. Woningbouwontwikkeling

Wanneer De Pickerhal (deels) wordt afgestoten kan mogelijk een deel van deze locatie beschikbaar vrijkomen voor het ontwikkelen van een woningbouwprogramma. Er is in deze fase geen toets geweest bij de gemeente of deze behoefte er ligt en of eventuele opbrengsten van de woningbouwontwikkeling ten gunste komen aan dit project.

Wanneer De Rekstok wordt gesloopt, komt ook hier grond vrij. Echter, dit kavel is volledig ingebouwd tussen de achtertuinen van woningen en het schoolplein van basisschool IKC Op d'n Esch. Dat maakt deze locatie minder aantrekkelijk voor woningbouwontwikkeling.

7. DUIDING SCENARIO'S O.B.V. CRITERIA

Zoals in hoofdstuk 4/5 beschreven worden de scenario's geduid op een vijftal criteria. Onderstaande alinea's duiden de 5 verschillende criteria per scenario.

Scenario 1A – concentreren sport – Renovatie

1. Flexibel meebewegen met toekomstige ontwikkelingen

De gerenoveerde sporthal (deel ABC) biedt samen met gymzaal IKC Simmelink ruimte voor alle binnensportactiviteiten, zowel voor het onderwijs als voor de verenigingen. Er is voldoende ruimte voor enige groei en doorontwikkeling van de sportactiviteiten.

2. Gezonde toekomstbestendige exploitatie

Doordat het deel sporthal DEF en de gymzaal De Rekstok worden afgestoten worden de exploitatielasten verlaagd (geldt voor elk scenario). De bezetting van de sportzalen zal in de toekomst verbeteren, waardoor de exploitatie gezond wordt. Omdat gebruik wordt gemaakt van de huidige structuur, zal de omvang van de sporthal niet maximaal efficiënt zijn, waardoor de exploitatielasten iets hoger zijn dan bij nieuwbouw.

3. Bijdragen aan ontmoeting en verbinding

De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters kunnen elkaar ontmoeten. Ook de kantine zal een nieuw impuls krijgen als ontmoetingsruimte. De entree wordt aantrekkelijker, waardoor het prettiger vertoeven zal zijn.

4. Bijdragen aan stedenbouwkundige kwaliteit Pickerhal/ 't Spieker

Het exterieur van De Pickerhal krijgt een vriendelijker en toegankelijker uitstraling. Indien de buitenruimte wordt meegenomen in de opgave, waarbij er aandacht is voor routing, sport en verblijven, zal dit leiden tot een positieve impuls van het (centrum-)gebied. Het bouwvolume wordt kleiner doordat deel sporthal DEF afgestoten wordt. Dit zal een vriendelijkere uitstraling geven aan de omgeving.

5. Draagvlak onder gebruikers en omwonenden

Hiervoor dienen de gebruikers en omwonenden in een volgende fase (verder) geconsulteerd te worden. De reactie van de klankbordgroep in deze fase is (samengevat) als volgt: dit scenario heeft niet de voorkeur. Er zijn zorgen over de continuïteit van bepaalde sporttakken, zoals de volleybal in verband met het niet meer voldoen aan de vrije hoogte (door extra ventilatiekanalen). Het onderwijs verwacht dat bij renovatie kansen voor een nieuwe sportmogelijkheden onvoldoende benut kunnen worden. De klankbordgroep geeft aan dat het niet kunnen realiseren van ENG een gemiste kans zou zijn wat betreft klimaatdoelstellingen en toekomstbestendigheid van de voorziening. Ook zijn er zorgen over de continuïteit van de competities tijdens de bouwfase.

Scenario 1B – concentreren sport – Nieuwbouw

1. Flexibel meebewegen met toekomstige ontwikkelingen

De nieuwbouw sporthal (deel ABC) biedt samen met gymzaal IKC Simmelink ruimte voor alle binnensportactiviteiten, zowel voor het onderwijs als voor

de verenigingen. Er is voldoende ruimte voor enige groei en doorontwikkeling van de sportactiviteiten. Dankzij de nieuwbouw kan het ontwerp kan het ontwerp optimaal aansluiten bij de behoeften van de gebruikers. Dit vergroot naast het voldoen aan de capaciteit, ook de multifunctionaliteit van de ruimten waardoor er nog beter geanticipeerd kan worden op het meebewegen met toekomstige ontwikkelingen.

2. Gezonde toekomstbestendige exploitatie

Doordat het deel sporthal DEF en de gymzaal De Rekstok worden afgestoten worden de exploitatielaten verlaagd (geldt voor elk scenario). De bezetting van de sportzalen zal in de toekomst verbeteren, waardoor de exploitatie gezond wordt. Dankzij de nieuwbouw kan het ontwerp efficiënt worden uitgevoerd waardoor de sportvoorziening compacter zal zijn. Dat scheelt in exploitatiekosten.

3. Bijdragen aan ontmoeting en verbinding

De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters kunnen elkaar ontmoeten. Het entreegebied kan optimaal uitnodigend worden ontworpen, op een locatie die daar het best passend voor is. De nieuwbouw is niet meer afhankelijk van de huidige structuur, waardoor de kantine/ ontmoetingsruimte een meer centrale plek krijgt.

4. Bijdragen aan stedenbouwkundige kwaliteit Pickerhal/ 't Spieker

De nieuwbouw biedt kansen voor het vergroten van de stedenbouwkundige kwaliteit van de directe omgeving Pickerhal/ 't Spieker. Zowel de plek van de nieuwbouw als de gewenste sfeer en uitstraling liggen nog niet vast. Deze flexibiliteit kan een nieuwe dimensie geven aan het (centrum-)gebied.

5. Draagvlak onder gebruikers en omwonenden

Hiervoor dienen de gebruikers en omwonenden in een volgende fase (verder) geconsulteerd te worden. De reactie van de klankbordgroep in deze fase is (samengevat) als volgt: dit scenario wordt positief ontvangen door de klankbordgroep, met name wanneer deze ENG uitgevoerd wordt. Er worden kansen gezien voor mogelijkheden in het sportaanbod, goede binnenklimaat en akoestiek, verbetering van de relaties tussen ruimten en een toegankelijke en uitnodigende kantine. Dit scenario wordt positief ontvangen voor de continuïteit van de verschillende sporten. Wel zijn er vragen over de uitstraling en interactie van het object met de omgeving.

Scenario 2A – concentreren sport en verbinding zorg/cultuur– renovatie

1. Flexibel meebewegen met toekomstige ontwikkelingen

De gerenoveerde sporthal (deel ABC) biedt samen met gymzaal IKC Simmelink ruimte voor alle binnensportactiviteiten, zowel voor het onderwijs als voor de verenigingen. Er is voldoende ruimte voor enige groei en doorontwikkeling van de sportactiviteiten. Tussen De Pickerhal en 't Spieker komt een nieuw entreegebied. Dit nieuwe entreegebied verbindt de verschillende functionaliteiten van 't Spieker en De Pickerhal, waardoor er een nieuwe dynamiek ontstaat. Door deze ruimte multifunctioneel in te richten, worden de mogelijkheden om mee te bewegen met toekomstige ontwikkelingen vergroot.

2. Gezonde toekomstbestendige exploitatie

Doordat het deel sporthal DEF en de gymzaal De Rekstok worden afgestoten worden de exploitatielaten verlaagd (geldt voor elk scenario).

De bezetting van de sportzalen zal in de toekomst verbeteren, waardoor de exploitatie gezond wordt. Omdat gebruik wordt gemaakt van de huidige structuur, zal de omvang van de sporthal niet maximaal efficiënt zijn, waardoor de exploitatielasten iets hoger zijn dan bij nieuwbouw. Het nieuwe entreegebied zal niet leiden tot significant hogere exploitatielasten, aangezien de huidige kantine, vergaderruimten en mogelijk een deel van de centrale hal worden afgestoten en de functies worden verplaatst naar de nieuwbouw.

3. Bijdragen aan ontmoeting en verbinding

Het entreegebied verbindt beide objecten en is aantrekkelijk vormgegeven. De omgeving nodigt mensen uit om te verblijven en te ontmoeten. Zo kunnen er verschillende type plekken worden gemaakt voor ontmoeten, ontspannen en zelfs voor (flex-)werken. De invulling is afhankelijk van de behoeften van de verschillende gebruikers. De nieuwe omgeving draagt bij aan de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van de kern Eibergen. De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters kunnen elkaar ontmoeten. De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters en inwoners kunnen elkaar ontmoeten.

4. Bijdragen aan stedenbouwkundige kwaliteit Pickerhal/ 't Spieker

De verbindende nieuwbouw kan een impuls geven aan zowel 't Spieker als aan de gerenoveerde Pickerhal. Het exterieur van De Pickerhal krijgt een vriendelijker en toegankelijker uitstraling. Indien de buitenruimte wordt meegenomen in de opgave, waarbij er aandacht is voor routing, sport en verblijven, zal dit leiden tot een positieve impuls van het (centrum-)gebied. Het bouwvolume wordt kleiner doordat deel sporthal DEF afgestoten wordt. Dit zal een vriendelijkere uitstraling geven aan de omgeving.

5. Draagvlak onder gebruikers en omwonenden

Hiervoor dienen de gebruikers en omwonenden in een volgende fase (verder) geconsulteerd te worden. De reactie van de klankbordgroep in deze fase is (samengevat) als volgt: voor dit scenario gelden dezelfde opmerkingen als bij 1A wat betreft sport. Over de verbinding met 't Spieker wordt verschillend gedacht. De een geeft aan een unieke kans die niet mag blijven liggen waarbij een combinatie van voorzieningen een verrijking is voor de locatie. Anderen daarentegen vragen zich af wat de meerwaarde van deze verbinding zal zijn. Het aanhaken van de partners van 't Spieker zal volgens de klankbordgroep het proces complexer maken en de opleverdatum vertragen.

Scenario 2B - concentreren sport en verbinding zorg/cultuur– nieuwbouw

1. Flexibel meebewegen met toekomstige ontwikkelingen

De Pickerhal wordt aan 't Spieker gebouwd. Zo ontstaat er een nieuw entreegebied en worden de verschillende functionaliteiten van 't Spieker en De Pickerhal met elkaar verbonden. Hierdoor ontstaat er een nieuwe dynamiek. Door deze verbindende ruimte multifunctioneel in te richten, worden de mogelijkheden om mee te bewegen met toekomstige ontwikkelingen vergroot.

Voor het sportgedeelte, bieden de nieuwbouw sporthal samen met gymzaal IKC Simmelink ruimte voor alle binnensportactiviteiten, zowel voor het onderwijs als voor de verenigingen. Er is voldoende ruimte voor enige groei en doorontwikkeling van de sportactiviteiten. Dankzij de nieuwbouw kan het ontwerp kan het ontwerp optimaal aansluiten bij de behoeften van de gebruikers.

Dit vergroot naast het voldoen aan de capaciteit, ook de multifunctionaliteit van de ruimten waardoor er nog beter geanticipeerd kan worden op het meebewegen met toekomstige ontwikkelingen.

2. Gezonde toekomstbestendige exploitatie

Doordat het deel sporthal DEF en de gymzaal De Rekstok worden afgestoten worden de exploitatielaten verlaagd (geldt voor elk scenario). De bezetting van de sportzalen zal in de toekomst verbeteren, waardoor de exploitatie gezond wordt. Dankzij de nieuwbouw kan het ontwerp efficiënt worden uitgevoerd waardoor de sportvoorziening compacter zal zijn. Dat scheelt in exploitatiekosten. Het nieuwe entreegebied zal niet leiden tot significant hogere exploitatielasten dan bij scenario 1A.

Dit komt doordat de verbinding niet leidt tot meer ruimtebehoefte, enkel toe te schrijven aan de sportactiviteiten. In principe worden de kantine, de entree en de vergaderruimte op een andere plek geplaatst dan bij een standalone sporthal.

3. Bijdragen aan ontmoeting en verbinding

De nieuwbouw is niet meer afhankelijk van de huidige structuur, waardoor de kantine/ ontmoetingsruimte een meer centrale plek krijgt. Het entreegebied is aantrekkelijk en nodigt mensen uit om te verblijven en te ontmoeten. Zo kunnen er verschillende type plekken worden gemaakt voor ontmoeten, ontspannen en zelfs voor (flex-)werken. De invulling is afhankelijk van de behoeften van de verschillende gebruikers. De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters kunnen elkaar ontmoeten. De sporthal zal mede dankzij een efficiëntere bezetting bijdragen aan meer ontmoeting. Meer sporters kunnen elkaar ontmoeten.

4. Bijdragen aan stedenbouwkundige kwaliteit Pickerhal/ 't Spieker

De nieuwbouw en de verbinding met 't Spieker bieden kansen voor het vergroten van de stedenbouwkundige kwaliteit van de directe omgeving Pickerhal/ 't Spieker. Zowel de plek van de nieuwbouw als de gewenste sfeer en uitstraling liggen nog niet vast. Deze flexibiliteit kan een nieuwe dimensie geven aan het (centrum-)gebied voor het vergroten van de levendigheid en de ontmoeting tussen verschillende inwoners.

5. Draagvlak onder gebruikers en omwonenden

Hiervoor dienen de gebruikers en omwonenden in een volgende fase (verder) geconsulteerd te worden. De reactie van de klankbordgroep in deze fase is (samengevat) als volgt: deze variant is evenals variant 1B (nieuwbouw, indien ENG) goed ontvangen. Er wordt positief gereageerd op de maximale integratie van voorzieningen en gebruikersmogelijkheden in interactie met het opwaarderen van de buitenruimte. Zo ontstaat er een multifunctioneel centrum voor sport, cultuur met binnen en buitenmogelijkheden. Deze variant wordt als het meest duurzaam en toekomstbestendig ervaren. Daarnaast zijn er ook vragen of de meerinvestering voldoende meerwaarde geeft voor de gebruikers van 't Spieker en de sporthal.

8. VERZELFSTANDIGING

De gemeente Berkelland heeft de ambitie om het eigendom van gemeentelijk vastgoed waar mogelijk af te stoten/ te verzelfstandigen en daarmee ook het beheer en de exploitatie elders onder te brengen. De renovatie/ vernieuwing van de Pickerhal is aanleiding om ook te onderzoeken in hoeverre overdracht van eigendom, beheer en exploitatie van de binnensportvoorzieningen in de kern Eibergen tot de mogelijkheden behoort. In deze paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

Verschillende soorten verzelfstandiging van het gemeentelijk vastgoed (sport)

Verzelfstandiging is in algemene zin het overdragen van (een aantal) eigendoms-, beheer en/of exploitatietaken naar een intern organisatieonderdeel, losstaand van de gemeentelijke organisatie, of naar een externe organisatie.

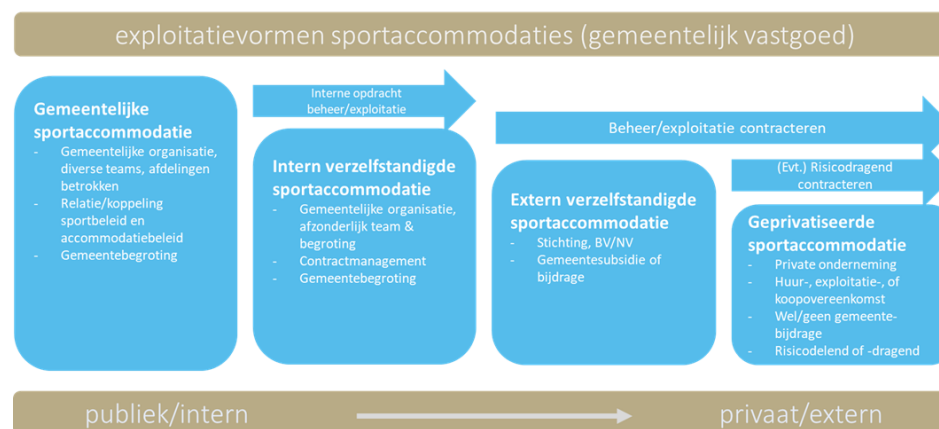
Bij gemeenten is sprake van een verscheidenheid wat betreft eigendomssituaties en beheer- en exploitatiemodellen van gemeentelijk vastgoed c.q. maatschappelijke accommodaties. Naast gemeenten zijn er stichtingen, (gemeentelijke) sportbedrijven en marktpartijen die een rol spelen in het stichten, beheren en exploiteren van sportaccommodaties. De rol van eigenaar, beheerder en exploitant ligt soms bij de gemeente, zoals ook het geval is voor De Pickerhal (behoudens de exploitatie van de kantine die is ondergebracht bij Optisport) en De Rekstok.

Bij een aantal accommodaties liggen deze rollen echter ook bij (een of meer van) de maatschappelijke instellingen zelf en voorziet de gemeente veelal in een (exploitatie) vergoeding. Dit is bijvoorbeeld aan de orde voor de sportaccommodatie 't Timke in Borculo en het zwembad en de sporthal in de kern Ruurlo (Stichting Zwembad Ruurlo).

Vaak wordt in het kader van verzelfstandiging en de exploitatie van sportvoorzieningen gesproken over vier soorten sportaccommodaties:

- gemeentelijke sportaccommodaties;
- intern verzelfstandigde sportaccommodaties;
- extern verzelfstandigde sportaccommodaties;
- geprivatiseerde sportaccommodaties.

In onderstaande figuur zijn deze kenmerken per soort schematisch weergegeven. Binnen deze soorten zijn wederom een grote diversiteit aan varianten mogelijk. Het kan gaan om uiteenlopende typen organisaties waar het eigendom, het beheer en de exploitatie is belegd en over verschillen in de contractuele afspraken en de mate waarin risico's worden overgedragen vanuit de gemeente aan een andere partij.

a. gemeentelijke sportaccommodatie

De meest voorkomende soort is echter (nog steeds) a. de gemeentelijke sportaccommodatie, waarbij de gemeente eigenaar is en daardoor financieel en bestuurlijk verantwoordelijk. In deze vorm voert de gemeente ook veelal het beheer en de exploitatie uit. De gemeente kan sturen op de gang van zaken en er is sprake van een directe relatie tussen het (sport-)beleid en de uitvoering (accommodatiebeleid).

b. gemeentelijke sportaccommodatie – interne verzelfstandiging

Een daarnaast veel voorkomende vorm is de interne verzelfstandiging, waarbij de beheer- en exploitatietaken overgedragen worden aan een zelfstandig onderdeel van de gemeente. Zo kennen diverse gemeenten een sportbedrijf, dat van de gemeente een budget krijgt voor de uitvoering van de beheer- en exploitatietaken. Dit is vaak in een prestatiecontract vastgelegd waarbij er ook ruimte is voor eigen beleid. Bij interne verzelfstandiging blijft de gemeente financieel en bestuurlijk verantwoordelijk. Beleid en uitvoering zijn hier echter gesplitst. De verwachting is deze vorm van exploitatie c.q. verzelfstandiging leidt tot meer efficiëntie. De gemeente Berkelland heeft op dit moment geen sportbedrijf.

c. gemeentelijke sportaccommodatie – externe verzelfstandiging

Bij externe verzelfstandiging worden de beheer- en exploitatietaken van een sportaccommodatie overgedragen aan een organisatie of bedrijf met een eigen rechtspersoonlijkheid. Deze organisatie voert het beheer en onderhoud veelal binnen overeengekomen kaders uit in een exploitatie- en/of pachtovereenkomst of subsidiebeleid. Dat betekent dat ook de gemeente nog enige mate van regie behoudt en kan voorschrijven hoe het beheer en de exploitatie moet worden ingevuld of uitgevoerd.

In deze vorm van verzelfstandiging is veelal alleen sprake van overdracht van het beheer en de exploitatie aan een beheerorganisatie of -stichting en blijft het eigendom en daarmee het vastgoedbeheer bij de gemeente. Soms wordt echter ook het eigendom overgedragen door middel van een recht van opstal. De gemeente Berkelland is reeds bekend met deze vorm van externe verzelfstandiging (bijvoorbeeld Stichting Zwembad Ruurlo). Ook het overdragen van (delen van) de exploitatie naar private partijen die van de gemeente een exploitatiesubsidie ontvangen valt hieronder. Te denken is aan o.a. partijen als Sportfondsen Nederland, Optisport (die reeds de kantine van de Pickerhal exploiteert), SRO NV). De gemeente blijft in deze vormen van externe verzelfstandiging veelal risicodragend en blijft daarmee eindverantwoordelijk. Via de overeenkomst en als aandeelhouder behoudt de gemeente ook een sturingsmogelijkheid.

d. geprivatiseerde sportaccommodatie

De meest vergaande vorm van verzelfstandiging is privatisering van de sportaccommodatie, waarbij het eigendom, beheer en exploitatie aan de markt worden overgelaten. Dit is toegepast in Neede met Optisport. Een private organisatie is de eigenaar en daarmee risicodragend van de accommodatie. De private organisatie draagt de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid en verricht alle beheer- en exploitatietaken. In deze vorm van verzelfstandiging dienen vooraf contractuele afspraken gemaakt te worden, zodat de belangen van de gebruikers van de accommodatie verzekerd zijn en/of aangesloten wordt bij het gemeentelijk (sport-)beleid. De gemeentelijke zeggenschap is gering tot nihil in deze situatie. Dit is ook reden waarom deze vorm van verzelfstandiging niet veel voorkomt.

Belangrijkste aanleidingen verzelfstandiging

Een belangrijke aanleiding voor verzelfstandiging van een of meer sportaccommodaties is de ambitie (of noodzaak) om te komen tot een efficiëntere exploitatie en beheer van de accommodaties. Daarbij wordt er gestreefd naar een vorm van ‘maatschappelijk ondernemerschap’, zodat het dagelijks beheer en de exploitatie wordt vormgegeven vanuit: a) veel kennis en gevoel voor de dagelijkse gebruikers en de maatschappelijke functie en b) ondernemerschap om meer te doen met de voorziening door het organiseren van aanvullende activiteiten. Deze activiteiten moeten ondersteunend zijn aan de maatschappelijke doelen dan wel het optimaliseren van de exploitatie.

Een andere aanleiding voor verzelfstandiging zijn gemeentelijke taakstellingen (bezuinigingen, kostenbesparingen) dan wel politiek-bestuurlijke overwegingen. Bij het laatste is de verzelfstandiging soms het resultaat van een kerntakendiscussie waarin het beheren en exploiteren van maatschappelijk vastgoed niet wordt gezien als een gemeentelijke kerntaak, maar dat dit een verantwoordelijkheid is van de verenigingen, organisaties en gebruikers van de voorziening. Hiermee wordt ook beoogd de betrokkenheid en het hiermee samenhangende “eigenaarschap” te vergroten voor de accommodatie. Dit vormt een belangrijke garantie voor de instandhouding van een accommodatie.

Minder invloed gemeente bij verzelfstandiging

De keuze voor verzelfstandiging betekent ook een afnemend mate van invloed van de gemeente op het (sport-)accommodatiebeleid. De hoofdlijn is dat hoe meer er sprake is van verzelfstandiging, hoe minder direct de gemeente kan sturen op basis van haar beleid.

Bij interne verzelfstandiging houdt de gemeente toezicht op de taken, bij externe verzelfstandiging deelt de gemeente dit met de organisatie die de taken toebedeeld heeft gekregen en bij privatisering heeft de gemeente veelal geen toezichthoudende taak meer. Om toch enige vorm van sturing te behouden bij interne of externe verzelfstandiging worden veelal afspraken in beheer- en exploitatieovereenkomsten opgenomen dan wel prestatiecontracten afgesloten. Zo mag de verzelfstandiging niet ten koste gaan van de kwaliteit van de accommodatie of de tevredenheid van de gebruikers over de accommodatie. Verder wordt ook het gebruik van de accommodatie veelal als een belangrijke uitkomstmaat gezien; de bezettingsgraad is een indicatie hoe goed de accommodatie het doet.

Minimale voorwaarden

Minimale voorwaarden voor het succesvol verzelfstandigen van sportaccommodaties is dat de betrokken partijen het eens zijn over doelstellingen en zich daaraan committeren. Daar hoort bij dat de betrokkenen een eenduidige verdeling van de toekomstige taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben. De toekomstige verhoudingen dien voor iedereen helder te zijn. Daarnaast is het van belang dat er tijdig en regelmatig wordt gecommuniceerd. Hierin dienen de verwachtingen helder te zijn en moeten alle partijen inzicht hebben in hun rol in het proces. Het met elkaar vaststellen van voldoende financiering voor de exploitant om het beheer en de exploitatie uit te voeren is vanzelfsprekend ook een belangrijke succesfactor.

Gemeente blijft investeren in sport en beweging

Welke keuzes ook worden gemaakt, de exploitatie van sportaccommodaties is en blijft een belangrijk aspect van lokaal sportbeleid.

Ongeacht de vorm van exploitatie c.q. verzelfstandiging blijft veelal het overgrote deel van het lokale sportbudget gerelateerd aan de exploitatie en beheer van de sportaccommodaties. Dit is soms ook een belangrijk motief voor een gemeente om de exploitatie zelf te blijven doen. Het kunnen sporten en bewegen en daardoor actief participeren in de samenleving wordt daarbij gezien als een belangrijk collectief goed of basisrecht (politiekmaatschappelijk motief). Zo blijven gemeenten in regie over hoe de maatschappelijke middelen besteed worden. De (toekomstige) bezettingsgraad en de aanvullende exploitatiemogelijkheden (horeca, organisatie van evenementen e.d.) bepalen daarbij in grote mate de kans en mogelijkheden tot verzelfstandiging.

Inventarisatie voors- en tegen privatisering gebruikers

De gebruikers die zich in de vragenlijst hebben uitgesproken over privatisering, geven unaniem aan dat zij zich zorgen maken over de hoogte van de huur en het risico op de doorberekening van commerciële tarieven. Daarom geven zij de voorkeur aan een stichting met vrijwilligers. Dat vinden zij een mooi streven, maar ook onvoldoende realistisch. Zijn er voldoende vrijwilligers beschikbaar die dit kunnen en willen. Zo ja, hoe zit het met de betrokkenheid en continuïteit als zij bijvoorbeeld niet meer deze functie kunnen of willen vervullen?

Aanbeveling voor Eibergen

Het verdient aanbeveling om het vraagstuk van de eventuele verzelfstandiging van De Pickerhal te bezien in een bredere gemeentelijke context van maatschappelijke accommodaties c.q. gemeentelijk vastgoed. Hierbij is het ook van belang in zicht te hebben op de mate van regie die de gemeente wil behouden.

Door het in beeld brengen van het huidige eigendom, beheer en exploitatie van het gemeentelijk vastgoed, is er inzicht en kan onderzocht worden in hoeverre er wellicht aansluiting gevonden kan worden voor De Pickerhal bij reeds bestaande modellen (bijvoorbeeld Optisport dan wel de andere beheerstichtingen).

De mogelijkheden tot verzelfstandiging en het eventueel onderbrengen van de exploitatie bij derden, is ook afhankelijk van de keuzes met betrekking tot de optimalisering van de sportvoorzieningen. Het vernieuwen van de sporthal, het komen tot een passende voorziening wat betreft het gebruik (dus voorkomen van onderbezetting) en het eventueel versterken van de verbinding met 't Spieker maakt het wellicht ook interessanter voor derden om het geheel of delen van het nieuwe concept te gaan exploiteren. Ook het breder trekken dan enkel De Pickerhal, zal de mogelijkheden vergroten voor privatisering.

BIJLAGEN

A. UITWERKING RESULTATEN

VRAGENLIJSTEN, ZIE SEPARAAT

TOEVOEGDE BIJLAGE

B. DOORLOPEN PROCES

- 30 maart 2021: besluitvorming college van B&W geactualiseerde bestuursopdracht
- 6 april 2021: raadsbrief over besluitvorming geactualiseerde bestuursopdracht haalbaarheidsonderzoek
- 8 april 2021: versturen uitnodiging startbijeenkomst Binnensport Eibergen beweegt mee!
- 14 april 2021: versturen herinnering startbijeenkomst
- 22 april 2021: startbijeenkomst Binnensport Eibergen beweegt mee!
- Eind april – medio mei: verzending (herinnering) uitnodiging invullen vragenlijsten (o.a. gewenste wijze van betrokkenheid) aan verenigingen, onderwijs en (maatschappelijke) organisaties en verzending verslag startbijeenkomst 22 april 2021
- 5 mei 2021: publicatie BerkelBericht over Binnensport Eibergen beweegt mee!
- 11 mei 2021: bespreking raadsbrief 6 april in commissie Bestuur en Sociaal
- 20 mei 2021: brede groep betrokkenen zijn per mail geïnformeerd over samenstelling klankbordgroep en vervolg
- 27 mei 2021: raadsbrief met nadere uitwerking aanpak en planning
- 27 mei 2021/8 juni 2021: nadere informatie richting klankbordgroep over bedoeling klankbordgroep en wijziging aanpak
- 21 juni 2021: uitvraag klankbordgroep eerste inhoudelijk tussenresultaat met daarin opgenomen de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte en scenario's. Gelegenheid geven reactie tot 5 juli.
- 28 juni 2021: versturen raadsbrief stand van zaken (o.a. wijziging aanpak)
- 28 juni 2021: versturen herinnering klankbordgroep
- 13 juli 2021: informeren van klankbordgroep over verwachte terugkoppeling eind juli ontvangen reacties en reactie gemeente
- 28 juli 2021: terugkoppeling klankbordgroep ontvangen reacties vanuit klankbordgroep en reactie van gemeente
- 29 juli 2021: raadsbrief met daarin weergave van kwantitatieve en kwalitatieve behoefte, de voorgestelde scenario's en reactie vanuit klankbordgroep
- 29 juli 2021: brede groep betrokkenen zijn aan de hand van raadsbrief geïnformeerd over stand van zaken
- 29 juli 2021: brief verstuurd aan omwonenden locatie Pickerhal over stand van zaken onderzoek
- 1 september 2021: uitnodiging bijeenkomst 14 september verstuurd naar Griffie
- 1 september 2021: klankbordgroep per mail uitgenodigd voor raadsbijeenkomst op 14 september en doorkijk uitvraag klankbordgroep
- 14 september 2021: raadsbijeenkomst over nadere uitwerking scenario's
- 29 september 2021: uitvraag klankbordgroep 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'
- 14 oktober/21 oktober: versturen uitnodiging/herinnering bijeenkomst 26 oktober 2021
- 26 oktober 2021: bijeenkomst Binnensport Eibergen beweegt mee! voor klankbordgroep
- 9 november 2021; besluitvorming college van B&W voorstel gemeenteraad

C. LEDENONTWIKKELING VERENIGINGEN

		Aantal leden	0-18 jaar	groei / krimp	18-64 jaar	groei / krimp	65+	groei / krimp
Pickerhal								
Bowls	Bowls Eibergen	12	0	➡	0	➡	12	⬇
Volleybal	Boemerang	120	50	➡	50	➡	20	➡
Basketbal	BC Picker reds	48	34	⬇	14	⬇	0	➡
Badminton	BS Yapton	30	0	⬆	13	⬆	17	⬆
Revalidatie	HiB Eibergen	33	0	➡	2	➡	31	➡
ODIVAL	Gymnastiek	554	387	⬇	52	⬆	115	⬆
Voetbal	FC Eibergen	ledenaantal nvt		incidenteel gebruik				
Muziekvereniging	Excelsior Eibergen	ledenaantal nvt		incidenteel gebruik				
Muziekvereniging	Euphonia Eibergen	ledenaantal onbekend		wekelijks gebruik				
Basisschool	Sterrenpalet	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
Basisschool	Menno ten Braak	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
Middelbare school	Assink lyceum	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
Rekstok								
Zumba	Paula Wind	25	0	➡	25	➡	0	➡
Aangepaste sport	VAS Breng	12	0	➡	1	➡	12	➡
All Stars	Voetbal (recreanten)	8	0	➡	8	➡	0	➡
Nippon	Judo	ledenaantal onbekend - wekelijks gebruik						
Basisschool	Op den Esch	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
Simmelink (na realisatie)								
Basisschool	Het Simmelink	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
't Spieker								
ODIVAL	Gymnastiek	ledenaantal zie bij Pickerhal						
Muziekvereniging	Excelsior Eibergen	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				
Muziekvereniging	Euphonia Eibergen	ledenaantal nvt		dagelijk gebruik (overdag)				

D. GEBRUIK VERENIGINGEN

			zaaldeel	# groepen	duur	# / week / groep	uren zaaldeel / wk	9:00 - 17:00 Pickerhal	17:00 - 22:00 Pickerhal
	Huidig: Pickerhal								
1	Bowls	Bowls Eibergen	2	1	3	1	6	6	
2	Volleybal	Boemerang (jeugd)	1	5	1 1/2	1	7 1/2	7 1/2	
		Boemerang (senioren)	1	7	2	2	28		28
3	Basketbal	BC Picker reds	1	5	1 1/2	1	7 1/2	1	6 1/2
		Wedstrijden*	1		3	1	3		3
4	Badminton	BS Yapton	1	3	2	1	6		6
5	Revalidatie	HiB Eibergen	1	3	1	1	3		3
6	ODIVAL	Gymnastiek	1	23	1	1	23	8	15
		selectie turnen	1	6	2	1	12		12
7	Voetbal	FC Eibergen	incidenteel						
8	Muziekvereniging	Excelsior Eibergen	incidenteel						
9	Muziekvereniging	Euphonia Eibergen	1	2	1 1/2	1	3		3
Zaaldeel-behoefte (in uren) per week volgens vragenlijst								22 1/2	73 1/2

* tijdens competities ook bezetting op vrijdagavond

			zaaldeel	# groepen	duur	# / week / groep	Behoefte uren zaal / wk	9:00 - 17:00 Rekstok	17:00 - 22:00 Rekstok
	Huidig: Rekstok								
1	Zumba	Paula Wind	1	2	1	1	2		2
2	Aangepaste sport	VAS Breng	1	1	1	1	1		1
3	All Stars	Voetbal (recreanten)	1	1	1	1	1		1
4	ODIVAL	Gymnastiek	1	2	1	1	2		2
5	Nippon	Judo	1	2	1 1/2	1	3	1	2
Zaal-behoefte per week volgens vragenlijst							9	1	8

E. REACTIES EN TERUGKOPPELING KLANKBORDGROEP & OMWONENDEN PICKERHAL

Totstandkoming en samenstelling klankbordgroep

Bij aanvang van het proces heeft met een grote groep partijen (scholen, verenigingen en (maatschappelijke)organisatie) een startbijeenkomst plaatsgevonden. Vervolgens is aan hen de mogelijkheid geboden om of deel te nemen aan de klankbordgroep of periodiek geïnformeerd te worden over de voortgang. Daarbij is nadrukkelijk ook gedeeld dat uitsluitend deelname aan de klankbordgroep is bedoeld om een inhoudelijk inbreng te kunnen leveren en reactie/advies te geven op (tussen) resultaten. Geen deelname aan de klankbordgroep betekent ook geen mogelijkheid om reactie/advies te geven op (tussen) resultaten. De klankbordgroep bestaat uit de volgende partijen:

- Volleybalvereniging Boemerang
- Badmintonvereniging Yapton
- Basketbalvereniging Picker Reds
- Paula Wind (Zumba)
- Gymnastiekvereniging ODIVAL
- Muziekvereniging Euphonia
- Muziekvereniging Excelsior
- IKC Sterrenpalet/VCO-oost
- OPONOA
- IKC het Simmelink
- Sportfederatie Berkelland

Vanwege een mogelijke keuze om een verbinding te leggen met 't Spieker, is ook Theater Berkelland en dhr. De Witte meegenomen in de communicatie richting de klankbordgroep.

Uitvraag 21 juni 2021 – behoefte en mogelijke scenario's

Proces

Op 21 juni 2021 is aan de klankbordgroep gevraagd advies/reactie te geven op het dan voorliggende tussenresultaat. De klankbordgroep had de gelegenheid om tot 5 juli reactie/advies te geven via een opgesteld reactieformulier (met ook ruimte voor eigen inbreng). Op 28 juli is aan de klankbordgroep vanuit de gemeente een terugkoppeling toegestuurd naar aanleiding van de ontvangen reacties.

Inhoud

Het tussenresultaat bevatte op basis van de ingevulde vragenlijsten de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte en mogelijke scenario's. Daarmee zijn aan de klankbordgroep de volgende scenario's voorgelegd met het advies om scenario 1 en 2 verder uit te werken.

0. consolideren (behoud en renovatie en verduurzaming bestaande binnensportvoorzieningen)
1. optimaliseren sport (afstoten DEF-hal Pickerhal, afstoten Rekstok, (ver)nieuwbouw ABC-hal Pickerhal, verbeteren omgeving Pickerhal en gebruik nieuwbouw gymzaal Simmelink)
2. optimaliseren sport + verrijken verbindingen met zorg, cultuur en ontmoeting (afstoten DEF-hal Pickerhal, afstoten Rekstok, (ver)nieuwbouw ABC-hal Pickerhal met verbinding met 't Spieker, verbeteren omgeving Pickerhal en gebruik nieuwbouw gymzaal Simmelink)

Reacties en terugkoppeling gemeente

De ontvangen reacties vanuit de klankbordgroep zijn samengevat in onderstaande punten met cursief gedrukt de gegeven terugkoppeling vanuit de gemeente:

1. De inperking van het aantal zaaldelen (en specifiek de verkleining van de huidige Pickerhal) wordt als fors ervaren. Men verwacht dat dit consequenties kan hebben voor de situatie als het gebruik (tegen de verwachting vanuit het onderzoek in) toe gaat nemen. Daarnaast zou dit eventuele uitwijkmogelijkheden bemoeilijken als verenigingen op hetzelfde tijdstip gebruik willen maken van de accommodatie.
Wij beseffen dat we ons moeten baseren op de informatie die op dit moment beschikbaar is, met o.a. de inbreng van de verenigingen. Samen met het feit dat we met elkaar een keuze moeten maken voor zeker de komende 30 jaar, volgen we de door M3V in beeld gebrachte kwantitatieve behoefte.
2. Het verkleinen van de Pickerhal zou de aantrekkelijkheid ervan voor grotere (incidentele) evenementen verminderen.
Dat het verkleinen van de Pickerhal de aantrekkelijkheid ervan voor grotere incidentele evenementen, zoals het World Peace Indoor Soccer Tournament, zou kunnen verminderen begrijpen we. Tegelijkertijd staat het realiseren/in stand houden van extra zaaldelen voor incidentele evenementen op zeer gespannen voet met het realiseren van een toekomstbestendige, betaalbare en gezonde accommodatie (voor het structurele gebruik). Daarom is deze reactie voor ons geen aanleiding om af te wijken van het advies van M3V. Uiteraard zijn in de toekomstige situatie ook incidentele evenementen welkom, al dan niet in aangepaste vorm passend bij de mogelijkheden die er dan voor zijn.
3. Het concentreren van de binnensportaccommodaties op één locatie (in plaats van twee locaties; huidige locatie Pickerhal en locatie gymzaal 't Simmelink) zou de onderlinge samenwerking meer kunnen bevorderen en zou in praktische zin voordelen kunnen hebben/problemen voorkomen bij het uitvoeren van activiteiten.
De opmerking dat concentratie van de binnensportaccommodaties de voorkeur heeft, heeft onze aandacht.
4. De situatie die uit de twee uit te werken scenario's volgt, zou niet meer geschikt zijn voor het uitoefenen van danssport. Dit vanwege de akoestiek in de sporthal. In samenhang hiermee wordt aandacht gevraagd voor de betaalbaarheid als één van de twee scenario's toch wordt uitgevoerd.
Mocht de toekomstige situatie niet geschikt blijken voor danssport, dan moet gekeken worden naar geschikte ruimte elders in Eibergen. De gevraagde aandacht voor de betaalbaarheid begrijpen wij. Eén van de uitgangspunten is een gezonde toekomstbestendige exploitatie. Vanzelfsprekend wordt daarbij ook naar de betaalbaarheid voor de gebruikers gekeken.
5. Door basisschool Op d'n Esch is aandacht gevraagd voor de afstand die leerlingen moeten overbruggen naar de Pickerhal als gymzaal De Rekstok wordt afgestoten.
Als een voorkeursscenario wordt gekozen waarbij gymzaal De Rekstok wordt afgestoten, dan moet te zijner tijd met basisschool Op d'n Esch het gesprek worden gevoerd over de situatie op dit moment. En wat dit betekent voor de organisatie van het bewegingsonderwijs. Wij zijn in ieder geval van mening dat de afstand tussen Op d'n Esch en de huidige locatie van de Pickerhal op voorhand geen reden is om af te wijken van het advies van M3V

6. Tekstuele verduidelijking/aanpassingen

Mede op basis van de ontvangen reacties wordt een aantal zaken die in de eindrapportage ook terug zullen komen, verduidelijkt, aangepast of uitgebreider toegelicht. Het gaat daarbij o.a. over de meest actuele weergave van roostering/het gebruik.

Uitvraag 29 september 2021 – inhoudelijke en financiële uitwerking van scenario's

Proces

Op 29 september 2021 is aan de klankbordgroep gevraagd advies/reactie te geven op het dan voorliggende tussenresultaat. De klankbordgroep had de gelegenheid om tot 12 oktober reactie/advies te geven via een opgesteld reactieformulier (met ook ruimte voor eigen inbreng). Een terugkoppeling is gegeven op het moment dat met de klankbordgroep het collegebesluit is gedeeld over het aan de gemeenteraad voor te leggen raadsvoorstel met daarin het voorkeursscenario.

Reacties en terugkoppeling gemeente

De ontvangen reacties vanuit de klankbordgroep zijn samengevat in onderstaande punten. Met cursief gedrukt de gegeven terugkoppeling vanuit de gemeente.

Onderbouwing behoefte 4 zaaldelen

Uit de reacties blijkt dat de onderbouwing voor in totaal 4 zaaldelen voor heel Eibergen in algemene zin goed is te volgen.

Wel wordt de vraag gesteld/betwijfeld of dit aantal zaaldelen ook voldoende is als gekeken wordt naar de huidige vaste trainingstijden c.q. trainingsdagen dan wel de piekuren. En of verenigingen geconfronteerd zullen worden met grote wijzigingen als uit wordt gegaan van 4 zaaldelen.

Na de start van het onderzoek is aan alle betrokken verenigingen/gebruikers een vragenlijst toegestuurd om de benodigde informatie op te halen. In die vragenlijst is ook gevraagd naar het gebruik (aantal zaaldelen, duur, aantal keer per week). De opbrengsten zijn vervolgens verwerkt in het eerste tussenresultaat dat in juni/juli aan de klankbordgroep is voorgelegd voor reactie. Op deze manier is het aantal uren tot stand gekomen waarop de verdere uitwerking is gebaseerd. Centraal staat dat een toekomstbestendige voorzieningenniveau voor de binnensport wordt gerealiseerd in Eibergen. Voor een periode van meerdere decennia. Dit betekent ook dat zaaldelen zo optimaal mogelijk benut worden. Tegelijkertijd brengt dit met zich mee dat niet kan worden uitgesloten dat eerder of later gestart moet worden met trainingstijden. Of dat spreiding moet plaatsvinden over meerdere dagen.

We blijven het resultaat in totaal 4 zaaldelen voor heel Eibergen volgen. Dit sluit immers aan bij het in beeld gebrachte gebruik overdag (9.00-17.00 uur) en avond (17.00-22.00 uur). Wel zijn de ontvangen reacties aanleiding/ondersteuning van het voornemen om na besluitvorming over een voorkeursscenario samen met de verenigingen/gebruikers een verdieping te gaan maken op de programmering/roostering, gebaseerd op een situatie met 4 zaaldelen. Dit biedt ook de mogelijkheid om gezamenlijk te bespreken welke wijzigingen in gebruik daardoor wel en niet onoverkomelijk zijn.

Algemene reacties scenario's

1. De opmerking is geplaatst dat de scenario's vanuit sportief oogpunt goed zijn doordacht, maar dat (i.r.t. het mogelijk afstoten van de Rekstok) te weinig stil wordt gestaan bij de onderwijskundige opvattingen en inzet van gebouwen ook voor andere functies.
2. Het advies is gegeven om de Rekstok niet meteen af te stoten, maar als eventuele uitvalsbasis of als zaal voor Op d'n Esch te gebruiken.
3. In is gebracht dat niet begrepen wordt waarom het totaal aantal van 4 zaaldelen wordt verspreid over twee locaties: 3 bij de Pickerhal en 1 bij IKC 't Simmelink. Versnippering op twee locaties zou de saamhorigheid en samenwerking tussen verenigingen tegenwerken. In samenhang is opgemerkt dat met het afstoten van de Rekstok verwacht wordt dat Op d'n Esch zich moet aanpassen, terwijl bij IKC Simmelink juist wel een gymzaal wordt gerealiseerd.
4. Als reactie is ingebracht om de DEF-hal niet te slopen maar her te bestemmen. En de mogelijkheden voor buitensport te concentreren bij de Beijenkamp.

Ad 1 & 2

Onderkend wordt dat het mogelijk afstoten van de Rekstok een verandering voor in het bijzonder Op d'n Esch met zich meebrengt. Dit is ook gedeeld toen bij de eerste uitvraag aan de klankbordgroep hier een reactie op werd gegeven. We hebben toen gedeeld dat de afstand en route tussen Op d'n Esch en de locatie Pickerhal wat ons betreft niet onoverkomelijk is. De verplaatsing naar de Pickerhal kost (5 tot 10 minuten) meer tijd dan naar de Rekstok. Wat onderwijskundig perspectief onwenselijk kan zijn, maar ook past binnen de marges van de verordening onderhuisvesting. Tegelijkertijd is de tijd van de verplaatsing beperkt en kan deze verplaatsing ook als beweging worden beschouwd. Ook is bekend dat de Rekstok door Op d'n Esch gebruikt wordt voor onderwijs gerelateerde activiteiten.

Wij stellen voor om na besluitvorming over het voorkeursscenario met Op d'n Esch in gesprek te gaan over het ervaren ruimtetekort voor het onderwijs en welke mogelijke oplossingen daarvoor zijn als de Rekstok daadwerkelijk wordt afgestoten. Mocht besloten worden om de Rekstok af te gaan stoten, dan zal dat overigens niet direct gebeuren. Logischer is een moment (over een aantal jaren) als de werkzaamheden op de locatie van de Pickerhal zijn afgerond alsook de nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink. Aanvullend hierop is het zo dat Eibergen op dit moment diverse locaties met een maatschappelijke functie heeft. Bij aanvang van het onderzoek is daarom ook gesteld dat in Eibergen voldoende ruimte voor maatschappelijke activiteiten aanwezig is. Vanuit dit perspectief is daarom ook geen aanleiding geweest om nu te onderzoeken welke andere (maatschappelijke) functies dan sport en bewegen de huidige accommodaties kunnen vervullen.

Ad 3

Wat betreft de realisatie van gymzaal 't Simmelink wordt het besluit van de gemeenteraad van 10 december 2019 opgevolgd en daarmee de bouw als gegeven beschouwd. De afgelopen tijd heeft intern het gesprek plaatsgevonden over de voordelen/nadelen/gevolgen als de 4 zaaldelen op één locatie worden gerealiseerd. Alles overwegende wordt voor dit onderzoek het raadsbesluit van 10 december 2019 opgevolgd.

Ad 4

Als het DEF-deel van de Pickerhal wordt afgestoten/gesloopt, ontstaat ruimte. Wij beschouwen het inrichten van (een deel van) die buitenruimte om te sporten en bewegen, als een aanvulling op de activiteiten om binnen te sport en bewegen. Maar daarnaast ook om (in de kern) de buitenruimte toegankelijk, laagdrempelig en uitnodigend (voor verschillende doelgroepen) in te richten voor sport en beweging. Vanzelfsprekend moet voor realisatie ervan ook zicht op het beheer en voor zover mogelijk ook het verwachte gebruik om het aan te laten sluiten bij een behoefte.

Het renoveren en herbestemmen van DEF-hal staat op gespannen voet met het creëren van een toekomstbestendige situatie, gezien de omvang/huidige bouw voor specifieke functie en met oog op huidige staat en opgave op het gebied van duurzaamheid.

Reacties scenario's

5. Uit de reacties blijkt dat van een meerderheid de voorkeur uitgaat naar nieuwbouw (i.p.v. renovatie) en (daarmee in samenhang) naar energieneutraal (i.p.v. bijna energieneutraal). Dit geldt ook voor het wel benutten van de optie om de buitenruimte te benutten voor sport en beweging. Uit de reacties blijkt dat het kunnen continueren van gebruik door verenigingen/onderwijs tijdens 'overgang' van belang wordt gevonden/aandacht vraagt. Over de mogelijkheid om een fysieke verbinding te maken met 't Spieker wordt genuanceerd gedacht. Enerzijds wordt het (samengevat) als een kans beschouwd om 't Spieker te betrekken, anderzijds wordt de noodzaak/uitvoerbaarheid ervan (i.r.t. de bijbehorende financiële investering die ook voor andere doeleinden kan worden ingezet) betwijfeld.
6. Met een reactie is aangegeven dat de scenario's bekeken zijn vanuit de huidige situatie en niet gebaseerd zijn op een visie waar de gemeenschap naar toe wil qua inzet van gebouwen en ruimtes. En daarmee de scenario's te kort door de bocht zouden zijn.

Ad 5

Het beeld dat uit de reacties ontstaat over de verschillende keuzemogelijkheden, is betrokken bij het voorbereiden van de besluitvorming. Dit geldt daarmee ook voor de genuanceerde gedachten over de verbinding met 't Spieker. Daarom is het voorkeursscenario ook gebaseerd op energieneutrale nieuwbouw en is in het voorkeursscenario verbinding met 't Spieker opgenomen onder voorbehoud van een verdere verkenning.

Ad 6

De keuze welke scenario's uit te werken is een resultante van het proces dat is doorlopen. En daarmee ook de uitvraag die in juni/juli aan de klankbordgroep is voorgelegd. Tegelijkertijd is het inderdaad zo dat het onderzoek zich (primair) richt op de binnensportaccommodaties en wat voor de binnensport een toekomstbestendige situatie is. Zie ook de reactie onder 'Ad 1 & 2'.

Verzelfstandiging

De ontvangen reacties ondersteunen het eerder verkregen beeld dat verenigingen om verschillende redenen niet voldoende uitgerust zijn om als gezamenlijke vereniging/stichting het eigendom/beheer/exploitatie op zich te nemen. Tegelijkertijd wordt ook opgemerkt dat sport en beweging tot op zekere hoogte door de overheid (financieel) gefaciliteerd moet blijven, vanwege de betekenis voor de gezondheid. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor de betaalbaarheid als het wel geprivatiseerd zou worden.

Het doorlopen proces maakt duidelijk dat verzelfstandiging aan een vereniging/stichting bestaande uit gebruikers niet mogelijk lijkt. Tegelijkertijd wordt verzelfstandiging aan een private partij niet uitgesloten. Met dien verstande dat het na verzelfstandiging het gebruik ook betaalbaar moet zijn. Daarnaast kan een vorm van verzelfstandiging ook bijdragen aan het vergroten van het ondernemerschap dat het gebruik van de toekomstige voorziening in brede zin ten goede zou kunnen komen. Bij het opstellen van het voorstel voor een voorkeursscenario is het verkregen beeld over verzelfstandiging betrokken. Wat tot het voorstel heeft geleid om niet te verzelfstandigen richting gebruikers en te verkennen wat de mogelijkheden voor verzelfstandiging van beheer/exploitatie naar een externe organisatie zijn.

Duiding scenario's op basis van criteria

De duiding van de scenario's op basis van de vooraf besproken criteria wordt in algemene zin bevestigd/herkent. Een aantal opmerkingen zijn hierover gemaakt:

7. Het draagvlak bij omwonenden is nog niet in beeld.
8. Aan energieneutraliteit mag zwaarder belang worden toegekend.
9. Het versterken van sociale verbindingen kan ook op andere manieren dan verbinding met 't Spieker. Door bijvoorbeeld zorgorganisaties bij de exploitatie te betrekken.
10. de 4 haldelen verspreid over Eibergen gaat niet leiden tot verbinden en ontmoeten, draagt niet bij aan gezondere exploitatie en locatie Pickerhal is meer geschikt voor bouw van sportaccommodatie.

Ad 7

In deze fase staan de gebruikers van de accommodaties centraal. Het is de bedoeling dat omwonenden in de vervolgfase intensiever betrokken gaan worden. De omwonenden van de Pickerhal zijn per brief wel geïnformeerd over het onderzoek, de stand van zaken en de mogelijkheid te reageren op mogelijke scenario's.

Ad 8 & 9.

De extra onderstreping van het belang van energieneutraliteit wordt voor kennisgeving aangenomen. Het betrekken van zorgorganisatie bij het beheer/exploitatie is ook eerder aan de orde gekomen en daar is ook contact over geweest. Verdere verkenning van de mogelijkheden hiervoor kan volgen in een volgende fase.

Overige reacties/opmerkingen/adviezen

Als overige reacties/opmerkingen/adviezen zijn samengevat de volgende zaken ingebracht.

11. IKC Het Sterrenpalet gaat vanwege ruimtetekort met de kleutergroepen naar de Pickerhal (750 meter) voor bewegingsonderwijs. Als bij Op d'n Esch vanwege het verdwijnen van de Rekstok een oplossing wordt gezocht om het speellokaal weer voor kleuters te kunnen gebruiken, dan zou dat ook voor IKC Het Sterrenpalet van toepassing zijn.

12. De hoop dat volledig ingezet wordt om een laagdrempelige toegang tot sport, bewegen en cultuur te behouden en te kunnen stimuleren in een mooie en betaalbare accommodatie.
13. Aandacht wordt gevraagd voor de leesbaarheid van tabellen en het technische/financiële deel van de rapportage.
14. Het uitgangspunt dat de nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink als uitgangspunt wordt beschouwd beperkt de uitwerking van het onderzoek.
15. Er zijn zorgen over het verdwijnen van de Rekstok omdat deze, vanwege ruimtetekort, door Op d'n Esch als extra lokaal gebruikt wordt voor het geven van lessen. Lessen/activiteiten die anders in aparte ruimtes zouden plaatsvinden. Bijvoorbeeld het speellokaal dat nu niet als zodanig gebruikt kan worden door ruimtetekort. De prognose (bijgesteld) wat betreft de leerling aantallen is dusdanig dat er in de toekomst ook geen ruimte 'over' zou zijn om het onderwijs goed te kunnen inrichten. Ook de verplaatsingen van met name de kleutergroepen naar de Pickerhal zal lastiger zijn en meer tijd in beslag nemen, hierdoor zal waardevolle onderwijstijd in het gedrang gaan komen.

Ad 11

Voor de locatie IKC Het Sterrenpalet wordt ingezet op extra tijdelijke huisvesting als antwoord op het ruimtetekort. Overigens is het (huidige) gebruik door de kleutergroepen meegenomen in het onderzoek (en berekening van het aantal benodigd zaaldelen). Voor de volledigheid wordt ook hier genoemd (net als in de rapportage) dat voor de kleutergroepen in beginsel het speellokaal gebruikt dient te worden als die beschikbaar is.

Ad 12 & 13

De reactie onder 8 beschouwen we als ondersteuning van het onderzoeken en het vervolg. We begrijpen dat de meer technische en financiële onderdelen minder eenvoudig zijn te doorgronden. Voor de volledigheid hebben wij dit wel onderdeel laten zijn van de rapportage voor een compleet beeld.

Ad 14

Zoals toegelicht onder 'Ad 3' wordt, alles overwegende, het besluit van de gemeenteraad van 10 december 2019 gevolgd bij het uitvoeren van het onderzoek. De opgestelde scenario's zijn daar inderdaad op gebaseerd.

Ad 15

Onder 'Ad 1 en 2' is aangegeven dat wij met Op d'n Esch in gesprek willen gaan over het gebruik van de Rekstok als verlengstuk van het schoolgebruik vanwege het ervaren van ruimtetekort. Daarnaast wordt verwezen naar de reactie onder 'Ad 1 & 2'.

Reacties omwonenden locatie huidige Pickerhal n.a.v. brief 4 oktober 2021

Proces

Op 29 juli en op 4 oktober is aan de omwonende van de huidige Pickerhal een brief gestuurd. Het betrof een totaal aantal van 140 adressen. De op 4 oktober verzonden brief is verstuurd naar aanleiding van een reactie op de eerste brief. Op deze brief kon men tot en met 15 oktober desgewenst reactie geven. In totaal zijn 5 reacties ontvangen.

Inhoud

De op 29 juli verzonden brief was bedoeld de omwonenden te informeren over het onderzoek en de boodschap dat de huidige locatie van de Pickerhal naar alle waarschijnlijkheid ook in de toekomst dezelfde functie gaat vervullen. Maar dat wel aanpassingen nodig zullen zijn om het ook toekomstbestendig te maken.

En dat daarover door de gemeenteraad een besluit over wordt genomen. De op 4 oktober verzonden brief bevatte meer inhoudelijke informatie over de uitgewerkte scenario's met een toelichting op de betrokkenheid van omwonenden in deze en volgende fase van het onderzoek.

Ontvangen reacties

Hieronder is samengevat (en daarmee geanonimiseerd) opgenomen welke reacties van welke aard zijn ontvangen. De indieners van de eerste vier hieronder genoemde reactie zijn bedankt voor hun reactie en dat deze bij het vervolg (waar omwonende ook betrokken worden) zullen worden betrokken. Met de indiener van de onder 5 genoemde reactie, heeft o.a. een (digitaal) gespreken en mailcontact plaatsgevonden.

1. Voor de bouw van de Pickerhal is grond verkocht waarbij door gemeente erfdienstbaarheid is verleend naar de openbare weg. Bedoeling van reactie is deze afspraak onder de aandacht te brengen.
2. Wil graag op de hoogte worden gehouden het vervolg en wil graag mogelijkheid bespreken om achteringang naar perceel te creëren.
3. Wil graag op de hoogte blijven van alle toekomstige ontwikkelingen aangezien het woonadres aangrenzend is aan de Pickerhal. En elk geschetst scenario direct gevolgen zal hebben.
4. Aandacht voor bereikbaarheid van garage/carport aan aangrenzende tuinzijde van de sporthal met recht van overpad. Maar ook de aanzichtzijde vanuit woning en de mogelijke plaatsing van apparatuur in het kader van energiebesparende maatregelen zijn van belang. Bereid mee te denken en overleggen over de inhoud en uitvoering van het voorkeursscenario.
5. Bezwaar tegen afstoten gymzaal de Rekstok. Met als argumentatie:
 - a. De Rekstok wordt veel gebruikt door basisschool Op d'n Esch, voor zowel het bewegingsonderwijs als andere activiteiten door de basisschool waarvoor veel leerlingen tegelijk bij elkaar moeten komen.

De nabijheid van de gymzaal is voor ouders ook reden geweest om voor Op d'n Esch als school te kiezen, omdat kinderen (in weersomstandigheden) beperktere afstanden naar een sportzaal/gymzaal hoeven af te leggen. Daarnaast worden de gymlessen korter door de wandeling naar de Pickerhal, met name de lagere groepen.

- b. de akoestiek in de Rekstok (in tegenstelling tot de Pickerhal) goed is en juist de houtenvloer geschikt is (en de sportvloeren in de Pickerhal niet/minder);
- c. De zaalhuur op andere locaties dan de Rekstok hoger zal zijn;
- d. Als de gebruikers van de Rekstok ook naar de Pickerhal moeten, dan betekent dit (met 3 zaaldelen bij de Pickerhal) waarschijnlijk dat niet iedereen op het gewenste moment kan sporten/bewegen. Wie krijgt dan op welk tijdstip voorrang? Wijzigen van tijden is niet wenselijk vanwege andere activiteiten (i.r.t. het gezin)
- e. Het afstoten/slopen van de Rekstok sluit niet aan bij de gedachte om mensen meer te laten sporten en bewegen. In plaats van afstoten/slopen, zou daarom beter ingezet kunnen worden op meer verenigingen/activiteiten. Daarnaast verdwijnt met het afstoten/slopen van de Rekstok een voorziening. De aantrekkelijkheid van Eibergen voor bijv. jongeren wordt hierdoor ook minder.
- f. Mensen die van de Rekstok gebruik maken, gaan vanwege de ligging minder makkelijk naar het Simmelink.
- g. Ook is ingebracht dat individuele leden en ouders van de basisscholen betrokken hadden moeten worden in het proces om hun inbreng te leveren.

Inhoudelijke reactie

Voor een inhoudelijke reactie wordt op een aantal punten verwezen naar de inhoudelijke reactie op de inbreng van de klankbordgroep. In aanvulling daarop. Is het onderzoek gebaseerd op de informatie die op dit moment bekend is en is opgehaald.

Het behouden van accommodaties/zaaldelen zonder dat de invulling daarvan zeker is, staat op gespannen voet met het toewerken naar een toekomstbestendige situatie. De hoogte van de zaalhuur is op dit moment nog niet aan de orde. Daarnaast is bewust gekozen voor een aanpak met een klankbordgroep bestaande uit verenigingen en onderwijs. Er vanuit gaande dat zij de inbreng leveren die zij van belang vinden voor hun activiteiten (en daarvoor desgewenst 'achterban' op bevragen/informeren). Tot slot wordt beseft dat een nieuwe situatie verandering met zich meebrengt. Centraal staat dat we gezamenlijk toe kunnen werken naar een toekomstbestendige situatie, waarbij de verandering die dit met zich meebrengt zo goed als mogelijk wordt begeleid.

Brede groep geïnteresseerden (incl. klankbordgroep) geïnformeerd over voortgang onderzoek

- o IKC Sterrenpalet
- o IKC Op d'n Esch
- o IKC Simmelink
- o Sportfederatie Berkelland
- o ODIVAL
- o Yapton
- o Picker Reds
- o Boemerang
- o FC Eibergen
- o Excelsior
- o Euphonia
- o Dynamic Tennis
- o VAS Breng
- o Paula Wind
- o Nippon Judo Achterhoek
- o HIB Berkelland
- o Bowlsclub Eibergen
- o All Stars

- Els Nieuwenhuizen
- De Huve
- Assink Lyceum
- Theater Berkelland
- Eibergse Ondernemers Vereniging EOv
- VMT Eibergen
- Optisport BV
- Estinea
- De Lichtenvoorde
- Kinderopvang Humankind
- Kindcentrum Oqido
- Dagbesteding Parlijn

F. WEERGAVE BIJEENKOMST COMMISSIE- EN RAADSLEDEN 14 SEPTEMBER 2021

Ingebrachte vragen/reacties/aanbevelingen/zorgen

- Vraag: Is de Pickerhal alleen "goed" qua ligging, maar wat is de bouwkundige staat en zit er nog asbest?

Antwoord: in algemene zin is de staat van de Pickerhal op dit moment voldoende, mede doordat de afgelopen jaren op basis van de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) ook investeringen zijn gedaan die nodig waren. Voor het onderzoek heeft een schouw plaatsgevonden door een bouwkostenadviseur. Om daarmee ook een inschatting te kunnen maken van de kosten voor renovatie in combinatie met (maximale) verduurzaming van het gebouw. Zoals toegelicht maakt de bouwkundige staat/constructie dat het niet mogelijk is om het gebouw bij renovatie volledig energieneutraal te maken. Aangezien daarvoor door zonnepanelen te veel gewicht op het dak zou komen te liggen. Ten aanzien van de vraag over asbest is tijdens de bijeenkomst onterecht en onjuist een verband belegd met de term firetdoek. Excuses daarvoor. In 2016 heeft door een gespecialiseerd bureau een asbestinventarisatie plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat op een aantal plekken (dak buitenkant en binnen waar gebruikers zeg maar niet verblijven) asbesthoudend materiaal is aangetroffen. In alle gevallen is in ieder geval geen sprake van een direct risico.

- Vraag: Wat is de terugverdientijd van de extra kosten voor ENG in plaats van BENG

Antwoord: De meerinvestering ENG (t.o.v. BENG) van 2 ton vertaalt zich in jaarlijks €14.000,- minder energiekosten. Dus een terugverdientijd van 15 jaar-plus. Verdient zich dus over de levensduur terug, maar bij bijvoorbeeld een criterium 'terugverdientijd < 15 jaar' is de meerinvestering niet rendabel. Er zijn tegelijkertijd wel wat hogere onderhoudslasten vanwege het hogere installatiegehalte bij ENG.

- Vraag: wat is de rol van het Spieker?

Antwoord: Op dit moment is 't Spieker (aantal gebruikers en eigenaren) net als verenigingen en onderwijs betrokken bij het onderzoek. Omdat één scenario ook voorziet in een fysieke verbinding met 't Spieker, is het 't Spieker ook op dit moment betrokken in de klankbordgroep .

- Vraag: Zijn de sloopkosten meegenomen in de financiële uitwerking?

Antwoord: de sloopkosten zijn (op basis van kengetallen) meegenomen in de financiële uitwerking.

- Vraag: Wat is de levensduur van de Pickerhal na renovatie?

Antwoord: Bij gebouwen van deze leeftijd gaan we er vanuit dat het gebouw na een grondige renovatie in principe minimaal 25 jaar mee moet kunnen gaan. Beleid is althans bij dergelijke renovaties om uit te gaan van een afschrijvingstermijn van 25 jaar en dan opnieuw bekeken moet worden wat er nodig is om de levensduur te verlengen dan wel tot vervanging over te gaan. Echter, bij renovatie is energieneutraal (ENG) niet mogelijk terwijl dit op termijn wel het geval moet zijn (ook bij een levensduurverlenging over 25 jaar).

- Vraag: Er is gekeken naar de behoefte bij verenigingen. Is wat op dit moment in beeld is gebracht ook de verwachting voor de toekomst?

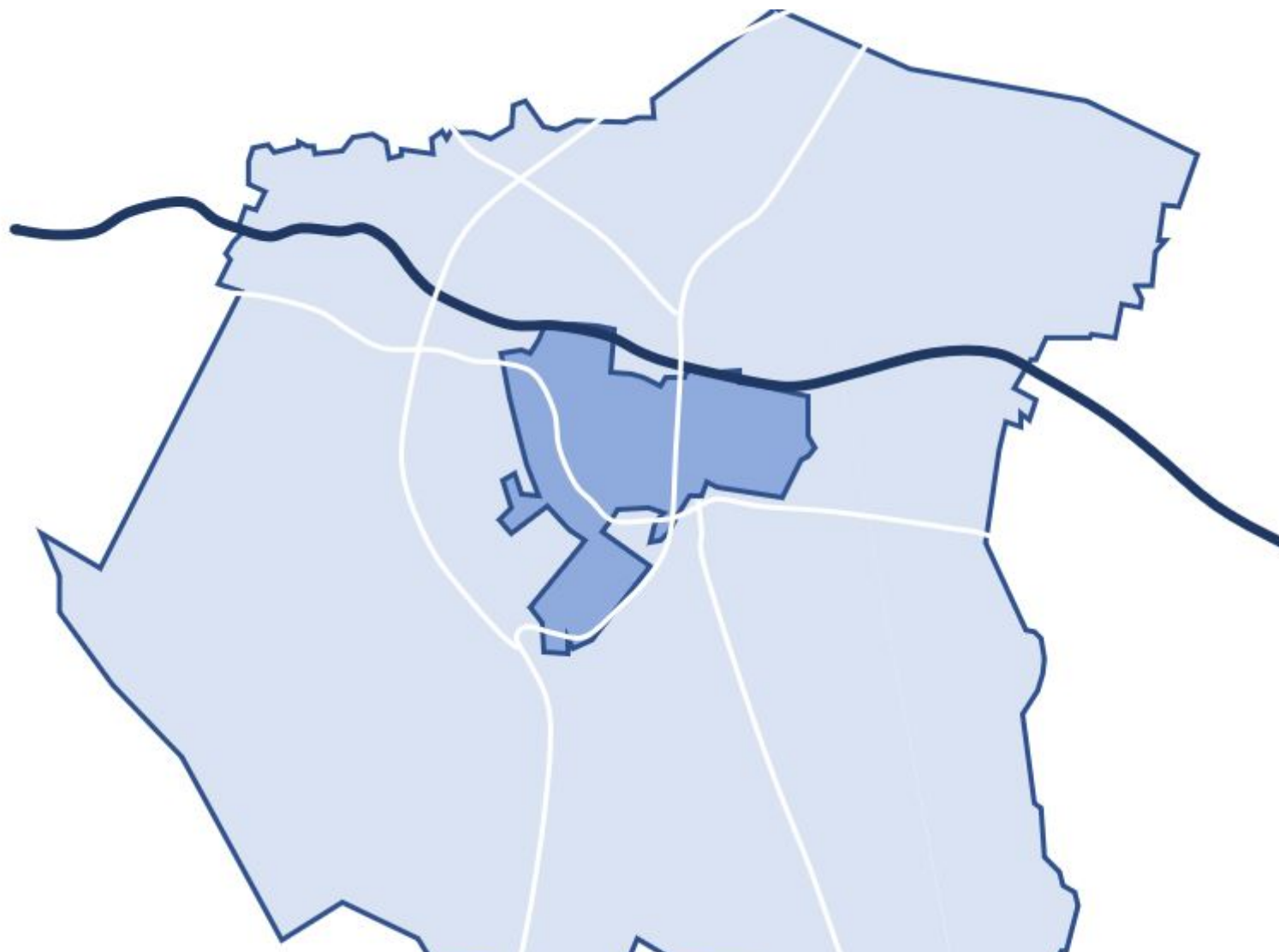
Antwoord: In de uitvraag richting de verenigingen is ook in gegaan op de verwachte ledenontwikkeling. Daarnaast vormen de verwachte demografische ontwikkelingen en leerlingenprognoses de context voor het toekomstig gebruik. Op basis van voornoemde wordt verwacht dat het huidige gebruik ook het toekomstig gebruik weerspiegelt. In de situatie met in totaal 4 zaaldelen, zou ook ruimte zijn nog eventuele groei van activiteiten. Daarnaast biedt de optie om de buitenruimte in te richten voor sport en bewegen ook flexibiliteit in anders/meer gebruik.

- Vraag: Wat is de meerwaarde/zijn de synergievoordelen van verbinding met 't Spieker?

Antwoord: Die zijn zowel inhoudelijk als fysiek (gebouw). Wat betreft het gebouw i.c. de gebouwen zouden de synergievoordelen enerzijds kunnen zitten in het gezamenlijk gebruik van ruimten (bijv. kantine/horecagelegenheid) of beheer. Daarnaast kan een fysieke verbinding er ook toe leiden dat gebruikers van beide locaties meer van de activiteiten van beide locaties gebruik gaan maken. Waardoor ook mogelijkheden voor onderlinge verbinding en ontmoeting kunnen ontstaan op het vlak van sport, bewegen, cultuur en gezondheid. Dat kan de betekenis van de locatie als geheel voor Eibergen verder vergroten, maar vraagt tegelijkertijd ook een actieve inzet om activiteiten te gaan programmeren. Tot slot kan een fysieke centrale verbinding er ook aan bijdragen dat het nu wat naar binnen gekeerde (introverte) karakter van de gebouwen opener en meer uitnodigend van karakter kan worden.

Over de daadwerkelijk invulling van die meerwaarde/synergievoordelen zijn in het onderzoek nog geen keuzes gemaakt. Dat is voor het vervolg als een verbinding met 't Spieker onderdeel is van het door de gemeenteraad gekozen voorkeursscenario.

- Reactie/aanbeveling: het realiseren van een fysieke verbinding met 't Spieker zorgt er alleen niet voor dat die meerwaarde/synergievoordelen ook kan gaan ontstaan. Er zal een procesaanpak moeten plaatsvinden om de verbinding tussen 't Spieker en de Pickerhal in gebruik/uitvoering/praktische zin ook daadwerkelijk tot stand te brengen.
- Reactie/zorg: De zorg wordt uitgesproken over het vraagstuk en de praktische uitwerking als er verbinding wordt gelegd tussen de Pickerhal en 't Spieker.

RAPPORTAGE DIGITALE VRAGENLIJSTEN VERENIGINGEN EN SCHOLEN

BIJLAGE A BIJ HAALBAARHEIDSONDERZOEK BINNENSPORTACCOMMODATIES EIBERGEN

Mei 2021

Inhoud

1.	Vragenlijsten haalbaarheidsonderzoek binnensportaccommodaties Eibergen	3
2.	Vragenlijst verenigingen	4
2.1.	Algemene informatie over de verenigingen	4
2.2.	Behoeft sport-en beweegfaciliteiten en horeca De Pickerhal	6
2.3.	Behoeft sport-en beweegfaciliteiten De Rekstok	7
2.4.	Algemene behoeften aan sportaccommodaties, beheer en exploitatie	7
2.5.	Trends in sport en bewegen in combinatie met nieuwe voorziening	9
3.	Vragenlijst basisscholen Eibergen	10
3.1.	Algemene informatie over de scholen	10
3.2.	Behoeft sport- en beweegfaciliteiten, gebruik van de sportaccommodaties.....	10
3.3.	Ontwikkelingen in sport en bewegen in het (bewegings)onderwijs	11

1. VRAGENLIJSTEN HAALBAARHEIDSONDERZOEK BINNENSPOORTACCOMMODATIES EIBERGEN

In mei 2021 zijn er een tweetal digitale vragenlijsten uitgezet, een vragenlijst vertegenwoordigers van verenigingen, en een vragenlijst naar de directeuren van de basisscholen in Eibergen. Deze vragenlijsten zijn onderdeel van het haalbaarheidsonderzoek en de vraagstelling welke functionaliteiten in de toekomstige voorziening nodig zijn om maximaal/optimaal aan te sluiten op de lokale behoefte vanuit Eibergen. De vragenlijst heeft betrekking op (de functionaliteit van) de Sporthal De Pickerhal, gymzaal De Rekstok, trends en ontwikkelingen in sport- en maatschappelijke voorzieningen en de sport- en accommodatiebehoefte van de verenigingen en scholen.

Doel van de vragenlijst is het kunnen opstellen van functioneel-ruimtelijke scenario's voor een toekomstige voorzieningenstructuur (waarbij renovatie dan wel nieuwbouw voor De Pickerhal aan de orde is, en het wel of niet handhaven van gymzaal De Rekstok), gebaseerd op de vanuit Eibergen opgehaalde informatie over de kwalitatieve behoefte/faciliteiten voor de activiteiten binnen de diverse binnensportaccommodaties in Eibergen.

Opzet van de digitale vragenlijst

De vragenlijst is uitgezet naar de verenigingen met een persoonlijke uitnodiging per mail door de Sportfederatie Berkelland om de vragenlijst in te vullen, de gemeente heeft de basisschooldirecteuren gevraagd de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is uitgezet via Microsoft Forms. Er zijn Excelbestanden beschikbaar met de gedetailleerde informatie.

Er zijn gesloten vragen gesteld, waarbij de respondent uit verschillende antwoord categorieën kan kiezen, maar waarbij sommige vragen ook de optie 'anders' gekozen kan worden. Hierbij kan de respondent zelf een antwoord ingeven. Naast gesloten vragen, zijn er open vragen gesteld, waarbij de respondent vrij een antwoord kon ingeven.

De reactie van de klankbordgroep op de doorvertaling van de opgehaalde informatie tot het eerste tussenresultaat, is hier niet in opgenomen. Daarmee kan informatie deze bijlage afwijken van wat in de eindrapportage is opgenomen.

2. VRAGENLIJST VERENIGINGEN

Respondenten

10 respondenten (vertegenwoordigers van een (sport)vereniging) hebben middels de vragenlijst gereageerd:

- Bowls Vereniging
- Muziekvereniging Excelsior Eibergen
- Gymvereniging Odival
- Volleybalvereniging Boemerang
- HiB Berkelland
- VAS Breng
- Paula Wind (particulier)
- FC Eibergen
- BC Yapton
- Basketbalvereniging Picker Reds
- All Stars

Thema's van de vragen uit de vragenlijst

- Algemene informatie
- Behoeftte sport- en beweegfaciliteiten, horeca
- Trends in sport en bewegen
- Interesse in vrijwilligersfunctie realisatie nieuwe sportvoorziening

2.1. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE VERENIGINGEN

Aantal leden en ledenontwikkeling

De verenigingen is gevraagd hoeveel leden ze op dit moment hebben binnen de vereniging, hoe de verdeling tussen jeugd-, volwassen- en seniorenleden is, hoe de ledenaantallen zich ontwikkeld hebben de afgelopen 10 jaren en welke stijging of daling ze zien in de diverse leeftijdscategorieën.

Vereniging	Aantal leden	Aantal jeugdleden 0-18 jaar (toekomst)	Aantal volwassenleden 18 – 64 jaar (toekomst)	Aantal seniorenleden 65 jaar en ouder (toekomst)
Bowls vereniging	12	0 (daling)	0 (daling)	12 (daling)
Excelsior	100	24 (stijging)	60 (stijging)	16 (stabil)
Odival	554	387 (daling)	52 (stijging)	115 (stijging)
Boemerang	120	50 (stabil)	50	20
HiB Berkelland	33	0 (stabil)	2	31
VAS Breng	12	0 (stabil)	1	11
Paula Wind	25	0 (stabil)	25	0
FC Eibergen	1000	275 (daling)	449 (stabil)	177
BC Yapton	30	0 (stijging)	13 (stijging)	17 (stijging)
Picker Reds	48	34 (daling)	14 (daling)	0 (stabil)
All Stars	8	0 (stabil)	8	0

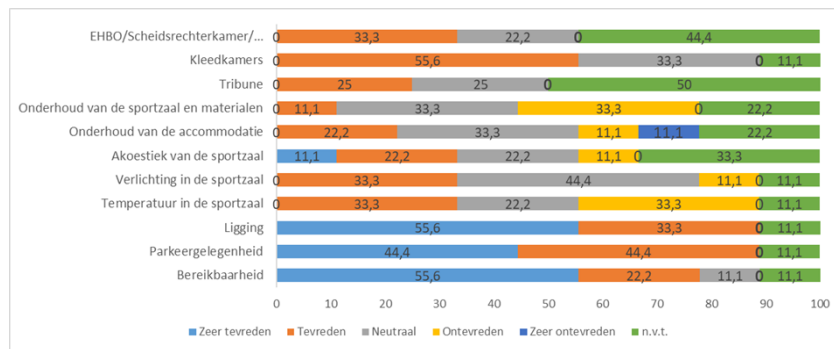
Tussen haakjes wordt in de tabel aangegeven hoe de verenigingen de ontwikkeling van de komende 10 jaar van de leeftijdscategorie zien. De stijging van volwassenen en senioren schrijven de meeste verenigingen toe aan de vergrijzing van de samenleving en de demografische ontwikkelingen die hierbij horen.

Groepen/teams

Om een goed beeld van de vereniging te krijgen, is gevraagd hoeveel groepen de vereniging heeft en uit hoeveel leden deze gemiddeld bestaan. Ook hoe lang een groepsles gemiddeld duurt. Informatie over de bezetting van de sportaccommodaties laten we hier achterwege.

Vereniging	Aantal groepen	Gem. aantal leden per groep	Gem. trainingsduur/ groepsles	Afwijking in trainingsduur
Bowls vereniging	1	12	langer dan 2 uur	
Excelsior	5	50	1 uur - 1,5 uur	
Odival	46	25	< 1 uur	selectie turnen is twee uur. De rest is een uur
Boemerang	11	10	1 uur - 1,5 uur	de jeugd traint vaak 1 tot 1,5 uur en senioren 1,5 tot 2 uur
HiB Berkelland	2	15	1 uur - 1,5 uur	dinsdag 2 groepen en donderdag 1 groep
VAS Breng	1	20	< 1 uur	
Paula Wind	2	18	< 1 uur	
FC Eibergen	53	14	langer dan 2 uur	Half dagdeel ivm kerstzaalvoetbaltoernooi
BC Yapton	3	10	1,5 uur - 2 uur	Trainingsavond is Maandagavond.
Picker Reds	5	10	1 uur - 1,5 uur	Bij de jongste leeftijdsgroep wordt soms gekozen voor een trainingsduur van 1 uur.
All Stars	1	3	< 1 uur	

Er worden diverse trainingsduren voor de verschillende verenigingen gegeven. Alle verenigingen maken gebruik van de sportaccommodaties tijdens de reguliere maanden, waarbij de meeste verenigingen geen gebruik van de sportaccommodaties tijdens de zomermaanden juli en/of augustus. Als uitzondering op de regel maakt FC Eibergen alléén in december gebruik van de sporthal voor een kersttoernooi.

Wedstrijden en/of competities

Niet alle verenigingen spelen wedstrijden of houden competities binnen de sportaccommodaties van Eibergen. Hieronder is een overzicht van de verenigingen die wedstrijden of competities spelen, met informatie over het hoogste niveau in wedstrijden in hun sport, hoe lang een wedstrijd duurt en waar rekening mee gehouden moet worden voor het organiseren van de wedstrijden. Voor verdere informatie verwijzen we naar het Excelbestand.

Vereniging	Aantal teams wat wedstrijden speelt	Hoogste niveau	Hoe lang 1 wedstrijd duurt	Rekening houden met plannen wedstrijden
Odival	3	3 ^e divisie	Langer dan 2 uur	
Boemerang	10	3 ^e divisie	1,5 – 2 uur	
BC Yapton	2	Regionale klasse	Langer dan 2 uur	Voorgeschreven speeldagen volgens rooster
Picker Reds		Afdelings-niveau	1 uur - 1,5 uur	Bond bepaald speelrondes, uitwijktijden zijn beperkt

2.2. BEHOEFTE SPORT-EN BEWEEGFACILITEITEN EN HORECA DE PICKERHAL

Bij vraag 41 is het volgende gesteld: ‘Hoe tevreden bent u op de volgende punten over het gebruik van de sporthal De Pickerhal?’ Bij deze vraag zijn een aantal voorbeelden genoemd, waarbij de respondenten ‘zeer tevreden, tevreden, neutraal, ontevreden, zeer ontevreden en n.v.t. konden invullen. Een uiteenzetting van de resultaten van deze vraag is in percentages hierboven weergegeven in een grafiek.

All Stars maakt geen gebruik van de Pickerhal, maar wel deze vraag heeft ingevuld. Zij hebben op alles ‘n.v.t.’ ingevuld.

Waar verenigingen ontevreden over zijn, zijn de temperatuur in de hal, maar ook de veroudering van het pand en de materialen (pand, douches, sportmateriaal).

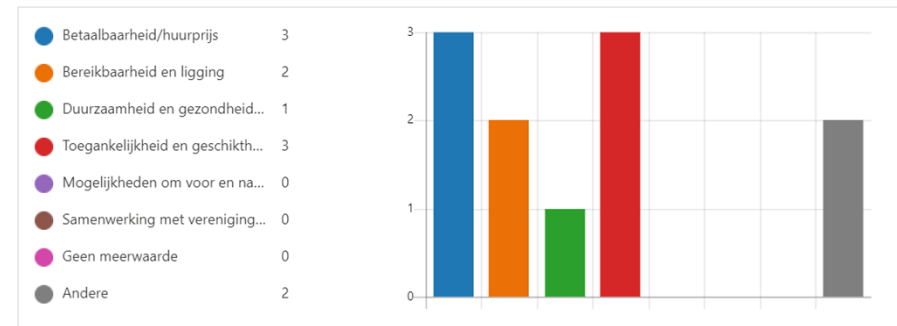
Over de horeca zijn de respondenten neutraal (3), of ontevreden (3). Wat men ontevreden maakt over de kantine-en horecafaciliteiten is dat de openingstijden niet overeenkomen met de lestijden of wedstrijden, uitstraling is meer een café dan een (gezonde) sportkantine. Ook wordt onderbezetting genoemd. Als suggesties voor verbetering wordt genoemd opening tijdens training of wedstrijden, flexibeler inzetten voor andere doeleinden, meer een ontmoetingsruimte van maken en het serveren van warme en kouden hapjes en drankjes.

2.3. BEHOEFTE SPORT-EN BEWEEGFACILITEITEN DE REKSTOK

Dezelfde vraag is ook gesteld over De Rekstok. Er kan geen duidelijke grafiek uit de antwoorden gedestilleerd worden, doordat meerdere verenigingen die geen gebruik maken van De Rekstok de vraag hebben ingevuld en 'n.v.t.' hebben ingevuld. Grootverbruiker Odival is op de meeste aspecten 'ontevreden'. Op temperatuur en akoestiek van de zaal zijn ze 'neutraal' en op EHBO/Scheidsrechterkamer/Docentenkleedruimte zijn ze 'zeer ontevreden'. 2 personen hebben toegevoegd dat de zaal niet altijd even schoon is. Voor verdere inhoudelijke info over gymzaal De Rekstok op de diverse aspecten wordt verwezen naar het Excelbestand.

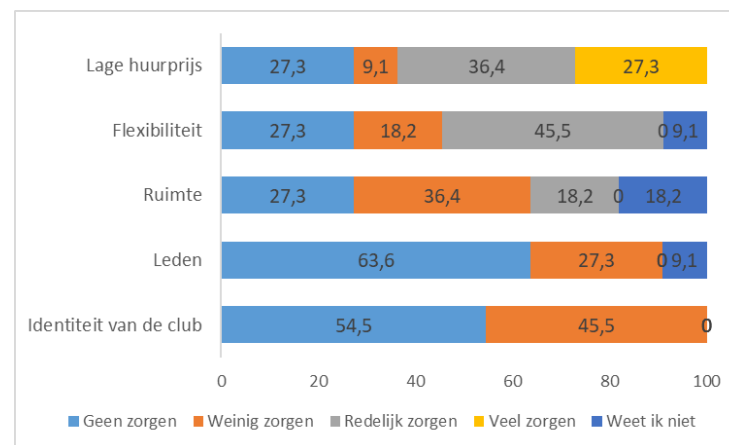
2.4. ALGEMENE BEHOEFTE AAN SPORTACCOMMODATIES, BEHEER EN EXPLOITATIE

De verenigingen is gevraagd wat er in de toekomstige sportvoorzieningen naast dat het geschikt is om binnensport en bewegen te faciliteren, nog meer belangrijk is.

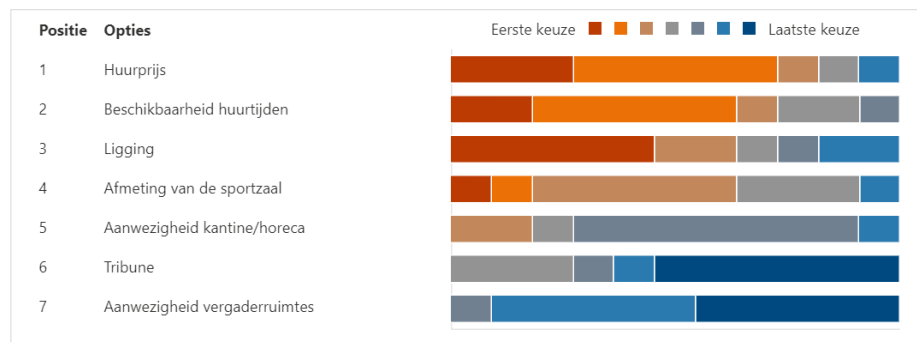

Drie verenigingen noemen betaalbaarheid/huurprijs en toegankelijkheid en geschiktheid voor een brede doelgroep en activiteiten het belangrijkste. Onder de categorie 'andere' is twee keer genoemd dat alle bovenstaande punten van belang zijn.

De voornaamste (redelijk tot veel) zorgen die verenigingen hebben wat ze kunnen 'kwijtraken' in een nieuwe/aangepaste voorziening is de lage huurprijs. Dit is samen 63,7%. Over het verlies van leden maakt 63,6% zich geen zorgen. Een overzicht van deze vraag is hiernaast te zien.

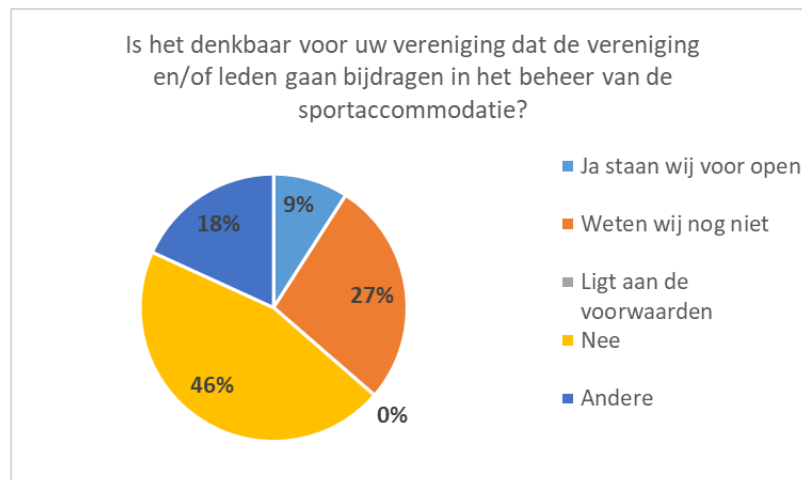
Bij vraag 59 in de vragenlijst wordt gevraagd wat de verenigingen het belangrijkst vinden om voor een bepaalde sportaccommodatie te kiezen, noemt 45,5% de ligging van de accommodatie als eerste keuze. Huurprijs en beschikbaarheid van de huurtijden worden daarna als het belangrijkste gezien.

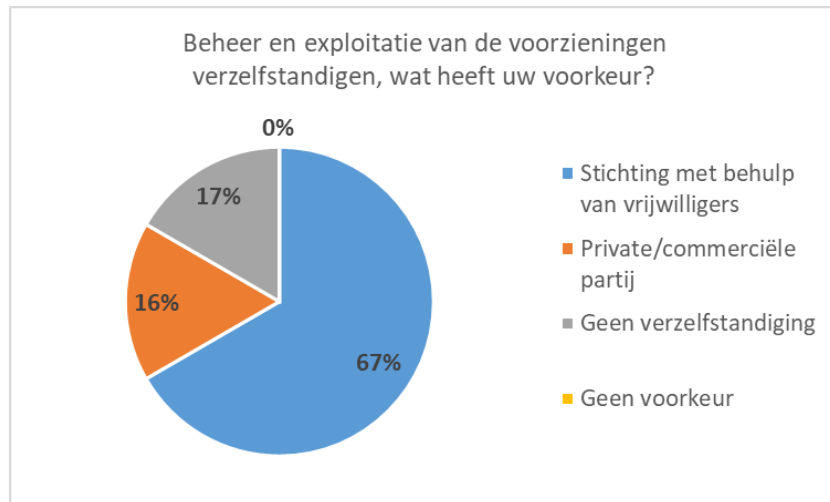

In het kader van de open clubgedachte zijn er vragen gesteld in hoeverre verenigingen, of vrijwilligers van verenigingen een bijdrage willen leveren aan het beheer van een sportaccommodatie. Het volgende figuur geeft weer wat hierop geantwoord is. 5 verenigingen (46%) geven aan dat het niet denkbaar is voor hun vereniging dat zij of hun leden bijdragen in het beheer van de sportaccommodatie:

In het veld 'andere' wordt genoemd dat doordat de vereniging klein is, lastig is om bij te dragen. Wanneer men wel bereidt is om mee te werken aan beheer en/of ondersteuning, wordt 5 keer het 'ondersteunen bij activiteiten/evenementen' genoemd, en 1 keer het zijn van gastheer of gastvrouw.

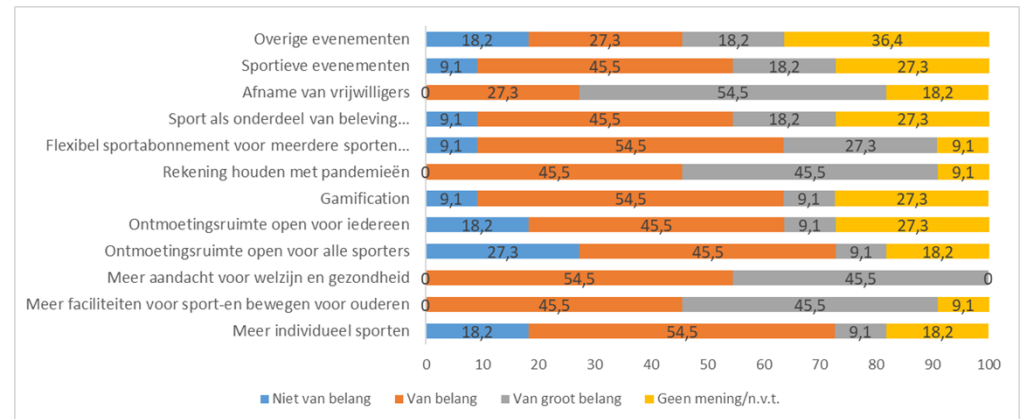
Als onderdeel van het onderzoek is ook een verkenning naar de (on)mogelijkheden om beheer en exploitatie van de voorziening(en) te verzelfstandigen en uit te besteden aan een derde. Dit zou kunnen aan een stichting met behulp van lokale vrijwilligers of een private/commerciële partij. Aan de respondenten is gevraagd waar ze de voorkeur voor hebben. Merendeel heeft de voorkeur voor een stichting met behulp van vrijwilligers. Een overzicht is hieronder gegeven.

De respondenten konden nog een reactie bij deze vraag toevoegen. Er zijn zorgen dat een commerciële partij een prijsstijging met zich meebrengt. Een stichting met behulp van vrijwilligers wordt gezien als een goede verbinding met de gemeenschap, maar ook wordt genoemd dat dit wel lastiger te organiseren is.

2.5. TRENDS IN SPORT EN BEWEGEN IN COMBINATIE MET NIEUWE VOORZIENING

Binnen de sport zijn er altijd trends en ontwikkelingen gaande. De respondenten is gevraagd in hoeverre op bepaalde ontwikkelingen aandacht besteed moet worden bij het ontwikkelen van de visie op de aangepaste/nieuwe sportvoorzieningenstructuur. Een overzicht is op de volgende pagina weergegeven.

Met 54,5% wordt de afname van vrijwilligers van groot belang gezien, het hoogst gescoord. Meer aandacht voor welzijn en gezondheid, en meer faciliteiten voor sport en bewegen voor ouderen wordt ook hoog gescoord op van belang of van groot belang.

3. VRAGENLIJST BASISCHOLEN EIBERGEN

Respondenten

4 respondenten (directeuren van de basisschool) hebben middels de vragenlijst gereageerd. Dit zijn IKC Het Sterrenpalet, IKC Op d'n Esch, IKC 't Simmelink en OBS Menno Ter Braak.

Thema's van de vragen uit de vragenlijst

- Algemene informatie scholen
- Behoeftte sport- en beweegfaciliteiten, gebruik van accommodaties
- Ontwikkelingen in sport en bewegen in het (bewegings)onderwijs

3.1. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE SCHOLEN

In het volgende overzicht is weergegeven wat de leerlinginformatie en groepinformatie voor het bewegingsonderwijs per school is.

School	Aantal leerlingen op 1 okt 2020	Aantal groepen bewegingsonderwijs	Totaal aantal klokuren bewegingsonderwijs in de hal/zaal	Gem. aantal lesuren (45 min) bewegingsonderwijs per groep
IKC 't Sterrenpalet	300	13	20	2
IKC Op d'n Esch	198	9	13,3	2
IKC 't Simmelink	142	5	15,8	1 lesuur binnensport

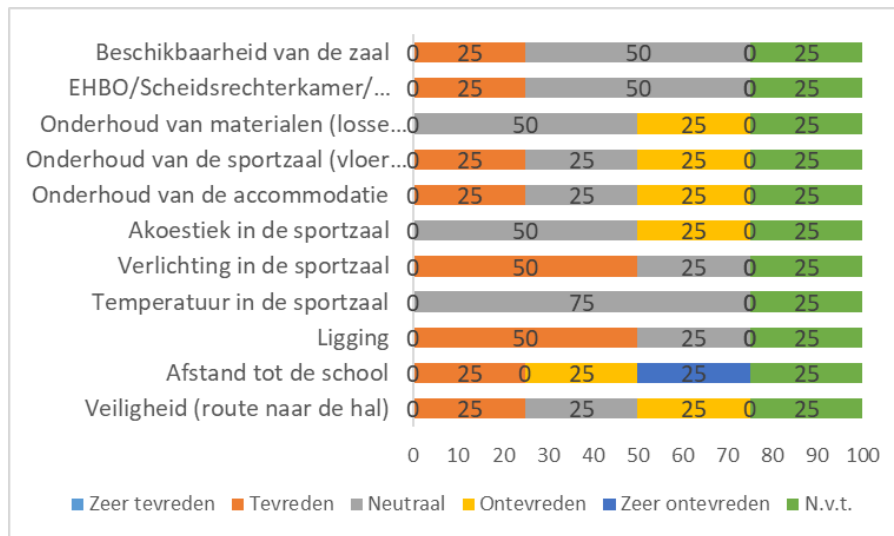
				1 lesuur pleinsport
OBS Menno Ter Braak	180	8	12	2

3.2. BEHOEFTE SPORT- EN BEWEEGFACILITEITEN, GEBRUIK VAN DE SPORTACCOMMODATIES

IKC Het Sterrenpalet, OBS Menno Ter Braak en IKC 't Simmelink maakt gebruik van sporthal De Pickerhal. Op den duur wanneer de nieuwbouw voor het IKC 't Simmelink gereed is, gaat deze school naar deze gymzaal. IKC Op d'n Esch maakt gebruik van gymzaal De Rekstok. IKC Het Sterrenpalet, IKC Op d'n Esch en OBS Menno Ter Braak maken gebruik van de sportaccommodaties voor de kleutergroepen. Op den duur wanneer de nieuwbouw voor gymzaal 't Simmelink gereed is, gaan ook de kleutergroepen naar deze nieuwbouw omdat er geen speellokaal wordt gerealiseerd in de nieuwbouw van de school. De scholen maken geen gebruik van de sportaccommodaties in Eibergen voor andere activiteiten dan het bewegingsonderwijs. Voor de toekomst zouden ze wel eventueel er wel gebruik van kunnen maken, voor bijvoorbeeld weeksluitingen, feestelijkheden en bijeenkomsten.

De scholen die gebruik maken van De Pickerhal, geven aan dat het gebruik van De Pickerhal niet voldoet aan de behoefte van de school. Zo geeft IKC Het Sterrenpalet aan dat de zalen die ze gebruiken (haldeel DEF) geen tot weinig materialen/mogelijkheden zijn voor een gevarieerde gymles. Daarbij geven ze aan dat haldeel B eigenlijk geen gymzaal is, en akoestiek hier onvoldoende is. IKC Op d'n Esch geeft aan dat De Pickerhal meer afgestemd kan worden op hun onderwijskundige en organisatorische behoeften. IKC 't Simmelink maakt een keer per week gebruik van De Pickerhal voor hun groepen. Het andere uur hebben de leerlingen pleinsport.

IKC Op d'n Esch die gebruik maakt van De Rekstok heeft de behoefte aan een uitbreiding (van meer gebruiksvriendelijker) materiaal genoemd. Ook de scholen hebben de tevredenheid van het gebruik van De Pickerhal op diverse aspecten gescoord. Deze zijn hieronder terug te lezen.

IKC Op d'n Esch heeft deze vraag ook ingevuld terwijl ze geen gebruik van De Pickerhal maken; zij hebben n.v.t. ingevuld (groene 25% percentage). Afstand tot de school is negatief ingevuld door IKC 't Simmelink; zij hebben een grote overbrugbare afstand van school naar De Pickerhal. De temperatuur in de sportzalen zijn alle scholen neutraal over, niet negatief maar ook niet positief. In de vrije ruimte waar de scholen nog toevoegingen op deze vraag konden invoeren, geeft IKC Het Sterrenpalet aan dat los materiaal kapot of slecht onderhouden is, de materialenberging slecht verlicht is, deze te vol met materiaal staat en overig materiaal gevaarlijk hangt, opgeborgen zijn of niet adequaat werken.

IKC 't Simmelink geeft aan dat de accommodatie te ver weg ligt van hun school. Kleuters krijgen daardoor op dit moment te weinig bewegingsonderwijs.

IKC Op d'n Esch is voor gymzaal De Rekstok zeer tevreden over de bereikbaarheid en de akoestiek van de gymzaal. Ze zijn tevreden over de overige aspecten met uitzondering van het onderhoud van de sportzaal en materialen, hier scoren ze neutraal aan.

3.3. ONTWIKKELINGEN IN SPORT EN BEWEGEN IN HET (BEWEGINGS)ONDERWIJS

Bij vraag 22 wordt gevraagd welke ontwikkelingen de scholen de komende jaren zien in het bewegingsonderwijs die van belang zijn voor het gebruik van de sportaccommodaties. Hier kon een vrij antwoord ingegeven worden. IKC Het Sterrenpalet noemt diverse vernieuwde uitdagingen bieden in diverse klim-en klautermaterialen en diverse systemen. Bewegen in de school stimuleren door divers materiaal op het schoolplein en in speeltuintje. IKC Op d'n Esch noemt het actualiseren van het in te zetten materiaal aan de wensen van deze tijd. KC 't Simmelink noemt het 2 + 1 + 2 beweegconcept. Dit is een concept dat er 2 uur bewegingsonderwijs wordt gegeven, 1 uur beweegtijd onder schooltijd en 2 uur bewegen na school. OBS Menno Ter Braak noemt eventueel meer kennismaking met sporten die niet structureel gegeven worden.

Gemeenteraad gemeente Berkelland

C: Y. Klein Braskamp
T: 0545-250 250
E: info@gemeenteberkelland.nl
Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Zaaknummer : 237285
Onderwerp : 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'
Verzonden :

Geachte leden van de raad,

Op 29 juli heeft u van ons de vorige raadsbrief ontvangen over 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'. In die raadsbrief hebben wij met u de stand van zaken gedeeld. Daarnaast heeft op 14 september een bijeenkomst voor raads- en commissieleden plaatsgevonden. Op 16 november hebben wij besloten u als resultante van het doorlopen proces een voorstel ter besluitvorming voor te leggen. Met deze raadsbrief willen wij u mede hierover actief informeren.

Uitwerking scenario's is voorgelegd aan klankbordgroep en terugkoppeling is gegeven

In onze raadsbrief van 29 juli hebben wij (samengevat) de scenario's met u gedeeld die uitwerkt zouden gaan worden. Tijdens de bijeenkomst op 14 september bent u meegenomen in de uitwerking die heeft plaatsgevonden. Vervolgens is de uitwerking van de scenario's ook voorgelegd aan de klankbordgroep, bestaande uit o.a. diverse gebruikers (onderwijs en verenigingen) van de binnensportlocaties. Een samenvatting van de reacties die zijn ontvangen, zijn ook opgenomen als bijlage bij de opgestelde rapportage. Deze reacties richten zich o.a. op de mogelijke gevolgen van het slopen van de Rekstok voor IKC Op d'n Esch, dat nieuwbouw van gymzaal 't Simmelink conform raadsbesluit 10 december 2019 als gegeven is beschouwd (en daarmee de zaaldelen niet op 1 locatie worden gecentraliseerd) en het aantal zaaldelen i.r.t. gebruik op piekmomenten.

Een aanvullende brief aan omwonenden Pickerhal is in oktober toegestuurd

In juli hebben wij ter informatie een brief naar de omwonenden van de Pickerhal gestuurd. Hierover bent u in de raadsbrief van 29 juli geïnformeerd. Begin oktober hebben we wederom een brief naar dezelfde groep omwonenden gestuurd, naar aanleiding van een reactie op de eerste brief. Om hen te informeren over de stand van zaken en gelegenheid te geven desgewenst een reactie te geven op de scenario's. Er zijn 5 reacties ontvangen. Met daarin samenvattend in ieder geval de wens om betrokken te blijven. Daarnaast hadden de reacties betrekking op individuele punten voor het vervolg (zoals bijvoorbeeld erfdienstbaarheid/bereikbaarheid percelen) en het afstoten van de Rekstok. De ontvangen reacties zijn geanonimiseerd onderdeel van de rapportage die is opgesteld, zijn betrokken bij besluitvorming en/of worden betrokken bij het vervolg.

Een bijeenkomst op 26 oktober met betrokkenen

Op 26 oktober vond een fysieke bijeenkomst plaats over het onderzoek 'Binnensport Eibergen beweegt mee!'. Voor deze bijeenkomst zijn dezelfde partijen (verenigingen, scholen en (maatschappelijke) organisaties) uitgenodigd als bij de startbijeenkomst in april van dit jaar. Doel van deze bijeenkomst was hen te informeren over het doorlopen proces en de bijbehorende resultaten.

Daarnaast bood de bijeenkomst de gelegenheid om beeld te krijgen hoe in breder verband naar de uitkomsten worden gekeken. Tijdens de bijeenkomst zijn door de aanwezigen, hoofdzakelijk leden van de klankbordgroep, zaken gedeeld die ook via de uitvraag aan de klankbordgroep met ons zijn gedeeld. Dit kunt u terugvinden in de rapportage die met u wordt gedeeld. Daarnaast is met elkaar kort teruggeblikt op het doorlopen proces, dat men tot nu toe als prettig heeft ervaren.

Uitspraak gemeenteraad principevoorkeur

Tegelijk met deze raadsbrief ontvangt u het raadsvoorstel dat wij aan u ter besluitvorming willen voorleggen. Deze houdt (samengevat) in dat u kennis neemt van de uitkomsten van het onderzoek en dat wij u vragen een principevoorkeur uit te spreken voor een scenario dat uitgaat van:

- een behoefte van in totaal 4 zaaldelen voor de kern Eibergen.
- de nieuwbouw van een gymzaal bij IKC 't Simmelink met 1 zaaldeel conform raadsbesluit 10 december 2019.
- slopen van de huidige Pickerhal en energieneutrale nieuwbouw van in totaal 3 zaaldelen op de huidige locatie van de Pickerhal.
- slopen van gymzaal de Rekstok (nadat nieuwbouw gymzaal 't Simmelink en locatie Pickerhal is afgerond).
- het verkenen van mogelijkheden om de betekenis van de locatie huidige Pickerhal als geheel te versterken, waarbij meer concreet het benutten van vrijkomende buitenruimte voor sport en beweging en een mogelijke fysieke verbinding tussen nieuwbouw en 't Spieker als mogelijkheid worden beschouwd.
- Het eigendom, beheer en/of exploitatie niet over te dragen aan (bijv. een stichting bestaande uit) gebruikers/verenigingen en te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het beheer en/of exploitatie, met in achtneming van de maatschappelijke functie, over te dragen aan een externe organisatie

Voor het overige en de volledigheid verwijzen wij volledigheidshalve naar het toegestuurd raadsvoorstel met bijbehorende rapportage.

Heeft u nog vragen?

Mocht u naar aanleiding van deze raadsbrief vragen hebben, dan kunt u daarvoor contact opnemen met projectmanager Yoeri Klein Braskamp. Hij is te bereiken op het telefoonnummer 06 – 86 89 05 72 en via het mailadres y.kleinbraskamp@gemeenteberkelland.nl.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers

drs. J.H.A. van Oostrum

*Kopie aan:
-Archief*

Persbericht

16 november 2021

College legt uitkomst onderzoek binnensport Eibergen voor aan gemeenteraad

Vanaf begin 2021 is onder de noemer 'Binnensport Eibergen beweegt mee!' gezamenlijk met een initiatiefgroep, klankbordgroep en onderzoeksbureau M3V in beeld gebracht wat nodig is voor een toekomstbestendige situatie om in Eibergen binnen te kunnen (blijven) sporten en bewegen. Het college van B&W deelt de uitkomsten met de gemeenteraad en vraagt een principevoorkeur voor een scenario uit te spreken. Bij de perspectiefnota 2023 (juni 2022) wordt aan de gemeenteraad een voorstel voorgelegd voor (de daadwerkelijke uitvoering van) een voorkeursscenario met bijbehorende investeringswens en voorbereidingskrediet.

Wethouder Bosman: 'Met het voorstel aan de gemeenteraad zetten we een volgende stap met onze ambitie om in Eibergen een toekomstbestendige binnensportvoorziening te realiseren dat aansluit bij de behoefte en kwaliteit.'

Principevoorkeur: minder met meer kwaliteit

Op basis van de opbrengsten van het onderzoek en het proces dat met betrokkenen is doorlopen, wordt de gemeenteraad gevraagd in principe een voorkeur uit spreken voor een scenario dat uitgaat van:

- een behoefte van in totaal 4 zaaldelen voor de kern Eibergen
- de nieuwbouw van een gymzaal bij IKC 't Simmelink met 1 zaaldeel conform raadsbesluit 10 december 2019
- slopen van de huidige Pickerhal en energieneutrale nieuwbouw van in totaal 3 zaaldelen op de huidige locatie van de Pickerhal
- slopen van gymzaal de Rekstok (nadat nieuwbouw gymzaal 't Simmelink en locatie Pickerhal is afgerond)
- het verkennen van mogelijkheden om de betekenis van de locatie huidige Pickerhal als geheel te versterken. Waarbij het benutten van de vrijkomende buitenruimte voor sport en beweging en een mogelijke fysieke verbinding tussen nieuwbouw en 't Spieker als mogelijkheid worden beschouwd.

Aandachtspunten

Het geschetste scenario heeft wel een paar aandachtspunten. Dat zijn:

- wat betekent het (op termijn) afstoten van de Rekstok voor IKC Op d'n Esch
- op welke manier kan een verbinding met 't Spieker daadwerkelijk van toegevoegde waarde zijn en hoe verhoudt zich dat tot de kosten
- roostering bij 4 zaaldelen vraagt om een verdere verdieping met de gebruikers.

Deze aandachtspunten worden betrokken bij de vervolgstappen die gezet gaan worden als de gemeenteraad haar principevoorkeur voor het scenario heeft uitgesproken.

Noot voor de redactie:

Nadere informatie bij: Communicatie gemeente Berkelland, T: 0545-250 587.

Indiener: Joke Pot (Gemeentebelangen)

Datum indiening vraag: 6-12-2021

Datum verzending antwoord: 7-12-2021

Commissievergadering van: 7-12-2021

Raadsvergadering van: 21-12-2021

Onderwerp: Eibergen in beweging

Vraag:

P33 in de stelpost € 250.000 zijn daar de zonnepanelen mee berekend?

Antwoord (in te vullen door college):

Er is een stelpost van € 250.000 opgenomen voor het verrijken van de buitenomgeving. Dit bedrag is gebaseerd op basis van ervaring van het adviesbureau elders waarbij de buitenomgeving zodanig is ingericht om sport en beweging mogelijk te maken. Daarmee is deze stelpost niet gebaseerd op het overkappen van openbare ruimte met zonnepanelen. Een verdere uitwerking van de vraag hoe de buitenomgeving daadwerkelijk kan worden verrijkt, maakt ook in hoeverre en op welke manier de opgenomen stelpost wordt ingevuld.

Vraag:

P34 huuropbrengst van de Pickerhal € 71.753.906,— ?

Antwoord:

Dat is abusievelijk een tekstuele beschrijving. In de tabel op pagina 35 is wel het goede bedrag opgenomen, namelijk € 71.753. De cijfers 906 zijn dus abusievelijk in de tekst op pagina 34 opgenomen.

Vraag:

P35 zijn in de begrotingen de gym- en sportmaterialen meegenomen?

Antwoord:

Passend bij de aard van het haalbaarheidsonderzoek is een begroting opgesteld met aannames/ramingen om een (realistisch) beeld te krijgen/geven van de verwachte kosten bij renovatie en nieuwbouw. Met dien verstande dat op basis een uitgewerkt en definitief Programma van Eisen de daadwerkelijke invulling en bijbehorende kosten in beeld worden gebracht. Vanuit deze context is ook een raming opgenomen voor de vaste inrichting (materiaal dat aan gebouw vastzit). Ten aanzien van de losse inrichting zal te zijner tijd vanzelfsprekend (vanuit duurzaam gebruik) gekeken worden welke inrichting/materialen (goedgekeurd) hergebruikt kan worden.

Vraag:

P59 is de asbestverwijdering meegenomen in de sloopkosten?

Antwoord:

De kosten voor het verwijderen van het asbest zijn niet specifiek opgenomen in de begrotingen die voor het haalbaarheidsonderzoek zijn opgesteld. Een eerder verkregen beeld van de aanwezigheid van asbest moet door nader onderzoek worden uitgewerkt met bijbehorende kosten voor sanering/verwijdering ervan.

Commissie Bestuur en Sociaal

Dossiernummer 2934
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 14 december 2021
Agendapunt 8.b
Omschrijving Visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur en Sociaal	14 december 2021

Zaaknummer : 182226

Raadsvergadering : 21-12-2021

Onderwerp : visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'

Collegevergadering : 16-11-2021

Portefeuillehouder : Wethouder H.J. Bosman

Steller : Oostendorp, Roy, tel. : 0545250397
Team Opdrachtgeverschap C

Te nemen besluit

1. De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed in Berkelland 2030' vaststellen.
2. Het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026' vaststellen en in uitvoering geven aan het college.
3. De uitkering voor cultuur vanuit het gemeentefonds in het kader van het 4e en 5e steunpakket Covid-19 via een voorstel bij de jaarrekening 2021 daadwerkelijk te bestemmen voor ondersteuning van de lokale cultuursector.
4. De Cultuurvisie Berkelland 2008 intrekken.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Aan het begin van de bestuursperiode heeft de raad geconstateerd dat een samenhangende visie op het brede speelveld van cultuur en erfgoed ontbrak. Daarnaast neemt de druk op de cultuur- en erfgoedverenigingen en -organisaties toe om de (kern)activiteiten te continueren.

In april 2019 heeft de raad het college opdracht gegeven om een nieuwe visie op cultuur en erfgoed te ontwikkelen. Deze bestuursopdracht bestond uit twee onderdelen; een visie op cultuur- en erfgoed als resultaat en het proces om daar te komen.

Het proces is doorlopen, de visie is gereed en kan nu worden vastgesteld. De visie beschrijft een toekomstbeeld van het Berkellandse cultuur- en erfgoedaanbod voor de komende acht jaren en op welke wijze de visie bereikt kan worden. Op basis van de visie geeft de gemeente samen met de cultuur- en erfgoedsector uitvoering aan een uitvoeringsprogramma. Daarin staat waar we de komende vier jaar concreet mee aan de slag gaan.

Argumentatie

1.1 De door de raad gestelde kaders zijn leidend geweest

In april 2019 is door de raad vastgesteld wat het inhoudelijke resultaat moest worden van een nieuwe visie voor cultuur- en erfgoed en hoe het proces om dit te bereiken moest worden vorm gegeven. Er is gekozen voor het zogeheten 'innovatief-light' proces met een belangrijke rol voor de samenleving. De raad vroeg vanuit het principe van co-creatie de samenleving te laten adviseren en op onderdelen laten meebeslissen.

Organisaties en inwoners zijn vervolgens gevraagd om ideeën en oplossingen aan te dragen en prioriteiten aan te geven. Onder uitdagende omstandigheden (Corona-beperkingen) is aan deze principes zoveel mogelijk recht gedaan tijdens het proces.

Daarnaast heeft de raad op 21 januari 2020 kaders meegegeven voor de vormgeving van de nieuwe visie op Cultuur- en Erfgoed:

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelvingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 besprekingsstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

- de bibliotheek voert de wettelijke taken uit en voert de vijf functies zo goed mogelijk uit. Daarbij geeft ze extra aandacht aan laaggeletterdheid en leesbevordering;
- een lokale- of streekomroep biedt een gebalanceerd aanbod tussen journalistiek en vermaak;
- het aanbod aan cultureel erfgoed is een goede mix van verbinden, ontwikkelen en vermaak;
- het totale aanbod aan culturele evenementen moet zoveel mogelijk mensen aanspreken;
- het huidige structurele budget voor cultuur is leidend, maar verschuivingen daarbinnen zijn mogelijk. Daarnaast is er incidenteel budget beschikbaar voor de toekomstbestendigheid/lastenverlichting van culturele verenigingen.
- elke basisschoolleerling komt in aanraking met kunst, cultuur en muziek;
- doorlooptijd van het visietraject is maximaal 8-10 maanden gerekend vanaf het raadsbesluit over de kaders.

Bovengenoemde kaders zijn leidend geweest binnen het proces en zijn terug te vinden in de visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed Berkelland 2030'. Alleen aan het kader ten aanzien van de doorlooptijd van het proces is geen recht gedaan. Door COVID-19 heeft het proces vertraging opgelopen. Het college heeft de raad daarover tussentijds meermalen geïnformeerd.

1.2 Het resultaat is een visie van en voor heel Berkelland

De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed Berkelland 2030' is weliswaar opgeschreven door de gemeente, maar tot stand gekomen in samenwerking met zoveel mogelijk inwoners en partijen uit het cultuur- en erfgoedveld van Berkelland.

In 2019 is een brede quickscan uitgezet onder alle betrokkenen uit de cultuur- en erfgoedsector, het onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Hiermee is een goed beeld ontstaan van het speelveld en de kansen en uitdagingen die voor ons liggen.

Tijdens de drukbezochte startbijeenkomst van het participatieproces op 17 februari 2020 in de synagoge in Borculo is hier verder over doorgepraat.

Helaas verstoort de corona-crisis nog steeds het plan om in fysieke sessies samen te komen en is het lastiger geweest om participatie goed te organiseren. Onze procespartner Cultuur Oost bedacht het alternatief 'De Maand van Berkelland'. Deze actie heeft voor verhalen en input gezorgd door gesprekken met organisaties en inwoners. Deze betrokkenen hebben in sommige gevallen ook een actieve bijdrage geleverd aan de visie.

Het resultaat is een beeld van het huidige Berkellandse cultuur- en erfgoedlandschap en de kansen en bedreigingen voor de toekomst.

1.3 De visie biedt een stip op de horizon voor de cultuur- en erfgoedsector

Met de nieuwe visie zetten we een stip op de horizon voor het aanbod aan cultuur en erfgoed in Berkelland. De visie start met de toekomstdroom en het uitspreken van de ambitie. Daaruit volgen de doelen, de uitgangspunten en de speerpunten. Daarna beschrijven we aan de hand van een analyse het bestaande landschap en de trends en ontwikkelingen waarmee de sector te maken heeft.

De komende jaren wordt de focus gelegd op de volgende drie speerpunten:

1. Toekomstbestendige organisaties en verenigingen.
2. Cultuureducatie: een leven lang leren;
3. Cultuur en erfgoed is van iedereen;

2.1 Het uitvoeringsprogramma bevat concrete acties voor de periode 2022-2026

De drie speerpunten uit de visie zijn doorvertaald naar acties in het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026'. Het uitvoeringsprogramma laat in hoofdlijnen zien wanneer, door en met wie de acties uitgevoerd gaan worden en hoe het financieel wordt gedekt.

2.2. Als gemeente hebben we een ondersteunende en faciliterende rol

De gemeente ondersteunt de cultuur- en erfgoedsector met subsidies, informatie, adviezen en

ook steeds meer door het faciliteren van professionele begeleiding. Dit laatste doen we bijvoorbeeld samen met onze cultuurpartners door middel van de inzet van combinatiefunctionarissen. Maatschappelijke meerwaarde is een belangrijk criterium voor de mate van ondersteuning.

Daarnaast voert de gemeente belangrijke wettelijke overheidstaken uit, zoals het beschermen van erfgoedwaarden via wetgeving, het beheer van (monumentale) buitenkunst en het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit voor inwoners en bezoekers.

2.3 Samen met de cultuur- en erfgoedsector gaan we de volgende stap zetten

De tweede helft van 2021 stond in het teken van de verdere concretisering van het uitvoeringsprogramma. Het eigenaarschap vanuit de sector is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van de ambities. Per actie wordt er daarom gekeken wat er nodig is om dat te waarborgen.

Wij denken dan bijvoorbeeld aan het model van het lokaal Sport-en Beweegakkoord. Dit kan betekenen dat er, gekoppeld aan de speerpunten, projectgroepen worden ingericht vanuit het culturele veld, die gezamenlijk eigenaar worden van de projecten en initiatieven die uit de speerpunten voortvloeien. Daarvoor moet dan wel voldoende urgentie en animo zijn uit de sector.

2.4 De cultuur- en erfgoedmakelaar krijgt een spilfunctie

Om de ambities uit de visie vorm en inhoud te laten krijgen is een 'cultuur- en erfgoedmakelaar' wenselijk. Iemand die ondersteunt en stimuleert met als doel meer samenwerking, verbinding, doorontwikkeling en innovatie. Het gaat in eerste instantie om een tijdelijke functie die we financieren via de aanbesteding van de combinatiefuncties sport en cultuur 2022-2026.

3.1 Extra ondersteuning van het Rijk voor cultuur

In het kader van het vierde en vijfde steunpakket Covid-19 heeft het Rijk een aanvullende uitkering gedaan, onder andere voor ondersteuning van de lokale culturele infrastructuur. Om de culturele organisaties en verenigingen de komende jaren na corona maximaal te ondersteunen, moeten we het geld dat daarvoor bedoeld is, ook bestemmen voor dat doel. Via een voorstel bij de jaarrekening 2021 zal de raad gevraagd worden dat te doen.

4.1 De oude cultuurvisie 2008 is overbodig geworden

Doordat de nieuwe visie is vastgesteld kan de oude worden ingetrokken.

Kanttekeningen en risico's

De betrokkenheid van de culturele sector is randvoorwaarde voor succes

In de vormgeving van de nieuwe cultuur- en erfgoedvisie en bijbehorend uitvoeringsprogramma is gebleken dat de sector zich betrokken voelt. Voor de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma en het daadwerkelijk realiseren van de genoemde acties is de sector zelf aan zet. Als gemeente willen we ondersteunen, faciliteren en inspireren, maar het eigenaarschap ligt bij de sector zelf. Als de inzet vanuit de sector de komende jaren zou gaan ontbreken, wordt het lastig om de gestelde ambities waar te maken.

Bezuinigingen op sport en cultuur zijn uitgesteld

Door de uitstel van de voorgenomen bezuinigingen met drie jaar ontstaat er meer tijd en ruimte om de transformatieopgave beter vorm te geven en de komende periode te gebruiken om de sector weerbaarder te maken. Hiervoor is incidenteel geld beschikbaar, onder andere door steunpakketten voor cultuur vanwege corona.

Financiën

Bij de perspectiefnota 2021 is besloten om op het huidige budget voor het programma 'Cultuur is van iedereen' van ongeveer 1.6 miljoen euro een bezuiniging van 255.000 euro te realiseren. Deze bezuiniging is bij de perspectiefnota 2022 met drie jaar uitgesteld. Daarom is hiermee in de komende periode van het uitvoeringsprogramma financieel nog geen rekening gehouden.

In het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat er een transformatiefonds voor cultuur wordt ingericht. Dit wordt een subsidieregeling die ten goede moet komen aan plannen die de

toekomstbestendigheid van culturele verenigingen en organisaties verbeteren. € 100.000 is hiervoor al gereserveerd in het raadsbesluit 'Toekomstbestendige verenigingen in Berkelland' op 10 december 2019. Dit bedrag wordt aangevuld met de rijksmiddelen die via de decembercirculaire van 2020 zijn ontvangen om de culturele organisaties in corona-tijd te ondersteunen. Dit gaat om 151.000 euro voor Berkelland. Het totaalbudget van het 'Transformatiefonds Cultuur' komt daarmee nu op 251.000 euro.

De rijksmiddelen uit de septembercirculaire 2021 in het kader van het vierde en vijfde corona-steunpakket voor cultuur konden hierin nog niet worden meegenomen. Het gaat daarbij om 109.328 euro. Via een voorstel bij de jaarrekening 2021 zal worden gevraagd om dat uitkeerde bedrag daadwerkelijk te bestemmen voor de lokale culturele infrastructuur.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking

Zowel in de visie als bij acties uit het uitvoeringsprogramma wordt via het speerpunt 'cultuur en erfgoed is van iedereen' rekening gehouden met deelname aan activiteiten door kwetsbare mensen of mensen met een beperking.

Communicatie

Niet van toepassing.

Initiatief, participatie en rol gemeente

De gemeente heeft het initiatief genomen om een nieuwe integrale visie te maken op cultuur en erfgoed. En het participatieve proces, ook wel als 'innovatief-light' aangeduid, moest ervoor zorgen dat veel mensen en organisaties zich eigenaar voelen van deze visie. Helaas is dat maar gedeeltelijk gelukt door alle beperkende Corona-maatregelen. Maar er zijn wel gesprekken gevoerd met aanbiedende partners, met erfgoedeigenaren en met inwoners via 'Maand van Berkelland'. Zij hebben input en inhoudelijke feedback gegeven.

Daarnaast heeft iedereen in april 2021 de gelegenheid gekregen om te reageren op de visie en het voorlopige uitvoeringsprogramma. Hiervan hebben 8 indieners gebruik gemaakt. Naast de voornamelijk positieve reacties op de visie, zijn er ook tekstueel-inhoudelijke opmerkingen gemaakt die hebben geleid tot kleine aanpassingen in de uiteindelijke tekst. De eindversie is in oktober 2021 voor de laatste maal voorgelegd aan de drie grootste betrokkenen in het speelveld, te weten de Bibliotheek Oost-Achterhoek, Culturijs en de BeMO. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen.

De rol van de gemeente in het lokale cultuur- en erfgoedaanbod is drieledig.

- Allereerst zijn we als gemeente een overheidsinstantie als het gaat om de (wettelijke) bescherming van erfgoed en het faciliteren van een aantal cultureel-maatschappelijke voorzieningen.
- Ten tweede ondersteunen we activiteiten via verenigingen, organisaties of particulieren die zorgen voor sociale binding, leefbaarheid of omgevingskwaliteit in de kernen. Dat kan bestaan uit kennis, informatie, procesbegeleiding of geld.
- Tenslotte zijn en blijven we zelf ook eigenaar van kunst, cultuur en erfgoed. De inwoner verwacht van ons ook dat we daar zuinig op zijn en er zorg voor dragen.

Planning en evaluatie

Nadat u de visie heeft vastgesteld gaan we verder met de al lopende processen en/of beginnen we direct na de jaarwisseling met de geprioriteerde acties uit het uitvoeringsprogramma 2022-2026.

Het uitvoeringsprogramma wordt in 2025 geëvalueerd en moet leiden tot een nieuw uitvoeringsprogramma 2026-2030.

Alternatieven

n.v.t.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

Raadsvergadering : 21-12-2021

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16-11-2021;

b e s l u i t :

1. De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed in Berkelland 2030' vaststellen.
2. Het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026' vaststellen en in uitvoering geven aan het college.
3. De uitkering voor cultuur vanuit het gemeentefonds in het kader van het 4e en 5e steunpakket Covid-19 via een voorstel bij de jaarrekening 2021 daadwerkelijk te bestemmen voor ondersteuning van de lokale cultuursector.
4. De Cultuurvisie Berkelland 2008 intrekken.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 21-12-2021

de griffier,

de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'

-

EEN UITGAVE VAN GEMEENTE BERKELLAND IN SAMENWERKING MET
INWONERS, ORGANISATIES EN BETROKKENEN UIT HET CULTURELE- EN ERFGOED VELD

Cultuur & Erfgoed: de smeeroilie van Berkelland

2030

KIJK OP CULTUUR & ERFGOED

Colofon

Deze visie is gemaakt door:
gemeente Berkelland, november 2021

In samenwerking met
Inwoners, organisaties en betrokkenen in het culturele veld

Foto cover
Voorstelling 'Gruffalo' in het Openluchttheater Eibergen in 2019

Voorwoord

Berkelland barst van de culturele activiteiten en het karakteristieke erfgoed. En wat zijn we daar trots op! Ik ben ook trots op jullie. Inwoners van Berkelland, die zich vrijwillig inzetten en hard maken voor onze verenigingen en organisaties. Ik zie wat jullie doen en waardeer dat enorm. Daarom een rechtstreeks en gemeend compliment.

Cultuur en erfgoed prikkelt onze verbeelding. Het leert ons over het verleden. Het maakt ons wie we zijn en helpt ons de wereld te ontdekken. Cultuur en erfgoed gaat over het maken van muziek, het wandelen door ons landschap en het bezoeken van een museum of volksfeest.

Maar het gaat ook over hoe we met elkaar omgaan. Over wat we met elkaar beleven en hoe we naar de dingen kijken. Cultuur en erfgoed verbindt ons allemaal met onze omgeving, daardoor draagt het bij aan een leefbare samenleving. Het zorgt voor nieuwe inkomstenbronnen en nieuwe markten.

Berkelland heeft een rijk cultuur- en erfgoedaanbod. Veel inwoners zijn, bewust of onbewust, dagelijks actief met cultuur en erfgoed. Of je nu organisator bent, vrijwilliger of bezoeker: iedereen draagt er op zijn eigen manier een steentje aan bij. En daar zijn we trots op! We geven op deze manier samen vorm aan Berkelland als een plek waarin het heerlijk is om de wonen, werken en recreëren.

Stil zitten kunnen we niet, het is belangrijk om nu ook alvast na te denken over de toekomstige ontwikkelingen. Want hebben de verenigingen over vijf jaar nog wel genoeg vrijwilligers om de activiteiten te kunnen organiseren? Lopen bezoekers nog wel warm voor het bezoek aan een museum in Berkelland? En komt de jeugd over tien jaar nog wel in aanraking met muziekinstrumenten en boeken?

Deze visie is geschreven op basis van de inbreng van veel betrokkenen. Het is een visie van en voor ons allemaal. Ik hoop dat de visie inspiratie biedt om samen actief aan de slag te gaan. Doe mee, werk én geniet samen met alle andere Berkellanders van ons mooie cultuur- en erfgoed. Samen en betrokken bij elkaar: wij zijn Berkelland. Mirakels mooi!

Anjo Bosman
Wethouder cultuur en erfgoed

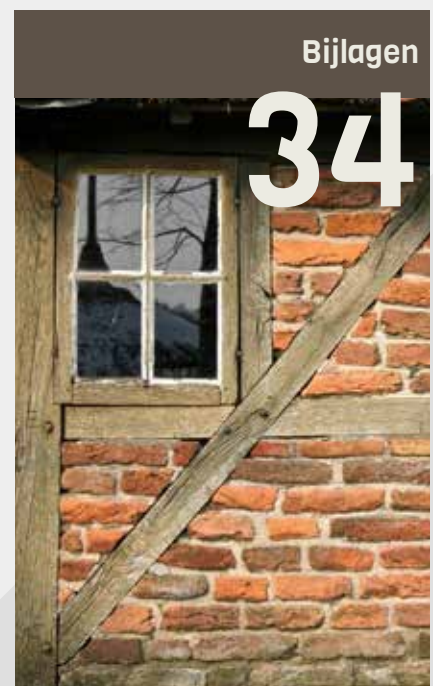
cul·tuur (de; v; meervoud: culturen) het geheel van normen, waarden, tradities, regels, kunstuitingen enz. van een land, volk of groep; = beschaving: eetcultuur, wooncultuur

erf·goed (het; o; meervoud: erfgoederen) dat wat is overgebleven uit het verleden, m.n. dingen van historische of culturele waarde: cultureel erfgoed

iden·ti·teit (de; v) eigen karakter van een persoon of groep

Inhoudsopgave

Ruud Geerlids uit Geesteren: "Via onze stichting Oerdp Geesteren proberen we als samenwerkende ondernemers in de Tafel van Geesteren bestaande, maar ongebruikelijke producten zoals wijnbouw en hertenhouderij, in te passen in onze oude cultuur"

De smeerolie van Berkelland?

Het leven in Berkelland is prachtig! Cultuur en erfgoed zijn daarvoor belangrijk. Het maakt ons leven leuk, het verbindt ons en het maakt ons trots op wie we met elkaar zijn. Enorm veel verschillende verenigingen en organisaties houden zich bezig met cultuur en met erfgoed. Daar moeten we niet alleen erg trots, maar ook zuinig op zijn en voldoende aandacht aan blijven geven. Sommigen noemen cultuur en erfgoed ook wel de smeerolie van Berkelland omdat het belangrijk is voor demografische, economische, maatschappelijke, technologische, ecologische en politieke ontwikkelingen.

Toekomstbestendig en weerbaar

We doen al veel om cultuur en erfgoed levendig te maken en te houden. Maar we zijn er nog niet. We blijven olie bijvoegen bij de dingen die goed werken. En daarnaast moeten we ervoor zorgen dat de sector toekomstbestendig én weerbaar wordt, ofwel op tijd de olie verversen. Dat betekent dat we moeten stilstaan bij trends en ontwikkelingen. Zodat de cultuur- en erfgoedsector ook overeind blijft staan bij tegenvallers of veranderingen als verandering in demografie, crisissen zoals COVID-19 en ons digitale tijdperk.

Dit raakt iedereen

Juist omdat cultuur en erfgoed 'van niemand' is, is het tegelijkertijd van iedereen. Dat maakt ons allemaal verantwoordelijk om hierover na te denken. Die belangrijke smeerolie die ons leven in Berkelland bepaalt is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente, van de organisaties en van de inwoners. Deze visie is daarom geschreven vanuit het perspectief van de samenleving. Geregeld door de gemeente, maar in samenwerking met alle partijen.

Inleiding

En toen was er COVID-19

Tijdens het schrijven van deze visie, vanaf het midden van 2020, bevonden we ons in de coronacrisis. Die crisis laat ons zien hoe belangrijk het is om weerbaar te zijn als cultuur- en erfgoedsector, die er flink onder lijdt en kwetsbaar is. Tegelijkertijd laat het ook zien hoe belangrijk het is: meer dan ooit waarderen we cultuur en erfgoed, de kers op onze taart. We voelen allemaal hoe belangrijk het is om je tijd op een leuke manier, samen met anderen, in te vullen.

De visie is met inbreng uit heel Berkelland tot stand gekomen, ondanks dat dit er anders uit zag dan dat we van tevoren dachten en hoopten.

Leeswijzer

Het document start met een droombeeld van het cultuur- en erfgoedlandschap in 2023. Hierna komen de ambities, doelen, speerpunten en uitgangspunten aan bod die gelden voor het gehele veld. Hierop volgt per discipline de huidige stand van zaken en onderwerpen waar we de komende jaren in brede samenwerking mee aan de slag gaan. In bijlage I is een terugblik opgenomen, met wat er de afgelopen jaren is gebeurd op gebied van cultuur en erfgoed. In bijlage II (feiten en cijfers) vind je een overzicht van wat er de afgelopen jaren, beleidsmatig, is gedaan.

Het uitvoeringsprogramma, dat apart is opgesteld, is het concrete 'takenlijstje' met acties en projecten die we de komende jaren hebben uitgezet. Elke paar jaar wordt dit 'takenlijstje' vernieuwd en geactualiseerd.

Het Berkelland van 2030

“Het leven is goed in Berkelland. Gemoedelijk, prettig én levendig. Inwoners waarderen hun leefomgeving enorm, ze genieten van het leven en de omgeving biedt je alles waar je gelukkig van kunt worden.

Iedereen is welkom, vanuit alle delen van Nederland komen mensen naar Berkelland. Er zijn nieuwkomers, terugkomers en veel blijvers.

Iedereen draagt op zijn eigen manier een steentje bij aan het culturele leven en de omgeving.

Inwoners en ondernemers zijn actiever dan ooit en werken vanuit passie en interesse mee aan de gezamenlijke activiteiten. Er is genoeg te doen, elke week is er wel ergens een festival, een optreden of een interessante bijeenkomst. Er wordt muziek gemaakt, gedanst en gezongen, het bruist op scholen, in dorpshuizen en bij mensen thuis.

Kinderen en jongeren leren ook buiten school over kunst, cultuur en erfgoed. In het dagelijks leven word je ook op allerlei manieren enthousiast gemaakt om mee te doen en je misschien wel aan te sluiten bij een vereniging. Het programma van de verenigingen en de organisaties spreekt aan: hier wil je gewoon bij zijn. Iedereen krijgt de kans om mee te doen.

Berkelland staat bekend om het mooie cultuur- en erfgoedaanbod. Dat lees je niet uit de boekjes, dat voel en ervaar je pas als je erbij bent. Puur, écht en voor iedereen: Berkelland leeft, van top tot teen!

Back to the roots

Jongeren komen na hun studie maar wat graag terug naar Berkelland. Nergens anders vind je dat vanzelfsprekende gevoel dat je er bij hoort, dit is ‘de overkant’, hier kom je vandaan. Er is altijd wat te doen, er is ruimte genoeg om te sporten en in 2030 hoeft je niet meer iedere dag te reizen voor je werk. Die extra vrije tijd besteed je liever om op pad te gaan. Naar je favoriete evenement, je vrienden op de club of de kroeg in het dorp.

Berkelland biedt ruimte

Vanuit toeristisch-recreatief oogpunt is Berkelland nog aantrekkelijker geworden. Recreatieve of sportieve fiets- en wandeltochten, spetterende festivals of het in stand houden van waardevolle tradities: met liefde spenderen mensen hun vrije tijd hier aan. Je fietst en wandelt in een prachtig landschap en wordt telkens weer verrast door het unieke erfgoed en de mooie kunst onderweg. Monumenten zijn aantrekkelijke accommodaties geworden die je gastvrij verwelkomen op de Achterhoekse manier. Je bent welkom!

Samen is een belangrijk woord in Berkelland.

Je ontmoet elkaar in het dorpshuis, op school of op een andere populaire plek. Regelmatig wordt er een “Köpken koffie” georganiseerd. Hier ontstaan nieuwe ideeën, raak je geïnspireerd en smeed je nieuwe plannetjes met elkaar.

Berkelland bruist

Kunst, cultuur en erfgoed is in 2030 levendiger dan ooit. Berkelland is trots op de eigen cultuur en het diverse landschap. Het laat zien wie we zijn, waar we vandaan komen en wat we belangrijk vinden. Of je het door hebt of niet: iedere dag heb je te maken met kunst, muziek, cultuur en erfgoed. Daar kunnen we niet zonder.

Cultuur en erfgoed: de smeerolie van Berkelland

Berkelland zit vol rijkdommen. Die willen we bewaren, beleven, ervan leren, nieuwe maken en ze verbinden!

Ambities, doelen, speer- en uitgangspunten

In 2030 willen we een toekomstbestendige en weerbare cultuur- en erfgoedsector hebben. Dit is een belangrijk onderdeel van onze samenleving, het maakt dat Berkelland een gemeente is waar het fantastisch wonen, werken en recreëren is.

Om dat te bereiken zetten inwoners, organisaties, verenigingen en bedrijfsleven zich samen in voor:

Het **bewaren**, beschermen en onderhouden van cultuur en erfgoed

Wat goed is, wat kwaliteit heeft en waar we van houden... dat willen we graag bewaren. We beschermen en omarmen wat kwetsbaar is zodat we het niet kwijt raken. We onderhouden het goed, zodat het zijn waarde houdt en we daar trots op kunnen zijn. We adopteren die dingen waar we zorg aan willen besteden en waar we voldoening van krijgen. En tegelijkertijd verandert de wereld. Als cultuur en erfgoed niet met de veranderende wereld meebewegen, kunnen ze hun waarde in de maatschappij verliezen.

Het vergroten en vernieuwen van de **beleving** van cultuur en erfgoed

Beleven gaat om samen leuke dingen doen. Plezier maken en genieten op zo'n manier dat je ogen gaan stralen en je huid ervan gaat tintelen. Mooie herinneringen maken. Muziek maken of luisteren op die unieke plek, samen naar dat toffe festival in de buurt of wandelen langs kunstwerken. Beleven is ook ontspanning en ontsnapping, ontmoeting en verbinding, gevoelens en emoties uiten. Het is wetenschappelijk bewezen dat beleving bijdraagt aan het tegengaan van depressies, angsten, dementie en eenzaamheid. Beleven is van alle tijden. De manier waarop we dat doen zal in de toekomst misschien veranderen, omdat onze samenleving en onze behoeften veranderen. Hier moeten we op blijven inspelen.

(elkaar) Meer **leren** over cultuur en erfgoed

'Een leven lang leren', je hoort het vaak voorbij komen. En terecht, want iedere dag opnieuw leren we iets nieuws. We leren onze talenten te ontwikkelen, dingen te verbeteren en we leren van elkaar. De kennis uit het verleden leert ons over de toekomst. In Berkelland zijn we nog lang niet uitgeleerd. We mogen leren trots te zijn op wat we hebben. En we mogen kritisch leren wat er nog beter kan.

Zelf cultuur en erfgoed te **maken**, vorm te geven of te vernieuwen

Nieuwe dingen creëren draagt bij aan het leuker maken van onze samenleving. Maken gaat ook over aandacht voor herstel en opbouw. Over herontwikkelingen en daardoor verder komen. Door kunst, cultuur, erfgoed en muziek te blijven maken zetten we stappen. Samen bouwen we aan een Berkelland waar je graag woont, werkt en recreëert.

Het leggen van **verbindingen** tussen partijen.

Zowel binnen de cultuur- en erfgoedsector zelf, als in samenwerking met andere maatschappelijke sectoren en (gemeentelijke) domeinen en overheden. Samen bereiken we meer. Daarom leggen we maar al te graag verbindingen. Niet alleen met elkaar, maar ook met onze omgeving. Soms moet je even verder kijken dan je neus lang is, maar nieuwe samenwerkingen zorgen vaak voor onverwacht mooie initiatieven. Samenwerken brengt succes.

We zijn toekomstbestendig en krijgen meerwaarde voor de maatschappij als we met elkaar aan de slag gaan met het bewaren, beleven, leren, maken en verbinden van cultuur en erfgoed. Of je nu van de toneelvereniging, het museum of de muziekvereniging bent: het is belangrijk dat iedereen zich hiervan bewust is. Als je nieuwe generaties weet te binden via deze vijf werkwoorden, heb je als organisatie of vereniging toekomst.

Uitgangspunten

Om de toekomstdroom te kunnen bereiken is het volgende nodig:

Verder bouwen op wat er al is en wat we al doen

Er gebeuren al mooie dingen op het gebied van cultuur en erfgoed. Het is belangrijk om deze basis goed te bewaken. En we borduren voort op deze basis, door open te staan voor nieuwe plannen en ontwikkelingen waarmee de sector toekomstbestendig gemaakt kan worden.

Samen bereiken we meer

We staan samen aan de lat. Veel partijen uit de cultuur- en erfgoedwereld hebben elkaar de afgelopen jaren al weten te vinden. Dat heeft geleid tot mooie projecten en resultaten. Deze samenwerkingen willen we voortzetten en verder professionaliseren. Ook zoeken we naar nieuwe manieren van samenwerken: samen bereiken we meer.

Speerpunten

Er zijn drie speerpunten bepaald voor deze visie. Deze zijn tot stand gekomen door gesprekken met inwoners en partijen uit de sector en met de (jongeren)raad. Verder is het advies van Cultuur Oost meegenomen, samen met de gegevens uit de analyse van het bestaande cultuur- en erfgoedlandschap en de trends en ontwikkelingen. We zetten daarbij toekomstbestendigheid bewust bovenaan, omdat het een steeds urgenter onderwerp wordt.

De werkwoorden bewaren, beleven, leren, maken en verbinden komen direct of indirect in de speerpunten terug.

De komende acht tot tien jaar zetten we in op:

1. **Toekomstbestendigheid van organisaties en verenigingen**
2. **Cultuureducatie: een leven lang leren**
3. **Cultuur en erfgoed is van iedereen**

SPEERPUNT 1

Toekomstbestendige organisaties en verenigingen

Het lijkt er op dat organisaties en verenigingen op dit moment vooral bezig zijn om hun eigen toekomst veilig te stellen, ieder voor zich. Hierdoor is er minder oog voor wat er in de omgeving speelt en wat de behoefte van de samenleving is. Er is nog te weinig aandacht voor het bundelen van krachten door samenwerking. Het is belangrijk dat organisaties, instellingen, verenigingen en de gemeente zich open en actief opstellen.

Toch blijkt uit gesprekken dat verenigingen en organisaties wel om hulp vragen om een betere verbinding tot stand te brengen. Hier ligt een mooie, maar ook spannende uitdaging. Het betekent dat er een omslag nodig is in het denken en dat het alleen slaagt als er wordt samengewerkt. Met een positieve mindset en met wilskracht om te veranderen.

SPEERPUNT 2

Cultuureducatie: een leven lang leren

Op school wordt de basis gelegd voor interesses en (talent)ontwikkeling. Ieder kind komt in aanraking met kunst, cultuur, erfgoed en muziek. Ieder kind krijgt de kans om ervaring op te doen, wat bijdraagt aan de eigen identiteit. Ook worden kinderen zich hierdoor beter bewust van hun eigen omgeving.

Daarom bouwen we verder aan de rol van kunst, cultuur, erfgoed en muziek in het onderwijs. Het is belangrijk om de goede basis die kinderen in hun basisschooltijd krijgen door te laten lopen op de middelbare school. We gaan daarom samen werken aan een betere integratie in het voortgezet onderwijs. Of je nu op het VMBO, HAVO, VWO, praktijkgericht of speciaal onderwijs zit: je hebt als leerling recht op inspirerende lessen over kunst, cultuur, erfgoed en muziek.

Cultuureducatie stopt niet na het ontvangen van je schooldiploma. Een leven lang leren geldt voor jong en oud. We willen dat iedere inwoner, van elke leeftijd, in de gelegenheid is om te blijven leren en ontwikkelen. Om dit mogelijk te maken word je gestimuleerd om mee te doen en moeten de juiste faciliteiten aanwezig zijn.

SPEERPUNT 3

Cultuur en erfgoed is van iedereen

Het is belangrijk dat inwoners van Berkelland zich betrokken voelen tot activiteiten van cultuur en erfgoed. Of je nu maker, organisator, bezoeker of deelnemer bent, jij kunt meedoen. De verbindingen die we in Berkelland hebben, zijn een groot goed, ze vormen een deel van onze identiteit. Maar onze gemeenschappen veranderen ook. Er komen nieuwe mensen bij met andere culturele achtergronden, uit andere delen van Nederland en er zijn steeds minder jongeren. Het is belangrijk dat de cultuur- en erfgoedsector iedereen uitnodigt om mee te doen. Zo ontstaat verbinding tussen de verschillende leefgemeenschappen.

Toegankelijkheid kan nog verbeterd worden door vernieuwing van het aanbod. Het is nodig om nog meer open te staan voor veranderingen zodat het aanbod iedereen, in alle bevolkingslagen, aanspreekt. Ook op financieel gebied mogen er geen drempels zijn. Daarmee maken we een stap naar toekomstbestendigheid. Cultuur en erfgoed moet toegankelijk zijn voor iedereen in Berkelland.

Raph Schouten uit Eibergen: "Als je jong bent, dan is de wereld zoals hij is. Nadenken over je (leef)omgeving doe je pas op latere leeftijd. Als ik nu terugkijk naar mijn jeugd, dan omschrijf ik de Achterhoekse cultuur als 'de echtheid der dingen'.

Toekomst van het cultuur – en erfgoedlandschap

Wij zetten ons samen in voor cultuur en erfgoed in Berkelland. Maar hoe ziet dit er uit in de verschillende disciplines? Per discipline kijken we naar het vertrekpunt waarop we ons nu bevinden, dit wordt ondersteund met feiten en cijfers in bijlage I. De uitgangspunten van de visie: verder bouwen op wat goed is en samen bereiken we meer, komen hier ook aan bod.

cultuureducatie en -participatie

Mensen van verschillende leeftijden of juist leeftijdsgenoten: de verbinding die de kunst en cultuursector brengt is groot. Maar het verbindt mensen ook met hun omgeving of met andere mensen, die op een andere manier leven dan jij gewend bent. Mensen die je normaal gesproken niet snel ontmoet. Niet voor niets noemen we het de smeerolie van Berkelland. Hoe jonger er verbindingen worden gemaakt, des te groter de verbinding. Genieten van kunst, cultuur, muziek en erfgoed doe je tot in je tenen. Of het nu tijdens de muziekles is, tijdens een (kunst)wandeling of bij je familie in het verzorgingshuis: iedereen geniet en beleeft kunst op zijn of haar eigen manier. Soms loopt het vanzelf, soms is er een zetje nodig om die beleving op te kunnen zoeken.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

De basis op school

In Berkelland komt ieder basisschoolkind in aanraking komt met kunst, cultuur, muziek en erfgoed. In het Beleidskader Muziek-, Kunst- en Cultuuronderwijs Berkelland van 2018 staat hoe we met cultuureducatie omgaan. Belangrijk, want educatie leidt tot participatie. Ofwel: jong geleerd is oud gedaan.

Doordat je er mee te maken krijgt op school, of doordat je het van je buurt of familie met de paplepel ingegoten krijgt. Het leren op school blijft een belangrijke rol houden. Daarmee zorgen we ervoor dat iedereen in contact komt met cultuur, op een laagdrempelige manier. Op school leer je waar je vandaan komt, wie je wilt zijn en waar je bij wilt horen. Je leert de wereld om je heen en jezelf beter begrijpen door muziek, erfgoed, kunst en cultuur, in welke vorm dan ook.

Door extra impulsen als het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) zorgen we ervoor dat leerlingen meegenomen worden in de wereld van muziek, theater, dans of cultureel erfgoed.

Vanuit het genoemde beleidskader wordt ook het instrumentenonderwijs voor kinderen en jongeren tot en met 21 jaar gesubsidieerd en gestimuleerd. Dat alles vinden we belangrijk en daar zijn we trots op.

Buiten de school

Ook buitenschools wordt dit opgepakt met de inzet van combinatie-functionarissen (cultuurcoaches) door Culturije en de Bibliotheek Oost-Achterhoek. Zij zorgen met hun activiteiten dat cultuureducatie en -participatie voor jong en oud meer toegankelijk wordt en proberen daarin breed samen te werken met maatschappelijke organisaties.

Hiervoor is het van belang dat de culturele verenigingen en organisaties in Berkelland levendig en vitaal blijven. Andersom geldt dat zij juist vitaler (kunnen) worden door zich open te stellen voor nieuwe samenwerking en doorontwikkeling van het aanbod. Soms moet daarvoor ook afgeweken worden van de gebaande paden en is het tijd voor vernieuwing! Een belangrijke conclusie is dat de inzet van combinatiefunctionarissen een belangrijke bouwsteen is voor onze bestaande en door te ontwikkelen culturele infrastructuur.

Meer voor jongeren en volwassenen

Als we het hebben over cultuureducatie dan constateren we ook dat het aanbod zich vooralsnog sterk beperkt tot kinderen en in mindere mate op jongeren. De huidige infrastructuur richt zich nog onvoldoende op de volwassen doelgroepen. Dan hebben we het ook over de meest kwetsbaren in onze samenleving. De gedeelde opvatting is dat 'een leven lang leren over cultuur' voor inwoners van Berkelland mogelijk moet zijn. We constateren ook dat het inzicht in de wensen en behoeften van deze volwassen doelgroepen in grote mate ontbreekt. Voor meer cultuurparticipatie van volwassenen ligt er daarom zowel een kans als opgave.

Cultuur als medicijn

Steeds meer onderzoek toont aan dat culturele activiteiten een middel zijn tot het ervaren van een groter welzijn, zingeving, een leefbaardere woonomgeving en zelfs tot gezonder oud worden. En dat laatste is in een wereld van stijgende zorgkosten en grotere druk op zorg erg belangrijk. De preventieve werking van culturele en creatieve activiteiten op thema's als eenzaamheid, dementie en maatschappelijke verbinding zijn duidelijk. In het streven naar een gezonde en inclusieve samenleving zal ook cultuur en erfgoed een belangrijke plek moeten krijgen.

We zien het als een gedeelde opgave van alle betrokkenen om te zorgen dat alle inwoners van Berkelland mee moeten kunnen doen. Dit gaat om een zowel kwalitatief goed aanbod van activiteiten als het optimaal benutten van voorzieningen. Verenigingen en maatschappelijke organisaties, combinatiefunctionarissen, maar ook dorps- en cultuurhuizen zijn belangrijke stakeholders. Gezamenlijk zetten we de schouders eronder om de drempels die mensen hiertoe ervaren weg te nemen.

*Jorisschool Borculo
maakt levend
toneelstuk over de
stormramp van 1925
tijdens de Week van
Erfgoed en Ruimte,
september 2017.*

Samen verder bouwen

Voor kinderen en jongvolwassenen

- Het muziekonderwijs op basisscholen in Berkelland is goed georganiseerd, maar dat betekent niet dat we klaar zijn. Er blijft ruimte voor verbetering en daarom heeft Berkelland in 2019 het regionale muziekconvenant 'Meer Muziek in de Klas' mede ondertekend. Om dit samen met de schoolbesturen en de gemeenten handen en voeten te geven heeft Culturijs in 2020 samen met Achterhoekse aanbieders van cultuureducatie een platform gestart. Dit om te streven naar kansengelijkheid voor muziek, dans, theater voor kinderen in het basisonderwijs.
- Om de spirit voor muziek, kunst en cultuur niet na de basisschool te laten verdwijnen, is een betere aansluiting op het voortgezet onderwijs gewenst.
- De samenwerking tussen het Berkelland Muziekverenigingen Overleg (BeMo), Culturijs en het Segno-collectief kan verder geprofessionaliseerd en verbeterd worden.
- Als er meer verbinding tussen de lokale verenigingen en organisaties en het onderwijs komt, worden kinderen sneller enthousiast om zich aan te sluiten. Daarbij kan het inzetten van nieuwe media tot verfrissende inzichten leiden.
- Het aanbod in cultuureducatie moet meebuigen. Successen uit het verleden zijn prachtig, maar bieden geen garantie voor de toekomst. We moeten onze ogen en oren open blijven houden en blijven inspelen op de komende generaties.

Volwassenen en kwetsbare inwoners

- We leren allemaal nog dagelijks, van jong tot oud. Ook als we niet meer op school zitten. Daarom is het zaak dat ook verenigingen en organisaties mogelijkheden bieden om je te laten leren over kunst, muziek, cultuur en erfgoed.
- Het is van belang dat we kunst blijven maken. Niet alleen tijdens de schoolperiode, maar gedurende ons hele leven. Dat je de mogelijkheden krijgt en dat je gestimuleerd wordt om bezig te zijn met allerlei kunstvormen. Hiervoor is een nog betere samenwerking nodig van alle partijen in Berkelland die actief zijn op het gebied van cultuur en erfgoed.
- De afgelopen jaren is er al veel ingezet op de verbinding tussen cultuur en erfgoed en het Sociaal Domein. Toch zien we dat deze 'werelden' elkaar nog beter mogen leren kennen.

Inzetten op preventie en meedoen van alle inwoners zijn belangrijke aandachtspunten. Juist ook omdat hier voor culturele verenigingen en organisaties grote kansen liggen om nieuwe doelgroepen aan zich te binden en de toekomstbestendigheid te waarborgen.

Samenwerken op z'n Achterhoeks

- Het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek (CEPA) is in 2021 voor de derde maal van start gegaan om de verbinding tussen cultuur en erfgoed te versterken via bovenlokale projecten, om de Achterhoekse culturele infrastructuur te verbinden met zorg en welzijn en om toerisme en recreatie rondom cultureel erfgoed aan te sluiten bij de vrijetijdseconomie. Zo willen we de eigen omgeving beter beleefbaar maken voor inwoners en bezoekers. Berkelland blijft actief deelnemen aan het CEPA en ziet Culturijs als partner die hieraan ook op regionaal niveau steeds meer uitvoering kan geven.
- Op de thema's participatie, eenzaamheid en weerbaarheid uit het preventieakkoord 'Gezondheid & Geluk voorop in de Achterhoek' 2020-2030 sluiten we met deze visie daarop aan. Cultuur en erfgoed kunnen daarmee bijdragen aan de doelen van het preventieakkoord door bestaande programma's en activiteiten hieraan te koppelen.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Muziek, kunst en cultuuronderwijs kan op een betere, professionelere en modernere manier aandacht krijgen in het voortgezet onderwijs.
- Een leven lang leren: leren stopt niet na het halen van een schooldiploma.
- Kennis over kunst, cultuur, muziek en erfgoed kan beter zichtbaar en vindbaar gemaakt worden. O.a. via digitale kanalen.
- Veranderende behoeften van inwoners bieden kansen voor nieuwe culturele initiatieven.

Bedreigingen

- Er is niet voldoende aansluiting van cultuur- & erfgoedactiviteiten op bepaalde groepen inwoners.
- Door het wegvallen van verenigingen en activiteiten gaat kennis verloren.

Cultureel erfgoed

Ieder dorp en iedere gemeenschap in Berkelland is duidelijk herkenbaar aan zijn eigen karakter. Gebouwen, landschap en gebruiken dragen die identiteit en zorgen daarmee voor de aantrekkelijkheid van het dorp. Zelf vinden we het al heel gewoon om te leven in deze bijzondere en waardevolle omgeving. We realiseren ons in het dagelijks leven lang niet altijd hoe groot dit werkkapitaal is waarvan we allemaal profiteren en genieten. Erfgoed laat de echtheid van dingen zien.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

Materieel erfgoed; onze gebouwen, ons archeologisch bodemarchief, landschap, onze collecties en archieven

Professioneel of vrijwillig, maar met passie en verantwoordelijkheid zorgen eigenaren van monumenten (330 beschermde monumenten), musea (7 stichtingen/verenigingen), historische verenigingen (7), natuur- landschaps- en erfgoedorganisaties, de gemeente en honderden vrijwilligers er voor dat het erfgoed bewaard en doorgegeven wordt. Door gebouwen, landschap en bodemarchief te gebruiken en te onderhouden, door de geschiedenis te onderzoeken en collecties te laten zien, door erover te publiceren en door activiteiten te organiseren. Zo stellen we erfgoed veilig en geven we dit door aan komende generaties.

We hebben ons erfgoed van onze voorouders geërfd en moeten kijken of en hoe we dat veilig stellen voor komende generaties, bijvoorbeeld door gebouwen en landschap en gebruiken te onderhouden. Of door de geschiedenis te onderzoeken en collecties te laten zien. En door erover te publiceren of activiteiten te organiseren.

Oude gebouwen, landschappen en het bodemarchief vertellen een verhaal en kunnen ons helpen om nieuwe opgaven op te lossen zoals energie, wonen, werken of recreëren. Gebruiken en tradities zijn sterk, maar niet star. Hergebruik van erfgoed betekent eigenlijk dat er een nieuwe laag in het verhaal van de geschiedenis wordt aangebracht. Dat maakt het erfgoed van nog meer betekenis en nut. Erfgoed levert inspiratieve plekken van waaruit ideeën en concepten kunnen ontstaan.

Samen verder bouwen

Ontwikkeling van materieel erfgoed

•Ons landschap is het grootste erfgoed dat we hebben. We willen het in stand houden, maar het is wel kwetsbaar en verschaalt. Ook moet het landschap ruimte geven aan ontwikkelingen. De uitdaging zit in het bewaren en behouden van het landschap, ook ondergronds. Juist door het te ontwikkelen. Daarvoor is verdere bewustwording bij inwoners, bestuurders en ondernemers van belang.

- Voordat je plannen maakt moet je weten wat de waarde van het cultureel erfgoed is. Als je de waarde goed kent, kun je het ook uitdragen als ambassadeur. Het helpt ons om betere keuzes te maken. Erfgoed- en natuurorganisaties, musea en monumenteneigenaren helpen hier ook bij. Ontwikkelen met oog voor de kwaliteiten van het erfgoed betekent dat er een positieve 'ja-mits' en 'out-of-the-box'-houding moet zijn bij alle betrokkenen.

- Iedereen moet weten waar de gemeente voor staat als het gaat om erfgoed. De gemeente heeft nog meer rollen bij het beschermen en in stand houden van erfgoed en moet deze beter uitleggen. Met de Omgevingswet (vanaf 2022) moet het vanzelfsprekend(er) worden om op een integrale manier te kijken naar (nieuwe) functies van gebouwen en gebieden. Als de oorspronkelijke functie wegvalt, is het goed om te onderzoeken welke waarden het gebouw of gebied heeft. Van daaruit kun je nieuwe plannen ontwikkelen.

*Ronald Olthof en Sofie Suiker
in hun tot woonhuis
verbouwde kerkje in Haarlo:
"Gebouwen hebben vaak tijd
nodig om gewaardeerd te
worden. Iets wat we nu nog
lelijk vinden, kan over 50 jaar
karakteristiek zijn. Nu een
(bijzonder) gebouw slopen,
geeft vaak weemoed in de
toekomst. Het slopen van
gebouwen moet je daarom
altijd afmeten aan de
zogenaamde "Wet van het
Vertraagde Verdriet"*

Het verhaal van de plek

- Activiteiten en evenementen worden leuker en meer beleefbaar als er een erfgoedverhaal bij wordt verteld, je het voelt, ruikt en hoort. Waarom doen we het en waar komt het vandaan? Als je kinderen over erfgoed wil leren moet je ze op locatie begeleiden in plaats van rondleiden. Op een interactieve manier laten ervaren en niet alleen de boodschap zenden. Erfgoed meer openstellen en laten zien door een nieuw gebruik, door actief uit te nodigen om een kijkje te komen nemen of mee te doen. Dat kan door het te verbinden met kunst, cultuur, toerisme en recreatie, wonen en economie.
- Sommige musea denken vanuit de collectie en het gebouw en hopen dat daar mensen op af komen. Er is een omslag nodig om vanuit de bezoeker te gaan denken. Wat raakt en interesseert de bezoeker en wat mogen ze verwachten? Daarbij hoort een samenwerking met onderwijs, culturele organisaties en het bedrijfsleven.

Ongrijpbaar erfgoed

- Tradities zijn waardevol, maar kunnen niet gestuurd of opgelegd worden. Kroamschudd'n, midwinterhoornblazen, volksfeesten of onze streektaal kunnen alleen behouden blijven als we daar zelf belangstelling voor houden en de meerwaarde van blijven voelen. Dit kan er toe leiden dat tradities in de toekomst anders worden ingevuld of misschien zullen verdwijnen.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Erfgoed (het verhaal van de plek) kan beter worden ingezet bij ontwikkelingen.
- Toon ook durf en flexibiliteit bij herbestemming van erfgoed. Durf out-of-the-box te denken.
- De kansen van de Omgevingswet kunnen benut worden, we kunnen beter omgaan met cultuurhistorische waarden.
- Waardevolle vrijkomende agrarische bebouwing kan ingezet worden voor behoud en herstel van het landschap;
- Storytelling kan gebruikt worden om beleving van kunst, cultuur, muziek en erfgoed te verhogen.
- Meer gebruik maken van subsidies en cofinancieringsmogelijkheden om projecten te realiseren.
- Er ontstaat meer belangstelling voor cultureel erfgoed, o.a. door social media.
- Samenwerken en stroomlijnen van bestaande kanalen. Daarnaast gebruik maken van expertise van anderen.
- Jeugd van jongs af aan meenemen in het verhaal achter het erfgoed, eigen identiteit en omgeving.

Bedreigingen

- Erfgoed is kwetsbaar en soms weerloos.
- Het geroemde coulisselandschap staat steeds meer onder druk.
- Historische interieurs zijn slecht beschermd.
- Activiteiten bloeden dood doordat er te weinig jonge aanwas is en dat de aansluiting bij jongeren niet goed is.
- Snelle verduurzaming kan leiden tot verlies van monumentwaarden.
- Duurzaamheidsmaatregelen kunnen monumentale waarde aantasten.
- Ondanks subsidies is er onvoldoende geld voor onderhoud en verduurzaming van monumenten.

Nathalie Olde
Hartmann uit Ruurlo:
"Ieder kind moet
weten welke
geschiedenis er
achter zijn of haar
geboorteplek zit"

Taal en media

Iedereen heeft recht op toegang tot informatie. Via boeken, lezingen of andere activiteiten in of rond de bibliotheek word je geprikkeld of verwonderd. Het kan een wereld zijn die voor je open gaat omdat je (niet) goed kunt lezen of je moeilijk de weg weet te vinden op het internet. Een publieke lokale/streekomroep biedt een gevarieerd en laagdrempelig aanbod van media (informatie, nieuws en amusement via radio, televisie en/of online) dat aansluit en afgestemd is op de inwoners van het uitzendgebied.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

Meer dan een bibliotheek

De bibliotheek doet meer dan het uitlenen van boeken en media. Een belangrijke taak is het bevorderen van lezen onder kinderen én volwassenen. Want als je niet goed kunt lezen, is het lastig om mee te doen in onze huidige maatschappij.

Niet voor iedereen is lezen vanzelfsprekend. De makkelijke toegang tot (e-)boeken is extra belangrijk voor mensen die niet goed kunnen lezen. De bibliotheek speelt een centrale rol in de aanpak van laaggeletterdheid, zoals het vinden van de 'stille' laaggeletterden en het bieden van cursussen en trainingen.

Daarnaast speelt de bibliotheek, samen met Cultuurijs, een rol in het bieden van cultuur- en media-educatie en het kunnen meedoen in de toenemende digitale informatiemaatschappij.

Gewoon mee kunnen doen betekent ook dat je weet hoe je toegang krijgt tot digitale informatie. Of hoe het allemaal werkt als je iets digitaal moet aanvragen of invullen. De bibliotheek helpt daarbij via verschillende programma's en vormen.

Mensen kunnen elkaar ontmoeten in de bibliotheek. Hierdoor kunnen mensen van leeftijden, doelgroepen, kennis, culturen, thema's en partners in het culturele en sociaal domein aan elkaar verbonden worden.

Een veranderende samenleving heeft gevolgen voor de functie van de bibliotheek.

Streek of lokale omroep?

Het nieuws uit je eigen straat, wijk of dorp kun je ook volgen via een lokale omroep. Het is een middel om ervoor te zorgen dat je betrokken blijft bij je eigen omgeving. En het moet aanvullend zijn op het landelijke en wereldnieuws.

De gemeente betaalt, via een bijdrage van het Rijk, een bijdrage per huishouden om één omroep die een uitzendmachtiging heeft gekregen, programma's te laten maken. Omdat de samenleving verandert is het soms moeilijk om voldoende luisteraars en kijkers te behouden.

Samen verder bouwen

De bibliotheek van de toekomst

- De samenleving verandert snel. Toegang tot (digitale) informatie en het goed daarmee om kunnen gaan is belangrijk. En daarvoor zijn juiste vaardigheden nodig. Het in stand houden van een bibliotheekvoorziening die inspeelt op de benodigde digitale vaardigheden voor de 21e eeuw (zoals bijvoorbeeld mediawijsheid) is een meerwaarde voor de samenleving. Het is daarbij belangrijk dat kritisch wordt gekeken naar die behoefte. Komt de samenleving nog naar de bieb of komt de bieb in de toekomst naar de mensen toe?
- De bibliotheek doet meer dan alleen het uitlenen van boeken. Dat staat in haar beleidsplan die gestoeld is op drie beleidslijnen. We groeien op in een digitaal tijdperk en dat heeft gevolgen voor de functie van de bibliotheek. De exacte invulling van de nieuwe maatschappelijke rol voor de bibliotheek moet de komende jaren verder vorm krijgen. Het is de verantwoordelijkheid van de bibliotheek om een bijdrage te blijven leveren aan de samenleving. De gemeente moet daarbij zorgen voor een passende voorziening die past bij de ingewikkelde huidige tijd, met een open houding naar de veranderende vraag en behoefte van morgen.
- De bibliotheek wil zich verder ontwikkelen van Taalhuis naar een 'verbreed' Taalhuis waar ook thema's als digitale en sociaal juridische vaardigheden en gezondheid een plek krijgen. Dit kan niet zonder de verschillende netwerkpartners en vrijwilligers. Hierbij worden de mogelijkheden verkend voor stapsgewijze uitbouw van (huidige) programma's op school. Dit gebeurt in samenwerking met betrokken partijen.

Lokale- of streekomroep

- Hoewel de gemeente de bekostigingsplicht vanuit het Rijk heeft, zal er gekeken moeten worden naar een vorm die past bij de behoefte van de inwoners en het draagvlak. Zodat er een media-aanbod is met voldoende kanalen. Een streekomroep die voldoende luisteraars en kijkers heeft en toch dicht bij de inwoners staat kan dan goed passen. Waarbij het belangrijk is dat je je eigen identiteit nog wel kunt blijven herkennen.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Het netwerk van de bibliotheek en haar activiteiten kan breder ingezet worden dan alleen voor de uitleen van boeken.
- Er zijn voor 2020-2024 extra middelen vanuit het rijk beschikbaar om het regioplan laaggeletterdheid uit te voeren. Daar ligt een centrale rol voor de bibliotheek
- De bibliotheek kan nieuwe rollen binnen de samenleving meer oppakken, zowel binnen als buiten het eigen gebouw.
- Jongeren lezen feitelijk meer dan voorheen en dan vooral via digitale kanalen (hybride lezen).
- Door COVID-19 is het animo om meer boeken te gaan lezen (tijdelijk) gestegen.
- Streekomroep biedt meer kansen voor regionale identiteit, financiering en samenwerking met andere omroepen
- Cross channel broadcast in een sterke regio met identiteit versterkt het imago

Bedreigingen

- Overschot en versnippering aan ontmoetingslocaties in de kern waardoor de functie van de bibliotheek onder druk komt te staan.
- Er worden over het algemeen steeds minder boeken gelezen (o.a. onder jongeren).
- Internet is dé informatiebron die concurreert met de traditionele bibliotheek en omroep
- Teruglopende uitleen en abonnementen.
- Afname van de maatschappelijke waarde van de bibliotheek
- Er is geen (publieke) lokale omroep meer nodig om (online) 'zendtijd' te krijgen

Erna Koeslag uit Gelselaar: "Het mooie aan mijn dorp vind ik het warme welkom voor inwoners van buitenaf, zeker als je laat zien, deel te willen nemen aan het sociale leven."

Podia, muziekcultuur en amateurkunst

Die ene gitaarsolo of die aria waarvan je kippenvel krijgt. Live aanwezig zijn of meespelen met een concert of uitvoering blijft een fantastische belevenis. Je waant je hierdoor in een andere wereld. Van uitvoerende, medewerker tot organisator; ze willen allemaal een indruk achterlaten. Een uitvoering die alle zintuigen heeft geprikkeld geeft je het gevoel waar je nog tijden aan terugdenkt.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

Laat je horen en zien

Je vindt in Berkelland meerdere podia: van middelgroot tot klein, van openluchttheater, Kulturhus en 'achterzaaltjes'. Maar ook een galerie is een podium waar lokale kunstenaars werk tonen. Allemaal hebben ze een eigen aanbod met mooie programma's en eigen divers publiek. Ze zijn ontstaan om verschillende redenen en in verschillende periodes, soms opgestart met overheidsfinanciën. Jong talent, amateurbeoefenaars of professionals laten zich daar zien! Het gaat er niet zozeer om dat er een fysiek podium moet zijn dat geëxploiteerd moet worden, maar om de gelegenheid om een boeiend programma voor de bezoekers te kunnen aanbieden.

Samen of alleen

Muziek, dans, cabaret en toneel verbinden, maar leren je ook over een andere wereld. Over de wereld van toen, de wereld van iemand met andere achtergronden of over de streektaal. De artiest krijgt de mogelijkheid om zijn kennis over te dragen, de bezoeker krijgt een leerschool die emotie raakt. Win-win. Een toneel- of muziekvoorstelling maak je met z'n allen.

Podia zijn ook broedplaatsen voor aanstormend talent. De samenleving maak je samen, maar een podium geeft je de mogelijkheid om te laten zien wie je bent en wat je doet. Veel podia in Berkelland zijn verbonden met lokale verenigingen en organisaties. Toch is het vaak moeilijk om bestaansrecht te houden, onbedoeld en onbewust concurreren de verschillende podia in de gemeente of regio met elkaar.

Samen verder bouwen

Podia en muziekcultuur

- Alle podia hebben moeite om een aantrekkelijk programma te bieden dat aansluit op de veranderende behoeften van de samenleving en daarmee goed te kunnen blijven draaien. Onbewust en onbedoeld is er daardoor onderlinge concurrentie. Een volwaardig programma kan ook door meer samenwerking tussen de podia onderling ontstaan, waarbij er minder gebouwen nodig zijn. Daarom liggen er nog veel kansen voor de Berkellandse podia om de beleving te vergroten. De beleving van bezoekers én die van artiesten. Het bieden van een totaalbeleving voor de moderne consument; niet alleen de voorstelling, maar het affiche, het drankje vooraf, de aankleding, de entree en de omgeving horen daarbij.

Er kan een professionaliseringsslag gemaakt worden door te leren van podia die hier al goed mee om weten te gaan. Daarvoor is een open houding belangrijk.

Bieden we mensen wel voldoende 'het podium', zodat ze hun talent kunnen laten zien? Zijn podia wel voldoende zichtbaar? En sluit het programma wel aan bij de behoefte van inwoners of zouden we meer samenwerking moeten zoeken? Deze vragen kunnen we ons stellen om een verbeteringsslag te maken. Er is behoefte om van en met elkaar te leren en te maken.

- Podia zouden zich ook meer als faciliterende broedplaats kunnen ontwikkelen, om gelegenheid te geven aan (jonge) muzikanten buiten de muziekverenigingen. Muziekcultuur is dynamisch en van alle tijden. Zijn er genoeg plekken en bieden deze huidige plekken voldoende ruimte om de muziekcultuur levend te houden?

- Jongeren zoeken mogelijkheden om nieuwe vormen van muziek te maken (elektronisch, producing, etc.). Podia zouden dit kunnen faciliteren in samenwerking met de traditionele hafa-verenigingen, met Jimmy's en/of Culturijs.

Amateurkunst bij verenigingen en organisaties

- Veel inwoners van Berkelland zijn lid van een muziek-, toneel-, kunst- of historische vereniging. We hechten veel waarde aan het bestaan van deze verenigingen en de activiteiten die zij organiseren. Tegelijkertijd zien we ook dat steeds minder leden een actieve rol willen vervullen binnen de verenigingen. Dit kan op lange termijn serieuze consequenties hebben voor het voortbestaan van de verenigingen en organisaties. Het is aan de verenigingen om goed na te denken over hun bestaansrecht met het oog op de toekomst en hierop te anticiperen.

- Het ledenaantal van vandaag biedt geen garantie voor de toekomst. Het is daarom belangrijk dat het aanbod van de verenigingen blijft aansluiten op de veranderende behoeftes van de maatschappij en nieuwe generaties. Zo zorg je ervoor dat je ook over een aantal jaren nog een levendige organisatie bent die er toe doet.

- Door cultuureducatie en activiteiten rondom amateurkunst nog slimmer in te richten, kunnen nog meer mensen met elkaar verbonden raken. De coronacrisis is zwaar, maar heeft ook een klein lichtpuntje: het zorgt ervoor dat mensen met een andere bril gaan kijken. Soms kunnen dingen ook anders geregeld of vernieuwd worden. En soms blijkt dat er beter gestopt kan worden.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Betere en intensievere samenwerking tussen podia met betrekking tot inkoop, PR en diversiteit van het aanbod.
- Bestaande locaties meer inzetten voor andere vormen van muziek- en podiumkunst.

Bedreigingen

- Overschot en versnippering aan ontmoetingslocaties in de kern waardoor de functie van podia onder druk komt te staan.
- Volwaardige en diverse programmering in stand houden.
- Aansluiting met jongeren verliezen

*Amber Hofstede uit Beltrum:
"Cultuur is een soort taal die we
allemaal op een eigen manier
kunnen spreken of kunnen volgen.
Ik zie mogelijkheden voor theater-
voorstellingen in verpleeghuizen of
thuis bij gezinnen die het niet
breed hebben".*

Buitenkunst en architectuur

Kunst en bijzondere architectuur zet ons aan het denken. Juist buiten wordt onbewust in contact gebracht met de indrukken die kunst en architectuur je biedt. Misschien biedt het je nét die inval of die andere blik, waarnaar je zo op zoek was. De vanzelfsprekende aanwezigheid en openbare toegankelijkheid leert ons over het verleden van het bouwen of over de visie van een kunstenaar en verleidt ons om eens anders naar de omgeving te kijken.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

'Gratis openluchtmuseum'

Bijzondere architectuur, standbeelden, sculpturen, muurschilderingen, straatmeubilair of informatieborden lijken vanzelfsprekend. Het zijn uitingen van kunst en cultuur in de openbare ruimte die de plek meer betekenis en waarde geven. Ze dragen bij aan de identiteit van een plaats, aan de onderlinge verbondenheid en gaan een binding aan met de omgeving. Als één groot eigentijds museum.

Ook als je niet zoveel hebt met kunst, kun je enorm verwonderd en geïnspireerd raken op het moment dat je een bijzonder kunstwerk of gebouw ziet. De bouwer of initiatiefnemer bepaalt met welke beleving hij of zij ons wil inspireren. Of je dat nu mooi of lelijk vindt.

Het beheer van kunst in de openbare ruimte ligt vaak bij de gemeente, vaak vanuit een gemeentelijke taak. Maar steeds meer komen er ook particuliere initiatieven, waarbij er afspraken worden gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is. Verder bepalen algemene welstandsregels of en waaraan architectuur moet voldoen en hoeveel ruimte een ontwerper krijgt om zijn 'kunstwerk' te ontwerpen.

Samen verder bouwen

- Als veel mensen waarde toekennen aan bijzondere architectuur of objecten, kunnen deze in de toekomst erfgoed worden. Om de beleving op peil te houden is het belangrijk dat kunst en architectuur goed bewaard en onderhouden blijft én dat het 'aangesloten' blijft bij de rest van het gebied. Het is daarom belangrijk dat er zuinig mee wordt omgesprongen. Het kan ook zijn dat de samenleving bestaande uitingen minder waardevol vindt en dat we zorgvuldig moeten afwegen wat we ermee willen.

Peter Nieuwenhuis uit Borculo: "Ik wil Borculo mooier achterlaten dan het was. De geschiedenis van de Berkelstad levendig houden door erover te schrijven of deze in het straatbeeld terug te laten komen"

- De buitenschoolse cultuureducatie zou meer aandacht kunnen geven aan kunst en architectuur in de eigen omgeving. We kunnen bestaande kunstobjecten en architectuur meer verbinden aan inwoners, bezoekers en de omgeving door ze het verhaal ervan te vertellen.
- Nieuwe kunst en architectuur blijft een keuze van de eigenaar of initiatiefnemer. Maar inwoners, bedrijven en de overheid moeten elkaar wel blijven inspireren om bij plannen aandacht te geven aan het toevoegen van kunst of architectuur.
- De afspraken over beheer en onderhoud van uitingen mag nog wat duidelijker, zodat iedereen weet wie verantwoordelijk is voor het beheer en daar ook daadwerkelijk voor zorgt. Met die afspraken komt er ook weer meer aandacht voor buitenkunst bij inwoners.
- Via recreatieve routes, publicaties en evenementen zijn er nog veel kansen om mensen te prikkelen en meer te laten leren van kunst in de openbare ruimte.
- Er moet bij de herontwikkeling van plekken eerder nagedacht worden over de inpassing van kunst en cultuur in de openbare ruimte. Dit kan door objecten toe te voegen, maar ook door inrichting en indeling van de openbare ruimte zelf.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Uitingen in openbare ruimte beter aan laten sluiten op het verhaal van de plek waardoor de lokale identiteit wordt versterkt;
- Architectuur en buitenkunst inzetten voor de profilering van de gemeente en gemeenschap.
- Innovatie met betrekking tot architectuur en buitenkunst stimuleren.

Bedreigingen

- Verloedering, verrommeling en versnippering van uitingen in het landschap.
- Vroegtijdige sloop van toekomstig erfgoed.

Evenementen

Groot en massaal of juist kleinschalig en intiem: Berkelland heeft veel evenementen. Voor veel mensen vormen deze het hoogtepunt van het jaar. Ze komen ervoor van de bank af om samen te vieren, praten, lachen en huilen. We worden geraakt of gaan samen uit ons dak bij een optreden. Een prachtige beleving voor bezoekers én voor de trotse organisatoren die met voldoening kijken naar de sfeer die ze neerzetten.

Bewaren

Beleven

Leren

Maken

Verbinden

Wat is ons vertrekpunt?

Samen naar een evenement waar je anderen ontmoet van verschillende leeftijden, achtergronden en uit alle windhoeken. Dat is typisch voor onze streek. Evenementen zijn de spil in deze verbinding. Het organiseren zorgt op zichzelf al voor zoveel verbinding tussen alle vrijwilligers en professionals die betrokken zijn bij de organisatie.

Evenementen zijn, of je ze nu bezoekt of zelf organiseert, een mooie laagdrempelige manier om te genieten van muziek, kunst, cultuur en erfgoed. Bovendien zijn evenementen bij uitstek geschikt om mensen met verschillende interesses en achtergronden kennis te laten maken en verbinden met muziek, kunst, cultuur en erfgoed. Maar ze verbinden ons ook met elkaar. Het bezoeken van een evenement brengt ons daarnaast meer dan we soms denken: bewust en onbewust pikken we veel informatie mee.

Jaarlijks komen er verschillende nieuwe evenementen bij. Evenementen worden doorontwikkeld, groeien mee met de tijd of houden na verloop van tijd op te bestaan. Organisaties staan over het algemeen niet stil en zijn steeds weer op zoek naar verbetering.

Samen verder bouwen

- Zolang evenementen blijven aansluiten op de (veranderende) wensen en behoeften van de bezoekers, zijn ze ontzettend belangrijk. Kunst, muziek, cultuur en erfgoed worden hiermee levendig bewaard. Dat geldt ook voor immaterieel erfgoed, zoals tradities. Het bewaren van evenementen is geen doel op zich. Het aanbod moet natuurlijk wel aanspreken, van kwaliteit zijn en maatschappelijk en economisch bijdragen aan de lokale gemeenschap.

- Beleving is een must; er ligt een mooie uitdaging om ervoor te zorgen dat evenementenorganisatoren hier nog meer aandacht aan besteden. Daarmee wordt de waarde van evenementen nog duidelijker. Door meer bewustwording te creëren bij bezoekers leer je zoveel meer over de lokale cultuur, tradities en erfgoed op een evenement.
- Hoe kunnen we blijven zorgen dat evenementen onderdeel blijven van natuur, buurt en omgeving? Er zijn mooie samenwerkingen mogelijk als partijen uit de cultuur- en erfgoedsector zich verbinden met evenementen. Ook liggen er kansen in de vrijetijdssector, die steeds meer betekenis krijgt. Door evenementen in de Achterhoek en Berkelland te verbinden, ontstaan veel mogelijkheden voor toeristisch-recreatieve ondernemers en verblijfsaccommodaties.

Kansen en bedreigingen

Kansen

- Evenementen meer een uithangbord laten zijn voor kunst, cultuur, muziek en erfgoed.
- Evenementen kunnen meer gericht worden op authenticiteit, food, toepassing nieuwe technieken, aankleding, buitenlocaties en de (maatschappelijk) toegevoegde waarde.
- Arrangementen aanbieden rondom evenementen waardoor bezoekers langer blijven

Bedreigingen

- Er is een disbalans tussen evenementenlocaties en omgevingswaarden (flora en fauna).
- Weinig aansluiting van evenementen op behoeften van bezoekers.
- Weerstand omwonenden en omgeving.

*Ronnie Konniger (midden) uit Neede:
 “De industriële geschiedenis van Neede
 bepaalt onze identiteit en karakter.
 Naast textiel was fruit en jam ook
 belangrijk voor de Needse economie.
 Dat laten we zien door de Nationale
 Jammarkt te organiseren. Zo brengen
 we de verhalen van ons erfgoed via een
 evenement onder de aandacht”*

Trends & Ontwikkelingen

Trends & ontwikkelingen

COVID-19

In 2020 werd de hele wereld ineens anders door het COVID-19 of corona-virus. Wat vroeger zo vanzelfsprekend was, is ineens niet meer mogelijk. Soms moet je eerst iets missen voor je beseft hoe belangrijk het voor je is; corona heeft zichtbaar gemaakt hoe belangrijk cultuur en erfgoed is voor onze samenleving. Het maakt ook zichtbaar hoe kwetsbaar de sector is, want die is behoorlijk op de proef gesteld. We voorzien dan ook langdurige gevolgen van een pandemie op de samenleving, en daarmee ook op de kunst- en cultuursector.

Een veranderende bevolkingssamenstelling

In Berkelland zien we al langer dat er minder jongeren zijn (ontgroening) en steeds meer ouderen (vergrijzing). Deze trend zal zich waarschijnlijk voortzetten, niet alleen in Berkelland maar in de hele Achterhoek. Daarnaast komen er ook nieuwe mensen naar Berkelland. Zij nemen cultuur mee en geven nieuwe kleur.

Onze maatschappij verandert

Ons gedrag verandert. We veranderen van een 'consumptiemaatschappij' via een 'belevingsmaatschappij' naar een 'betekenismaatschappij'. Daarmee bedoelen we dat anders gaan denken over onze manier van leven en onze economie. We willen niet meer zomaar met alles meedoen, alles zomaar kopen en weer weggooien. We zoeken veel meer naar beleving en betekenis, dingen die we zelf waardevol vinden. We herontdekken onze leefomgeving en landschap en waarderen weer wat dat landschap ons biedt. Dat geeft ook een verandering in de cultuur- en erfgoedsector. Voorheen was het logisch dat je lid werd van een vereniging en dat je daar ook vrijwilligerswerk deed. Nu is dat veel minder vanzelfsprekend.

Dat betekent dat verenigingen en organisaties zullen moeten meebewegen om in de toekomst te kunnen blijven bestaan. Misschien moet er out-of-the-box worden nagedacht over andere manieren, misschien kan de nieuwe technologie hier een rol bij spelen. Kortom: er verandert veel, deze transformatie vraagt om anders te gaan denken.

Nieuwe verdienmodellen en cross-overs

Er wordt in het hele land al hard gewerkt aan nieuwe business- en verdienmodellen. Daarnaast ontstaan er steeds meer cross-overs, bijvoorbeeld tussen cultuur, erfgoed, economie, sociaal domein en onderwijs. Cross-overs laten zien dat bijvoorbeeld de vrijetijdssector en de cultuur- en erfgoedsector veel meer met elkaar verbonden kunnen worden. Waar we tot op heden vooral dachten dat toerisme en recreatie goed was voor inkomsten en werkgelegenheid, zien we steeds meer dat het ook kan bijdragen aan de leefbaarheid van een gebied. De verwachting is dat deze trend de komende jaren verder door zal zetten. Er liggen economische kansen als we toerisme, recreatie, cultuur en erfgoed meer met elkaar verbinden. Dit helpt mee om de leefbaarheid in de toekomst op peil te houden.

Duurzaamheid boven alles

Energietransitie en erfgoed: ze gaan goed samen! Ook voor het gebouwde erfgoed is duurzaamheid een steeds belangrijker thema. Monumenten kunnen uitstekend mee in de ontwikkelingen, er kan veel bereikt worden door energieverbruik te beperken, maar ook door zelfvoorzienend te worden en zelf energie op te wekken. Monumenten hebben hun levenscyclus vaak al meerdere keren doorstaan, waarmee hun duurzaamheid feitelijk al is aangetoond.

Een andere ontwikkeling is de verandering in het gebruik van cultuurlandschap voor de energietransitie. Hoe kunnen we 'energieopwekkers' inpassen in ons historische landschap? Kan de Berkel een bijdrage leveren aan het opwekken van energie? En past een zonnepark juist wel in ons fijnmazige coulisselandschap? Het landschap heeft al eeuwenlang ruimte geboden en zich aangepast aan ontwikkelingen. Dat zal ze nu ook weer doen als dat zorgvuldig gebeurt. Belangrijke vragen om over na te denken en die de komende tijd op de agenda blijven staan en nog wel eens voor 'spanning' kan zorgen.

Wat vindt de overheid?

De focus van het Rijk voor de periode 2020-2024 op cultuur ligt op regionale samenwerking en op de verbinding van cultuur en erfgoed met andere onderdelen van onze maatschappij. Die verbinding komt in deze visie ook prominent naar voren.

De erfgoedtaken en ondersteuningsregelingen van het Rijk krijgen meer aandacht in het gemeentelijk erfgoedplan. Daar wordt de link tussen de overheden toegelicht.

De provincie Gelderland ondersteunt al jaren cultuur en erfgoed in Gelderland. Zo ook regionale Cultuur- en Erfgoedpacten, waaronder in de Achterhoek. De genoemde regionale samenwerking functioneert hier al op die manier. Toch past het goed bij de Achterhoekse cultuur: de intensieve samenwerking laat zien dat we verder dan onze eigen gemeentegrenzen kunnen denken. Het unieke aan het Achterhoekse pact is de maatschappelijke verbinding met partners uit andere sectoren.

In de Achterhoek sluiten we goed aan op de onderwerpen van het landelijke cultuurbeleid, namelijk 'verbreding en vernieuwing', 'cultuur is van iedereen', cultuur in een open samenleving' en 'cultuur is grenzeloos'.

De provincie Gelderland heeft de regio's in 2021 gevraagd een plan te maken voor de toekomst van de culturele infrastructuur. Omdat het Cultuur- en Erfgoedpact van de Achterhoek (CEPA) goed werkt, kijken we vanuit deze structuur of er nog meer taken zijn die het CEPA hierin kan oppakken.

De provincie wil daarbij ondersteunen met het toekomstbestendig maken van de regionale culturele infrastructuur. Bijvoorbeeld via Cultuur Oost en Erfgoed Gelderland.

Met betrekking tot erfgoed kent de provincie meerdere programma's om instandhouding, verduurzaming en herbestemming te ondersteunen, al dan niet in samenspraak met de gemeente. Ook daarover wordt in het gemeentelijk erfgoedplan toelichting gegeven.

Omgeving en Ruimte

Zoals het er naar uitziet wordt in 2022 de Omgevingswet van kracht. Iedereen krijgt daarmee te maken. De gemeente maakt een omgevingsvisie en beschrijft haar kernkwaliteiten in een 'foto van de leefomgeving'. Cultuur en erfgoed zijn daarin belangrijke onderwerpen. De gemeente moet proberen deze te vertalen in een omgevingsplan waarin ook alle andere belangen zijn meegewogen. Niet alleen ruimtelijk, maar ook sociale en maatschappelijke aspecten moeten daarin opgenomen zijn. Cultuur en erfgoed zijn van invloed op al deze aspecten. Na de omgevingsvisie (2024) werkt de gemeente de komende jaren aan één omgevingsplan, die uiterlijk in 2029 in werking moet zijn.

Wijk- en kerngericht werken

Inwoners die zich verantwoordelijk voelen voor hun kern of buurt dragen sterk bij aan de leefbaarheid (en cultuur) van de kernen. Dat heeft de gemeente ook als speerpunt in het beleid gezet. Daarbij is het belangrijk dat maatschappelijke partners elkaar weten te vinden, zodat ze optimaal kunnen ondersteunen.

De gemeente haakt aan op initiatieven in de samenleving en stimuleert dit. Hiervoor is het belangrijk om te weten welke uitdagingen en plannen er in een wijk of buurt spelen. En welke rol de bewoners hier zelf in kunnen spelen. Dit is belangrijke kennis om effectief te kunnen ondersteunen waar dat nodig is. Het verbreden en verdiepen van het Berkellands Naoverfonds kan hieraan bijdragen.

Samenvatting

Kijk op cultuur en erfgoed 2030

Verschillende partijen en inwoners in Berkelland hebben de ambitie om de cultuur- en erfgoedsector van Berkelland verder te ontwikkelen. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan onze maatschappelijke en economische opgaven.

Cultuur en erfgoed geeft ons lessen uit het verleden. Het laat ons zien wie we zijn en waar we vandaan komen. Het verbindt ons met elkaar en het maakt het leven leuk!

Om dit veilig te stellen zetten we de komende jaren in op drie speerpunten. Deze punten zijn in het eerste uitvoeringsprogramma uitgewerkt in concrete acties voor de periode 2022-2026. Het ligt in de verwachting dat in 2025 een nieuw programma volgt voor een periode hierna.

SPEERPUNT 1 Toekomstbestendige organisaties en verenigingen

De samenleving verandert. Veel organisaties, instellingen en verenigingen kampen met dezelfde problemen, zoals het vinden van financiën, vrijwilligers en het werven van leden. Maar ook het organiseren van passend aanbod, afgestemd op de behoeften. Dit vraagt flexibiliteit van iedereen. Er liggen kansen in het bundelen van krachten, om zo de cultuur- en erfgoedsector weerbaar en klaar voor de toekomst te maken.

Mirjan Koldewey uit Eibergen: "Als je cultuur en erfgoed aan kinderen wilt meegeven, moet je niet alleen zenden, maar ze meenemen en laten zien. Niet rondleiden maar begeleiden"

Speerpunt 2 Cultuureducatie : een leven lang leren

Iedereen, jong en oud, heeft het recht om bezig te zijn met kunst, cultuur, erfgoed en muziek. Berkelland biedt die mogelijkheid. Kinderen komen er op school mee in aanraking en ontdekken hun talent en identiteit. Zo leren ze over zichzelf, over de samenleving en over de omgeving waarin ze leven. Maar ook volwassenen, waaronder en kwetsbare inwoners, moeten mogelijkheden hebben om zich te ontwikkelen op cultureel gebied. Jong geleerd is oud gedaan en oud stimuleert jong.

Speerpunt 3 Cultuur en erfgoed is van en voor iedereen

Cultuur en erfgoed dragen bij aan de identiteit en de leefbaarheid in de Berkellandse dorpen en kernen, als onderdeel van de Achterhoek. Het is belangrijk om toekomstgericht te blijven werken aan die identiteit, leefbaarheid en toegankelijkheid. Zodat (bestaande en nieuwe) inwoners en bezoekers van Berkelland zich aangesproken (blijven) voelen om betrokken te zijn of deel te nemen aan het aanbod van activiteiten op het gebied van kunst, cultuur, muziek en erfgoed.

Fotoverantwoording, bronnen en literatuuroverzicht

Bronnen

Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek. Waarom een cultuur- en erfgoedpact Achterhoek? Geraadpleegd via <https://cultuurenerfgoedpact-achterhoek.nl/verbinden>

Cultuur Oost. (2020). Advies Cultuur- en Erfgoedvisie Berkelland 2020-2030 (intern).

Cultuureducatie met Kwaliteit. (z.d.). Over CmK. Geraadpleegd via <https://www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl/over-cmk/>

Uitgangspunten Rijkscultuurbeleid (2021). Geraadpleegd via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2019/06/11/uitgangspunten-cultuurbeleid-2021-2024>

Uitgangspunten Rijks erfgoedbeleid (2018) Beleidsbrief Cultuur in een open samenleving en Erfgoed telt, de betekenis van erfgoed voor de samenleving. Geraadpleegd via <https://www.rijksoverheid.nl>

Beleid cultuur en erfgoed provincie Gelderland (2021). Geraadpleegd via [www. https://www.gelderland.nl/Cultuur-en-erfgoed](https://www.gelderland.nl/Cultuur-en-erfgoed)

Erfgoed Berkelland. (z.d.). Berkelland op de kaart. Geraadpleegd via <https://www.erfgoedberkelland.nl/>

Bibliotheek Oost Achterhoek. (2019). Samen vaardig. Hoofdlijnen beleidsrichting 2020-2023.

Gemeente Berkelland. (2018). Beleidskader muziek-, kunst-, en cultuuronderwijs in Berkelland.

Gemeente Berkelland. (2008). Cultuurvisie

Meer muziek in de Klas. (z.d.). Structureel muziekonderwijs voor alle 1,4 miljoen basisschoolkinderen. Geraadpleegd via <https://www.meermuziekindeklas.nl/nl/>

Segnocollectief. (z.d.). Muziekschool Berkelland Segnocollectief. Geraadpleegd via <https://www.segnocollectief.nl/>.

8RHK ambassadeurs. (2020). Gezondheid & Geluk voorop in de Achterhoek. Preventie Akkoord Achterhoek 2020-2030.

Gemeente Berkelland. Toeristisch-recreatief beleid "Beleef het in Berkelland" (actualisatie 2021)

Fotoverantwoording

Openluchttheater Eibergen, Stichting Achterhoek Toerisme Borculo, Hertenhoeve De Lavei Geesteren, Stichting Culturijs, Cultuur Oost Arnhem, Ronald Olthof Haarlo, Stichting Bibliotheek Oost-Achterhoek, Jammart Neede, Peter Nieuwenhuis Borculo, Stichting Reurpop Ruurlo, Gemeente Berkelland

Bijlagen

**BIJLAGE I:
WAAR KOMEN WE VANDAAN?
BIJLAGE II:
FEITEN EN CIJFERS**

Bijlage 1

WAAR KOMEN WE VANDAAN?

Cultuurbeleid in een gemeente wordt bepaald door zes factoren:

- de omvang van de gemeente;
- de historische achtergrond;
- de geografische ligging;
- de samenstelling van de bevolking;
- de kracht van het particulier initiatief én;
- het ambitieniveau van het gemeentebestuur

Sinds 2005 is Berkelland een fusiegemeente, samengesteld uit vier voormalige gemeenten. Het kent als 'nieuwe gemeente' geen echte eigen cultuur, dat zit in de mensen, de dorpen en de gemeenschappen. Het cultuurbeleid is dan ook jarenlang een verzameling geweest van afspraken, gebruiken en voorzieningen uit de vier voormalige gemeenten. Soms heel verschillend, maar vaak ook heel universeel en vooral heel erg Achterhoeks.

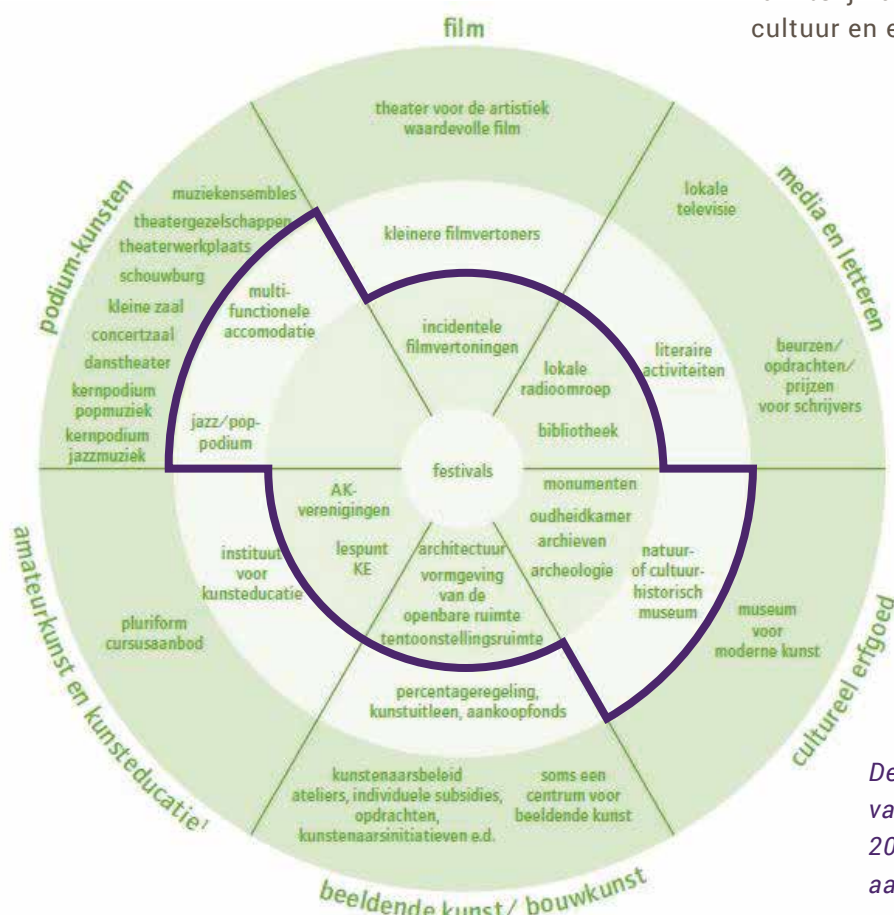
Cultuurnota 2008

Drie jaar na het ontstaan van de nieuwe gemeente Berkelland is een eerste visie gemaakt op cultuur met als subtitel "Cultuur wordt zichtbaar door wat onze inwoners daar zelf aan doen en beleven".

De rol van de gemeente bestond uit:

1. Het stimuleren van cultuureducatie van jeugdige inwoners;
2. Verantwoordelijkheid voor bibliotheek, muziekschool en het cultureel erfgoed dat in eigen beheer is;
3. Het ondersteunen van particulier initiatief (als dat nodig was) en het bevorderen van contact tussen organisaties en instellingen.

Wat daarbij opvalt is dat materieel en immaterieel erfgoed in de visie van 2008 maar een kleine rol speelde. Het werd in het gemeentelijk beleid als vanzelfsprekend geacht, zowel in aandacht als in geld. Nu is er veel meer aandacht voor erfgoed. Dit is o.a. te danken aan de toenemende belangstelling voor erfgoed door het publiek. Ook helpt de wettelijke plicht om cultuurhistorie mee te wegen in ruimtelijk beleid. Iedere dag groeit het besef dat cultuur en erfgoed met elkaar verweven zijn.

De individuele culturele infrastructuur van gemeenten in ringen (Cor Wijn, 2003). In paars het Berkellandse aanbod.

De gemeentelijke bijdrage aan cultuur en erfgoed sinds 2008

De begroting voor 'cultuur' steeg in 2009 naar 2,6 miljoen euro. Bezuinigingen in 2010 zorgden er onder andere voor dat muziekschool De Triangel haar deuren moest sluiten en dat de bijdrage voor de bibliotheek werd gehalveerd. Dit leidde tot protest onder de bevolking.

Muziek, kunst- en cultuuronderwijs

In 2011 ontstonden er nieuwe initiatieven vanuit de samenleving. Zo werd muziekonderwijs door de BeMO (Berkelland Muziekverenigingen Overleg) aangeboden en werd cultuureducatie door de nieuwe Stichting Muziek & KunstWijs (sinds 2021 Culturijs) verzorgd. Deze ontwikkeling was succesvol en werd doorgezet. In 2018 leidde dit tot een nieuw beleidskader muziek-, kunst- en cultuuronderwijs. Hiermee wordt nog steeds gewerkt.

Musea

In 2008 wilde het gemeentebestuur de bijdrage aan musea ook aanpassen. Vooral het ondersteunen van activiteiten, projecten en initiatieven in plaats van de gebouwen was daarbij een belangrijk aspect. Dit is nog niet voldoende van de grond gekomen en komt daarom terug in de nieuwe visie en in een nieuw te ontwikkelen subsidiekader voor het ondersteunen van musea.

Erfgoed

Hoewel er op dat moment nog geen aparte gemeentelijke erfgoednota bestond, werd er door de gemeente wel degelijk doorlopend gewerkt aan erfgoedtaken. Bijvoorbeeld door het verlenen van vergunningen voor monumenten en beschermde dorpsgezichten. Door het financieel ondersteunen van onderhoud aan (archeologische) monumenten en het opstellen van archeologisch beleid. En door het adviseren, begeleiden en meewegen van cultuurhistorische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen en plannen.

Wat nemen we mee in de nieuwe visie?

Een deel van de uitgangspunten in 2008 is vandaag de dag nog steeds actueel. Zo blijft de gemeente cultuureducatie voor de jeugd steunen. Ook ondersteunen we nog steeds (particuliere) initiatieven die erop gericht zijn dat iedereen mee kan doen.

Samenleving

Nieuw is dat we de cultuur en erfgoed die we als samenleving hebben opgebouwd toekomstbestendig en weerbaar willen maken. Dit betekent niet dat alles behouden moet blijven of kan blijven. We veranderen enorm als samenleving, daarmee veranderen onze behoeftes ook. Een toekomstbestendige organisatie of vereniging beweegt mee met die behoeftes. Veel mensen zijn zich bewust van die veranderingen, we staan samen voor een transformatie.

Overzicht bestaande beleidskaders

Bij het schrijven van de nieuwe visie is rekening gehouden met en/of voortbordurt op onderstaande bestaande beleidsnota's en onderzoeken:

Beleidsnota's:

- Beleidskader voor muziek- en cultuuronderwijs (2018-2022)
- Beleidsplannen Bibliotheek Oost-Achterhoek "Meer Waarde Boeken" (2015-2019) en "Samen Vaardig" (2020-2023)
- Herziening van de archeologische beleidskaart (2017)
- Beleidskader cultuurhistorie in ruimtelijk beleid (2017)
- Uitvoeringskader Monumenten (2020)
- Beleid gemeenschappelijke regeling Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers

Quickscans en onderzoeken:

- Quickscan musea (2018)
- Aanbod lokale podia (2018)
- Regioplan Laaggeletterdheid Achterhoek (2020-2024)
- Inventarisatie wederopbouwarchitectuur en stedenbouw (2019-2021)

Bijlage 2

FEITEN EN CIJFERS CULTUUR- EN ERFGOEDECTOR BERKELLAND

Cultuureducatie en -participatie

Stichting Culturijs (voorheen Muziek & KunstWijs)

De Stichting Culturijs is de afgelopen jaren uitgegroeid tot dé cultuurpartner voor educatie en participatie in Berkelland. Sinds de start heeft de stichting een grote ontwikkeling doorgemaakt. Cultuur-educatieve workshops en lessen, activiteiten en evenementen voor alle basisscholen worden door de stichting verzorgd en gestimuleerd. Ook bereikt Culturijs speciale doelgroepen buiten school, zoals nieuwkomers, senioren en mensen met een beperking.

Culturijs werkt samen met allerlei partijen die zich bezig houden met beleid en uitvoering van muziek, kunst en cultuur. Zowel op lokaal, regionaal, provinciaal en landelijk niveau. De stichting werkt zonder winstoogmerk in opdracht van gemeente en schoolbesturen in Berkelland. De rol van de stichting als culturele spil in Berkelland is inmiddels verankerd in de Berkellandse samenleving.

Combinatiefuncties

Culturijs werkt ook met combinatiefunctionarissen op het gebied van sport en cultuur. Doel is een leven lang sporten, bewegen en deelnemen aan cultuur voor iedereen mogelijk maken.

Algemene Muzikale Vorming (AMV)

Als aanvulling op de basislessen AMV die de klassenleerkracht geeft, heeft Culturijs voor alle 27 basisscholen een AMV+-programma opgezet. Het is een toevoeging op wat scholen zelf doen en verbindt leren met plezier hebben. De lessen stimuleren creativiteit en het plezier om samen muziek te maken. Het is afgestemd op de leeftijd en de ontwikkeling van de leerlingen.

Culturijs geeft een extra impuls aan het voorbereidend instrumentaal muziekonderwijs onder schooltijd. Door verdubbeling van het budget van AMV+ Extra 'Samen maken wij muziek' is de samenwerking van scholen mogelijk met de plaatselijke muziekvereniging, Segno-collectief, popschool Drums and Dance, Highland Valley en/of een koor.

Méer Muziek in de Klas Lokaal

Het programma Meer Muziek in de Klas Lokaal wil ervoor zorgen dat muziekonderwijs goed verankerd is en blijft in de regio. Hiervoor worden alle regionale partijen met elkaar verbonden. Dan gaat het om partijen als de muziekverenigingen, regionale overheden, bedrijven, serviceclubs, poppodia, pabo's, conservatoria en natuurlijk scholen. Landelijk doel is dat alle 1,6 miljoen basisschoolkinderen in Nederland structureel muziekonderwijs krijgen. In Berkelland gebeurt dit dus al meerdere jaren.

Bureau KunstWijs

Bureau KunstWijs is het cultuurcoördinatiepunt voor de scholen in Berkelland. Niet alleen muziek, maar ook de andere kunstvormen worden uitgevoerd. Culturijs heeft daarin de rol als cultuurmakelaar en cultuurcoach en vormt een sterke driehoek met zowel de basisscholen als de andere aanbieders.

In samenwerking met aparte culturele commissies wordt het CJP, het culturele jaarprogramma, samengesteld. Dit is een programma uit de vier grote kernen van Berkelland en de scholen. Scholen vragen ook om maatwerk, zodat ze cultuureducatie kunnen bieden op een manier die past bij de vraag en de ambitie van de school. Elk project wordt door Culturijs in overleg met de school ontwikkeld, bemiddeld en financieel afgehandeld.

Cultuureducatie Met Kwaliteit (CMK)

In Gelderland werken scholen, cultuuraanbieders en gemeenten samen aan beter cultuuronderwijs op lokaal en regionaal niveau. Provincie en Rijk betalen deze samenhangende aanpak, zodat de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs gegarandeerd is. Voor de subsidieaanvragen werkt Culturijs samen met Cultuur Oost.

Culturijs stimuleert en begeleidt de scholen tijdens de ambitiesfase, is verantwoordelijk voor de uitvoering, de tussenevaluaties en de verantwoording. Op twee na doen alle basisscholen in Berkelland hieraan mee. Daarnaast doet een klein deel van de scholen aan buitenschoolse cultuureducatie. Dit kost ze wel veel tijd en organisatie, dit zorgt ervoor dat het vaak niet de hoogste prioriteit krijgt.

Cultuur en Erfgoedpact

Sinds 2013 hebben negen Achterhoekse gemeenten samen het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek gesloten. Daarin spreken ze de ambitie uit dat ze erfgoed, kunst en cultuur steviger willen neerzetten. Ze zien het als een belangrijke pijler in de ruimtelijke en economische kwaliteit. Hoofddoel is dat de culturele identiteit zichtbaar wordt en dat de leefbaarheid versterkt wordt. Cultuur, erfgoed en amateurkunst zijn daar belangrijk bij. Een ander belangrijk doel binnen het pact is het verbinden van jong en oud, zodat verschillende generaties samen met cultuur en erfgoed bezig zijn.

Culturijs is vanaf 2021 onderdeel van de Cultuurcoalitie Achterhoek. Andere partners in deze coalitie zijn Stichting Achterhoek Toerisme, Gruitpoort, ECAL, DRU en Boogiewoogie. Het doel is om te laten zien hoe mooi ons naoberschap is en wat de kracht van intimiteit is. Zo zie je hoe belangrijk het woord 'samen' in de Achterhoek is. Het pact wordt gefinancierd door negen gemeenten, de provincie Gelderland en de Rabobank.

Cultureel erfgoed

Beschermde monumenten

Als de overheid een gebouw belangrijk vindt om te behouden voor volgende generaties kan het worden aangewezen als beschermd monument. Beschermde monumenten vormen de ruggengraat van het materiële erfgoed. In Berkelland kennen we 210 gemeentelijke en 120 rijksmonumenten. Ongeveer 60% hiervan is agrarisch erfgoed. De overige 40% bestaat uit woonhuizen, molens, kerken, industrieel erfgoed en kleine objecten, zoals hekwerken en grenspalen. Gemiddeld eens per jaar worden nieuwe monumenten aangewezen, meestal op verzoek van de eigenaar.

Karakteristieke panden

Naast beschermde monumenten zijn er ook ongeveer 400 objecten die wel monumentale waarde hebben, maar niet beschermd zijn. Soms is de monumentwaarde te beperkt of zijn ze gewoonweg niet voorgedragen. De regels in het bestemmingsplan kunnen er dan voor zorgen dat dit onbeschermd erfgoed toch bewaard blijft.

Dit kan bijvoorbeeld door een verbod om het pand te slopen. Of door in ruil een andere ontwikkeling mogelijk te maken.

Religieus erfgoed

Voor een dorp, wijk of buurt is het belang van een kerkgebouw nog steeds groot. Maar niet alle kerkgebouwen worden nog gebruikt als kerk. Toch bepaalt een kerk het beeld in zijn omgeving, het geeft de omgeving identiteit. Bovendien heeft het voor veel mensen emotionele waarde: het is vaak de plek waar belangrijke momenten in hun leven hebben plaatsgevonden.

In 2020 heeft de gemeente onderzoek gedaan naar de ontwikkelingen van 25 kerkgebouwen en de synagoge in Berkelland. Pastorieën en begraafplaatsen zijn daarbij buiten beschouwing gelaten. De conclusies uit het onderzoek zijn dat er grote verschillen zijn in cultuur, snelheid van transformatie en in waardering voor het gebouw. Zolang het silhouet van het dorp bewaard blijft, is het in veel gevallen voor inwoners geen bezwaar om het gebouw te herbestemmen. Meer informatie is te vinden in de visie op religieus erfgoed, in bijlage 3.

Historisch landschap

Ons landschap is ons grootste culturele erfgoed. Ondanks de enorme schaalvergroting in de landbouw, de uitbreiding van dorpen en van de infrastructuur is ons landschap nog steeds van grote waarde. We hebben het dan niet alleen over het oude coulisselandschap, maar ook over de jongere ontginningsgebieden en de open beekdalen. Deze gelaagdheid is nog steeds te zien, ondanks de moderne landbouwtechnieken. De grote verschillen in bodemopbouw hebben in het verleden gezorgd voor een zeer gevarieerd grondgebruik. Er liggen grote toekomstopgaven maar ook veel kansen om dit diverse, historische, landschap te herstellen en te versterken.

Archeologie

Onze gemeente kent 65 aangewezen terreinen van archeologische waarde, waarvan 4 rijksmonumenten en ruim 400 vindplaatsen van archeologische vondsten. De grootste concentratie ligt in de omgeving van Rekken, Eibergen en Neede, in het oostelijke en hoger gelegen deel van de gemeente.

Tijdens het graven in de grond bestaat de kans dat een verstoring komt in het archeologisch bodemarchief en dat het verloren gaat. Om dit te voorkomen zijn er verwachtingskaarten en regionale regels gemaakt voor als er onderzoek nodig is. Soms is er aanleiding voor een echte opgraving. De uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid wordt regionaal gedaan door de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

Oudheidkamers

Met oudheidkamers bedoelen we de historische musea waar historische voorwerpen, vaak archeologische vondsten, uit de omgeving te zien zijn. Berkelland telt de volgende oudheidkamers:

Historisch museum de Scheper. Dit museum beheert een gemeentelijke collectie en heeft een vaste tentoonstelling over de Canon van Eibergen. Je vindt dit museum in een historische villa en in een keuterboerderijtje in de achtertuin van de villa. Het museum is opgenomen in het museumregister.

Museumboerderij De Lebbenbrugge is een kleine honderd jaar geleden ontstaan. Een oude tolhuisboerderij aan de Lebbenbeek (die we nu kennen als Slinge) in Borculo is volledig gerestaureerd. In het museum zie je hoe het agrarische leven in de 19e en begin 20e eeuw was.

Er zijn ook private verzamelingen die het vroegere leven in de Achterhoek laten zien. Denk aan het Vunderinksmuseum in Eibergen, Erve Niehof in Gelselaar, en de collecties van Old Reurle en Oud Noordijk.

Natuurhistorische en cultuurhistorische musea

Naast oudheidkamers heeft Berkelland ook verschillende andere musea:

Museum More, een particulier museum dat sinds 2017 is gehuisvest in het kasteel van Ruurlo. Het museum is decor voor het oeuvre van Carel Willink.

Kristalmuseum, sinds 1989, met een unieke collectie fossielen, mineralen, kristallen en edelstenen. Gehuisvest in het voormalige stadhuis van Borculo.

Het Brandweer- en stormrampenmuseum, sinds 1970, in Borculo. Dit museum heeft een unieke collectie brandweerwagens en laat de geschiedenis van de brandbestrijding zien. Ook is er een tentoonstelling over de stormramp van Borculo in 1925.

De Berkelschippers. Sinds 1988 varen vrijwillige schippers met een zomp, een replica van een historisch Berkelschip. Er zijn een aantal zompen die varen over de Berkel in Eibergen, Borculo en Lochem.

Natuurpark Kronenkamp. Sinds 2018 vind je dit park in Neede, in de voormalige rioolwaterzuivering. Het is een educatiepark voor natuur, watermanagement, cultuur en erfgoed.

Cactusoase, in een voormalige kwekerij in Ruurlo. De grote cactuscollectie is uitgegroeid tot een belevenispark en activiteitscentrum.

Immaterieel erfgoed

Zonder dat we erbij stilstaan werken we dagelijks actief mee aan het in stand houden van het immaterieel erfgoed. Ze zijn ons allemaal bekend, de gebruiken en rituelen. Denk aan het volksfeest, kraamschudd'n, de meiboom, het corso of de streektaal. Deze tradities bewegen mee met onze veranderende behoeftes. Vaak worden ze georganiseerd door families, buurten of het hele dorp. Of het nu gaat om grote of kleine activiteiten: je ziet hieraan hoe sterk de sociale samenhang in de gemeenschappen in Berkelland is.

Sommige tradities leven weer op, zoals het midwinterhoornblazen en het maken van midwinterhoorns. Maar soms staan tradities en gebruiken ook onder druk. Bijvoorbeeld door regelgeving, zoals de paasvuren en het afsteken van vuurwerk. Of door veranderende opvattingen in de samenleving over bijvoorbeeld Zwarte Piet. Ook het ontbreken van enthousiasme voor overdracht op jonge generaties, zoals bij oude ambachten, het dialect of volksdans, kunnen leiden tot het verdwijnen immaterieel erfgoed.

Historische of erfgoedverenigingen en erfgoed-communities

Er zijn in Berkelland maar liefst zeven geregistreerde erfgoedverenigingen: in Beltrum, Borculo, Eibergen, Gelselaar, Neede, Noordijk en Ruurlo. Door evenementen, publicaties of andere activiteiten zorgen ze samen voor het lokale historische besef. Ongeveer 4500 inwoners van Berkelland zijn lid van een van deze verenigingen. Sommige verenigingen hebben een eigen gebouw, zoals in Borculo, Neede en Noordijk. Anderen delen een dak met een andere voorziening, zoals in Ruurlo en Eibergen.

Sinds 2010 bestaat de Erfgoedkoepel, een informeel initiatief dat ontstaan is vanuit de historische verenigingen. Samen wisselen ze kennis uit en vormen het lokale comité van de Open Monumentendag.

Steeds meer is een toename te zien om informatie over een buurt of dorp ook te delen via online platforms, zoals Facebook, Twitter en Instagram. Daar is veel belangstelling voor, de schatting is dat daar in Berkelland al zo'n 18.000 mensen mee bereikt worden. Deze schatting is gebaseerd op het aantal 'leden' en 'volgers' van lokale Facebookgroepen.

Ook stamboomonderzoek (genealogie) is populair, omdat archiefbronnen steeds meer online beschikbaar zijn. Dit stimuleert mensen om op zoek te gaan naar de eigen geschiedenis en identiteit. De lokale erfgoedvereniging kan daarbij ook vaak veel extra informatie verschaffen.

Particuliere collecties

Ook in Berkelland zijn meerdere kleine particuliere collecties, soms ook te zien voor het publiek. Het gaat vooral om 'roerend erfgoed', zoals auto's, landbouwvoertuigen, schepen en tweewielers. Er is geen compleet overzicht van deze particuliere collecties, maar diverse mensen zien deze collecties als toegevoegde waarde voor de geschiedenis van Berkelland, de Achterhoek of van Nederland.

Taal en media

Openbare Bibliotheek

Iedereen heeft recht op toegang tot kennis en informatie, de belangrijkste reden waarom we in het verleden bibliotheken hebben opgericht.

De bibliotheek heeft een aantal functies, zoals het bevorderen van lezen en leesplezier, het voorkomen van laaggeletterdheid en het ondersteunen van inwoners bij de digitale vaardigheden die je in de 21e eeuw nodig hebt. De bibliotheek doet dit op centrale plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Hier vind je de informatie die je nodig hebt, kun je met elkaar in discussie gaan en kennismaken met kunst en cultuur.

De Bibliotheek Oost-Achterhoek (BOA) heeft zeven fysieke vestigingen:

- 4 in de gemeente Berkelland (Borculo, Eibergen, Neede en Ruurlo)
- 2 in de gemeente Oost Gelre (Groenlo en Lichtenvoorde)
- 1 in de gemeente Winterswijk

Per 1 januari 2020 had de BOA ongeveer 20.400 betalende leden, waarvan 37% (7.600) in Berkelland. Het aantal leden loopt wel langzaam terug. Voor 2020-2023 stuurt de bibliotheek op 3 strategische lijnen:

1. Basisvaardigheden, naar een verbreed Taalhuis
2. Jeugd en onderwijs, partner voor scholen en kinderen
3. Fysieke en digitale bibliotheek 2.0, bruisende ontmoetingsplaatsen

Filmaanbod

In alle vestigingen in Berkelland worden Arthouse films aangeboden, onder de naam CINEBieb (voorheen CINEbreng). Berkelland kent verder geen bioscoop voor commerciële films. Inwoners zijn hiervoor aangewezen op Winterswijk, Enschede of Doetinchem.

Dorpsböke

Op zeven plaatsen in de kleine kernen van Berkelland vind je de Dorpsböke, de opvolger van de Bibliobus. Dit zijn kleinschalige uitleenpunten in de bestaande dorpshuizen of Kulturhusen, ze worden door vrijwilligers gerund. De Dorpsböke werken wel samen met de Bibliotheek Oost- Achterhoek en worden ondersteund met kennis, maar zijn geen onderdeel van de BOA.

Streek en lokale publieke omroep

In de Mediawet staat dat in elke gemeente één lokale publieke omroep actief mag zijn. Hiervoor ontvangen gemeentes uit het gemeentefonds een bijdrage om aan de bekostigingsplicht te voldoen.

Veel Achterhoekse publieke lokale omroepen zijn inmiddels uitgegroeid tot streekomroep, zoals Optimaal FM en Gelre FM. Streekomroepen hebben een groter bereik en verzorgingsgebied, dat is gunstig voor de inkomsten en het aantal onderwerpen. Tussen 2017 en 2021 heeft Regionaal Media Centrum Oost Gelderland (RMCON) een licentie gehad om te mogen uitzenden in de gemeente onder de naam Gelre FM en Leuk FM. Voor de periode 2021-2026 heeft de Stichting Berkelland Lokaal i.c.m. REGIO8 op basis van het advies van de gemeenteraad een uitzendvergunning van het Commissariaat voor de Media gekregen voor de gemeente Berkelland.

Podia, muziekcultuur en amateurkunst

Podia

Berkelland heeft diverse podia, verspreid over de verschillende kernen en buurtschappen. Soms is een podium onderdeel van het dorpshuis, sommige podia staan op zichzelf, als eigen locatie. In Berkelland gaat het om de volgende locaties:

Theater Berkelland/ Kulturhus en Gezondheidscentrum 't Spieker in Eibergen

In 't Spieker wordt een theaterprogramma voor jong en oud georganiseerd door de Stichting Theater Berkelland. Het theater werd in 1998 gebouwd als cultuur- en muziekcentrum en is in 2008 uitgebreid tot Kulturhus. De multifunctionele theaterzaal heeft 370 zitplaatsen, de foyer is ook inzetbaar voor optredens of zakelijke bijeenkomsten.

Theater Berkelland werkt samen met de lokale horeca voor theaterarrangementen. De lokale muziekverenigingen Euphonia en Excelsior en dansschool ODIVAL hebben hun oefenlokalen in 't Spieker.

Openluchttheater Eibergen

Midden in wandelpark De Maat, aan de rand van het dorpscentrum ligt het karakteristieke openluchttheater van Eibergen, gebouwd in 1954. In 2008 is het theater gerevitaliseerd met nieuwe vrijwilligers, donateurs en een aansprekend programma. Het theater heeft 900 zitplaatsen en 750 staanplaatsen. De activiteiten bestaan uit kindervoorstellingen, festivals, popconcerten en theater en trekt bovenregionaal publiek.

Podium Neede

Vrijwilligers van de Stichting Podium Neede verzorgen een theaterprogramma vanuit de Dr. Van Gellicumzaal in het voormalige Assink Lyceum aan de Julianastraat.

De theaterzaal wordt gebruikt door lokale verenigingen en verschillende culturele activiteiten. Er wordt een bescheiden theaterprogramma geboden voor de Needse samenleving. In 2022 wordt een besluit genomen over de eventuele herbestemming tot basisschool en de toekomst van de theaterzaal.

De Weemhof Borculo

Stichting De Weemhof organiseert sinds 2016 culturele en educatieve activiteiten in 'de oude gemeenteschuur' aan de Weemhof in Borculo. Het is een kleinschalig podium voor musici en kunstenaars, er worden regelmatig concerten en tentoonstellingen georganiseerd. Voor bijeenkomsten die bij de Weemhof passen is de ruimte ook te huur.

Openluchttheater Galgenveld Borculo

In de bossen van het Galgenveld, ten oosten van Borculo, is in 1939 het natuurbad 'Het Galgenveld' geopend. In 1991 is het door buurtvereniging Dijkhoek en toneelvereniging Ons Genoegen uitgebreid met een openluchttheater.

Het jaarlijkse openluchtspel, met 3.000 bezoekers, is sinds jaar en dag de grootste activiteit. Het complex is te huur en kan gebruikt worden voor uiteenlopende sportieve en/of culturele activiteiten.

Muziekcentrum Borculo

De Stichting Muziekcentrum Borculo wil dat alle verenigingen in Borculo gebruik kunnen maken van het muziekcentrum, op een laagdrempelige manier. Muziekvereniging Volharding en de Borchländer Musikanten hebben hier hun oefenruimte. Het centrum heeft een groot podium met een zaal van 480 zitplaatsen of 900 staanplaatsen. Ook zijn er enkele vergaderzalen.

Overige podia

Veel muziek- en toneeluitvoeringen vinden ook plaats in de lokale horeca of in de eigen gebouwen met een zaalfunctie.

Amateurkunst

Muziek, toneel en zang

In 2020 kende Berkelland circa 17 muziekverenigingen, 18 zangverenigingen en 6 toneelverenigingen. Vaak zijn ze in het verleden opgericht door muziekverenigingen, kerken, scholen of andere instanties. Ze zijn enorm belangrijk voor de muzikale vorming en voor het samen muziek maken. Bijna alle 'HaFa'muziekverenigingen (Harmonie en Fanfare) zijn aangesloten bij het Berkellandse Muziekverenigingen Overleg (BeMO). Dit is de organisatie die de gemeentelijke subsidie voor het instrumentenonderwijs verzorgt.

Stichting Berkelland Cultuur

De Stichting Berkelland Cultuur bevordert de samenwerking van kunstkringen in Berkelland. Ze is het aanspreekpunt voor de gemeente en verzorgt wisseltentoonstellingen van lokale kunstenaars in het gemeentehuis.

Kunstkring B-Art

Kunstkring B-Art is opgericht door een groep beroepskunstenaars en vrijetijds- c.q. hobbykunstenaars.

De kunstkring bevordert het onderlinge contact tussen kunstenaars. Door uitwisseling leren ze van elkaar en via activiteiten wordt hun werk zichtbaar gemaakt.

Kunstkring Ruurlo

De vereniging Kunstkring Ruurlo is gevestigd in het Kulturhus Ruurlo en heeft ca 300 leden. Het doel is om cultuur dicht bij de mensen in de regio te brengen. Jaarlijks organiseren zij exposities, muziekvoorstellingen, cursussen en lezingen.

Sjors Sportief/Sjors Creatief

Het cultuur- en sportstimuleringsproject 'Sjors sportief' en 'Sjors creatief' is er voor kinderen onder de 12 jaar. Op een laagdrempelige manier kunnen kinderen hun passie of talent ontdekken in hun eigen omgeving. Verenigingen zien daadwerkelijk dat zich nieuwe leden aanmelden die via dit project kennis hebben gemaakt met muziek, cultuur en sport.

Muziekonderwijs

Zie cultuureducatie en -participatie.

Buitenkunst en architectuur

Buitenkunst in vele vormen

Standbeelden, sculpturen, gevelmozaïeken, straatmeubilair, bijzondere architectuur, groene kunstwerken, muurschilderingen en muurgedichten: ze voegen betekenis toe aan de omgeving. Ook tijdelijke kunstuitingen, zoals kunstroutes of evenementen, dragen hun steentje bij aan een aantrekkelijke openbare ruimte. Berkelland kent er legio.

Initiatieven komen soms vanuit de gemeente, maar meestal vanuit de samenleving. Waar mogelijk werkt de gemeente hier graag aan mee. De gemeente beheert een groot aantal kunstwerken die in haar eigendom zijn.

Evenementen

In Berkelland wordt veel georganiseerd. Enkele evenementen die ook publiek van buiten de gemeente trekken zijn bijvoorbeeld:

- o Reurpop-festival (Ruurlo)
- o Festunique (Beltrum)
- o Survivalrun (Beltrum en Neede)
- o Have a Nice Day-festival (Borculo)
- o Paardenevent Bollert Brons (Gelselaar)
- o Jammarkt (Neede)
- o Carnavalsoptocht (Neede)
- o Bloemencorso's (Rekken en Beltrum)

Gemiddeld vinden er 400 evenementen plaats per jaar, variërend van een slipjacht tot een meerdaags volksfeest. Van alle evenementen is 15% meerdaags.

Spin-off

Indirect profiteert Berkelland ook van de evenementen in de omgeving. Denk aan de Zwarte Cross (Lichtenvoorde), Tuckerville (Enschede), Manana Manana (Vorden), de Slag om Grolle (Groenlo) en het Steengroevetheater (Winterswijk). Berkelland krijgt de spin-off van deze evenementen als het gaat om het bedrijfsleven, dat levert aan deze evenementen, of als het gaat om verblijfsaccommodaties die hierdoor bezoekers verwelkomen. En vergeet de stimulans die dit soort evenementen met zich meebrengen niet: het inspireert andere organisatoren en ondernemers.

EEN UITGAVE VAN GEMEENTE BERKELLAND IN SAMENWERKING MET
INWONERS, ORGANISATIES EN BETROKKENEN UIT HET CULTURELE- EN ERFGOED VELD

2030

KIJK OP CULTUUR & ERFGOED

EEN UITGAVE VAN GEMEENTE BERKELLAND IN SAMENWERKING MET
INWONERS, ORGANISATIES EN BETROKKENEN UIT HET CULTURELE- EN ERFGOED VELD

Uitvoeringsprogramma **Cultuur &** **Erfgoed:** **de smeeroilie** **van Berkelland**

2022-2026

VERDER MET CULTUUR & ERFGOED

Colofon

Dit uitvoeringsprogramma is gemaakt door
gemeente Berkelland, november 2021

In samenwerking met
Inwoners, organisaties en betrokkenen in het culturele veld

en hoort bij
visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed 2030'

Foto cover
De eigenaren in hun herbestemde voormalige kerk Haarlo tot
woon-werkloft. Bron: R. Olthof en S. Suiker

Uitvoeringsprogramma 2022-2026

In de visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed 2030' hebben we per onderwerp geanalyseerd wat ons vertrekpunt is en wat we onderweg tegen komen. In dit uitvoeringsprogramma werken we uit waar we de komende vier jaar mee verder gaan.

Het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed' is opgesteld voor de periode 2022-2026. In de loop van 2025 evalueren we dit uitvoeringsprogramma aan de hand van de speerpunten en de geformuleerde acties. Deze evaluatie is de basis voor een nieuw uitvoeringsprogramma.

Van actielijst naar uitvoeringsprogramma

Een uitvoeringsprogramma geeft richting aan de uit te voeren taken, activiteiten en projecten over een bepaalde periode, uitgewerkt in tijd, geld en inzet. Daarbij moeten de doelstellingen eenvoudig en eenduidig opgesteld en te controleren zijn. Ook wel aangeduid als SMART; Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

Daarnaast zijn de aangekondigde bezuinigingen met 3 jaar uitgesteld tot 2026.

De acties verschillen van elkaar. Sommige liggen bij de samenleving, anderen bij de gemeente. De geformuleerde acties variëren van aard. De een is verkennend of onderzoekend en de ander betekent een uitbreiding of beperking.

Nu Covid-19 ons in de tweede helft van 2021 wat meer ruimte heeft gegeven, is de 'actielijst' uitgewerkt. De doelen zijn beter omschreven en kunnen aan het eind van de periode beter worden geëvalueerd.

Hoe lees ik dit uitvoeringsprogramma?

We staan eerst stil bij de verschillende partners die een rol spelen op het cultuur- en erfgoedsspeelveld. Waarvoor staan zij aan de lat om de bestaande activiteiten voort te zetten, maar ook om het veld verder te ontwikkelen en toekomstbestendig te maken?

Daarna worden aan de hand van de drie speerpunten uit de visie 'Kijk op cultuur en erfgoed in Berkelland' 2020-2030 verschillende acties benoemd met een prioriteit in tijd voor de uitvoering.

Wanneer er in dit uitvoeringsprogramma gesproken wordt over 'we', bedoelen het cultuur- en erfgoedsspeelveld.

Rollen van alle betrokkenen

De energie en behoefte in de samenleving bepaalt voor een groot deel hoe de toekomstdroom in de praktijk vorm krijgt. De mate van eigenaarschap is een belangrijke voorwaarde. Hieronder lichten we de belangrijkste spelers toe.

Inwoners en gasten

Zij geven door hun waardering en interesse de belangrijkste richting aan het cultuur- en erfgoedsspeelveld. Dit doen zij in de rol van bezoeker, consument, deelnemer, organisator, vrijwilliger of bestuurslid.

Verenigingen, organisaties en onderwijs

Verenigingen, organisaties en onderwijs bieden een laagdrempelige toegang tot het brede aanbod, werken samen met andere aanbieders en delen kennis en ervaring. Dit varieert van een tekenclub, historische vereniging, zangkoor, monumentenstichting tot muzieklessen. Het aanbod zal steeds meer afgestemd worden op de wensen en behoeften (vraag) van de samenleving.

Belangrijke organisaties die in Berkelland een maatschappelijke rol en functie hebben en die op dit moment ook een aanzienlijk deel van de cultuurbegroting invullen zijn (in willekeurige volgorde):

• **Stichting Bibliotheek Oost-Achterhoek (BOA)**

De BOA opereert in Berkelland vanuit vier vestigingen in de grote kernen en ondersteunt de Dorpsböke in de kleine kernen. Leesbevordering, bestrijding laaggeletterdheid en ondersteuning digitale vaardigheden zijn de belangrijkste taken die in de toekomst verder zullen toenemen. Dit staat in het huidige beleidsplan "Samen Vaardig 2020-2023". Voor een nieuw beleidsplan vanaf 2024 blijven de gemeente en BOA in gesprek over de veranderende behoefte en de taken, rollen en prestaties in de periode vanaf 2024. Daarbij hoort ook de voorgenomen ombuigingsopgave vanaf 2026.

• **Stichting Culturijs (voorheen Muziek- en KunstWijs)** Culturijs is de spil in het Berkellandse netwerk van kunst- en cultuuronderwijs. Ze biedt programma's aan, bemiddelt in lesaanbod, ontzorgt scholen en voert projecten uit. Daarnaast is zij sinds 2021 coalitiepartner in het Achterhoekse Cultuur- en Erfgoedpact en profileert ze zich met haar aanbod steeds meer in andere Achterhoekse gemeenten. Samen met Culturijs wil de gemeente in 2022 vorm geven aan het evalueren van het huidige beleidskader uit 2018 en de toekomstige ombuigingsopgave.

• **Vereniging Berkelland Muziekverenigingen Overleg (BeMO)**

Naast het verdelen van de lesgeldsubsidies is de BeMO een overlegorgaan tussen veel muziekverenigingen en de gemeente. In 2022 wordt het huidige beleidskader geëvalueerd en begonnen aan een nieuw beleidskader met nieuwe doelen. Daarbij worden ook de niet-BeMO verenigingen betrokken. Dit kader moet gelden vanaf 2023.

Combinatiefuncties

De gemeente heeft combinatie-functionarissen op basis van Brede Regeling Combinatiefuncties voor scholen, sport en cultuur. Het gaat momenteel in Berkelland om 11,7 fte (externe arbeidsplaatsen) die voor een deel worden gefinancierd door het Rijk. De huidige combinatiefunctionarissen werken bij de Sport Federatie Berkelland (SFB), Beweeg Wijs, BOA en Culturijs. Hun doelen zijn het voor iedereen mogelijk maken om een leven lang te sporten, bewegen en deelnemen aan cultuur, aan het duurzaam innoveren van sport-, beweeg- en cultuuraanbieders en vrijwilligersorganisaties en tot slot om lokale verbindingen tot stand brengen en uitbouwen.

In 2022 vindt een nieuwe aanbesteding plaats.

Cultuur- & Erfgoedmakelaar (NIEUW)

Wat er uit de samenleving is opgehaald, is opgeschreven in de visie. Dit is het vertrekpunt voor de nieuwe cultuur- en erfgoedmakelaar. Deze makelaar verbindt vraag en aanbod, inspireert partijen tot actie, bemiddelt tussen betrokkenen, adviseert gemeente en organisaties en bouwt aan het netwerk. De makelaar helpt hiermee organisaties, verenigingen en ondernemers uit de cultuur- en erfgoedsector zich klaar te stomen voor de toekomst. We denken dat deze functie een tijdelijk karakter heeft, omdat het transformatieproces ook een tijdelijke opgave is. Deze makelaar wordt gefinancierd uit de Brede Regeling Combinatiefuncties en meegenomen in de aanbesteding in 2022

Gemeente

De gemeente ondersteunt de cultuur- en erfgoedsector met subsidies, informatie en adviezen.

Maatschappelijke meerwaarde is een belangrijk thema voor de mate van ondersteuning. Daarnaast voert de gemeente belangrijke wettelijke overheidstaken uit, zoals het beschermen van erfgoedwaarden via wetgeving, het beheer van (monumentale) buitenkunst en het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit voor inwoners en bezoekers. De gemeente overweegt te stoppen met het structurele karakter van ondersteuning en zal haar bijdragen steeds meer baseren op (tijdelijke) processen, projecten en activiteiten die uitgaan van samenwerking, synergie, cofinanciering, inclusie en toekomstbestendigheid. Alleen daar waar een continuïteit noodzakelijk blijft voor het behoud of beheer, kan daarvan afgeweken worden.

Acties uit de drie speerpunten

1. Toekomstbestendige organisaties en verenigingen

Hoe houden we het rijke verenigingsleven in stand? Veel organisaties, instellingen en verenigingen kampen met het in stand houden van de eigen organisatie en activiteiten, zoals het vinden van financiën, vrijwilligers en het werven van leden. Of door het maken van een toekomstvisie en -plan. Mensen willen bij een of meerdere groep(en)

gelijkgestemden horen en willen daar veel meer zelf invulling aan geven. Door samenwerken, uitproberen en open te staan voor nieuwe trends en ontwikkelingen ontstaan vanzelf nieuwe vormen en verbanden. Zo kan de toekomstbestendigheid van activiteiten, organisaties en verenigingen vormgegeven worden.

ACTIE 1.1: Opstellen van een opdracht en aanstellen van een cultuur- en erfgoedmakelaar

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Opstellen opdracht en aanstelling cultuur- en erfgoedmakelaar	De cultuur- en erfgoedmakelaar is een combinatie-functionaris en gaat regie voeren op het proces om meer samenwerking, verbinding, doorontwikkeling en innovatie te bewerkstelligen. De makelaar verbindt vraag en aanbod, inspireert partijen tot actie, bemiddelt tussen betrokkenen, adviseert gemeente en organisaties en bouwt aan het netwerk. De makelaar helpt hiermee organisaties, verenigingen en ondernemers uit de cultuur- en erfgoedsector zich klaar te stomen voor de toekomst.	Culturele organisaties, verenigingen, ondernemers, combinatiefunctionarissen cultuur, Voormekaar Welzijn, gebieds-contactpersonen (voor de kernen en vrijwilligers),	We zien de inzet van de cultuur- en erfgoedmakelaar als noodzakelijk om de geformuleerde ambities te realiseren. Deze functie heeft een tijdelijk karakter, omdat het transformatieproces ook een tijdelijke opgave is. De werving is onderdeel van de aanbesteding combinatiefunctionarissen (CF) in 2022.	De makelaar start na de aanbesteding vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties, medio 2022 tot 2026.

ACTIE 1.2: Oprichten tijdelijk transformatie- en innovatiefonds

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Oprichten en Inrichten tijdelijk transformatie en innovatie-fonds cultuur	Een eenvoudige en doeltreffende ondersteuningsregeling opstellen voor (eenmalige) processen en projecten. Dit fonds zal zich richten op ondersteuning bij procesbegeleiding, (door)ontwikkeling van (nieuw) aanbod, accommodatievraagstukken en/of evenementen/activiteiten met accent op innovatie en vernieuwing.	Cultuur en erfgoedmakelaar, combinatiefunctionarissen cultuur, Voormekaar Welzijn, gebiedscontactpersonen opgaveteam sport en cultuur	De gemeente maakt een regeling en stelt het nu beschikbare budget van 255.000 euro open. Met behulp van het transformatiefonds worden doelgerichte ontwikkelplannen gefaciliteerd die de sector weerbaarder en organisatorisch sterker zullen maken. Met een gerichtere inzet van de cultuur- en erfgoedmakelaar en (andere) combinatiefunctionarissen kunnen we kennis en begeleiding bieden.	Het subsidie-kader voor deze transformatie treedt uiterlijk 1 juli 2022 in werking en loopt door tot eind 2025.

ACTIE 1.3: Aanhaken op 'Regioplan culturele infrastructuur Achterhoek'

Doel	Hoe	Met wie	haalbaarheid	Wanneer is het af
Extra provinciale ondersteuning regionale culturele infrastructuur via het Cultuur-Erfgoedpact Achterhoek (CEPA) in Berkelland inzetten	De gemeente neemt deel aan het CEPA en blijft via deze weg aangehaakt bij het regioplan. De provincie stelt extra middelen beschikbaar vanwege Corona.	CEPA, Culturijs, provincie Gelderland	Extra beschikbare middelen (650.000 euro) voor de regio worden via CEPA verdeeld in een nader vast te stellen kader. We zorgen ervoor dat deze maximaal aansluiten op gemeentelijke regeling(en).	Binnen deze periode van het CEPA (2021-2024) worden deze middelen verdeeld en ingezet.

2. Cultuureducatie: een leven lang leren

De succesvolle koers van het kunst-, muziek- en cultuuronderwijs wordt voortgezet. Op de basisschool wordt de basis gelegd voor verdere interesses en ontwikkeling. Door ieder kind in aanraking te laten komen met kunst, cultuur, erfgoed en muziek krijgen ze de kans om te werken aan hun eigen identiteit. Ook worden kinderen zich hierdoor beter bewust van hun eigen omgeving. Ruimte voor maatwerk in de vormgeving van schoolprogramma's is belangrijk. Er zijn wensen om te bouwen aan de rol van kunst, cultuur, erfgoed en muziek in het voortgezet onderwijs.

Het is belangrijk om de goede basis die kinderen op de basisschool meekrijgen een vervolg te geven in het voortgezet onderwijs. Ook de rol van de bibliotheek in het kader van educatie, leesbevordering en laaggeletterdheid is hierbij erg belangrijk.

Maar cultuureducatie stopt niet op het moment dat leerlingen hun schooldiploma hebben behaald en de school verlaten. In het kader van een leven lang leren willen we ook aan de slag om cultuureducatie inzichtelijker en beter toegankelijk te maken voor volwassenen en kwetsbare inwoners.

ACTIE 2.1: Beleidskader 'muziek-, kunst- en cultuuronderwijs' evalueren en herijken

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Het bestaande beleidskader op uitgangspunten herijken en verbeteren.	Bij de uitvoerende aanbieders knel- en verbeterpunten ophalen en vertalen in een geupdatet beleidskader. Het beleidskader moet beter aansluiten op andere programma's, door nieuwe samenwerkingen aan te gaan en het basisaanbod te verbreden over een grotere leeftijdsgroep.	Uitvoerende aanbieders (zoals Culturijs, BeMO- en niet-BeMO verenigingen), het gemeentelijk subsidiebureau, cultuur- en erfgoedmakelaar	Met het huidige programmabudget van ca. 300.000 euro is een update mogelijk, eventueel door interne verschuivingen tussen aanbod muziek, kunst of cultuur. Wel moet ook worden gekeken naar de ombuigingsopgave vanaf 2026	Op 1 juli 2022 zijn de knel- en verbeterpunten opgehaald en op 1 januari 2023 is het nieuwe beleidskader 'muziek-, kunst- en cultuuronderwijs' door de gemeenteraad vastgesteld en treedt in werking.

ACTIE 2.2: Cultuureducatie meer toegankelijk maken voor volwassenen en kwetsbare doelgroepen

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Een plan van aanpak maken om toegankelijkheid tot cultuureducatie bij volwassenen en kwetsbare doelgroepen te vergroten	Het jaar 2022 gebruiken om in gesprek te komen met bestaande en nieuwe leden, spelers of deelnemers om de behoefte te inventariseren en de huidige toegankelijkheid te analyseren. Dit verwerken in een plan van aanpak.	Voormekaar-teams, CF's cultuur, BOA, Jimmy's, cultuur- en erfgoedmakelaar.	Vanuit bestaande programma's mogelijkheden verkennen in het pva, maar ook vanuit andere programma's dan cultuur. Ook scenario's 'bezuinigen' of 'investeren' in kaart brengen.	Het plan van aanpak is uiterlijk 1-1-2023 klaar, waarna eventueel nieuw beleid kan worden gemaakt.

ACTIE 2.3: Uitvoering beleidsplan Samen Vaardig 2020-2023 Bibliotheek Oost-Achterhoek (BOA)

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Vastgesteld beleidsplan Samen Vaardig 2020-2023 uitvoeren en samen met de andere deelnemende gemeenten monitoren en controleren	De BOA werkt via de beleidslijnen basisvaardigheden, jeugd/onderwijs en fysieke/digitale bibliotheek aan de doelen met een open blik naar de ontwikkelingen in de samenleving. De samenwerkende drie gemeenten controleren jaarlijks of de doelen op koers zijn.	BOA, gemeenten Winterswijk en Oost Gelre, Dorps/stadskamer, Voormekaar-teams, CF's cultuur	De BOA wordt ondersteund vanuit een begrotingssubsidie met indexering (ca. 640.000 euro). Hiervoor levert de BOA de benodigde jaarstukken aan.	In 2023 formuleert de BOA een nieuw beleidsplan 2024-2027 dat medio 2023 door de gemeente goedgekeurd moet zijn. (ACTIE 2.4)

ACTIE 2.4: Ontwikkelen nieuw beleidsplan BOA vanaf 2024

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Een nieuw beleidsplan 2024-2027 voor de BOA inclusief evaluatie van de intergemeentelijke samenwerking.	Op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en gemeentelijke speerpunten maakt de BOA een nieuw beleidsplan. Daarbij houdt zij rekening met de aangekondigde bezuinigingen en doet daar voorstellen voor.	BOA, gemeenten Winterswijk en Oost Gelre, Dorps/stadskamer, Voormekaar-teams, CF's cultuur.	Gemeente moet tijdig de (financiële) kaders meegeven om de BOA gelegenheid te geven te anticiperen.	In 2023 moet een besluit worden genomen over het beleidsplan en de financiële gevolgen. Op 1-1-2024 gaat het nieuwe beleidsplan in werking.

ACTIE 2.4: Verkennen aansluiting cultuur- en muziekeducatie van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Het aanbod en de behoefte van cultuur- en muziekeducatie in het voortgezet onderwijs in kaart brengen	De gemeente formuleert een verkenningsopdracht gebaseerd op een logisch vervolg op het huidige beleidskader voor het basisonderwijs.	VO-scholen, Culturijs, regiogemeenten, CF cultuur, cultuur- en erfgoedmakelaar	Deze verkenning wordt binnen de begroting uitgevoerd. De uitkomst van de verkenning kan leiden tot verschuivingen in de begroting of eventueel nieuw budget	De verkenningsopdracht wordt in 2022 geformuleerd en uitgevoerd in 2022 of 2023. Niet eerder dan 2024 wordt nieuw beleid verwacht.

ACTIE 2.5 Voortzetten gemeenschappelijke regeling Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)

Doel	Hoe	Met wie	haalbaarheid	Wanneer is het af
Deelname aan de gemeenschappelijke regeling ECAL voortzetten en te controleren.	De wettelijke archiefbeheerstaak vanuit de Archiefwet en het aanbod van streektaalbevordering en -identiteit voor inwoners en belangstellenden op basis van de nieuwe meerjarenbegroting 2024-2027 uitvoeren.	Deelnemende gemeenten, Cultuur- en Erfgoedpact, team DIV gemeente.	ECAL wordt gefinancierd in een gemeenschappelijke regeling en krijgt vanaf 2023 een nieuwe meerjarenbegroting.	In de eerste helft van 2022 moet een besluit genomen worden over de meerjarenbegroting 2024-2027.

3. Cultuur en erfgoed is van iedereen

Cultuur en erfgoed in Berkelland willen we toegankelijker maken. Daarvoor moet het bestaande, maar soms versnipperde en/of kleinschalige aanbod in meerdere opzichten aantrekkelijker worden. Het behouden en beschermen van waardevol erfgoed draagt bij aan de identiteit van een plek en van de streek, zodat het verhaal verteld kan blijven worden. Inwoners en bezoekers van Berkelland moeten zich aangesproken (blijven) voelen om betrokken te zijn of deel te nemen aan activiteiten op het gebied van kunst, cultuur, muziek en erfgoed. Tradities staan onder druk, de samenstelling van de inwoners verandert en we willen graag dat iedereen mee kan doen.

Het initiatief ligt bij de aanbieders en samen met de gemeente en de gewenste Cultuur- & Erfgoedmakelaar wordt een plan ontwikkeld. Daarbij moet de financiële drempel voor deelnemers zo laag mogelijk blijven. Voor investeringen die nodig zijn om het aanbod te veranderen, kijken we samen naar de kansen en mogelijkheden om dit te financieren, zowel binnen als buiten de cultuur- en erfgoedsector. De gemeente staat open voor het faciliteren van goede plannen.

ACTIE 3.1: 'Cultuurfonds' voor verenigingen en activiteiten

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Een structureel nieuw cultuurfonds oprichten voor doelmatige activiteiten, evenementen en projecten door en voor bestaande culturele verenigingen en stichtingen.	Fondsvorming door het inzetten van de huidige structurele verenigingssubsidies als kiem- of aanjaaggeld, als cofinanciering of als premie met een hogere doelmatigheid en een maatschappelijke meerwaarde	Naoberfonds, subsidiebureau, cultuur- en erfgoedmakelaar	Het bestaande budget (85.000) voor kleine subsidies aan verenigingen hiervoor inzetten. Daarbij blijft een toekomstige bezuiniging voorstelbaar.	Het cultuurfonds volgt op het transformatie- en innovatiefonds (ACTIEPUNT 1.1). Na een periode van transformeren en heroriënteren en het afbouwen van de huidige systematiek verwachten we het nieuwe cultuurfonds in 2024 in werking te laten treden.

ACTIE 3.2: Jeugdfonds Sport en Cultuur toegankelijker maken

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Een plan van aanpak maken om toegankelijkheid tot het Jeugdfonds Sport en Cultuur te vergroten.	Het Jeugdfonds Sport & Cultuur moet het nog makkelijker maken dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld, toch mee kunnen doen met kunst, cultuur, sport en dans. In 2022 gaan sociaal domein, sportorganisaties en cultuursector, bestaande en nieuwe leden, spelers of deelnemers het gesprek aan om de verbeteringen te inventariseren en toegankelijkheid te analyseren, een plan te maken en dit uit te voeren.	Culturije, SFB, CF's cultuur en sport, Voormekaar-teams, Fijnder. onderwijs, projectgroep Lokaal Sportakkoord	De eerste afspraken zijn gemaakt. Vanuit bestaande programma's mogelijkheden verkennen in het pva, maar ook vanuit andere programma's dan cultuur.	Het plan van aanpak is uiterlijk 1-1-2023 klaar, waarna eventueel nieuw beleid kan worden gemaakt.

ACTIE 3.3: Museumvisie en nieuw subsidiekader voor musea in Berkelland

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Opstellen van een gemeenschappelijke museumvisie en een doelmatig gemeentelijk subsidiekader.	De (geregistreerde) Berkellandse musea maken samen met een procesbegeleider als vervolg op de quickscan uit 2018 een toekomstvisie. Aan de hand hiervan wordt ingezet op het vergroten van de aantrekkelijkheid verbeteren van het gezamenlijke aanbod. Dit biedt tevens de grondslag voor een nieuw gemeentelijk subsidiekader.	Lokale museumorganisaties, Cultuur Oost, Erfgoed Gelderland, gemeente, lokale klankbordgroep	De opdracht voor de procesbegeleiding ligt bij de gemeente en wordt betaald uit bestaand budgetten cultuur en erfgoed. Het huidige museumbudget (ca. 100.000) is de basis voor een nieuw subsidiekader. Hierbij is een mogelijk toekomstige bezuiniging of investering nog niet meegenomen.	In 2021 is het proces voor het maken van een museumvisie gestart. In de tweede helft van 2022 wordt de gezamenlijke museumvisie en nieuw gemeentelijk subsidiekader gepresenteerd.

ACTIE 3.4 Jeugdlidmaatschap bibliotheek

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Gratis jeugdlidmaatschap voor kinderen tot 18 jaar voor de openbare bibliotheek	In afwachting van een wetswijziging en mogelijke extra rijks gelden door de BOA een plan van aanpak/uitvoeringsplan laten maken en nadere afspraken maken met de BOA over het door laten lopen van de lidmaatschappen 14+ en het aanbieden van lidmaatschappen aan 15-17 jarigen.	BOA, gemeente Winterswijk en Oost Gelre. Voortgezet onderwijsinstellingen	Afhankelijk van een extra rijksbijdrage wordt nader bekeken wat de incidentele en structurele meerkosten zijn.	We verwachten in 2022 vanuit het rijk nadere besluitvorming en gaan ervan uit dat niet eerder dan op 1-1-2023 het aanbieden van het gratis lidmaatschap in zal gaan. In het nieuwe beleidsplan 2024-2027 wordt het structureel geborgd.

ACTIE 3.5 Uitvoeringsplan Religieus Erfgoed (vanuit de Kerkenvisie)

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Een uitvoeringsplan maken om het Berkellandse religieuze erfgoed toekomstbestendig te houden en/of maken	Behoeften inventariseren bij stakeholders en dit verwerken in een uitvoeringsplan inclusief aanpak.	Kerkeigenaren en -gebruikers in Berkelland, gemeente	Het restantbudget vanuit de rijksbijdrage (ca. 25.000) inzetten en onderbrengen in de transitoregeling cultuur (zie actiepunt 1.1)	Het uitvoeringsplan en het subsidiekader voor deze transitie van religieus erfgoed treedt uiterlijk 1 juli 2022 in werking en loopt door tot eind 2025.

ACTIE 3.6 Instandhouding beschermde monumenten

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Instandhouding van gemeentelijk beschermde monumenten	De bestaande subsidieverordening uit 2010 vernieuwen tot subsidieregeling en meer werkzaamheden subsidiabel stellen. Naast geld blijven investeren in kennis en advies voor eigenaren. Het aanwijzen van jonger erfgoed tot monument wordt verder uitgewerkt, waarbij de Erfgoedverordening wordt herzien.	Eigenaren, provincie Gelderland, Monumentenwacht, erkende uitvoeringsbedrijven, commissie Ruimtelijke Kwaliteit	Met het beschikbare budget meer werkzaamheden worden ondersteund, maar hierdoor kunnen minder aanvragen worden gehonoreerd. Provincie blijft zorgen voor cofinanciering. Nieuwe monumenten worden alleen aangewezen in dialoog met de omgeving	Op 1 juli 2022 gaat de nieuwe subsidieregeling en de herziene Erfgoedverordening (in verband met de Omgevingswet) in werking.

ACTIE 3.7 Duurzame herbestemming van erfgoed in ruimtelijk beleid

Doel	Hoe	Met wie	haalbaarheid	Wanneer is het af
Erfgoed duurzaam herbestemmen en/of circulair hergebruiken met behoud identiteit en ruimtelijke kwaliteit en beperking van de CO2-uitstoot	Herbestemmen, hergebruik, transformatie en verduurzaming van bestaand (beeldbepalend) vastgoed opnemen als uitgangspunt van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan	Projectgroep Omgevingswet gemeente, ontwikkelende partijen, inwoners, ondernemers, commissie Ruimtelijke Kwaliteit,	Veel aspecten moeten een plaats krijgen in de gemeentelijke Omgevingsvisie. Om bij te dragen aan de beperking van de CO-2 uitstoot is het opnemen ervan in beleid een signaal in de goede richting	De Omgevingswet treedt naar verwachting in werking op 1 juli 2022. De Omgevingsvisie moet uiterlijk op 1 januari 2024 in werking treden.

ACTIE 3.8 Gemeentelijk erfgoedplan

Doel	Hoe	Met wie	haalbaarheid	Wanneer is het af
Het belang van instandhouding van materieel en immaterieel erfgoed voor het ruimtelijke en het sociale domein inzichtelijk maken.	Overzicht maken van huidige taken, verantwoordelijkheden, activiteiten en kansen. Overlap laten zien met ruimtelijke ontwikkeling, toerisme, leefbaarheid, onderwijs, economie en sociaal domein.	Erfgoedorganisaties, RCE, provincie, Gelders Genootschap, lokale verenigingen, musea, ODA.	Het overgrote deel van de activiteiten is gebaseerd op wetgeving of uit gewoonte of automatisme. Samenhang biedt inzicht en kansen voor toekomstig ruimtelijk en cultuurbeleid. Hiervoor is geen extra budget nodig	Het erfgoedplan wordt eind 2022 opgeleverd en kan per 1-1-2023 in werking treden.

ACTIE 3.9 Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Versterken van de regionale culturele infrastructuur, de Achterhoekse culturele identiteit en de intergemeentelijke (bestuurlijke) samenwerking.	De gemeente neemt als partnergemeente deel aan het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek en aan de bestuurlijke samenwerking regionale culturele infrastructuur. We positioneren Culturije als partner uit Berkelland met regionale ambities	Culturije, cultuurcoalitie, deelnemende gemeenten	Deelname aan het huidige pact is te danken aan de inzet van Culturije waardoor we kostenneutraal kunnen aanhaken. We monitoren jaarlijks of de doelen worden gehaald. In 2024 bekijken we opnieuw ons standpunt over een vervolg	Het pact is gesloten voor de jaren 2021 tot en met 2024.

ACTIE 3.10 (Beheer van) Buitenkunst in openbare ruimte

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Bestaande buitenkunst meer samen met de omgeving beheren en nieuwe buitenkunst stimuleren. Hiermee bedoelen we ook informatiepanelen en -objecten, toegepaste kunst in openbare werken,	Plan van aanpak schrijven over hoe we door middel van adoptie, buurtparticipatie en co-eigenaarschap beheer van bestaande buitenkunst verder kunnen stimuleren. Waar nodig afspraken maken over gezamenlijke verantwoordelijkheid bij nieuwe buitenkunst in de openbare ruimte.	Gebiedscontactpersonen, Voormekaar, team beheer openbare ruimte, initiatiefnemers, kunst- en cultuurorganisaties, Culturijs	Het gekorte budget op beheer buitenkunst doelmatig inzetten. Nieuwe initiatieven faciliteren met kennis, advies en eventueel een bijdrage uit beschikbare regelingen. Beheer van nieuwe initiatieven veel meer door de samenleving laten organiseren. Onderzoeken of budget gereserveerd kan worden voor buitenkunst bij openbare werken	Het plan van aanpak wordt in 2022 gemaakt. Er is geen nieuw beleid nodig,

ACTIE 3.11 Uitvoeren Achterhoek Preventieakkoord 2020-2030

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Vanuit de visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed 2030' inzetten op participatie, eenzaamheid en weerbaarheid door koppeling aan het Achterhoek Preventieakkoord	De thema's participatie, eenzaamheid en weerbaarheid uit het preventieakkoord verbinden met bestaande programma's en activiteiten op het gebied van cultuur en erfgoed	Combinatiefunctionarissen cultuur/Culturijs, bibliotheek, Voormekaar, Jimmy's, SFB, verenigingen en stichtingen, gemeente sociaal domein, gebiedscontactpersonen (voor de kernen, nieuwkomers, vrijwilligers), Fijnder	Uit bestaande budgetten deze koppeling tussen visie en preventieakkoord vormgeven. De inzet van de combinatiefunctionaris is daar onderdeel van.	Doorlopend

ACTIE 3.12 Bekostiging lokale publieke omroep

Doel	Hoe	Met wie	haalbaarheid	Wanneer is het af
Wettelijke bekostigingsplicht publieke lokale omroep uitvoeren	Stichting Berkelland Lokaal heeft van het Commissariaat voor de Media een licentie of uitzendvergunning ontvangen op advies van de gemeenteraad. De gemeente ondersteunt de exploitatie van de lokale omroep met een rijksbijdrage per inwoner	Commissariaat voor de Media, Stichting Berkelland Lokaal	Vanuit het rijk ontvangt de gemeente middelen om aan de bekostigingsplicht te voldoen. De gemeente stelt incidenteel extra middelen (90.000 t/m 2023) beschikbaar om verdere vorming van de lokale omroep tot streekomroep te bevorderen.	Er is in 2021 een uitzendvergunning voor vijf jaar afgegeven.

Overkoepelende acties

Er zijn ook nog een aantal acties die de speerpunten overstijgen en meerdere terreinen raken. Het gaat hier deels om wettelijke taken en verplichtingen waarmee de gemeente te maken krijgt en waar cultuur en erfgoed mee te maken krijgt of waar het een rol bij zal gaan spelen.

Daarnaast zien we ook een sterke behoefte om cultuur en erfgoed veel meer te 'vermarkten' en in de etalage te zetten. Het helpt ook om cultuur en erfgoed toekomstbestendig te maken en om de eigen identiteit te versterken. Omdat het een gezamenlijk belang is dat over meerdere lijnen loopt is het hier opgenomen.

ACTIE 4.1 Taken en verplichtingen rondom de Omgevingswet

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Wettelijke taken rondom invoering Omgevingswet uitvoeren	De bijdrage van cultureel erfgoed, architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap aan een goede omgevingskwaliteit, moet de gemeente in de Omgevingsvisie opnemen. Daarbij hoort ook een nieuwe Nota Omgevingskwaliteit ('welstandsnota') en een nieuwe adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit	Werkgroep Omgevingswet, Gelders Genootschap, gemeentelijke omgevingstafel(s)	De verordening op de nieuwe commissie Ruimtelijke Kwaliteit is in december 2021 vastgesteld om met in inwerkingtreding van de Omgevingswet (beleidsneutraal) van kracht te worden.	De Omgevingswet treedt (naar verwachting) op 1 juli 2022 in werking. De Omgevingsvisie moet op 1 januari 2024 in werking zijn.

ACTIE 4.2 Plan van aanpak voor vergroten van zichtbaarheid en beleefbaarheid cultuur en erfgoed

Doel	Hoe	Met wie	Haalbaarheid	Wanneer is het af
Zichtbaarheid en de beleefbaarheid van cultuur en erfgoed te verbeteren en vergroten.	Inzicht krijgen wat er te doen is en wat er te beleven valt aan activiteiten van verenigingen en organisaties, maar ook over bestaande en nieuwe projecten en initiatieven. We maken een plan waarin we beschrijven hoe we dit beter afstemmen op elkaar en hoe betrokkenen dit in de markt zetten om meer publiek en cofinanciering te genereren.	Het Berkellandse cultuur- en erfgoedsspeelveld	Deze gezamenlijke inspanning levert meer draagvlak onder inwoners en belangstellenden op. Dit vraagt wel om een open houding en bereidheid tot samenwerking. Of hieruit nadere investeringen nodig zijn binnen cultuur en erfgoed of vanuit andere programma's is nog niet duidelijk.	Voor de inventarisatie gebruiken we 2022 om te zien waaraan ná corona behoefte is en waar voldoende energie in zit. We verwachten eind 2022, begin 2023 een voorstel uitgewerkt te hebben aan de hand waarvan wordt gewerkt aan vergroten van de zichtbaarheid.

Financiering

Om de projecten uit het uitvoeringsprogramma uit te voeren zijn naast ureninzet en kennis ook financiële middelen nodig. De financiële middelen zullen grotendeels afkomstig zijn van de gemeente en culturele partners, maar ook van de provincie, het Rijk en fondsen.

De basis wordt gevormd door de gemeentelijke programmabegroting 'Cultuur is van iedereen', aangevuld met aansluitende programma's die vanuit de inhoud een relatie hebben met cultuur en erfgoed. Daarnaast worden projecten voorgesteld, waardoor per project wordt gekeken wat de gemeentelijke bijdrage zou kunnen zijn en of een cofinanciering benodigd is van de provincie, ondernemers en/of andere stakeholders.

Taakstelling op programma 'Cultuur is van iedereen'

De bezuinigingsopgave vanaf 2026 heeft mogelijk gevolgen voor de huidige wijze waarop we onze culturele activiteiten structureel en incidenteel subsidiëren. We bekijken de komende periode samen alle bijdragen opnieuw op doelmatigheid, de maatschappelijke meerwaarde en de economische spin-off. We bekijken de mogelijkheden voor bijvoorbeeld een premie op samenwerking, voor incidentele projectsubsidies of voor koppelsubsidies met andere sectoren. Dit kan leiden tot verschuivingen.

Dit is uitgewerkt in onderstaande tabellen. Daarbij moet aangetekend worden dat de kosten voor ambtelijke inzet, de inzet van de combinatiefunctionarissen en een aantal kleine bijdragen die via andere programma's lopen buiten beschouwing zijn gelaten.

Overzicht financiën programma Cultuur is van iedereen 2021

	Structurele bijdragen (afgerond)	Begroting 2021 (x1.000)	Toelichting
1	Bibliotheek Oost-Achterhoek en Dorpsböke	679	Exploitatie, projecten, activiteiten en vrijwilligers
2	Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers	256	Archiefbeheer, streekcultuur
3	Cultuureducatie (Culturijs)	250	Kunst, cultuur en muziekonderwijs
4	Amateurkunst en muziekbeoefening	138	Lesgeldvergoeding, verenigingssubsidies
5	Musea	105	Ondersteuning beheer en exploitatie 3 musea
6	Instandhouding monumenten	85	Onderhoud, open monumentendag, historisch onderzoek
7	Lokale omroep	31	Bekostigingsplicht vanuit rijk (vast bedrag per inwoner)
8	Oudheidkunde/cultuurondersteuning	24	Diversen, ondersteuning incidentele projecten
9	Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek	15	Regionaal project met 8 gemeenten en provincie
10	Beheer buitenkunst	25	Beheer bestaande buitenkunst
	Totaal (afgerond en excl. personele inzet)	1.608	

Overzicht (mogelijk) beschikbaar incidentele middelen programma Cultuur is van Iedereen 2022 ev

	Incidenteel geld	Beschikbaar (x1.000)	Toelichting	Restant 2022- 2026
1	Maken cultuur- & erfgoedvisie + kerkenvisie	60	Visieproces + uitvoering kerkenvisie	27
2	Regeling Transformatie en Innovatie verenigingsleven	100	Uitwerking 2022	100
3	Cultuur en Erfgoedmakelaar	0	Via aanbesteding combinatiefuncties 2022 sport en cultuur (programma sport en bewegen)	n.v.t.
4	COVID-rijksgeld t.b.v. culturele infrastructuur (pakket 2)	151	Decembercirculaire 2020 gemeentefonds*	151
5	Vorming streekomroep	90	3 jaar x 30.000	90
	Totaal	401		368

*bij de septembercirculaire 2021 heeft wederom een uitkering vanuit het gemeentefonds plaats gevonden in het kader van het 4de steunpakket Covid-19 voor cultuur. Om deze bijdrage (ca. € 109.000) ook in de zetten voor cultuur moet nadere besluitvorming plaatsvinden via de Perspectiefnota 2023.

*de provincie heeft in het kader van het regioplan culturele infrastructuur € 650.000 voor de Achterhoek beschikbaar gesteld. De verdeling en inzet van dit geld vindt plaats via het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek en wordt nader bepaald.

EEN UITGAVE VAN GEMEENTE BERKELLAND IN SAMENWERKING MET
INWONERS, ORGANISATIES EN BETROKKENEN UIT HET CULTURELE- EN ERFGOED VELD

2022-2026
VERDER MET CULTUUR & ERFGOED

Persbericht

16 november 2021

Visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed Berkelland 2030' ter vaststelling naar de gemeenteraad

Hoe willen we de komende jaren onze cultuur en ons erfgoed bewaren, beleven, erover leren, nieuwe cultuur en nieuw erfgoed maken en het met elkaar verbinden? Die vragen staan centraal in de nieuwe visie Kijk op Cultuur en Erfgoed die het college nu voorlegt aan de gemeenteraad. De visie is zoveel mogelijk samen met inwoners en organisaties gemaakt. Deze visie zet een stip op de horizon in 2030. Om daar te komen is een realistisch uitvoeringsprogramma voor de komende vier jaar gemaakt.

Verloop van het proces

In 2019 zijn de uitgangspunten en de opdracht samen met de raad gemaakt. Twee weken voor de coronapandemie in maart 2020 toesloeg, startte het gezamenlijke proces met een drukbezochte en enthousiaste kick-off bijeenkomst in de Borculose Synagoge. De opbrengst van die avond heeft de koers voor deze visie mede bepaald. Met alle beperkingen die corona met zich meebracht is toch geprobeerd zoveel mogelijk inwoners en organisaties te bereiken om hun verhalen, meningen en ideeën te horen en op te schrijven. De conceptvisie heeft dit voorjaar ter inzage gelegen en de reacties zijn verwerkt in de uiteindelijke versie.

Drie speerpunten bepalen de acties voor de komende tijd

De visie bestaat uit een analyse van het huidige cultuur- en erfgoedveld in Berkelland, een overzicht van trends en ontwikkelingen en de ambities en doelen. Hieruit zijn met het culturele veld drie belangrijke speerpunten gefilterd.

- 'toekomstbestendige verenigingen en organisaties'
- 'een leven lang leren' en
- 'cultuur en erfgoed voor iedereen'.

In het uitvoeringsprogramma zijn daaraan realistische acties gekoppeld waar de gemeente samen met inwoners en organisaties de komende jaren aan gaat werken.

Wethouder Bosman:

"De komende jaren zetten we vooral in op de drie voorgenoemde speerpunten en op het helpen van organisaties en verenigingen met de zoektocht naar de toekomst van hun activiteiten, projecten, evenementen, vrijwilligerswerk of de accommodatie. Deze cultuur- en erfgoedvisie is daarbij een prima middel om de goede verbindingen te gaan leggen met andere organisaties, het bedrijfsleven, het onderwijs, sport of het sociaal domein. Want cultuur is belangrijk voor iedereen!"

Noot voor de redactie:

Nadere informatie bij: Communicatie gemeente Berkelland, T: 0545-250 587.

Bijlagen: Visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed 2030' en Uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026'

Indiener: W.A. Wormgoor, PvdA Berkelland

Datum indiening vraag: 13 december 2021

Datum verzending antwoord: Klik of tik om tekst in te voeren.

Commissievergadering van: 14-12-2021

Raadsvergadering van: Klik of tik om een datum in te voeren.

Onderwerp: Agendapunt 8b, visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030

Vraag:

In de argumentatie bij het raadsbesluit 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030' merkt het college op dat een 'cultuur- en erfgoedmakelaar' wenselijk is om de ambities uit de visie vorm en inhoud te laten krijgen. Deze makelaar 'ondersteunt en stimuleert met als doel meer samenwerking, verbinding, doorontwikkeling en innovatie'. In de Visie wordt gemeld dat Culturijs een rol heeft als cultuurmakelaar en cultuurcoach. In het uitvoeringsprogramma staat dat de nieuwe Cultuur- en Erfgoedmakelaar 'organisaties, verenigingen en ondernemers' helpt om zich klaar te stomen voor de toekomst. Een cultuurcoach wordt niet genoemd in het uitvoeringsprogramma.

De PvdA denkt dat een makelaar een andere functie heeft dan een coach. Een makelaar bemiddelt waarschijnlijk meer en een coach verbindt meer. Waarom heeft het college het voornemen om een cultuur- en erfgoedmakelaar aan te stellen en niet een cultuurcoach?

Antwoord (in te vullen door college):

De cultuur- en erfgoedmakelaar moet meerdere rollen gaan vervullen. Naast een makelaar is deze functionaris ook een coach, ontwikkelaar, verbinder/bruggenbouwer en adviseur. Er is gekozen voor deze (voorlopige) naamgeving. Daarnaast wordt de term 'cultuurcoaches' op dit moment al gebruikt, waardoor deze naam tot verwarring zou kunnen leiden. Omdat de invulling van deze functie idealiter gekoppeld wordt aan de nieuwe projectperiode van de combinatiefuncties, laten we de uiteindelijke naamgeving ook over aan de planvorming van de inschrijvende organisaties.

Vraag:

In de Visie stelt het college dat het Berkellandse Muziekverenigingen Overleg (BeMO) de organisatie is die 'de gemeentelijke subsidie voor het instrumentenonderwijs verzorgt'. De PvdA denkt dat de BeMO een samenwerking is tussen HaFaBra-verenigingen en de BeMO is er niet voor ensembles met andere, niet-HaFaBra-instrumenten. In het uitvoeringsprogramma wordt opgemerkt dat het huidige beleidskader in 2022 geëvalueerd zal worden en dat bij het nieuwe beleidskader nieuwe doelen gesteld zullen worden, waarbij ook de niet-BeMO-

verenigingen betrokken zullen worden. Betekent dit dat er meer budget beschikbaar zal worden gesteld voor muziekonderwijs en instrumentenonderwijs?

Antwoord:

Dat klopt. De BeMO vertegenwoordigt alleen de HaFaBra-verenigingen. Maar het beleidskader sluit niet uit dat niet-aangesloten muziekverenigingen ook aanspraak mogen doen op lesgeldsubsidie. Daar is ook gebruik van gemaakt in de afgelopen periode.

We merken de afgelopen jaren dat het aantal leerlingen helaas wat terugloopt. Dat heeft effect op de totale subsidiebijdrage. De BeMO heeft zelf ook al aangegeven op dit moment minder subsidie nodig te hebben dan aanvankelijk begroot.

Bij de vorming van de visie en het uitvoeringsprogramma is budgetneutraliteit als uitgangspunt geweest, maar met de mogelijkheden voor verschuivingen binnen onderwerpen.

Berkelland in Balans heeft wel gezorgd voor een versobering van de ambities en de terughoudendheid in nieuw beleid. Nu de bezuinigingen zijn uitgesteld en er vanuit het Rijk extra incidentele middelen zijn gekomen vanwege Covid voor de culturele infrastructuur, kunnen we de komende periode wel werken aan het herstel en de weerbaarheid van de sector. Of hieruit meer structureel budget (door verschuivingen) voor muziek- en instrumentenonderwijs zal ontstaan, is nog niet te zeggen.

RONDVRAAG

Indiener: De heer J. De Brouwer

Datum indiening vraag: 07-12-2021

Commissievergadering van: 07-12-2021

raadsvergadering van:

Formulering:

Vraag:

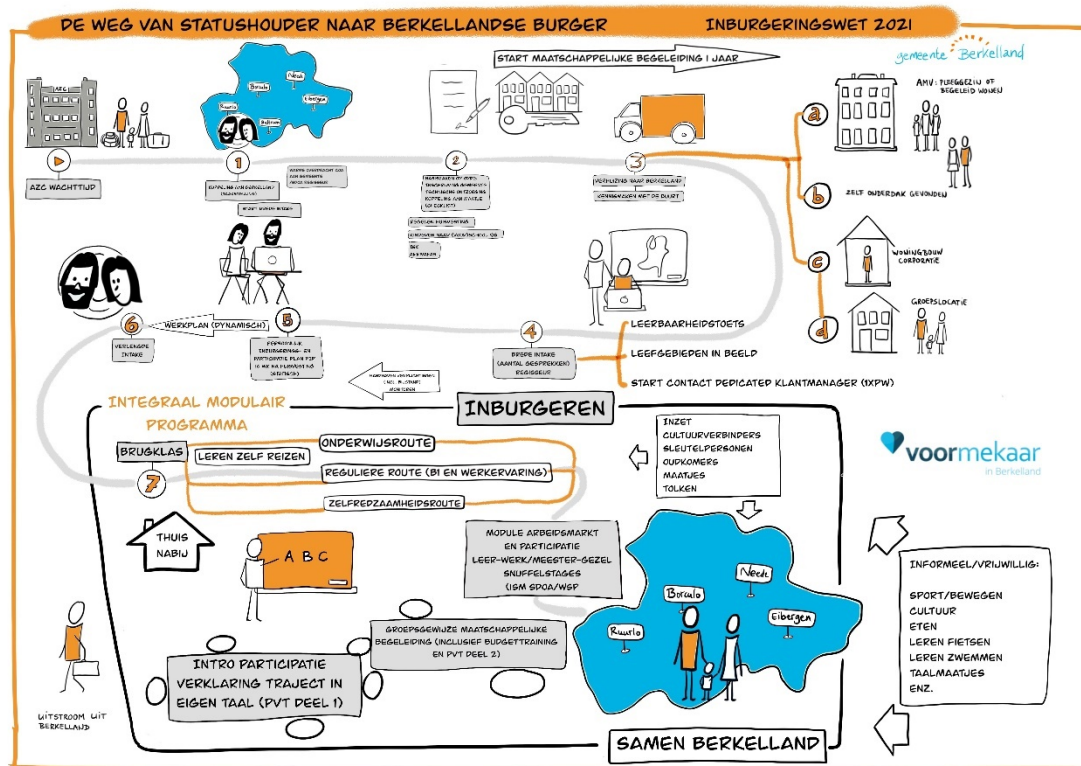
Bij de behandeling van de tweede bestuursrapportage SDOA (vergadering 9 november) heb ik aandacht gevraagd voor de invoering van de Wet inburgering per 1 januari 2022: ook wel genoemd "de vierde transitie in het sociaal domein". SDOA zou verantwoordelijk voor het begeleiden van inburgeraars naar werk, betaald of als vrijwilliger. Maar de gemeente is verantwoordelijk voor het verdere traject. Dan bedoel ik vooral het onderricht in de Nederlandse taal met een zeker niveau. De nieuwe Wet legt de lat hoog voor onze statushouders. Mijn vraag luidt dan ook: hoe wil de gemeente als eerstverantwoordelijke uitvoering geven aan deze nieuwe opdracht? Het antwoord ontvangen we het liefst in de vorm van een kaderbrief of -notitie, waarin integraal alle aspecten van de nieuwe Wet worden beschreven. Dus inclusief de financiering en het werven van -zo nodig- professionals en vrijwilligers voor de nodige ondersteuning van onze nieuwkomers met het oog op het verwerven van een eigen plek in de Berkellandse samenleving. Kan het college dit toezeggen?

Antwoord:

Toelichting:

1. In de rondvraag kunnen vragen gesteld worden die zich lenen voor een direct en kort antwoord. Ze moeten gaan over actuele zaken.
2. De rondvraag moet 12 uur voor het begin van de vergadering bij de griffie ingediend zijn.
3. Voor de overzichtelijkheid uw vragen in de daarvoor bestemde vakken plaatsen. Bij elke nieuwe vraag kunt u d.m.v. de tabtoets een nieuwe regel aanmaken. Het antwoord zal dan geplaatst worden bij de desbetreffende vraag.

Projectplan implementatie Wet inburgering in Berkelland per 1 januari 2022

Managementsamenvatting

In deze managementsamenvatting presenteren wij in kort bestek de aanpak die wij voorstellen om de nieuwe Wet Inburgering per 1 januari 2022 in Berkelland te implementeren.

Volgens de huidige wet is het de eigen verantwoordelijkheid voor nieuwkomers om in te burgeren.

Zij moeten dat zelf regelen met een lening van 10.000 euro van DUO.

Bekijk hier de animatievideo over het nieuwe inburgeringsstelsel:
<https://youtu.be/AgQYDqahWpg>
(5 minuten)

De nieuwe wet geeft de regie weer terug aan de gemeenten.

Het doel is dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen in Nederland. En dat ze daarnaast zo snel mogelijk werk vinden. Als subdoelen worden genoemd: tijdige start, snelheid, maatwerk, dualiteit en kwaliteit. De belangrijkste veranderingen zijn:

- De gemeente gaat inburgeringsplichtige nieuwkomers begeleiden bij hun inburgering. Voor asielstatushouders doen zij dit vanaf het moment van koppeling aan een gemeente.
- Iedereen krijgt een inburgering op maat. Dit gebeurt aan de hand van een brede intake. En het maken van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie door de gemeente. Voor asielstatushouders betaalt de overheid de inburgering.
- Gemeenten begeleiden ook gezinsmigranten en overige migranten. Zij betalen hun inburgering altijd zelf. De gemeente neemt een brede intake af en stelt daarmee de te volgen leerroute vast. Ook kan zij adviseren over een mogelijk passende onderwijsinstelling.
- Inburgeringsplichtigen leren de Nederlandse taal op een niveau waarmee ze zich goed kunnen redden in Nederland. Zo kunnen zij sneller deelnemen aan de Nederlandse samenleving. En hebben zij betere kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt.
- Een combinatie van leren van de taal en meedoen aan de Nederlandse samenleving is een belangrijk onderdeel van het nieuwe inburgeringsstelsel. Het volgen van een stage of (vrijwilligers)werk zijn daar voorbeelden van.

De opbouw van de nieuwe inburgeringswet als volgt:

De Brede intake start al in AZC met een warme overdracht, de leerbaarheidstoets geeft aan of het wel of niet mogelijk is om binnen 3 jaar op taalniveau B1 in te burgeren. Samen met de inburgeraar wordt een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) opgesteld. De nieuwkomers krijgen een jaar lang maatschappelijke begeleiding. Een half jaar lang worden zij financieel ontzorgd en krijgen zij een training in financiële en administratieve zelfredzaamheid.

Op basis van het PIP krijgt de inburgeraar een aanbod voor één van de drie leerroutes:

- Onderwijsroute, is ter voorbereiding op vervolgonderwijs of
- Reguliere B1 route.

Voor de nieuwkomers die het B1 niveau niet haalbaar is, is er de

- Z-(elfredzaamheids)route.

Daarnaast volgt de inburgeraar de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) en het ParticipatieVerklaringsTraject (PVT), gericht op de kernwaarden van de Nederlandse samenleving en op meedoen in die samenleving.

De inburgeraar heeft 3 jaar de tijd om de inburgering af te ronden.

De gemeente Berkelland is al enkele jaren voorbereid op de bedoelde vernieuwing van de Inburgeringswet.

Er is een integraal plan 'Meedoen in Berkelland, help the people to help themselves' en een integraal opgaveteam vluchtelingen. O.a. met professionele maatschappelijke begeleiding en een regisseur voor alle nieuwkomers.

Het huidige plan steunt op twee poten: een professionele poot met begeleiding door gemeente, SDOA, Interbeek Support, Voormekaar en ProWonen en een vrijwillige poot met ondersteuning door maatjes(groepen), taalmaatjes en tal van andere vrijwilligers uit het maatschappelijke veld.

Op basis van ervaring zijn door Berkelland voor de inburgering de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Integraal
- Thuisnabij
- Maatwerk met coaching
- Empowerment.

Voor de nieuwe wet Inburgering zijn 9 processen beschreven:

1. Brede intake en PIP
2. Voortgang en handhaving
3. Aanbieden leerroutes
4. Ontzorgen
5. Participatieverklaringen
6. Module arbeid en participatie
7. Maatschappelijke begeleiding
8. Beleid en sturing
9. Ondersteunende processen

Het adviesbureau voor maatschappelijke vraagstukken, Andersson Elffers Felix (AEF), heeft voor ministerie en gemeenten een rapport opgeleverd over de werkzaamheden in deze processen en de opbouw van de structurele inburgeringskosten voor gemeenten. Wij volgen deze opzet en berekeningen.

Op basis hiervan hebben wij bekeken hoe wij deze taken en rollen kunnen uitvoeren. In regionaal verband is gekeken naar de gezamenlijke inkoop van het programma-aanbod voor de leerroutes. Met de SDOA- gemeenten hebben wij bekeken welke taken en rollen kunnen worden opgepakt, deels parallel aan de Participatiewet, door het werkleerbedrijf Fijnder.

Op basis van deze gesprekken is een businesscase geschreven voor de onderdelen:

- Brede intake
- Voortgang en handhaving
- Financiële ontzorging
- Financiële zelfredzaamheid in groepsverband
- Inzet Tolken
- Module Arbeidsmarkt en Participatie
- Inzet regisseur en leerbaarheidtoets

Hiervoor is een Dienstverleningsovereenkomst DVO opgesteld tussen de gemeente Berkelland en SDOA/Fijnder Werkleerbedrijf Oost Achterhoek.

In 2020 zijn we gestart met de regionale inkoop van het programma-aanbod voor de leerroutes. Dit hebben we samen met de acht gemeenten in de Achterhoek gedaan door middel van een marktconsultatie gevolgd door dialoogfase. In de voorbereidende fase hebben we input opgehaald bij markt- en samenwerkingspartijen, bij ervaringsdeskundigen en binnen onze eigen gemeenten. Deze input hebben we meegenomen in de aanbesteding.

De aanbesteding heeft geleid tot de volgende gunning:

- B1-route: TopTaal en Interbeek Support
- Z(elfredzaamheids)-route: TopTaal en Interbeek Support
- Onderwijsroute: HAN/ Radboud Universiteit (HBO, WO) en Graafschap College (MBO)

Alle processen worden geregistreerd door de gemeente. De maatschappelijke begeleiding en het wekelijkse spreekuur blijft verzorgd worden door Interbeek Support. De ondersteuning van de gezinshereniging blijft bij Vluchtelingenwerk. De toewijzing van de woningen blijft bij ProWonen.

De inzet van maatjes, vrijwilligers, cultuurverbinders en sleutelpersonen blijft de warme mantel van de inburgering. De groep nieuwkomers die voor 1 januari 2022 met de inburgering is begonnen moeten dit nog onder het 'oude' stelsel afmaken. Dit kan dus nog een paar jaar doorlopen. Deze groep wordt de 'ondertussengroep' genoemd. Bedoeling is dat dit wel al zo veel mogelijk volgens de uitgangspunten van de nieuwe wet gebeurt. De gemeente krijg hiervoor ook een extra bijdrage.

Het nieuwe inburgeringsstelsel wordt bekostigd met incidentele en structurele rijksmiddelen. De incidentele middelen zijn o.a. voor de implementatie en opleidingen. De structurele middelen zijn voor de uitvoeringskosten (zoals inkoop, beleidsondersteuning, brede intake, PIP, voortgangsgesprekken en ontzorgen) en voor de kosten van de inburgeringsvoorzieningen (leerroutes, MAP, PVT, maatschappelijke begeleiding en de inzet van tolken).

Inhoud

1. Inleiding en achtergrond
2. Doel
3. Wie doet wat?
4. Terugblik/ervaringen
5. Uitgangspunten/resultaat
6. Inhoudelijk aanpak/inzet/opzet
7. Processen
8. Financiën
9. Organisatie en rolverdeling
10. Neveneffecten
11. Fasering/planning

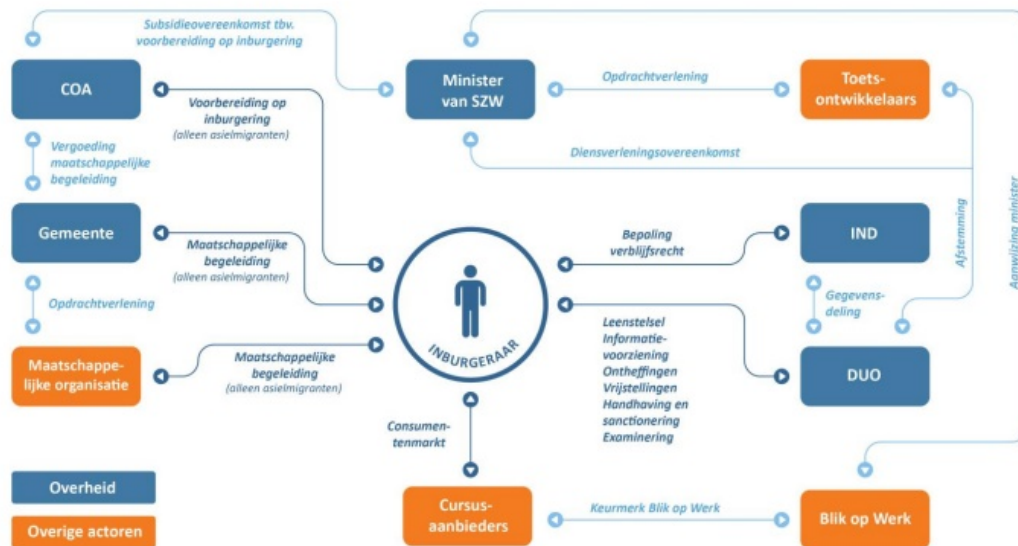
1. Inleiding en achtergrond

Waarom een nieuw inburgeringsstelsel?

In het huidige inburgeringsstelsel wordt van inburgeringsplichtigen verwacht dat zij in staat zijn om zelfstandig hun weg te vinden in het stelsel en te bepalen op welke manier zij aan de inburgeringsplicht kunnen voldoen. Uit de evaluatie van de huidige Wet inburgering en andere publicaties over de werking van het inburgeringsstelsel blijkt dat een aanzienlijk deel van de inburgeraars het lastig vindt om zelfstandig invulling te geven aan de eigen inburgering. Het huidige stelsel staat verder teveel op zichzelf en mist daarmee de aansluiting met andere belangrijke domeinen zoals onderwijs en participatie én is gevoelig voor fraude. Daarom is besloten om het inburgeringsstelsel grondig te herzien.

Gemeenten krijgen nieuwe taken om de regiefunctie in het stelsel te kunnen vervullen, zoals het opstellen van een persoonlijk plan inburgering en participatie, het aanbieden van leerroutes en het monitoren van het inburgeringstraject. Bestaande taken, zoals maatschappelijke begeleiding, krijgen een andere invulling.

Huidige inburgeringsstelsel:

Tijdslijn invoering van de nieuwe Wet Inburgering

De Rijksoverheid evalueerde in 2018 de werking van het huidige inburgeringsstelsel (Wet inburgering 2013). Het blijkt dat het huidige stelsel onvoldoende werkt. Nieuwkomers beheersen bijvoorbeeld niet altijd binnen drie jaar de Nederlandse taal. Een nieuw, verbeterd, inburgeringsstelsel moet nieuwkomers beter helpen.

Tijdslijn

De tijdslijn Veranderopgave Inburgering (VOI) geeft de totstandkoming van het nieuwe inburgeringsstelsel weer.

- De nieuwe Wet inburgering is op 2 februari 2021 gepubliceerd in het Staatsblad.
- 3 februari 2021 heeft Tweede Kamer Besluit en Regeling behandeld
- 15 maart 2021 is het Besluit voor een advies aangeboden aan de Afdeling advisering van de Raad van State.
- 1 september zijn Besluit en de Regeling gepubliceerd
- 1 januari 2022 is de datum invoering Wet inburgering

Het doel van de nieuwe wet is dat nieuwkomers zo snel mogelijk meedoen in Nederland en dat ze ook zo snel mogelijk werk vinden. De belangrijkste veranderingen zijn:
De gemeente gaat nieuwkomers begeleiden bij hun inburgering.

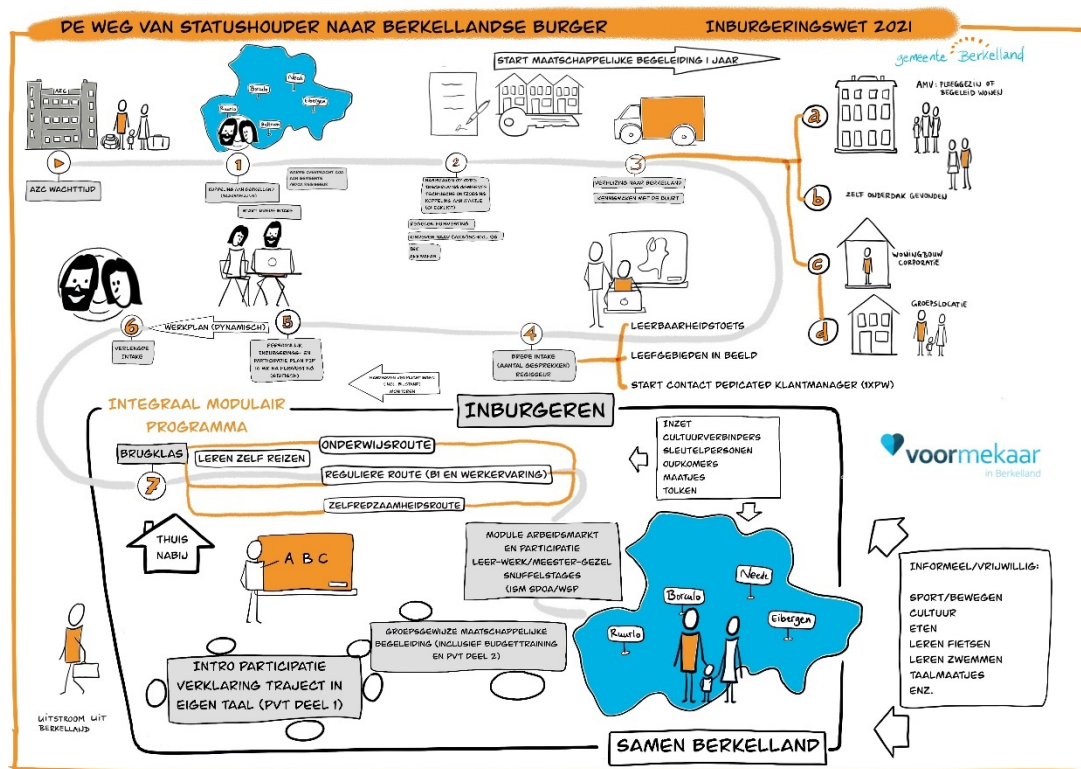
- Asielstatushouders krijgen een op maat gesneden inburgering. De overheid betaalt dit.
- Gemeenten begeleiden ook familieleden van immigranten die naar Nederland komen. Gezinsleden betalen hun inburgering altijd zelf.
- Nieuwkomers leren de Nederlandse taal op een niveau waarmee ze zich goed kunnen redden in Nederland. Ze hebben dan meer kans op een baan. En nemen sneller deel aan de Nederlandse samenleving.

Er komen drie nieuwe leerroutes voor nieuwkomers om in te burgeren:

1. de B1 route; een route voor taal en (vrijwilligers)werk.
Nieuwkomers beheersen binnen maximaal drie jaar de Nederlandse taal.
Tegelijkertijd kunnen zij (vrijwilligers)werk doen.
2. de Onderwijsroute; een route vooral voor jongeren.
Zij halen zo snel mogelijk een schooldiploma.
3. de Zelfredzaamheidsroute; een route voor inburgeraars waarvoor route 1 en 2 niet haalbaar is.

Opbouw projectplan

In dit projectplan beschrijven hoe we ons inzetten voor het inburgeringsproces van onze nieuwkomers. Onder nieuwkomers verstaan we inwoners met een tijdelijke verblijfsstatus die gevestigd worden in de gemeente Berkelland (asielmigranten en gezinsmigranten). Dit doen we aan de hand van de infographic 'De weg van statushouder naar Berkellandse burger'. In de infographic zijn de processtappen genummerd. We refereren hieraan in dit projectplan.

2. Doel

Om het doel van de nieuwe Wet inburgering te bereiken, kent de wet 5 subdoelen die als uitgangspunt dienen voor gemeenten en andere partijen in het stelsel.

2.1 Tijdige start van de inburgering

Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen vanaf het begin kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat zij zo snel mogelijk beginnen met de inburgering.

2.2 Snelheid van de inburgering

Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen snel kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat zij binnen de inburgeringstermijn, maar liefst sneller, voldoen aan de inburgeringsplicht.

2.3 Maatwerk

Om te zorgen dat inburgeringsplichtigen volwaardig kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat het inburgeringsaanbod aansluit bij hun startpositie en ontwikkelmogelijkheden.

2.4 Dualiteit: combineren van taal en participatie

Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen volwaardig kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat het leren van de Nederlandse taal gecombineerd wordt met activiteiten gericht op deelname aan het dagelijkse leven.

2.5 Kwaliteit van het inburgeringsaanbod

Om de subdoelen 1 tot en met 4 te bereiken, is het belangrijk dat er een divers en kwalitatief hoogwaardig inburgeringsaanbod beschikbaar is. Daarom zijn gemeenten in het nieuwe inburgeringsstelsel verantwoordelijk voor de inkoop en kwaliteit (van een deel) van het inburgeringsaanbod.

En dat allemaal onder het motto: *'Iedereen doet mee, het liefst via betaald werk'*.

3. Wie doet wat?

De gemeente is in het nieuwe stelsel verantwoordelijk voor:

- het afnemen van een brede intake;
- het opstellen van het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP);
- het volledige inburgeringsaanbod (waaronder taallessen) voor asielstatushouders en een deel van het aanbod voor gezinsmigranten en overige migranten;
- het monitoren van de voortgang van de inburgering voor alle inburgeringsplichtigen;
- de maatschappelijke begeleiding van asielstatushouders;
- het financieel ontzorgen van bijstandsgerechtigde asielstatushouders.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) blijft verantwoordelijk voor de inrichting en de werking van het stelsel als geheel. Bij deze verantwoordelijkheid hoort het vaststellen van de inburgeringsplicht en de inburgeringstermijn, de verlenging daarvan en de handhaving van de inburgeringsplicht aan het einde van de inburgeringstermijn. DUO voert deze taken namens de minister van SZW uit.

4. Terugblik op plan vluchtelingen 'Meedoen in Berkelland'

Plan 'Meedoen in Berkelland'

Voordat we dieper induiken op onze aanpak geven we een terugblik op ons huidige plan van aanpak vluchtelingen: 'Meedoen in Berkelland, help the people to help themselves'.

dat vanaf 2017 draait. Deze evalueren wij kort, waarbij belangrijke opgedane ervaring wordt meegenomen.

Wat hebben we afgelopen jaren bereikt?

Het opgaveteam vluchtelingen voert het plan van aanpak vluchtelingen 'Meedoen in Berkelland' uit, dat al deels rekening houdt met uitgangspunten van de nieuwe Wet Inburgering.

Uitgangspunten zijn: uitzicht op een geïntegreerd zinvol bestaan van vluchtelingen, één doorgaande lijn van perspectief op wonen, onderwijs en werk en met de intentie om de druk op bijstandsvoorzieningen te beperken.

Een aantal veranderingen is doorgevoerd. Alle statushouders (SDOA-klanten, maar ook gezinsleden en jongeren met Studiefinanciering) zijn direct in beeld bij de regisseur statushouders (co-product van gemeente en SDOA). Deze houdt de regie tot het moment dat de statushouder werk gevonden heeft en voldoende kan participeren in de samenleving.

Volgens het plan wordt direct gestart met een intensief, geïntegreerd, programma. Dit programma combineert de maatschappelijke begeleiding, het participatieverklaringstraject en een empowermenttraining aan het einde van het inburgeringstraject. Er is een deel 'sport en bewegen', een theoretisch deel en zo mogelijk een deel werkervaring. De inburgeringslessen en de -examens vallen nu nog onder de eigen regie van de statushouders. Onder de nieuwe inburgeringswet komt de regie op de inburgering bij de gemeente te liggen.

De maatschappelijke begeleiding is geprofessionaliseerd en ondergebracht bij Interbeek Support.

Er is voor de gemeente Berkelland een wekelijks inloopspreekuur voor vluchtelingen ingesteld (nu bij Het Hof in Borculo).

Bijzondere aandacht hebben we voor de Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV-ers) die 18 worden. Zij krijgen zo nodig een verlengde begeleiding. Deze wordt bekostigd uit de Wmo.

Integraal, thuisnabij, coaching met maatwerk en empowerment zijn belangrijke ingrediënten bij de uitvoering.

Naast de professionele poot steunt het plan vluchtelingen op een vrijwillige poot. We hebben zo'n 80 maatjes (vrijwilligers) waarop de statushouders (-gezinnen) kunnen terugvallen. O.a. voor extra taal, contacten en als 'goede buur'.

We hebben gestimuleerd dat de maatjes zich verenigen en zelf onderdak zoeken voor hun activiteiten.

We hebben gecertificeerde sleutelpersonen en cultuurverbinders opgeleid. Zij draaien mee in een Achterhoeks netwerk.

Er zijn diverse initiatieven genomen en activiteiten gehouden op het gebied van gezondheid en opvoeding (samen met GGD), administratie en budgettering (o.a. samen met Samen Sterk), sport en cultuur (o.a. Berkelland Friends Festival BFF in samenwerking met combinatiefunctionarissen van de Sportfederatie Berkelland, Muziek- en Kunstwijs/Culturijs en de bibliotheek).

Het plan wordt uitgevoerd met middelen uit de rijksbijdrage maatschappelijke begeleiding en 'gespaarde' extra rijksbijdrage verhoogde instroom

Totstandkoming aanpak 'Meedoen in Berkelland'

Vanaf 2015 was er landelijk sprake van een verhoogd aantal vluchtelingen. In Berkelland hebben we een grote groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen opgevangen. In korte tijd zijn veel statushouders gehuisvest in de kernen van Berkelland. De aandacht verschoof van huisvesting naar integratie en participatie van deze nieuwe inwoners.

Het uitgangspunt is een goede opvang, huisvesting, integratie en participatie met uitzicht op een geïntegreerd zinvol bestaan van de statushouder in de gemeente Berkelland. Dit vanuit het belang van de doelgroepen zelf en vanuit het belang van de Berkellandse samenleving.

In 2017 heeft het gemeentebestuur van Berkelland ingestemd met dit plan van aanpak, genaamd 'Meedoen in Berkelland', met als ondertitel *'Help the people to help themselves'*. Dat was en is nog steeds de rode draad in dit plan. Hiervoor is een opgaveteam 'vluchtelingen' geformeerd. Door integrale inzet van gemeente, Sociale Dienst Oost-Achterhoek (SDOA), Voormekaar en een netwerk van vrijwilligers/(taal)maatjes worden statushouders begeleid naar zelfredzaamheid, zodat statushouders hun draai kunnen vinden in de Berkellandse samenleving. De gemeente coördineert, SDOA levert de regisseur en Interbeek Support wordt door Berkelland ingehuurd voor begeleiding, training en coaching gericht op zelfstandig functioneren in de samenleving.

Aankomst in Berkelland

Bij aankomst zorgen we ervoor dat de basiszaken op orde zijn. Denk hierbij aan een woning, de basisinrichting hiervan, aansluiting gas, water, elektra en internet, kennismaking met een maatje, hulp bij de uitkering, verzekering en het uitzoeken van een opleiding. Dit doen we samen met onze partners SDOA ProWonen en Interbeek Support.

Vrijwillige pijler

Naast de maatschappelijke begeleiding verzorgd door Interbeek Support, is een ander kenmerkend onderdeel van de Berkellandse aanpak: de inzet van maatjes. Dit zijn vrijwilligers die statushouders na huisvesting in de gemeente wegwijs maken in de woonplaats waar zij terecht zijn gekomen, na vaak een lange reis en verblijf in het AZC. Een maatje maakt de nieuwkomer wegwijs in de gemeente en de nieuwe woonplaats, drinkt een kopje koffie of thee, verwijst naar professionele inzet bij vragen over administratie/zorg/werk, verwijst naar het lokale winkelaanbod, enzovoort. Ook heeft een maatje een signalerende functie richting professionals als zij zien dat iets niet goed gaat. Kortom: een maatje is een goede noaber die er mede voor zorgt dat de nieuwkomer zich thuis voelt in zijn nieuwe woonplaats.

Vanuit de gemeente (Gebiedsteam) coördineert de contactpersoon vluchtelingen de inzet van maatjes en is er regelmatig overleg met de vrijwilligers. We ondersteunen de activiteiten door middel van een financiële impuls en de (taal)maatjes ontvangen jaarlijks tijdens een gezamenlijke bijeenkomst een blijk van waardering. Statushouders wonen verspreid over de Berkellandse kernen. Hieronder volgt een uiteenzetting over de activiteiten per kern.

Maatjes en vrijwilligers netwerken in de kernen

Neede

De Werkgroep Integratie Neede (WIN) is de afgelopen jaren erg actief gebleven wat betreft organiseren van activiteiten die de integratie van statushouders in Neede stimuleren. De maatjes ondersteunen de statushouders op individuele basis, geven taallessen in de bibliotheek, organiseren de zwemles en naailes. De groep bestaat uit zo'n twintig vrijwilligers en heeft een onderkomen gekregen in de voormalige boerderij/hessenherberg/bibliotheek De Meijer.

Eibergen

De maatjes in Eibergen hebben zich verenigd in de Werkgroep Integratie Statushouders Eibergen (WISE). Ze bieden individuele ondersteuning aan (nieuwe) statushouders, verzorgen taallessen in de bibliotheek en hebben zij een ontmoetingsruimte in de vorm van de Weggeefwinkel. Deze winkel aan de J.W. Hagemanstraat wordt met financiering van de gemeente gerund door statushouders en Nederlandstalige vrijwilligers en functioneert ook als centrum voor scholing en ontmoeting.

Ruurlo/Borculo

De (taal)maatjes in Borculo en Ruurlo hebben een App-contactgroep en zijn actief bij Taalcontact (voorheen Taalcafé) Borculo. Taalcontact in Borculo draait op donderdagochtend en donderdagavond. De groep start met een kringgesprek en vervolgens is er individuele taalbegeleiding. De gemeente stimuleert de programma's en vergoedt de huisvestingskosten.

Sleutelpersonen en Cultuurverbinders

In Berkelland hebben we getrainde cultuurverbinders en sleutelpersonen die nieuwkomers helpen bij het inburgeren. Cultuurverbinders en sleutelpersonen zijn getraind om de brug te kunnen slaan tussen de nieuwkomers en de Nederlandse samenleving. Wat voor ons normaal is, zoals het schoolsysteem in Nederland, kan erg verwarrend zijn voor een nieuwkomer. Een cultuurverbinder die zelf ook heeft moeten inburgeren kan uitleg geven over hoe we in Nederland leven. Maar ook een gevoel van vertrouwen kweken bij de nieuwkomer en deze stimuleren of activeren om aan de slag te gaan. Ze nemen soms ook een voorbeeldrol aan voor de nieuwkomers.

Het verschil tussen de term sleutelpersoon en cultuurverbinder, zit in de achtergrond en scholing die zij hebben gehad. Sleutelpersonen zijn getraind door Pharos en de GGD en zijn gespecialiseerd in het bespreekbaar maken van thema's op het gebied van gezondheid en opvoeding. Cultuurverbinders zijn breder inzetbaar en getraind door VluchtelingenWerk.

Rolverdeling maatjes en maatschappelijk begeleiders Interbeek

Een belangrijk punt van aandacht is de scheidslijn tussen het werk van een vrijwilliger en de coach van Interbeek c.q. klantmanager van SDOA. Het maatje is een goede noaber die een statushouder wegwijs maakt in het desbetreffende dorp en in de gemeente. Het maatje beantwoordt vragen waar mogelijk zelf, maar verwijst door naar de professional als er onduidelijkheden zijn.

Taalmaatjes hebben via de Bibliotheek Oost-Achterhoek een training ontvangen over het geven van individuele taallessen.

Voorlichting over administratie en budgettering is opgenomen als onderdeel van de maatschappelijke begeleiding. Adminimaatjes als aparte groep is niet opgezet. Formulierenbrigade en Thuisadministratie van Humanitas, worden als vrijwilligers wel

ingezet voor statushouders. Voor het overige is er voor gekozen om vragen over administratie e.d. over te laten aan de professionals, om de rol- en taakverdeling helder te houden. Hiervoor is het spreekuur bij 't Hof in Borculo, met de mogelijkheid om ook op afspraak in het gemeentehuis vragen te kunnen stellen.

Overige activiteiten

Verder hebben we ook een aantal activiteiten georganiseerd of ondersteund om de statushouders verder op weg te helpen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Berkelland Friends Festival;
- Sherazade voorstelling was er in samenwerking met muziekvereniging Excelsior;
- Weggeefwinkel Eibergen is geopend;
- Fietslessen sportfederatie;
- overleg taalaanbieders en taalmaatjes;
- Voetbaltoernooi voor statushouders.

Sport- en cultuuractiviteiten (zoals BFF) bevorderen de participatie. We zien 'leren fietsen' en 'leren zwemmen' als noodzakelijk onderdeel dat opgenomen moet worden in het toekomstige inburgeringsprogramma.

Pilots Powervrouwen, Brede intake, sleutelpersonen/cultuurverbinders

Als voorbereiding op de Wet Inburgering 2022 draaiden wij samen met de gemeente Bronckhorst de pilot 'Powervrouwen'.

Tevens doen we in Achterhoek-verband mee het de pilot 'brede intake' en de pilot inzet sleutelpersonen.

In de pilot Powervrouwen (Berkelland/Bronckhorst) werd geleerd om meedoen in de samenleving en deelnemen aan de arbeidsmarkt te combineren met opvoeding en 'gezinsmanagement'. De pilot had de hoogste resultaatsscore van het hele land.

Participatiestatus van deelnemers

83%	was bij de start niet actief
31%	was bij het einde van de pilot niet actief
29%	deed na de pilot een opleiding
16%	had na de pilot betaald werk
8%	deed na de pilot een stage
8%	heeft na de pilot een werkervaringsplaats
8%	deed na de pilot vrijwilligerswerk

5. Uitgangspunten en resultaat

Uitgangspunten op basis van de ervaringen die we de afgelopen jaren hebben opgedaan:

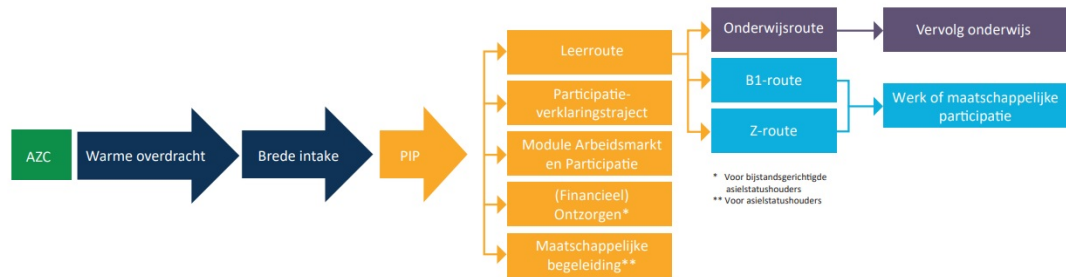
- integrale aanpak
- thuisnabij
- coachend met maatwerk
- empowerment

We zorgen voor één doorgaande lijn met perspectief op wonen, onderwijs en werk en participatie. We bieden een integraal programma dat gericht is op het effectief leren van de Nederlandse taal (niveau B1), kennis van de samenleving en aansluiting op de arbeidsmarkt. We combineren leren en werken in dit programma

We stimuleren de maatjesgroepen in de kernen en de andere vrijwilligers- initiatieven onder het motto: 'help the people to help themselves'

In de focus van opgave nieuwkomers zijn de volgende periodes belangrijk: de regie strekt zich uit over een periode van maximaal 5 jaar. Dit is de periode van de tijdelijke verblijfsvergunning. In deze periode wordt het wekelijkse inlooppreekuur aangeboden. Binnen deze periode vindt in principe binnen 3 jaar de inburgering plaats. Dit is ook de periode waarin het maatje aan de inburgeraar is gekoppeld. In het eerste jaar vindt de maatschappelijke begeleiding en de financiële en administratieve educatie plaats. In het eerste half jaar wordt de inburgeraar ontzorgd.

6. Inhoudelijk aanpak/inzet/opzet

Het inburgeringsproces schematisch weergegeven vanaf het moment dat de inburgeringsplicht is vastgesteld tot en met het vaststellen van het PIP.

‘De weg van statushouder naar Berkellandse burger’

In dit hoofdstuk bespreken we hoe we het inburgeringsproces gaan aanpakken aan de hand van de nieuwe Inburgeringswet. Deze nieuwe wet biedt kansen om Berkellandse nieuwkomers te voorzien van een op maat gemaakte inburgeringsroute. Zodat ze zo snel mogelijk zelfstandig kunnen werken, wonen en zich thuis voelen in Berkelland.

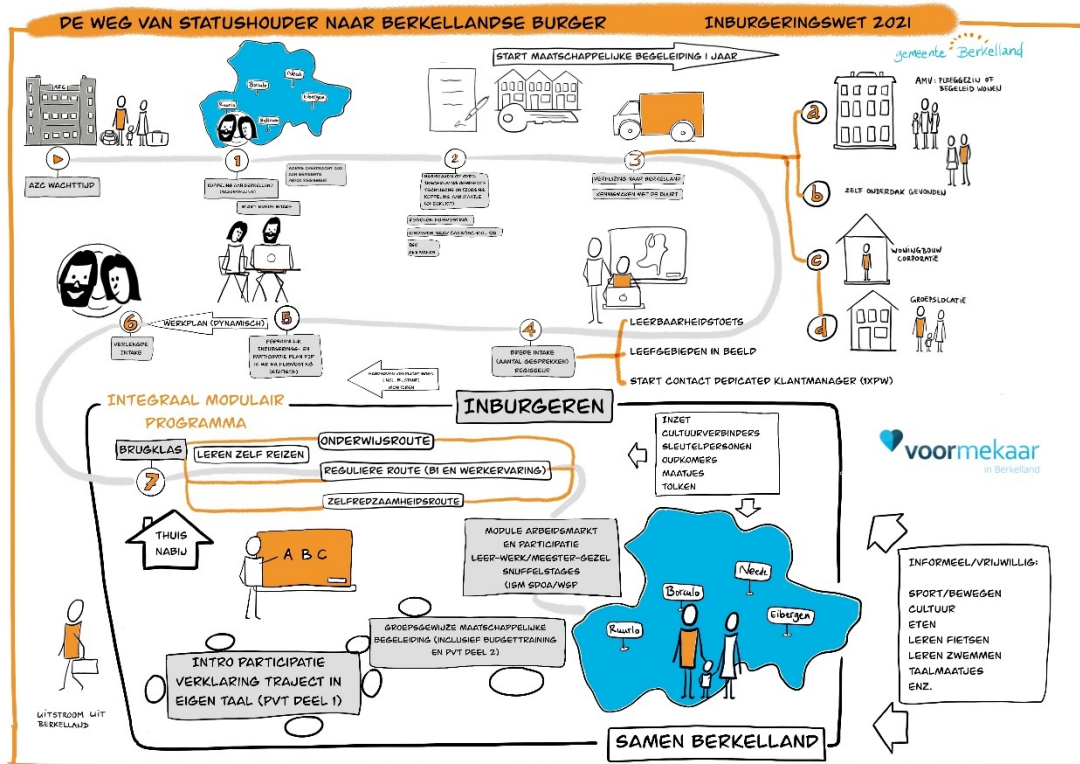
Het huidige stelsel voldoet niet

Het huidige inburgeringsstelsel voldoet op een aantal punten niet. Veel inburgeraars doen er te lang over om in te burgeren. Daarnaast worden ze niet gestimuleerd om het hoogst mogelijke taalniveau te behalen.

Het bestaande systeem laat ook ruimte voor kwaadwillenden om bijvoorbeeld via het declaratiesysteem bij taallessen te frauderen. Ook dit probleem wordt opgelost, omdat het leenstelsel voor asielstatushouders, waarin de inburgeraar een lening krijgt en daarvan o.m. taallessen inkoopt, wordt afgeschaft. Straks worden de taallessen voor deze groep door de gemeente betaald.

Hoe gaat het inburgeren eruitzien?

In het plaatje hieronder staat de weg van de statushouder geschetst aan de hand van stappen. Bij elke stap staat beschreven wat er gaat gebeuren.

We blijven de huidige werkwijze hanteren voor de eerste drie stappen in het schema.

1. **Koppeling met Berkelland**
2. **Basiszaken op orde en**
3. **Verhuizing naar Berkelland. Hierin staat het ontzorgen van de nieuwkomer centraal.**

De volgende vier stappen staan hieronder uitvoerig beschreven.

Stap 4: Brede intake

Om inburgeringsplichtigen - met name asielstatushouders - adequaat te begeleiden bij hun inburgering en hun route naar werk (of een andere vorm van maatschappelijke participatie), is minimaal nodig dat de gemeente weet om wie het gaat, wat de persoonlijke situatie is en wat nodig is om hem of haar via onder andere het inburgeringstraject te begeleiden naar een zelfstandig en financieel onafhankelijk bestaan.

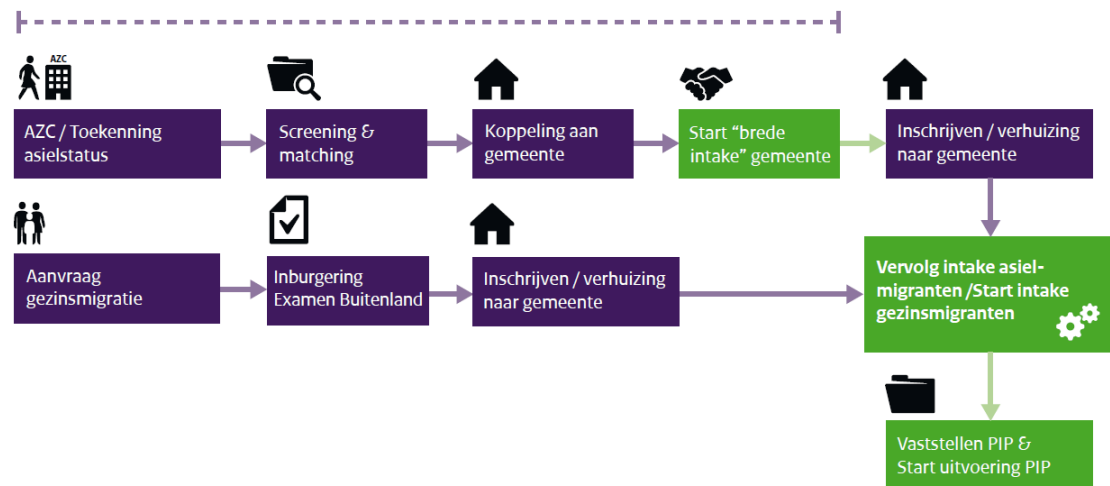
Daarom moet de gemeente voor iedere inburgeraar een 'brede intake' gaan afnemen, die op individueel niveau inzicht geeft in de startpositie en de ontwikkelmogelijkheden van een inburgeringsplichtige. Daarbij gaat het onder meer om informatie of iemand analfabeet is, welke opleidingen zijn gevolgd, praktische competenties, werknemersvaardigheden, werkervaring, leerbaarheid, motivatie/interesses, mate van zelfredzaamheid en informatie die een effect kan hebben op het inburgeringstraject zoals de gezinssituatie, sociaal netwerk en fysieke en mentale gezondheid. Een dergelijke 'brede intake' ondersteunt de gemeente bij het integraal of geïntegreerd werken binnen het brede sociale domein, waaronder de Participatiewet. De intake is van groot belang

voor het vervolgtraject; daarom moet deze zo objectief mogelijk zijn en moet een hoge mate van landelijke uniformiteit worden geborgd. Het Rijk zal criteria en kaders formuleren waaraan de intake in ieder geval moet voldoen om dit te bereiken.

Om de inburgeringsplichtige in staat te stellen zo snel mogelijk te beginnen met zijn of haar traject is het belangrijk dat de intake zo snel mogelijk plaatsvindt. Voor asielstatushouders betekent dit dat al in de AZC's, na de koppeling van een inburgeraar aan een gemeente, in samenwerking met het COA maar onder regie van de gemeente begonnen wordt met de afname van de intake. De informatie die het COA verzamelt en ook nu al deelt met de gemeente via het Taakstellingsvolgsysteem (TVS) wordt hiervoor ook benut. De vraag is wel of het starten op het AZC haalbaar is. In principe worden statushouders voor Berkelland gekoppeld vanuit het AZC in Winterswijk, maar in de praktijk komen koppelingen vanuit het hele land.

Figuur brede intake en doorlopende leerlijn:

Voorinburgering in AZC

Onder de sociale onderdelen van de brede intake vallen de onderwerpen fysieke en mentale gezondheid, gezinssituatie en sociaal netwerk. Het blijkt dat statushouders in eerste instantie erg afhankelijk zijn van familiebanden of landgenoten die al langer in Nederland verblijven en in tweede instantie van vrijwilligers van de maatschappelijke begeleidingsorganisaties. Het sociale netwerk is dus in veel gevallen niet groot te noemen. Vrijwilligerswerk draagt zeker bij aan het vergroten van het sociale netwerk, maar enige beheersing van de Nederlandse taal is dan wel noodzakelijk.

Fysieke en mentale gezondheid is een van de lastigste leefgebieden om te benoemen in de brede intake. Vooral over psychische klachten heerst veel schaamte, terwijl het duidelijk is dat de betrokkenen veel hebben meegemaakt. Tegelijkertijd is uit onderzoek van Pharos ook gebleken dat niet iedereen met een oorlogservaring een trauma ontwikkelt. Psychische klachten kunnen zich bovendien in een later stadium openbaren. Het aanpakken van de psychische en lichamelijke gezondheid moet zich daarom vooral richten op de mogelijkheden of belemmeringen die er zijn met het oog op het volgen van het inburgeringstraject, het volgen van een opleiding en het aanvaarden van werk, Verwijzing vanuit de gemeente (maatschappelijke begeleiding Interbeek, klantmanager SDOA/Fijnder, Voormekaar) naar (medische) hulpverlening is dan tevens mogelijk om dit nader te toetsen of te onderbouwen, bijvoorbeeld in het kader van medische vrijstelling.

Stap 5: Persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP)

De Brede intake, met daarin de leerbaarheidstoets, is het startpunt van een individuele route via inburgering naar participatie en markeert en resulteert in een persoonlijk plan: het Plan Inburgering en Participatie (PIP). Een PIP wordt opgesteld voor alle inburgeringsplichtige nieuwkomers. Dat is maatwerk: een persoonlijk programma voor het leren van de taal in combinatie met werk, vrijwilligerswerk, studie of stage. In het PIP kan ook worden ingegaan op belangrijke randvoorwaardelijke zaken als kinderopvang. In dit plan worden ook afspraken vastgelegd over de wijze waarop en voor welke duur ontzorgen aan de orde is. De route naar het te bereiken einddoel wordt in het plan vastgelegd, evenals de looptijd waarin het einddoel behaald moet zijn. Het voldoen aan de inburgeringsplicht maakt daarvan deel uit, evenals de wijze waarop de inburgeringsplichtige hetzij via scholing hetzij via (vrijwilligers)werk naar vermogen meedoet/meekomt in de samenleving. Om zicht te houden op de voortgang voert de gemeente gedurende de looptijd van het PIP op gezette tijden voortgangsgesprekken met de inburgeringsplichtige. Dit wordt vastgelegd in een dynamisch werkplan.

Uitgangspunt is dat het PIP niet vrijblijvend is - niet voor de inburgeringsplichtige en niet voor de gemeente: beide partijen committeren zich aan het PIP, gemeente volgt de inburgeringsplichtige in zijn/haar vorderingen.

Voor de Brede intake en het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie PIP werd op basis van testen en ervaringen in Berkelland landelijk een werkblad ontwikkeld:

Eisen aan inburgeringsplichtige

Alle inburgeraars hebben een resultaatverplichting: het voldoen aan de inburgeringsplicht binnen de daarvoor gestelde termijn (het inburgeringsexamen of één van de andere routes). Verwijtbaar niet inburgeren heeft consequenties. Een inburgeringsplichtige die verwijtbaar niet op tijd aan zijn inburgeringsplicht heeft voldaan, krijgt een boete. In de monitoring van dit aspect zal aandacht zijn voor gedragseffectiviteit en contra-effectieve gevolgen zoals bijvoorbeeld schuldenproblematiek. Gevolg van het verwijtbaar niet voldoen aan de inburgeringsplicht is ook dat de nieuwkomer niet in aanmerking komt voor een sterker verblijfsrecht (zoals een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd) of voor naturalisatie.

Inburgeringsaanbod	Asielstatushouders	Gezinsmigranten en overige migranten
Leerroute	✓	*
Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP)	✓	✓
Participatieverklaringstraject (PVT)	✓	✓
Maatschappelijke begeleiding	✓	
Financieel ontzorgen	✓	

* Gemeenten zijn alleen verantwoordelijk voor de participatiecomponent van de leerroute als gezins- en overige migranten een uitkering hebben op grond van de Participatiewet

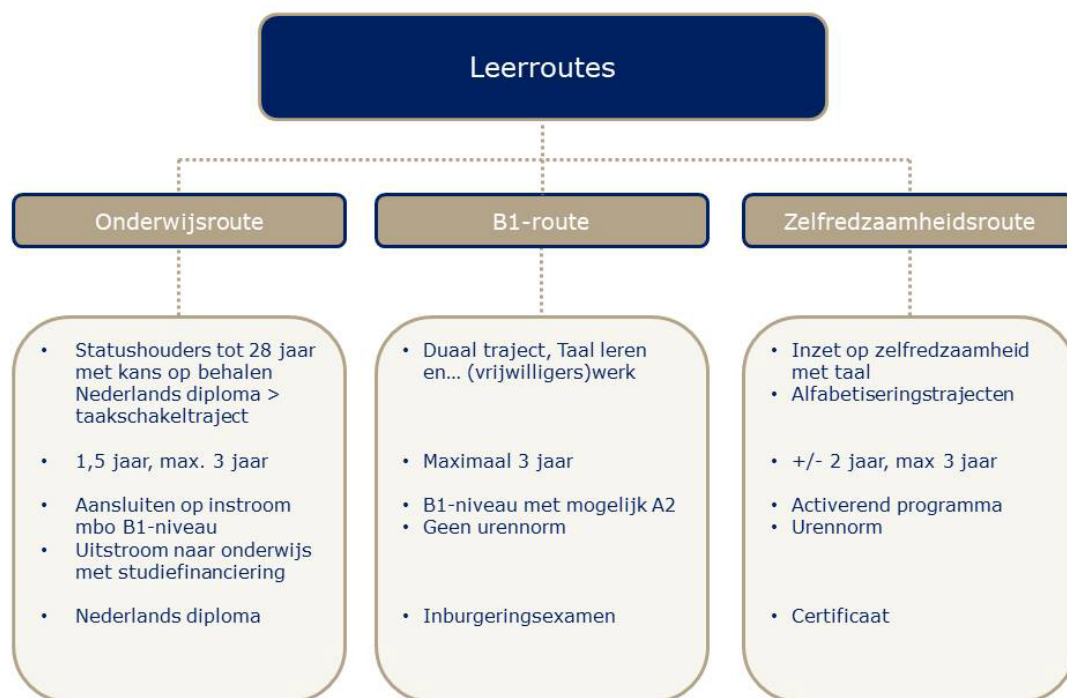
De drie Leerroutes

Een van de kernpunten is de verhoging van het vereiste taalniveau bij het inburgeringsexamen van A2 naar B1. B1 wordt daarmee het standaard taalniveau. Dit is het taalniveau dat nodig is om een zo goed mogelijke startpositie op de arbeidsmarkt te hebben. Het is echter een realiteit dat niet iedereen het vermogen heeft dit taalniveau te bereiken. Dat hangt niet alleen af van motivatie en inzet. Belangrijke factoren zijn ook of mensen alfabeet in hun eigen taal zijn, ooit formeel onderwijs hebben genoten en hoe groot de afstand is tussen de eigen taal en de te leren taal. De aard van de instroom van nieuwe inburgeraars is hierin sterk bepalend.

Het uitgangspunt is dat iedereen op een voor hem of haar zo hoog mogelijk niveau inburgert en naar eigen vermogen zo goed mogelijk participeert in de Nederlandse samenleving, liefst via betaald werk.

De drie verschillende leerroutes moeten hier in faciliteren. Op basis van de brede intake wordt in het PIP vastgelegd welke route de inburgeraar gaat volgen;

- de reguliere inburgeringsroute (B1-route),
- de onderwijsroute of
- de zelfredzaamheidsroute (ook wel Z-route).

De gemeente voorziet voor iedere inburgeraar in een aanbod op deze routes en combineert dit met Kennis Nederlandse Maatschappij (KNM), het Participatieverklaringstraject, inclusief het ondertekenen van de Participatieverklaring en het onderdeel oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt door middel van de Module Arbeidsmarkt en Oriëntatie (MAP).

Handhaven van de taaleis

In het PIP wordt voortgebouwd op de taak die de gemeente heeft voor bijstandsgerechtigden op basis van de Participatiewet, inclusief handhaven van de medewerkingsplicht, handhaven van de taaleis en activering. Elke bijstandsgerechtigde is onder de Participatiewet verplicht gebruik te maken van een door het college aangeboden voorziening. Zoals, sociale activering dat gericht is op arbeidsinschakeling, het meewerken aan een onderzoek naar zijn mogelijkheden tot arbeidsinschakeling en, indien van toepassing, mee te werken aan het opstellen, uitvoeren en evalueren van een plan van aanpak. Bij onvoldoende medewerking hieraan verlaagt de gemeente de uitkering. Een bijstandsgerechtigde die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheerst moet er alles aan doen de taal te leren. Als hij dat weigert of onvoldoende voortgang laat zien, wordt hij gekort op zijn uitkering. Gemeenten hebben met deze taaleis een stevig middel in handen om bijstandsgerechtigden te verplichten zich in te spannen de taal te leren. Het instrument is niet vrijblijvend, maar betreft een wettelijke verplichting voor gemeente en bijstandsgerechtigden.

Gezinsmigranten in de nieuwe wet

Als belangrijke meerwaarde van de nieuwe wet wordt gezien dat deze ook mogelijkheden biedt voor een brede intake en PIP voor nareizigers dan wel gezinsmigranten. Vaak betreft dit vrouwen.

Figuur persoonlijk Plan Inburgering en Participatie:

Tijds criterium: 10 weken

De brede intake en het PIP moet binnen de termijn van 10 weken na huisvesting zijn afgerond. Er zijn meer gesprekken nodig (twee, soms drie) om de brede intake af te ronden. Het opstellen van het PIP neemt eveneens een gesprek in beslag. De gebrekkige communicatie ten gevolge van de taal of het begrijpen van elkaars culturele waarden speelden hierin ook een rol. Hier ligt een meerwaarde voor de sleutelpersonen/cultuurverbinders. Een goed brede-intakegesprek, waarin alle leefgebieden voldoende aan bod komen, neemt veel tijd in beslag.

Beschikking om te handhaven

In de huidige situatie wordt gewerkt met plannen van aanpak Participatiewet die vaak een hoge mate van standaardisatie kennen en veelal beperkt van opzet zijn. Het PIP heeft een duidelijk ander karakter en moet conform de nieuwe wet ook bindend zijn. Er moet een beschikking afgegeven worden die het mogelijk maakt om het niet nakomen van het PIP te beboeten met een bestuurlijke boete uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Activeren & Ontzorgen asielstatushouders

Asielstatushouders blijven nu nog te lang aangewezen op een bijstandsuitkering en lopen risico om in de schulden te komen. Asielstatushouders worden vanaf het eerste moment ontzorgd zodat zij zich volledig kunnen richten op hun inburgering en activering in de samenleving.

Het ontzorgen moet zo lang als nodig duren en gericht zijn op zelfredzaamheid.

De gemeente heeft de opdracht gekregen om alle statushouders de eerste periode een ontzorgend stelsel te bieden. De gemeente moet dan in de periode van ontzorgen de vaste lasten, zoals huur en energiekosten en de verplichte verzekeringen, gaan betalen uit de bijstand. De statushouder ontvangt wat resteert en ontvangt de toeslagen. Tevens zal de statushouder door middel van een training geleerd moeten worden om financieel zelfredzaam te worden. De duur van ontzorgen is een half jaar. Het doel is om statushouders zelf verantwoordelijk te maken en te activeren. Een statushouder die zich goed inspant om in te burgeren, zal eerder zelfredzaam worden en over zijn eigen financiën kunnen beschikken.

Stap 6: Verlengde Intake

Voor de inburgering in Berkelland willen we uiteindelijk een integraal modulair programma bieden. Dit is weekvullend en opgebouwd met onderdelen, die in de wet worden voorgeschreven. Het moet als puzzelstukjes in elkaar zitten.

Samen Berkelland

We maken logische koppelingen en ondersteunen het programma met een scala aan informele, non-formele en vrijwilligersactiviteiten van maatjes(groepen), oudkomers in de rol van sleutelpersonen en cultuurverbinders/tolken en partnerorganisaties. Dit noemen we 'Samen Berkelland'. Het gaat daarbij om taalondersteuning, leren zwemmen, leren fietsen, sport en bewegen, samen eten, muziek, kunst en cultuur.

Nieuwkomers krijgen een jaar lang maatschappelijke begeleiding. Eerst individueel om de basiszaken op orde te brengen, daarna groepsgewijs. Hierin is opgenomen een budgettraining en het traject voor de participatieverklaring (PVT). Aan het begin van de maatschappelijke begeleiding is er een introductie op het participeren in de Nederlandse samenleving in eigen taal (PVT deel 1), later volgt een uitgebreidere toelichting op de kernwaarden met rechten en plichten van de samenleving. (PVT deel 2). Het PVT-traject wordt afgesloten met een excursie op Berkellands grondgebied langs instellingen, bedrijven en verenigingen die de basis vormen van de Berkellandse gemeenschap.

Stap 7: de brugklas

We nemen deel aan een regionale pilot 'brugklas'. Nieuwkomers starten hun inburgering dan in de brugklas. De start wordt gemarkeerd door het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP). Dit is een statisch document dat in de verlengde intake dynamisch bijgehouden wordt in een werkplan. Na de brugklas stromen de inburgeraars in hun inburgeringsroute. De kandidaten voor de Onderwijsroute en de Reguliere B1-route leren in de brugklas zelfstandig reizen. De Zelfredzaamheidsroute blijft thuisnabij.

De onderwijsroute kent vaste instroommomenten. De B1-route wordt zo thuis nabij mogelijk aangeboden met mogelijkheden voor het opdoen van werkervaring. De Z-route is gericht op conversatie-Nederlands en participatie in de samenleving, liefst door (vrijwilligers)werk.

De routes worden gecombineerd met de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) waarin SDOA/Fijnder en WSPA leerwerkplekken aanbieden, meester-gezel-trajecten en snuffelstages.

7. Processen > Inzet > Kosten

Op basis van de wet zijn negen processen te onderscheiden die gemeenten moeten uitvoeren (berekeningen op basis van het AEF-rapport):

1. Brede intake en PIP:

Omvat de eerste stappen in het inburgeringstraject onder regie van de gemeente, waaronder het persoonlijk Participatie- en Inburgering Plan (PIP).

2. Voortgang en handhaving:

Omvat het monitoren en samen met de inburgeraar bespreken van de uitvoering van het PIP, en eventuele handhaving hiervan.

3. Aanbieden leerroutes:

- B1 leerroute
- Onderwijsroute
- Z(elfredzaamheids)-route

Omvat de activiteiten die een gemeente onderneemt om taaltrajecten aan te bieden, doorgaans door die bij externe partijen in te kopen.

4. Ontzorgen:

Omvat trajecten om bijstandsgerechtigde inburgeringsplichtigen zelfredzaam te maken op het gebied van financiën.

5. Participatieverklaringen:

Het participatieverklaringstraject (PVT) omvat een cursus over de kernwaarden van Nederlandse samenleving, een excursie en ondertekening van de verklaring.

6. Module arbeid en participatie:

Deze module (afgekort MAP) omvat een cursus en een of meerdere praktische activiteiten gericht op de arbeidskansen van de inburgeraar.

7. Maatschappelijke begeleiding:

Omvat in het nieuwe stelsel begeleiding bij praktische zaken en voorlichting over leefgebieden en maatschappelijke instituties.

8. Beleid en sturing:

Omvat de processen die nodig zijn om de bovenstaande primaire processen richting te geven.

9. Ondersteunende processen:

Omvat de zogeheten 'PIOFACH' (Personeel, ICT, Organisatie, Financiën, Administratie, Communicatie en Huisvesting) processen, activiteiten die nodig zijn om de primaire processen bedrijfsmatig mogelijk te maken.

Flankerend beleid

- **Kinderopvang:** Veel inburgeraars hebben jonge kinderen die nog niet naar school gaan. Goede kinderopvang kan sterk bijdragen aan de mate waarin deze mensen kunnen voldoen aan hun inburgeringsplicht.
- **Bereikbaarheid:** Inburgeraars moeten de locatie van de inburgeringsactiviteiten kunnen bereiken. In landelijke gebieden, (zoals Berkelland/Achterhoek, waar taalaanbieders vaak niet in de woonplaats van de inburgeraar zitten) is dit niet altijd eenvoudig voor een inburgeraar. Er zijn verschillende manieren om dit te kunnen oplossen. Soms wordt een fiets aangeschaft voor de inburgeraar, wordt een (Arriva)OV-pas verstrekt of worden de kosten van openbaar vervoer vergoed.

Deelprocessen

1. Brede intake en PIP

De brede intake en het opstellen van het PIP is het eerste proces dat een gemeente moet uitvoeren in een inburgeringstraject. Om ervoor te zorgen dat een inburgeraar zo snel mogelijk kan inburgeren, worden gemeenten geacht zo snel mogelijk te starten met de brede intake. Op basis van de uitkomsten van de brede intake wordt door de gemeente een PIP opgesteld. Dit proces geldt voor alle inburgeraars. Veel inburgeraars zullen in deze fase van het traject ook een leerbaarheidstoets volgen. Deze toets wordt landelijk ontwikkeld en aangeboden.

Dit proces kent zes deelprocessen:

- **1.1 Voeren overdrachtsgesprek met COA**
*0,5 uur voorbereiding + 1 uur gesprek = 1,5 uur, consulent schaal 9
+ plannen tijdstip en plek, inschakelen tolk, bevestigen per brief.*
- **1.2 Voorbereiden brede intake**
1 uur (uitgaande van ICT-systeem + standaard brieven + werkafspraken tolken), consulent schaal 9
- **1.3 Voeren brede intake gesprek**
*Minimaal 2,5 uur, één tot enkele gesprekken tot 3 à 4 uur + reistijd
AZC vv consulent schaal 9*
- **1.4 Uitwerken en registreren van het PIP**
1,5 uur, consulent schaal 9
- **1.5 Vaststellen en communiceren PIP en leerroute**
1,5 uur, consulent schaal 9
- **1.6 Afhandeling bezwaar en beroep**
*Gemiddeld 1,5 uur, meesten geen bezwaar dus 0 uur, bij bezwaar 20 uur,
consulent schaal 9, juridisch medewerker schaal 11*

2. Voortgang en handhaving

Tijdens het inburgeringstraject is de gemeente verantwoordelijk voor de monitoring van de voortgang van inburgeraars. Door middel van (acht) voortgangsgesprekken worden zij gevolgd gedurende het traject. In deze gesprekken wordt onder andere gezien of de gekozen leerroute aansluit en kan besloten worden om indien nodig de afspraken in het PIP aan te passen. Als een inburgeraar de afspraken die in het PIP zijn vastgelegd niet nakomt, kan de gemeente een bestuurlijke boete opleggen aan de inburgeraar. Dit proces geldt voor alle inburgeraars.

Onder voortgang en handhaving vallen vijf deelprocessen:

- **2.1 Ophalen van informatie over de voortgang**
2,6 uur, consulent schaal 9
- **2.2 Plannen en voorbereiden van een voortgangsgesprek**
8 x een kwartier = 2 uur, consulent schaal 9
- **2.3 Voeren van het voortgangsgesprek met inburgeraar**
8 x 1,25 uur = 20 uur, consulent schaal 9
- **2.4 Ondernemen van vervolgstappen na een voortgangsgesprek**
1,25 (B1 route) – 3,75 uur (Z-route) = gemiddeld 1,63 uur, consulent schaal 9
- **2.5 Opleggen en innen van boetes**
0,16 uur, medewerker handhaving schaal 9

3. Aanbieden leerroutes

De gemeente is in het nieuwe stelsel verantwoordelijk voor het aanbieden van taaltrajecten. Er zijn drie leerroutes mogelijk. De gemeente moet voor elke leerroute een passend aanbod hebben. De gemeente kan deze taaltrajecten inkopen bij externe partijen. De gemeente koopt alleen leerroutes in voor asielstatushouders (andere inburgeraars moeten taaltrajecten zelf inkopen). Taalaanbieders kunnen in de nieuwe situatie ook het onderdeel 'Kennis van de Nederlandse maatschappij' (KNM) aanbieden als onderdeel van de cursus, net zoals dat in het huidige stelsel het geval is.

Er worden drie deelprocessen onderscheiden:

- **3.1 Opstellen van kwaliteitscriteria**
0,06 fte per jaar, beleidsmedewerker schaal 11
- **3.2 Inkopen van taaltrajecten**
0,057 fte per jaar, inkoper schaal 10
- **3.3 Toezien op de cursuskwaliteit**
0,016 fte per jaar, medewerker schaal 10

4. Ontzorgen

Ontzorgen is een verzamelnaam van activiteiten om inburgeraars zelfredzaam te maken op het gebied van financiën. Ontzorgen bestaat uit twee elementen: De gemeente moet de financiële zelfredzaamheid van inburgeraars stimuleren en moeten de eerste zes maanden van het inburgeringstraject verplicht betalingen van huur, gas, water, stroom en zorgverzekering verrichten uit de toegekende bijstand. Dit laatste element heet 'verplicht ontzorgen'. Dit proces geldt alleen voor asielstatushouders met een bijstandsuitkering.

Dit proces kent drie deelprocessen:

- **4.1 Stimuleren van financiële zelfredzaamheid**
Cursus 6x dagdeel + 12 uur individuele begeleiding. Gemiddeld 14 uur per inburgeraar, consulent schaal 9
- **4.2 Inregelen en muteren van het verplicht ontzorgen**
2 uur per inburgeraar, medewerker schaal 8
- **4.3 Uitvoeren verplicht ontzorgen**
4 uur per inburgeraar, medewerker schaal 8

5. Participatieverklaringstraject PVT

Dit traject bestaat uit twee onderdelen: een cursus Inleiding in de kernwaarden en de

ondertekening van de participatieverklaring. De gemeente is ook nu al verantwoordelijk voor PVT's, maar de minimumtijd van de cursus gaat omhoog van minstens 4 uur naar minstens 12 uur, waaronder een activiteit of excursie.

Kosten: PM

Anderzijds is er voor PVT's geen eigen bijdrage meer verplicht, waardoor een deelproces van inning wegvalt. Elke inburgeraar moet binnen achttien maanden een participatieverklaringstraject afronden.

Berkelland biedt nu een PVT van één dag, inclusief ondertekening.

In de nieuwe situatie kan PVT gecombineerd worden met de maatschappelijke begeleiding.

Er worden vijf deelprocessen onderscheiden binnen de uitvoering van het PVT:

- 5.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor PVT-trajecten

0,017 fte per jaar, beleidsmedewerker schaal 11

- 5.2 Inkopen van PVT-trajecten

0,021 fte per jaar, inkoper schaal 10

- 5.3 Toezien op de kwaliteit van PVT-trajecten

0,006 fte per jaar, medewerker schaal 10

- 5.4 Zorgen voor ondertekening van de participatieverklaring

1,25 uur per inburgeraar, medewerker schaal 8

- 5.5 Melden van no-shows

0,2 uur, medewerker schaal 9

6. Module arbeid en participatie

De Module Arbeid en Participatie (MAP) vervangt de Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA) in het nieuwe stelsel. ONA is momenteel (vaak) onderdeel van de cursus van de taalaanbieder. De MAP wordt een apart onderdeel. Op dit moment wordt in Berkelland rondom ONA de training Actief op weg naar werk en participatie aangeboden. De MAP geldt voor asielstatushouders én gezinsmigranten, maar veel inburgeraars in de Onderwijsroute en Z-route zijn vrijgesteld.

Er worden drie deelprocessen onderscheiden:

- 6.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor de MAP

- 6.2 Inkopen van MAP cursussen

- 6.3 Toezien op de kwaliteit van MAP cursussen

7. Maatschappelijke begeleiding

Maatschappelijke begeleiding bestaat uit praktische hulp bij het regelen van voorzieningen zoals wonen, zorg, werk en/of onderwijs en kennismaking met de lokale samenleving. In het huidige stelsel is de gemeente ook al verantwoordelijk voor het verzorgen van maatschappelijke begeleiding, maar de inhoud van de 'maatschappelijke begeleiding' verandert wel.

In de nieuwe situatie zijn enkele onderdelen die in het huidige stelsel bij maatschappelijke begeleiding horen echter onderdeel van andere trajecten. Zo wordt de kennismaking met lokale organisaties in het nieuwe stelsel bij het PVT gevoegd. Net als de meeste andere gemeenten, koopt de gemeente Berkelland de maatschappelijke begeleiding (inclusief wekelijks spreekuur) in bij een externe partij, voor Berkelland: Interbeek Support. Het proces geldt vooral voor asielstatushouders.

Er worden drie deelprocessen voor maatschappelijke begeleiding onderscheiden:

- 7.1 Opstellen van kwaliteitscriteria voor maatschappelijke begeleiding

- 7.2 Inkopen van maatschappelijke begeleiding

- 7.3 Toezien op de kwaliteit van de maatschappelijke begeleiding

8. Beleid en sturing

Beleid en sturing is een proces dat doorlopend bij gemeenten moet worden uitgevoerd. Zowel om te zorgen voor afstemming met het COA, de IND en de regio als voor het aanstellen en aansturen van medewerkers en het monitoren en evalueren van beleid.

Onder beleid en sturen worden twee deelprocessen onderscheiden:

- **8.1 Opstellen en evalueren van beleid**
- **8.2 Coördineren en leidinggeven**

9. Ondersteunende processen

De ondersteunende processen omvatten de PIOFACH voorwaarden om inburgering te kunnen aanbieden.

Dit proces kent zes deelprocessen:

- **9.1 HR**
- **9.2 ICT**
- **9.3 Communicatie**
- **9.4 Facilitair**
- **9.5 Archivering en administratie**
- **9.6 Financiën en control**

Aantal Inburgeraars (percentage) per proces

Niet alle processen zijn van toepassing op alle inburgeraars.

Soms is de doelgroep kleiner. In die gevallen doorloopt slechts een deel van het totale aantal inburgeraars het proces.

Proces - Doelgroep - Raming percentage

1. Brede intake en PIP: Alle inburgeraars 100%

(behalve overdrachtsgesprek COA, geldt alleen voor asielstatushouders)

2. Voortgang en handhaving: Alle inburgeraars 100%

3. Aanbieden leerroutes: Asiel statushouders 50%

(Verhouding volgens de raming van het ministerie: 25% de zogeheten Onderwijsroute volgen, 60% de B1-route en 15% de Z-route).

4. Ontzorgen: Asiel statushouders met een bijstandsuitkering 43%

(Ontzorgen gebeurt op het niveau van huishoudens).

5. Participatieverklaringen: Alle inburgeraars 100%

6. MAP: Alle inburgeraars, m.u.v. vrijstellingen 73%

(Vrijgesteld zijn alle inburgeraars in Onderwijsroute en asielstatushouders in Z-route)

7. Maatschappelijke begeleiding: Asielstatushouders en sommige gezinsmigranten 50%

8. Beleid en sturing: Alle inburgeraars

9. Ondersteunende processen: Alle inburgeraars

8. Financiën

Welke middelen kunnen worden onderscheiden?

Er worden drie typen middelen onderscheiden. Hieronder worden deze verder toegelicht. Hierin wordt ook aangegeven hoe de middelen verdeeld worden.

Incidentele middelen

Gemeenten krijgen incidentele middelen ter financiering van de kosten die gemeenten maken bij de voorbereiding op de nieuwe wet. Hierbij kan gedacht worden aan kosten voor het inrichten van beleid en het werven en opleiden van medewerkers. De incidentele invoeringskosten zijn eenmalig uitgekeerd via de meicirculaire. De verdeling van de incidentele invoeringskosten is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente. Door het uitstel van de nieuwe wet is de implementatie-periode met zes maanden verlengd. Gemeenten maken hierdoor meer invoeringskosten. Daarom krijgen gemeenten dit jaar €9 miljoen extra invoeringsmiddelen ten behoeve van de implementatie van de nieuwe wet. Deze middelen zijn eenmalig uitgekeerd in de meicirculaire van 2021.

Voor het structurele inburgeringsbudget wordt onderscheid gemaakt naar twee typen kosten. Dit zijn enerzijds de uitvoeringskosten en anderzijds de kosten voor de inburgeringsvoorzieningen.

Uitvoeringskosten (structureel)

Onder uitvoeringskosten vallen kosten voor: brede intake, PIP en voortgang, ontzorgen en overige uitvoeringskosten (zoals inkoop en beleidsondersteuning). De gemeente is in de meicirculaire 2021 geïnformeerd over de verdeling van deze middelen onder gemeenten. De middelen worden verstrekt via een integratie-uitkering binnen het gemeentefonds. De structurele uitvoeringskosten worden vanaf de start van het stelsel in 2022 verstrekt en zijn gebaseerd op de verdeling van het aantal inwoners en het aantal personen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Kosten voor inburgeringsvoorzieningen (structureel)

Onder kosten voor inburgeringsvoorzieningen vallen de kosten voor de leerroutes, de module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP), maatschappelijke begeleiding, het participatieverklaringstraject (PVT) en de inzet van tolken. De kosten voor de inburgeringsvoorzieningen worden uitgekeerd via een SPUK (specifieke uitkering). De verdeling van deze SPUK-middelen is vastgelegd in de lagere wet- en regelgeving behorende bij de Wet inburgering.

De verdeling van de SPUK-middelen zal uiterlijk drie maanden voorafgaand aan het uitvoeringsjaar voorlopig worden vastgesteld op basis van het aantal te verwachten inburgeringsplichtige asielstatushouders, gezins- en overige migranten en daarbij zal in latere jaren, maar niet eerder dan 2026, rekening worden gehouden met de door de gemeente geleverde prestatie. Na afloop van het uitvoeringsjaar zal het totale budget en nog worden aangepast aan de hand van de werkelijke volumes inburgeringsplichtigen per gemeente. Hiermee sluit de verdeling van de middelen aan bij het daadwerkelijke aantal inburgeringsplichtigen per gemeenten.

Basering kosten voor inburgering

AEF heeft een rapport opgeleverd over de opbouw van de structurele inburgeringskosten voor gemeenten. Het ministerie SZW volgt het AEF-rapport uit augustus 2019 op bijna alle onderdelen. Op enkele punten wordt van het AEF-rapport afgeweken. Het gaat om de volgende drie onderdelen:

1. Er wordt een ander tolkentarief gebruikt dan door AEF.
2. Gezinsmigranten zullen niet altijd een tolk nodig hebben. Voor een deel kunnen referenten steun bieden, daarnaast komen zij al met A1-niveau naar Nederland.
3. Er wordt rekening gehouden met de positie van gezinsmigranten. Omdat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun taalles en voortgang van het traject wordt er rekening gehouden met minder voortgangsgesprekken.

Bij de berekening van de middelen wordt gebruik gemaakt van een raming van de verwachte aantallen en prijzen. Bijvoorbeeld de gemiddelde prijs voor een leerroute van € 10.000.

Verdeling van de middelen ongunstig voor plattelandsgemeenten?

Bij het AEF-onderzoek naar de benodigde uitvoerings- en invoeringsmiddelen is bij bepaalde processen onderscheid gemaakt naar gemeentegrootte en percentage niet-westerse migranten. De gemeente Berkelland heeft hierover een brief geschreven aan de minister en de Tweede Kamer. De minister stelt dat de beperkte kostenverschillen die hieruit naar voren komen, onvoldoende zijn om hier in de verdeling rekening mee te houden, mede gegeven de grote onzekerheden die gepaard gaan bij het schatten van kosten van een nieuw stelsel. "Een mogelijk kostennadeel van specifiek plattelandsgemeenten wordt in de rapportage niet benoemd. Er kunnen tal van redenen zijn waarom bepaalde categorieën gemeenten (denk aan krimp/groei, stedelijkheid, hoge criminaliteit) hogere of lagere kosten kunnen hebben. Het is nu bij de start van het nieuwe stelsel haast onmogelijk om daar een betrouwbaar beeld van te krijgen. Om die reden zal na drie jaar het functioneren van het nieuwe stelsel worden geëvalueerd. De financiën, en dus ook de verdeling van de middelen, zal daar onderdeel van uitmaken."

Wij krijgen als gemeente dus een structureel inburgeringsbudget vanuit het Rijk voor de uitvoering van het nieuwe inburgeringsstelsel. Het structurele inburgeringsbudget kent:

- uitvoeringskosten
- kosten voor inburgeringsvoorzieningen

De uitvoeringskosten zijn kosten voor:

- de brede intake
- het PIP
- de voortgangsgesprekken
- het ontzorgen
- overige uitvoeringskosten

De middelen worden verstrekt via een integratie-uitkering binnen het gemeentefonds. Deze worden verdeeld onder gemeenten op basis van het aantal inwoners en het aantal personen met een niet-westerse migratieachtergrond. Het budget voor de financiering van de inburgeringsvoorzieningen wordt aan gemeenten verstrekt door middel van een specifieke uitkering (SPUK). Het budget mag worden besteed aan voorzieningen die bijdragen aan het voldoen van de inburgeringsplicht. Onder de kosten voor inburgeringsvoorzieningen vallen onder andere de kosten voor de leerroutes, de MAP, maatschappelijke begeleiding, het PVT en de inzet van tolken.

9. Organisatie en rolverdeling

Er zijn keuzes gemaakt voor de taken en rollen bij de uitvoering van de nieuwe inburgeringswet.

Dit is een verdeling tussen de gemeente, als regievoerder, SDOA/Fijnder als uitvoerder van een aantal taken, aanbieders van de leerroutes, die zijn ingekocht en de vrijwilligers en de betrokken maatschappelijke organisaties.

Dienstverleningsovereenkomst SDOA/Fijnder

Met de SDOA- gemeenten hebben wij bekeken welke taken en rollen kunnen worden opgepakt, deels parallel aan de Participatiewet, door het werkleerbedrijf Fijnder.

Op basis van deze gesprekken is een businesscase geschreven voor de onderdelen:

- Brede intake
- Voortgang en handhaving
- Financiële ontzorging
- Financiële zelfredzaamheid in groepsverband
- Inzet Tolken
- Module Arbeidsmarkt en Participatie
- Inzet regisseur en leerbaarheidtoets

Hiervoor is een Dienstverleningsovereenkomst DVO opgesteld tussen de gemeente Berkelland en SDOA/Fijnder Werkleerbedrijf Oost Achterhoek.

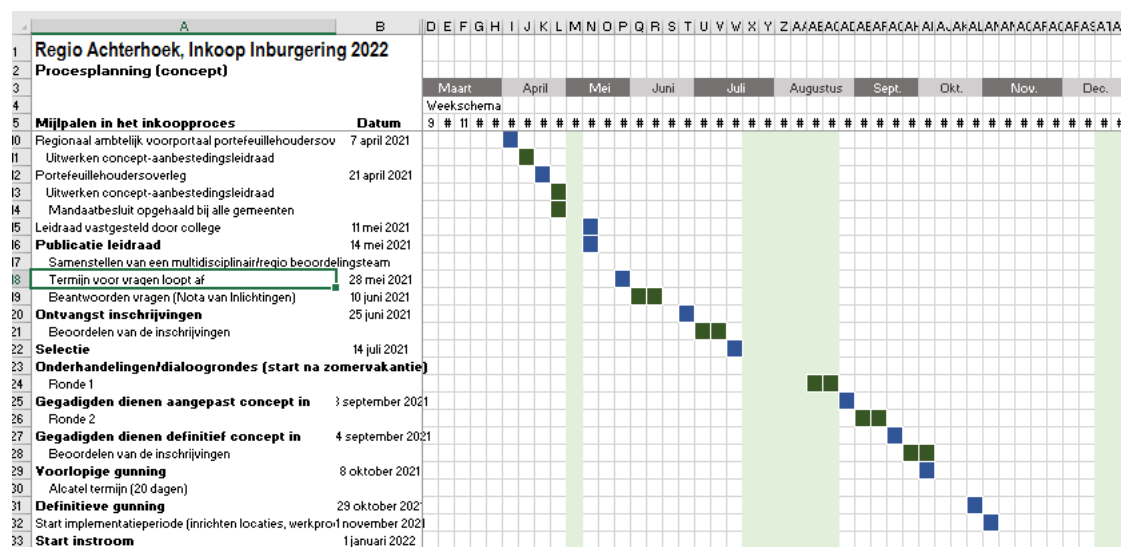
Op basis van de businesscase is hiervoor jaarlijks 144.000 euro berekend.

10.000 euro is berekend voor de Module Arbeidsmarkt en Participatie

In het kader van de Berkellandse aanpak kochten wij al de regisseursfunctie in bij SDOA/Fijnder. Dat blijven wij doen. De regisseur is ook verantwoordelijk voor de Leerbaarheidtoets.

Regionale samenwerking Inkoop

In 2020 zijn we gestart met de regionale inkoop van het programma-aanbod voor de leerroutes. Dit hebben we samen met de acht gemeenten in de Achterhoek gedaan door middel van een marktconsultatie gevolgd door dialoofase. In de voorbereidende fase hebben we input opgehaald bij markt- en samenwerkingspartijen, bij ervaringsdeskundigen en binnen onze eigen gemeenten. Deze input hebben we meegenomen in de aanbesteding.

De aanbesteding heeft geleid tot de volgende gunning:

- **B1-route: TopTaal en Interbeek Support**
 - **Z(elfredzaamheids)-route: TopTaal en Interbeek Support**
 - **Onderwijsroute: HAN/ Radboud Universiteit (HBO, WO) en Graafschap College (MBO)**
-
- B1-route: binnen deze route wordt het mogelijk gemaakt dat inburgeraars zo snel mogelijk, maar maximaal binnen drie jaar, taalniveau B1 behalen. Het leren van de taal wordt gecombineerd met (vrijwilligers)werk. Blijkt gedurende het traject niveau B1 (op onderdelen) niet haalbaar, dan kan afgeschaald worden naar niveau A2.
 - Onderwijsroute: de inburgeraar leert in een taalschakeltraject in relatief korte tijd Nederlands op niveau B1 of hoger. Tegelijkertijd wordt de inburgeraar voorbereid op het volgen van een opleiding in het beroeps- of wetenschappelijk onderwijs. Na een taalschakeltraject worden inburgeraars zo snel mogelijk doorgeleid naar een Nederlandse opleiding.
 - Zelfredzaamheidsroute: inburgeraars waarvan wordt verwacht dat niveau B1 niet haalbaar is, volgen een traject in de Zelfredzaamheidsroute. Daarbij is er specifiek aandacht voor op praktische (taal)vaardigheden, die de inburgeraar helpen zo zelfstandig mogelijk te participeren. Uitstroom naar betaald werk blijft wenselijk, maar zelfredzaamheid is het belangrijkste doel.

In alle routes is activering en participatie een expliciet doel. De participatiecomponent binnen de B1-route kan op verschillende wijzen worden ingevuld. Een deel van de nieuwkomers kan snel instromen op de arbeidsmarkt, voor anderen leveren het opdoen van werkervaring, stage, vrijwilligerswerk, arbeidsmarktoriëntatie en het volgen van trainingen en opleidingen een belangrijke bijdrage aan het vergroten van het perspectief op de arbeidsmarkt. Hetzelfde geldt voor de participatiecomponent binnen de Z-route. Daarnaast kunnen gemeenten binnen de Z-route ook inzetten op activiteiten in andere domeinen zoals financiën, gezondheid en het opbouwen van een sociaal netwerk waarmee het spreken van de Nederlandse taal en participatie worden gestimuleerd.

De aanbieders waarmee we gaan samenwerken hebben laten zien dat zij onze visie op integraal werken aan taal en participatie onderschrijven en hebben daar mooie trajecten op ontwikkeld. We hebben er dan ook vertrouwen in dat we samen met hen goede resultaten gaan behalen.

Het contractmanagement willen we regionaal organiseren, zodat we samen met de regiogemeenten een goed beeld hebben van de voortgang van de trajecten.

Gemeente

Alle processen worden geregisseerd door de gemeente. De maatschappelijke begeleiding en het wekelijkse spreekuur blijft verzorgd worden door Interbeek Support. De ondersteuning van de gezinshereniging blijft bij Vluchtelingenwerk. De toewijzing van de woningen blijft bij ProWonen.

De inzet van maatjes, vrijwilligers, cultuurverbinders en sleutelpersonen blijft de warme mantel van de inburgering.

10. Neveneffecten

De 'ondertussengroep'

De groep nieuwkomers die voor 1 januari 2022 met de inburgering is begonnen moeten dit nog onder het 'oude' stelsel afmaken. Dit kan dus nog een paar jaar doorlopen. Deze groep wordt de 'ondertussengroep' genoemd. Bedoeling is dat dit wel al zo veel mogelijk volgens de uitgangspunten van de nieuwe wet gebeurt. De gemeente krijg hiervoor ook een extra bijdrage.

Het huidige inburgeringsstelsel draagt dus onvoldoende bij aan de integratie in Nederland. Dit blijkt ook uit de rapportage van de Ombudsman 'Een valse start: Een onderzoek naar behoorlijke inburgering' van oktober 2018. Mede op basis van de bevindingen in dit rapport is in de nieuwe Wet Inburgering opgenomen dat gemeenten de regie krijgen in het nieuwe stelsel.

In de nieuwe wet is er sprake van een harde knip tussen de huidige groep inburgeraars en de mensen die per 1 januari 2022 inburgeringsplichtig worden. Om te bepalen hoe het met de huidige groep statushouders gaat, en om te voorkomen dat zij tussen wal en schip vallen, is aandacht gevraagd voor deze zogenaamde 'ondertussengroep'.

Ter voorbereiding op de nieuwe wet zijn daarom verschillende projecten gestart:

1. Pilot Powervrouwen. (zie raadsbrief "Tussenrapportage pilots vrouwelijke nareiziger en gezinsmigranten", augustus 2020).
2. Lokaal aanbieden van inburgeringslessen.
3. Eritrese groep, combinatie van inburgeringslessen en powervrouwen.
4. Inventariseren 'ondertussen groep': Hoe gaat het met de statushouders die sinds 2017 in onze gemeente zijn komen wonen?

Gevolgen van Covid-19

De corona-crisis heeft impact op de huidige groep statushouders en de voorbereidingen op de nieuwe Wet Inburgering. In de Kamerbrief over uitstel Wet Inburgering tot 1 januari 2022, wordt de corona-crisis genoemd als reden voor de vertraging van de wet. Ook heeft de crisis bij IND gezorgd voor langere wachtlijsten, en vervolgens ook een hogere taakstelling voor gemeenten bij het inlopen van deze wachtlijsten.

Voor de huidige groep statushouders heeft de corona-crisis tot gevolg dat zij soms inburgeringslessen online moeten volgen. Deze zijn vaak minder effectief dan lessen in een klaslokaal. Vrijwilligerswerk valt vaak weg, waardoor het extra oefenen van Nederlands buiten de inburgeringslessen om lastiger is.

Ook de impact van corona voor de vrijwilligers was groot. De regisseur en de contactpersoon van het opgaveteam vluchtelingen konden daardoor minder bij overleggen met de maatjes en maatjesgroepen aanwezig zijn. Digitaal overleggen vindt men niet prettig. Hierdoor is er minder contact geweest en hebben we de maatjes minder kunnen betrekken in de planvorming. Ook is het een rem geweest op ontwikkeling van activiteiten bij de Weggeefwinkel/WISE en bij WIN. In Ruurlo is ook nog geen georganiseerde maatjesgroep gekomen. Taalcontact (Taalcafé Borculo) is de enige groep die zich ondanks corona heeft ontwikkeld.

Daarnaast is het lastiger om werk te vinden en te behouden voor de groep nieuwkomers. Het opgaveteam vluchtelingen besteedt hieraan extra aandacht en zet hiervoor o.a. het programma Berkelland DigiTAAL in via de facebookpagina 'Berkelland Friends Festival'.

11. Fasering en planning

De voorbereiding van de implementatie van de nieuwe Wet Inburgering kent vele struikelblokken. De wet werd twee keer uitgesteld. Op 11 november 2020 heeft minister Koolmees de Tweede Kamer geïnformeerd dat 1 juli 2021 als startdatum van de nieuwe inburgeringswet niet haalbaar was. Als reden hiervoor werd genoemd de gevolgen van de coronacrisis voor de voorbereiding van de uitvoering van de wet bij IND, DUO, COA en Divosa. De ingangsdatum voor de Nieuwe Wet Inburgering werd daarna definitief bepaald op 1 januari 2022. Het duurde echter nog lang voordat er exacte duidelijkheid kwam over de uitvoering van de wet. De lagere wet en regelgeving werd pas in september van dit jaar gepubliceerd. Ook bijvoorbeeld duidelijkheid over de leerbaarheidstoets en de financiering van de Onderwijsroute kwam pas in de afgelopen maanden. Vooruitlopend hierop werden de voorbereidingen getroffen en werden college en raad hierover geïnformeerd.

De ingangsdatum is weliswaar 1 januari 2022, maar de eerste inburgeraars zullen waarschijnlijk pas in de loop van volgend jaar starten met hun inburgeringstraject. Dit komt door de 'harde knip' tussen het huidige en het nieuwe stelsel. De inburgeringsplicht gaat in op het moment dat de verblijfsvergunning wordt verstrekt. Op dat moment is de inburgeraar nog niet in Berkelland gevestigd.

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Berkelland
Op 14 december 2021